

MASARYKOVA UNIVERZITA

PRÁVNICKÁ FAKULTA

Mezinárodní právo soukromé

Katedra mezinárodního a evropského práva

ROZHODOVÁNÍ SOUDNÍHO DVORA EU VE VĚCECH UZNÁNÍ A VÝKONU CIZÍHO SOUDNÍHO ROZHODNUTÍ

(ANALÝZA ROZHODNUTÍ DLE NAŘÍZENÍ BRUSEL Ibis)

Jiří Valdhans, Klára Drličková a kolektiv

**ROZHODOVÁNÍ SOUDNÍHO DVORA EU
VE VĚCECH UZNÁNÍ A VÝKONU CIZÍHO
SOUDNÍHO ROZHODNUTÍ**

(ANALÝZA ROZHODNUTÍ DLE NAŘÍZENÍ BRUSEL Ibis)

Jiří Valdhans, Klára Drličková a kolektiv

Masarykova univerzita
Brno 2015

Vzor citace:

VALDHANS, Jiří ; DRLIČKOVÁ, Klára. *Rozhodování Soudního dvora EU ve věcech uznání a výkonu cizího soudního rozhodnutí : analýza rozhodnutí dle nařízení Brusel Ibis*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2015. 292 s. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity, řada teoretická, Edice Scientia; sv. č. 513. ISBN 978-80- 210-7784-3 (brož.)

Katalogizace v knize – Národní knihovna ČR

Valdhans, Jiří

Rozhodování Soudního dvora EU ve věcech uznání a výkonu cizího soudního rozhodnutí : (analýza rozhodnutí dle nařízení Brusel Ibis) / Jiří Valdhans, Klára Drličková a kolektiv. – 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2015.

- 292 s. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity, řada teoretická, Edice Scientia ; sv. č. 513.

ISBN 978-80- 210-7784-3 (brož.)

341.64* 341.171(4)* 341.985:347.95*

- Soudní dvůr Evropských společenství

- mezinárodní soudnictví

- evropské právo

- uznání a výkon cizích rozhodnutí v občanském soudním řízení

- kolektivní monografie

341 – Mezinárodní právo [16]

Tato publikace vznikla na Masarykově univerzitě v rámci projektu Interpretiční činnost SD EU k problematice uznávání a výkonu soudních rozhodnutí a k problematice kolizní (Nařízení Brusel I, Řím I a Řím II) číslo MUNI/A/0964/2013 podpořeného z prostředků účelové podpory na specifický vysokoškolský výzkum, kterou poskytlo MŠMT v roce 2014.

Recenzenti:

doc. JUDr. Kristián Csach, PhD., LL.M.

doc. JUDr. PhDr. Miroslav Slašťan, Ph.D.

© 2015 Jiří Valdhans, Klára Drličková, Lucia Hudecová, Pavlína Janečková,

Iveta Rohová, Iva Šimková

© 2015 Masarykova univerzita

ISBN 978-80-210-7784-3

Obsah

I	Úvod	13
II	Litispence a související řízení	15
II.1	Úvod	15
II.1.1	Popis analyzované problematiky	15
II.1.2	Cíle ustanovení o litispenci	17
II.1.3	Podmínky a následky aplikace ustanovení o litispenci	18
II.2	Podmínky aplikace ustanovení o litispenci	18
II.2.1	Podmínka stejné věci	20
II.2.2	Podmínka stejných účastníků	25
II.2.3	Časový okamžik zahájení řízení	31
II.3	Právní následky litispence	33
II.4	Vztah výlučné příslušnosti a ustanovení o litispenci	39
II.5	Související řízení	48
II.6	Závěr	51
II.7	Seznam zdrojů	53
III	Předběžná nebo zajišťovací opatření	57
III.1	Úvod	57
III.2	Působnost článku 35 a jeho postavení v rámci pravidel o příslušnosti	58
III.3	Pojem předběžná nebo zajišťovací opatření a podmínky jejich nařízení	68
III.4	Závěr	76
III.5	Seznam zdrojů	78
IV	Uznání a výkon rozhodnutí	81
IV.1	Pojem rozhodnutí	83
IV.1.1	Úvod	83
IV.1.2	„Každé rozhodnutí soudu členského státu“	84
IV.1.3	Předběžná či zajišťovací opatření jako rozhodnutí	94
IV.1.4	Závěr	97
IV.2	Proces uznání a výkonu rozhodnutí	99
IV.2.1	Úvod	99
IV.2.2	Proces uznání a řízení o prohlášení vykonatelnosti	103
IV.2.3	Opravný prostředek proti prohlášení vykonatelnosti	121
IV.2.4	Dílčí závěr k procesu uznání a prohlášení vykonatelnosti	132

IV.2.5	Opravný prostředek proti rozhodnutí o opravném prostředku proti rozhodnutí o prohlášení vykonatelnosti.....	132
IV.2.6	Dílčí závěr k opravnému prostředku proti opravnému prostředku proti rozhodnutí o prohlášení vykonatelnosti.....	148
IV.2.7	Částečné prohlášení vykonatelnosti.....	149
IV.2.8	Závěr.....	153
IV.3	Důvody pro odepření uznání, resp. výkonu - článek 45 Nařízení Brusel Ibis.....	154
IV.3.1	Úvod.....	154
IV.3.2	Zjevný rozpor s veřejným pořádkem státu uznání - článek 45 odst. 1 písm. a) Nařízení Brusel Ibis.....	155
IV.3.3	Závažné vady řízení - článek 45 odst. 1 písm. b) Nařízení Brusel Ibis.....	185
IV.3.4	Neslučitelná rozhodnutí - článek 45 odst. 1 písm. c) a d) Nařízení Brusel Ibis.....	224
IV.3.5	Porušení pravidel o příslušnosti - článek 45 odst. 1 písm. e) Nařízení Brusel Ibis.....	235
IV.4	Seznam zdrojů.....	238
V	Výkon veřejných listin a soudních smírů.....	243
V.1	Úvod.....	243
V.2	Pojem veřejná listina.....	244
V.3	Závěr.....	246
V.4	Seznam zdrojů.....	246
VI	Časová působnost Nařízení Brusel Ibis (článek 66).....	249
VI.1	Úvod.....	249
VI.2	Článek 66 odst. 2 Nařízení Brusel I.....	251
VI.3	Pravidla o litispendenci a vzájemných žalobách a časová působnost Nařízení Brusel Ibis.....	254
VI.4	Závěr.....	258
VI.5	Seznam zdrojů.....	259
VII	Vztah Nařízení Brusel Ibis k jiným nástrojům.....	261
VII.1	Úvod.....	261
VII.2	Rozsah aplikace Nařízení Brusel Ibis v případě existence pravidla ve zvláštní úmluvě.....	264
VII.3	Další omezení aplikace zvláštních úmluv.....	

---

na základě článku 71	267
VII.4 Závěr	276
VII.5 Seznam zdrojů	277
VIII Vybraná rozhodnutí českých soudů k otázce uznání a výkonu podle Nařízení Brusel I	279
VIII.1 Časová působnost Nařízení Brusel I v části o uznání a výkonu	279
VIII.2 K důvodům pro odepření uznání	280
VIII.3 Vztah Nařízení Brusel I k mezinárodní smlouvě ve zvláště vymezené věci	287
VIII.4 Seznam zdrojů	290
IX Summary	291

O autorech

JUDr. Jiří Valdhans, Ph.D. je absolventem Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně (2002), kde od roku 2003 působí na Katedře mezinárodního a evropského práva. V roce 2006 ukončil doktorské studium v oboru mezinárodní právo soukromé. Vyučuje předměty z oblasti mezinárodního práva soukromého, práva mezinárodního obchodu a rozhodčího řízení. Ve všech těchto oblastech rovněž publikuje. Věnoval se zejména problematice mimosmluvních závazků s mezinárodním prvkem.

JUDr. Klára Drličková, Ph.D. je absolventkou Právnické fakulty Masarykovy univerzity (2006), kde od roku 2007 působí na Katedře mezinárodního a evropského práva. V roce 2011 ukončila doktorské studium v oboru mezinárodní právo soukromé. Vyučuje předměty z oblasti mezinárodního práva soukromého, práva mezinárodního obchodu a rozhodčího řízení. V rámci své vědecké a publikační činnosti se doposud věnovala zejména problematice mezinárodního rozhodčího řízení. V současnosti se zaměřuje na vztah unifikovaného hmotného práva a práva kolizního, zejména z pohledu Vídeňské úmluvy. Problematice Vídeňské úmluvy se věnuje i v rámci mezinárodní soutěže Willem C. Vis International Commercial Arbitration Moot.

JUDr. Lucia Hudecová, Ph.D. je absolventkou Právnické fakulty Masarykovy univerzity (2010), kde do letošního roku působila na Katedře mezinárodního a evropského práva jako studentka doktorského studijního programu v oboru mezinárodní právo soukromé. V rámci své vědecké a publikační činnosti se zaměřovala na problematiku odpovědnosti za výrobek a problematiku ochrany osobnostních práv z pohledu mezinárodního práva soukromého.

Mgr. Bc. Pavlína Janečková je absolventkou Právnické fakulty Masarykovy univerzity (2013), kde v současnosti působí na Katedře mezinárodního a evropského práva jako studentka doktorského studijního programu v oboru mezinárodní právo soukromé.

Mgr. Iveta Rohová je absolventkou Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně (2013). V současné době působí na téže fakultě na Katedře mezinárodního a evropského práva jako asistentka v oboru právo Evropské unie a zároveň jako studentka doktorského studijního programu, obor mezinárodní právo soukromé. V rámci svého studia a publikační činnosti se zaměřuje především na problematiku určování pravomoci (příslušnosti) soudů v řízeních s mezinárodním prvkem a na otázky evropských vlivů na formování kolizních pravidel.

Mgr. Iva Šimková je absolventkou Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně (2013). V současné době působí na téže fakultě na Katedře mezinárodního a evropského práva jako studentka doktorského studijního programu, obor mezinárodní právo soukromé.

Seznam zkratek

Bruselská úmluva	Úmluva ze dne 27. 9. 1968 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech
ČR	Česká republika
EU	Evropská unie
Nařízení Brusel I	Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech
Nařízení Brusel Ibis	Nařízení Evropského Parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (přepracované znění)
Nařízení Řím I	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I)
Nařízení Řím II	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II)
SEU	Smlouva o Evropské unii
SFEU	Smlouva o fungování Evropské unie
Soudní dvůr/SDEU	Soudní dvůr Evropské unie
ZMPS	Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém

I ÚVOD

JUDr. Jiří Valdhan, Ph.D.

Evropské integrační snahy na počátku druhé poloviny minulého století jsou opírány o celou řadu důvodů. Nechceme v žádném případě s těmito důvody polemizovat, nyní se zaměříme pouze na jeden z těchto aspektů. Jedním z nepodstatnějších důvodů byl podle nás záměr takové ekonomické spolupráce, která bude schopna na evropském kontinentu vytvořit silný ekonomický celek za současného zachování dostatečného pocitu národní autonomie. Právně byly tyto ekonomické snahy zastřešeny vytvořením celní unie širokého rozsahu umožňující mimo jiné obchodovat se zbožím bez vnitřních omezení. Záhy se ovšem začaly objevovat další související právní aspekty či dopady této spolupráce. Zatímco zboží mohlo být přepraveno bez omezení mezi jednotlivými členskými státy v prostoru bez „vnitřních“ hranic, jakmile se v souvislosti s takovou transakcí objevil právní problém, vnitřní hranice byly znovu pevně vztyčeny, ať již z hlediska určení příslušnosti soudních orgánů oprávněných k řešení takového problému, tak i z hlediska následného přesunu soudního rozhodnutí ze státu původu do potenciálního státu výkonu. Primární cíl volného pohybu zboží proto fungoval bezproblémově do doby vzniku právního problému. Řádné fungování vnitřního trhu bylo nabouráváno existencí samostatných soudních soustav s vlastními a odlišnými pravidly určování vlastní mezinárodní příslušnosti, stejně jako pravidly pro možnost uplatnění cizích soudních rozhodnutí.

Vzhledem k citlivosti na veškerá omezení možného naplňování principů jednotného vnitřního trhu byly další kroky nasnadě. Jsou ostatně popsány v první kapitole monografie zpracované na stejném pracovišti pod vedením našich kolegů prof. Rozehnalové a Dr. Kyselovské. Prvním právním aktem byla Bruselská úmluva uzavřená s cílem unifikovat jak přístup k soudům v rámci Evropského společenství, tak i otázku vzájemného uznání rozhodnutí. Bruselská úmluva byla následována Nařízením Brusel I a Nařízením Brusel Ibis. Posun mezi Bruselskou úmluvou a Nařízením Brusel I byl logickým krokem - úmluva existovala v několika verzích, každé podepsané jinými členskými státy, navíc došlo k posunu civilněprávní justiční

spolupráce ze třetího, nekomunitárního, do prvního, komunitárního, pilíře. Lze si stěží představit, že by komunitární instituce tohoto posunu nevyužily. Nutnost a vhodnost posunu mezi Nařízením Brusel I a Brusel Ibis prověří až následující roky. Z hlediska úpravy mezinárodní příslušnosti doznal tento právní text minimálních, lze říci kosmetických změn, a to i přes původní mnohem velkorysejší záměry. Naproti tomu, snad i z nutnosti alespoň nějakých změn, oblast uznání a výkonu doznala změn podstatných - zrušení prohlášení vykonatelnosti, proti sobě jdoucí, navzájem se přerušující řízení. Již úprava v Bruselské úmluvě a Nařízením Brusel I byla postavena na principech vzájemné důvěry ve fungování soudních soustav ostatních členských států a schopnosti řešit případné nesrovnalosti prostřednictvím vnitrostátních opravných prostředků. Zda za pomoci nové právní úpravy dojde k ještě vyšší rychlosti volného pohybu soudních rozhodnutí, ukáže až její uplatňování v praxi.

Jak jsme již uvedli výše, tato monografie je sice vytvořena jako samostatná, nicméně úzce tematicky navazuje na monografii ROZHODOVÁNÍ SOUDNÍHO DVORA EU VE VĚCECH PŘÍSLUŠNOSTI (ANALÝZA ROZHODNUTÍ DLE NAŘÍZENÍ BRUSEL Ibis) autorů ze stejné katedry Kyselovské, Rozehnalové a dalších. Nepovažujeme proto za nutné znovu na tomto místě poukazovat na vývojové tendence v rámci evropského justičního prostoru, či na metodologický přístup k řešeným otázkám. Prosíme čtenáře, aby tuto monografii chápal jako ve své podstatě pokračování díla našich kolegů, na které se snažíme co nejlépe navázat.

II LITISPENDENCE A SOUVISEJÍCÍ ŘÍZENÍ

JUDr. Lucia Hudecová, Ph.D.

II.1 Úvod

Úprava litispence v právním řádu je jedním z výsledků uplatňování zásady *ne bis in idem*. Na rozdíl od normy vnitrostátního původu, která konstatuje pravomoc svých soudů a vymezuje se v určitých případech oproti řízením v jiných státech, si úprava litispence v případě unifikované normy vyžaduje odlišný přístup.¹

Jelikož Nařízení Brusel Ibis představuje procesní předpis, který v rámci své působnosti kromě jiného určuje mezinárodní příslušnost soudů členských států EU, je bezpochyby žádoucí i úprava případných situací paralelních soudních řízení. Právní doktrína rozeznává vícero způsobů řešení těchto situací a konkrétní způsob je značně závislý na zastávané právní kultuře. Z anglosaské právní oblasti je známá aplikace doktríny *forum non conveniencie*,² nebo tzv. *anti suit injunction*.³ Nařízení Brusel Ibis vychází z řešení založeném na pravidle časové priority v podobě úpravy litispence.

II.1.1 Popis analyzované problematiky

Zakotvení úpravy litispence a souvisejících řízení v Nařízení Brusel Ibis směřuje k tomu, aby nedocházelo k paralelním soudním řízením, a tím i předchází vzniku neslučitelných soudních rozhodnutí. Oba instituty směřují

---

¹ ROZEHNALOVÁ, Naděžda; VALDHANS, Jiří; DRLIČKOVÁ, Klára; KYSELOVSKÁ, Tereza. *Mezinárodní právo soukromé Evropské unie: (Nařízení Řím I, Nařízení Řím II, Nařízení Brusel I)*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. s. 306.

² Tento přístup je založený na možnosti odmítnout vykonávat pravomoc vůči soudnímu řízení zahájenému před tímto soudem ve prospěch vhodnějšího fóra. Blíže viz např. FAWCETT, James J. *Declining Jurisdiction in Private International Law*. Oxford: Oxford University Press, 1995. 447 s.

³ Podstatou *anti suit injunction* je soudní zákaz určený stranám, zkazující jim v pokračování v řízení před soudem jiného státu. Blíže viz např. RAPHAEL, Thomas. *The Anti-suit injunction*. Oxford: Oxford University Press, 2008. 483 s.

k naplňování těchto obecných cílů a zejména zlepšení systému spolupráce a koordinace mezi soudy různých členských států.⁴ Jejich účel se však mírně liší.

Ustanovení o souvisejících řízeních představuje obecnější záběr proti neslučitelným rozhodnutím a je zaměřené nejen proti rozhodnutím, která si vzájemně odporují, ale taky vůči rozhodnutím, která sice vyvolávají jiné právní následky, ale právně jsou kompatibilní. Jedná se o tzv. nekonzistentní rozhodnutí.⁵

Ustanovení o litispendenci je založeno na principu priority⁶ a směřuje proti rozhodnutím, která si vzájemně odporují, tedy těch která vyvolávají výlučné právní účinky, a to každého z rozhodnutí.⁷

I tento institut spolu s řešením otázky souvisejících řízení si prošel svým vývojem, o čemž svědčí jeho obsáhlejší úprava v současném Nařízení Brusel Ibis. Této problematice je věnováno v Nařízení Brusel Ibis již 6 článků, počínajíc článkem 29 až po článek 34. Oba uvedené instituty však byly součástí již Nařízení Brusel I i Bruselské úmluvy.

Původní úprava v Bruselské úmluvě se omezovala jen na pár ustanovení, a to v článku 21 - úprava litispendence, článku 22 - související řízení a článku 23 řešící situaci litispendence v rámci řízení soudů s výlučnou příslušností. Následně úpravu převzalo a pod vlivem judikatury Soudního dvora i doplnilo Nařízení Brusel I. Úprava byla zakotvena pod články 27 až 30.

Nařízení Brusel Ibis přináší oproti původnímu znění několik novinek. Jedná se např. o možnost požádat soud o sdělení informace ohledně dne zahájení řízení (viz článek 29 odst. 2). Dále je to nově i úprava vztahu výlučné příslušnosti založené dohodou stran ve vztahu k litispendenci (viz článek 31

4 WALTER, Gerhard. Lis Alibi Pendens and Forum Non Conveniens: From Confrontation via Co-ordination to Collaboration. *European Journal of Law Reform Reform* [online]. 2002, roč. 4, č. 1. [cit. 15. 10. 2014], s. 70.

5 FENTIMAN, Richard. Lis pendens - related actions. In MAGNUS, Ulrich; MANKOWSKI, Peter. *Brussels I Regulation*. München: Sellier European Law Publishers, 2007, s. 477.

6 GEIMER, Reinhold. The Brussels Convention - Successfull Model and Old - Timer. *European Journal of Law Reform Reform* [online]. 2002, roč. 4, č. 1. [cit. 16. 8. 2014], s. 25.

7 FENTIMAN, Richard. Lis pendens - related actions. In MAGNUS, Ulrich; MANKOWSKI, Peter. *Brussels I Regulation*. München: Sellier European Law Publishers, 2007, s. 477.

odst. 2 a násl.). Další novinkou je zakotvení článků 33 a 34, které obsahují obdobnou úpravu litispence a souvisejících řízení, ale ve vztahu k probíhajícím řízením ve třetích státech, přičemž dále podrobně vymezují podmínky, za kterých může dojít k aplikaci těchto ustanovení.

II.1.2 Cíle ustanovení o litispenci

Jak již bylo uvedeno, hlavním cílem ustanovení o litispenci je upravit situaci tzv. paralelních soudních řízení. K těm může dojít poměrně snadno, vzhledem k tomu, že Nařízení Brusel Ibis umožňuje pro jeden spor určit příslušnost vícera soudů v různých členských státech EU. *Fentiman* dále zdůrazňuje další dílčí cíle, které se naplňují prostřednictvím ustanovení o litispenci.

Prvním z nich je předcházení vzniku neslučitelných rozhodnutí. Tato funkce ustanovení o litispenci má důležitý význam především proto, že až soudní rozhodnutí má relevanci a nastoluje překážku *rei indicatae*. Jelikož neexistuje institut, který by představoval „uznání řízení“⁸ a přitom dvě rozhodnutí o stejné věci mezi stejnými účastníky jsou z hlediska spolupráce mezi členskými státy v justiční oblasti nežádoucí, je vhodné předcházet jim již na úrovni probíhajících řízení. Ustanovení o litispenci tak umožňuje minimalizovat situace, které předpokládá Nařízení Brusel Ibis v článku 45, kde stanoví kromě jiného jako důvod pro neuznání rozhodnutí neslučitelnost rozhodnutí s existujícím dřívějším rozhodnutím ve stejné věci.

Dalším z dílčích cílů je zabezpečení efektivnosti soudních řízení. Uplatňování překážky litispence minimalizuje nebezpečí souběžných řízení ve stejné věci. To zvyšuje hospodárnost a napomáhá harmonické správě soudnictví v členských státech. Nedochozí tak k vynaložení nákladů na řízení, které je vedené zbytečně, jelikož rozhodnutí jednoho z těchto řízení nebude moci být uznáno a vykonáno.

V neposlední řadě je to podpora vzájemné důvěry, jako jeden z obecnějších cílů justiční spolupráce mezi členskými státy. Dle ustanovení o litispenci tak soud bez toho, aby mohl přezkoumávat příslušnost soudu, u kterého

⁸ ROZEHNALOVÁ, Naděžda; TÝČ, Vladimír. *Evropský justiční prostor (v civilních otázkách)*. Brno: Masarykova univerzita. 2003. s. 286 - 287.

bylo řízení zahájeno dříve, musí přerušit své řízení, a to striktně na základě pravidla časové priority. Jak však bude níže uvedeno, určité výjimky existují v případech vylučné příslušnosti druhého soudu.

II.1.3 Podmínky a následky aplikace ustanovení o litispendenci

Pro nastoupení příslušných následků musí být splněny určité podmínky vyplývající ze znění článku 29. Musí se jednat o řízení mezi „týmiž účastníky ve stejné věci“ a dalším rozhodujícím předpokladem pro aplikaci článku je „časový okamžik zahájení řízení“. Jak ukázala aplikace Bruselské úmluvy a později i Nařízení Brusel I, tyto pojmy nejsou interpretačně bezproblémové. SDEU proto postupně blíže vysvětlil různé nejasnosti ve svých rozhodnutích, které budou analyzovány níže.

S naplněním uvedených podmínek spojuje ustanovení o litispendenci nástup právních následků, a to v první řadě přerušení řízení do doby, než soud, u kterého bylo řízení zahájeno dříve, rozhodne o své příslušnosti. V případě že první soud svojí příslušnost potvrdí, soud, u kterého bylo řízení zahájeno později, se prohlásí za nepřislušný ve prospěch soudu, u něhož bylo řízení zahájeno jako první.

V případech, že nejsou striktně splněny podmínky pro nastoupení překážky litispendence, přináší Nařízení Brusel Ibis ještě možnost postupu dle ustanovení o souvisejících řízeních. Dle *Briggse a Reese* se jedná o nouzové řešení, které sice taky asistuje při koordinaci a soudní spolupráci, ale jen za okolností spadajících mimo ustanovení o litispendenci.⁹

V následující části kapitoly přinášíme rozbor stěžejných rozhodnutí SDEU rozdělených tematicky na několik okruhů, které blíže objasní fungování příslušných ustanovení a jejich právní následky.

II.2 Podmínky aplikace ustanovení o litispendenci

Aplikace ustanovení o litispendenci je založena na objektivním a jasném principu časové priority. Ne v každé situaci paralelních soudních řízení mezi soudy členských států je však možné tento princip aplikovat. Jak již bylo

⁹ BRIGGS, Adrian; REES, Peter. *Civil Jurisdiction and Judgements*. 4th edition. London: Norton Rose, 2005. s. 29.

uvedeno, jeho aplikace je podmíněna naplněním určitých podmínek, a to podmínky stejné věci, podmínky stejných účastníků a dále je nutné určit časový okamžik zahájení předmětných soudních řízení. Na první pohled jasně stanovené požadavky se ukázali jako obtížněji definovatelné v konkrétních případech. Svědčí o tom judikatura SDEU interpretující jednotlivé pojmy.

C-129/92 Owens Bank Ltd vs. Fulvio Bracco, Bracco Industria Chimica SpA¹⁰

Právní věta: „Úmluva z 27. září 1968 (...), konkrétně článek 21¹¹, 22¹² a 23, se nepoužije na řízení, nebo na otázky, které vstaly v řízení ve smluvním státě, které se týká uznání a výkonu rozhodnutí vydaného v občanské a obchodní věci v nesmluvním státě.“

Faktický stav: Owens Bank Ltd (dále jen Owens Bank), společnost domicilovaná ve státě Svatý Vincent a Grenadina, půjčila peníze společnosti Bracco Industria Chimica SpA (dále jen Bracco). Smlouva o půjčce obsahovala dohodu o volbě sudiště ve prospěch *High Court of Justice* na Svatém Vincentu. V roce 1988 tento soud vydal rozhodnutí, ve kterém nařídil společnosti Bracco vyplatit půjčku. Společnost Bracco se sice následně odvolala, ale odvolání bylo zamítnuto. Společnost Bracco navíc popřela obdržení půjčky. V roce 1989 podala společnost Owens Bank návrh na výkon rozhodnutí v Itálii. V rámci tohoto řízení společnost Bracco namítla, že rozsudek nařizující vyplacení půjčky získala společnost Owens Bank podvodným jednáním. V roce 1990 podala společnost Owens Bank návrh před anglickým soudem na prohlášení vykonatelnosti rozhodnutí soudu ze Svatého Vincentu. Společnost Bracco opět namítala podvodné získání tohoto rozsudku a zároveň žádala anglický soud zastavit v souladu s článkem 21 a 22 Bruselské úmluvy řízení, vzhledem k tomu, že řízení již bylo zahájeno před italským soudem. Anglický soud považoval za nevyhnutelné obrátit se na SDEU, kterému položil tři předběžné otázky. První otázka se týkala obecně aplikačního rozsahu Bruselské úmluvy: „*Použije se Bruselská*

¹⁰ Rozsudek Soudního dvora ze dne 20. 1. 1994. Owens Bank Ltd vs. Fulvio Bracco, Bracco Industria Chimica SpA. Věc 129/92.

¹¹ Článek 27 Nařízení Brusel I; článek 29 Nařízení Brusel Ibis.

¹² Článek 28 Nařízení Brusel I; článek 30 Nařízení Brusel Ibis.

úmluva v nějaké míře na řízení o uznání a výkon rozhodnutí vydaného v nesmluvním státě této úmluvy?“ Druhá a třetí pak konkrétně ustanvení o litispendenci. SDEU se zabýval ve vztahu k litispendenci jen druhou položenou otázkou: „Aplikují se články 21, 22 a 23, nebo kterýkoliv z nich na řízení, nebo na otázky, které vstaly v řízení ve smluvním státě, které se týká uznání a výkonu rozhodnutí vydaného v občanské a obchodní věci v nesmluvním státě?“

Odůvodnění: Soudní dvůr spojil první dvě otázky a zdůraznil, že předběžné otázky vstaly v řízeních ve smluvních státech úmluvy, kterých cílem bylo vykonat rozhodnutí z nesmluvního státu. V základě svého odůvodnění SDEU uvedl, že článek 25 Bruselské úmluvy¹³ jasně stanovuje, že Kapitola III se použije pouze v případě rozhodnutí vydaných soudy smluvních států. Dle Soudního dvora není tedy možné aplikovat úmluvu, a tedy ani článek 21, 22 a 23 na řízení týkající se uznání a výkonu rozhodnutí z nesmluvního státu.

Vlastní hodnocení autorky: Význam tohoto rozhodnutí v souvislosti s litispendencí spočívá ve stanovení aplikačního rozsahu ve vztahu k soudním řízením, konkrétně stanovením, že tyto články se neaplikují na řízení, která se týkají uznávání a výkonu rozhodnutí soudů nečlenských států.

II.2.1 Podmínka stejné věci

*144/86 Gubisch Maschinenfabrik KG vs. Giulio Palumbo*¹⁴

Právní věta: *„Koncept litispendence ve smyslu článku 21 Bruselské úmluvy zahrnuje i případy, když jedna strana sporu podá žalobu před soudem smluvního státu na určení neplatnosti nebo zrušení mezinárodní kupní smlouvy, zatím co v jiném smluvním státě probíhá soudní řízení, v rámci kterého se druhá smluvní strana domáhá plnění z předmětné kupní smlouvy.“*

Faktický stav: Společnost Gubisch Maschinenfabrik KG, s místem registrace Flensburg, Německo, uzavřela s panem Giulio Palumbem žijícím v Římě, kupní smlouvu na strojní zařízení. V souvislosti s touto kupní smlouvou došlo mezi stranami ke sporu týkající se její platnosti. Pan Palumbo vznesl žalobu proti společnosti Gubisch před soudem v Římě a žádal určení neplatnosti nebo zrušení kupní smlouvy, a to na základě toho, že svou

¹³ Článek 32 Nařízení Brusel I; článek 2 pís. a) Nařízení Brusel Ibis.

¹⁴ Rozsudek Soudního dvora ze dne 8. 12. 1987. Gubisch Maschinenfabrik KG vs. Giulio Palumbo. Věc 144/86.

objednávku odvolal ještě před akceptací ze strany společnosti Gubisch. Nicméně mezitím společnost Gubisch vznesla žalobu proti panu Palumbovi v Německu, a to před regionálním soudem ve Flensburgu a žádala donucení pana Palumba k plnění dle smlouvy, konkrétně zaplacení za zařízení. Na základě výše uvedeného společnost Gubisch namítala před soudem v Římě nedostatek pravomoci, vzhledem k nastoupení překážky litispendence dle článku 21 Bruselské úmluvy. Italský soud zamítnul tuto námitku a pan Palumbo se proti tomuto rozhodnutí odvolal. Následně italský odvolací soud zastavil řízení a obrátil se na SDEU s předběžnou otázkou. „*Spadá případ, ve kterém v souvislosti se stejnou smlouvou, jedna strana podá žalobu k soudu smluvního státu dožadující se neplatnosti kupní smlouvy, a druhá strana zabývá před soudem jiného smluvního státu řízení, ve kterém se domáhá plnění z předmětné smlouvy, pod koncept litispendence zřekotvený v článku 21 Bruselské úmluvy?*“¹⁵

Odůvodnění: Předběžná otázka spočívala v tom, zda je v souvislosti s jedním smluvním vztahem splněna i podmínka stejného předmětu sporu vzhledem k tomu, že na jedné straně se strana dožadovala plnění a na straně druhé zrušení závazku. SDEU v rozhodnutí o předběžné otázce nejdříve upozornil i s odkazem na dřívější judikaturu (*C-129/83 Siegfried Zelger vs. Sebastiano Salinitri*), že ačkoliv se koncept litispendence v jednotlivých smluvních státech Bruselské úmluvy liší, společný koncept nemůže být vytvořen kombinací různých relevantních ustanovení národního práva. Pojmy, které článek 21 Bruselské úmluvy používá, musí být posuzovány nezávisle.

V souvislosti s vymežováním pojmů dále Soudní dvůr stanovil: „*Pro naplnění podmínek litispendence jsou potřebné dvě soudní řízení mezi stejnými stranami v různých smluvních státech, které představují stejnou žalovanou věc, resp. právní vztah mezi stranami a stejný předmět sporu, a to bez ohledu na to, zda jazyková verze tehdejšího článku 21 Bruselské úmluvy výslovně rozlišuje mezi předmětem sporu a žalovanou věcí. I přesto se má přiblížnout k tomuto rozlišování.*“

V případě tohoto sporu se bezpochyby jednalo o stejnou věc ve smyslu stejného právního vztahu mezi stranami, jelikož spor vznikl na základě jedné kupní smlouvy. Otázkou zůstalo, zda je naplněna i podmínka stejného předmětu sporu, vzhledem k tomu, že jedna strana se dožadovala plnění z předmětné kupní smlouvy a druhá určení její neplatnosti. SDEU konstatoval,

¹⁵ 144/86 Gubisch Maschinenfabrik KG vs. Giulio Palumbo, bod 4.

že stejný předmět sporu nesmí být chápan tak, že dva soudní procesy musí být absolutně identické. Vzhledem k tomu, že nárok týkající se určení neplatnosti, nebo zrušení závazku by mohl být vznesený i jako obrana proti žalobě na plnění smlouvy v rámci stejného procesu, musí být potvrzené, že tyto dvě soudní řízení mají i stejný předmět sporu. Vydání rozhodnutí v jednom ze dvou žalob by způsobilo překážku k uznání a výkonu rozhodnutí na základě druhé žaloby. Takový výsledek by však byl v rozporu s cíli Bruselské úmluvy. Koncept litispendence zakotvený v článku 21 proto dle SDEU musí být chápan tak, že zahrnuje i případy, když jedna strana sporu podá žalobu před soudem smluvního státu na určení neplatnosti nebo zrušení kupní smlouvy, zatímco v jiném smluvním státě probíhá soudní řízení, v rámci kterého se druhá smluvní strana domáhá plnění z předmětné kupní smlouvy.

Vlastní hodnocení autorky: Význam tohoto rozhodnutí spočívá mimo jiné zejména v závěru SDEU, že pro nastoupení překážky litispendence ve smyslu článku 21 je nutné posuzovat, zda došlo k podání žalob na základě stejného právního vztahu a zda je splněna i podmínka stejného předmětu sporu. Podmínku „téže věci“ je nutno vnímat ve smyslu tohoto rozlišování, a to i navzdory tomu, že některé jazykové verze tak nečiní. Posouzení shodnosti stejného předmětu sporu závisí vždy od konkrétního nároku a je nutné individuální posouzení konkrétních okolností. Tvrzení, že nutnost stejného předmětu sporu nevyžaduje, aby soudní procesy byly absolutně identické, vyslovil i generální advokát *Mancini*. Ve svém stanovisku však v tomto případě došel k opačnému názoru, a to, že v tomto případě není naplněná podmínka „téže věci“. Za vhodnější nástroj k posouzení považuje institut souvisejících řízení. V opačném případě upozorňuje na možnost paralyzování soudních řízení vznášením námitky neplatnosti závazků.

C-39/02 Maersk Olie & Gas A/S vs. Firma M. de Haan en W. de Boer¹⁶

Právní věta: „*Návrh podaný u soudu smluvního státu vlastníkem plavidla směřující ke zřízení fondu omezujícího odpovědnost, ve kterém je označen případný poškozený,*

¹⁶ Rozsudek Soudního dvora ze dne 14. 10. 2004. *Maersk Olie & Gas A/S vs. Firma M. de Haan en W. de Boer*. C-39/02.

a žaloba na náhradu škody podaná u soudu jiného smluvního státu tímto poškozeným proti vlastníkově plavidla nevytvářejí situaci překážky věci zahájené ve smyslu článku 21 Úmluvy o soudní příslušnosti a o výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, ve znění Úmluvy ze dne 9. října 1978 o přistoupení Dánského království, Irska a Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku.“

Faktický stav: V květnu roku 1985 společnost Maersk položila ropovod a plynovod v Severním moři. V červnu prováděli rejdaři lov ryb v této oblasti a dle společnosti Maersk potrubí poškodili. Společnost Maersk rejdařům sdělila, že je shledává odpovědnými za tuto škodu. Dne 23. 4. 1987 rejdaři podali u *Arrondissementsrechtbank* v Groningenu (Nizozemsko) návrh na omezení své odpovědnosti. Soud vydal usnesení, kterým prozatímne toto omezení stanovil na určitou částku a rejdařům nařídil tuto částku zvýšenou o náklady řízení složit. Dne 20. 6. 1987 podala společnost Maersk žalobu na náhradu škody proti rejdařům u *Vestre Landsret* (Dánsko). Dne 24. 6. se společnost Maersk odvolala proti rozhodnutí *Arrondissementsrechtbank* v Groningenu a namítala jeho nepřislusnost. Odvolací soud potvrdil rozhodnutí soudu prvního stupně. V únoru 1988 doručil likvidátor společnosti Maersk usnesení soudu o zřízení fondu omezujícího odpovědnost a vyzval ji, aby předložila svou pohledávku. Maersk nijak nereagovala, rozhodla se však pokračovat v řízení před dánským soudem. Jelikož Maersk nepředložila pohledávku, byla částka složená u nizozemského soudu rejdařům vrácena. Dánský *Vestre Landsret* shledal, že rozhodnutí nizozemského soudu musí být považováno za rozhodnutí ve smyslu článku 25 Bruselské úmluvy. Řízení zahájená v Nizozemsku a Dánsku se týkají stejných účastníků, téhož předmětu a téhož skutkového a právního základu. Byly tedy splněny podmínky článku 21 Bruselské úmluvy. *Vestre Landsret* se tak vzdal příslusnosti podle článku 21 odst. 2. Maersk se proti tomuto rozhodnutí odvolala u *Højesteret*. Ten řízení přerušil a obrátil se na Soudní dvůr.¹⁷

Dánský soud položil Soudnímu dvoru čtyři otázky. První se týkala výkladu článku 21 Bruselské úmluvy. „*Spadá řízení směřující ke zřízení fondu omezujícího odpovědnost na návrh vlastníka lodě [podle úmluvy z roku 1957] pod článek 21*

¹⁷ C-39/02 Maersk Olie & Gas A/S vs. Firma M. de Haan en W. de Boer, body 18 - 28.

[Bruselské] úmluvy, pokud návrh jmenovitě označuje toho, kdo by měl být dotčen jako případný poškozený?“ Druhá otázka se týkala výkladu pojmu rozhodnutí, třetí a čtvrtá výkladu článku 27 odst. 2 Bruselské úmluvy¹⁸ (viz kapitola IV.1).

Odůvodnění: Předběžná otázka se týkala i výkladu článku 21 Bruselské úmluvy, zejména zda jsou v daném případě splněny podmínky pro aplikaci článku 21. Vnitrostátní soud se v zásadě dotazoval, zda návrh na zahájení řízení směřující k vytvoření fondu omezující odpovědnost je možné posuzovat jako žalobu ve smyslu článku 21. V tomto směru SDEU nevyjádřil žádné pochybnosti o tom, že by tomu mohlo být jinak. Na druhé straně však zdůraznil, že je nutné zkoumat, zda jsou splněny podmínky pro aplikaci článku 21. Tzn., zda je v daném případě splněna podmínka stejné věci, tedy stejného předmětu a stejné žalované věci, ve smyslu vztahu mezi stranami a dále stejných účastníků řízení se žalobou o náhradu škody. Soudní dvůr v úvodu odůvodnění navázal na svou předchozí judikaturu (*C-144/86 Gubisch Maschinenfabrik KG vs. Giulio Palumbo*), když zdůraznil, že jedním z hlavních cílů článku 21 spolu s článkem 22 Bruselské úmluvy je řešit situaci paralelních soudních řízení a předcházet situaci neuznání rozhodnutí dle článku 27 odst. 3 Bruselské úmluvy.¹⁹ Dosažení tohoto cíle si dle SDEU vyžaduje extenzivní výklad článku 21 Bruselské úmluvy.

Pro zodpovězení otázky se SDEU zabýval splněním podmínek stanovených v článku 21 Bruselské úmluvy. Došel k závěru, že v tomto případě posuzované žaloby nemají ani stejný předmět ani se nejedná o stejnou žalovanou věc, tedy neshoduje se důvod žaloby spočívající v skutkovém stavu a právní úpravě jako základě žaloby. Předmět žaloby není stejný z důvodu, že žaloba na náhradu škody směřuje k určení odpovědnosti a na druhé straně cílem návrhu na omezení odpovědnosti je dosáhnout její omezení (v případě, že odpovědnost bude určena), a to na základě Mezinárodní úmluvy o omezení odpovědnosti vlastníků námořních plavidel. Ačkoliv je skutkový stav v obou žalobách stejný, právní úprava, která tvoří základ každé ze žalob, se liší.

SDEU uvádí: *„Žaloba na náhradu škody se totiž zakládá na právu mimosmluvní odpovědnosti, zatímco návrh směřující ke zřízení fondu omezujícího odpovědnost*

¹⁸ Článek 34 odst. 2 Nařízení Brusel I; článek 45 odst. 1 pís. b) Nařízení Brusel Ibis.

¹⁹ Článek 34 odst. 3 Nařízení Brusel I; článek 45 odst. 1 pís. c) Nařízení Brusel Ibis.

je založen na Úmluvě z roku 1957 a nizozemských právních předpisech, které ji provádějí.“ Aplikace článku 21 Bruselské úmluvy je proto vyloučená a není ani nutné dle SDEU zkoumat totožnost účastníků řízení jako poslední podmínku. V tomto závěru se SDEU ztotožnil i s návrhy generálního advokáta Légera, který taky zdůraznil, že pokud není totožný právní základ, nemůže být shodný ani důvod žaloby a nejedná se tedy o stejnou žalovanou věc. Jak však dále SDEU uvádí: „*Tento závěr v zásadě nebrání... použití článku 22 Bruselské úmluvy. Mezi dotčenými žalobami v původním řízení existuje totiž dostatečně úzký vztah, kvůli němuž mohou být považovány za související ve smyslu třetího pododstavce tohoto článku, takže soud odlišný od toho, který řízení zahájil nejdříve, může své řízení přerušit.*“

Vlastní hodnocení autorky: Toto rozhodnutí představuje další v pořadí, ve kterém se SDEU zabýval naplněním podmínek pro nastoupení překážky litispendence dle článku 21 Bruselské úmluvy. Navázal přitom na svou předchozí judikaturu a při posuzování se omezil na naplnění podmínky stejné věci. V případě, že není dána shoda ani v předmětu sporu ani v základě nároku, není splněna podmínka stejné věci, a tedy není dána překážka věci začaté ve smyslu článku 21 Bruselské úmluvy.

II.2.2 Podmínka stejných účastníků

C-406/92 The owners of the cargo lately laden on board the ship „Tatry“ vs. the owners of the ship „Maciej Rataj“²⁰

Právní věta: „*Výklad článku 21 Bruselské úmluvy ohledně podmínky „stejných účastníků“ řízení musí být podáváný v tom smyslu, že nezáleží na procesním postavení účastníků řízení v obou řízeních. V případě, že ne všechny, ale jen někteří účastníci v řízení před soudem, u kterého bylo řízení zahájeno později, jsou totožní s účastníky před prvním soudem, aplikace článku 21 úmluvy vyžaduje, aby soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, odmítnul příslušnost vůči stranám, které jsou již účastníky řízení v jiném smluvním státě. Tato identita účastníků není na překážku tomu, aby mezi účastníky, kteří shodní nejsou, pokračovalo řízení před druhým soudem.*“

²⁰ Rozsudek Soudního dvora ze dne 6. 12. 1994. The owners of the cargo lately laden on board the ship „Tatry“ vs. the owners of the ship „Maciej Rataj“. Věc C-406/92.

„V žalobě, ve které se strana domáhá určení odpovědnosti a zaplacení náhrady škody se jedná o stejnou žalovanou věc, resp. vztah mezi stranami a stejný předmět sporu jako v jiném řízení zahájeném dříve, ve kterém se žalobce domáhal určení, že není odpovědný za škodu.“

„Rozlišování žalob dle národního práva na žaloby in rem a personam, v tomto případě konkrétně žaloba in personam domáhající se určení, že majitel není odpovědný za údajnou škodu a žaloba in rem týkající se zadržené lodě, nemá význam pro interpretaci článku 21 Bruselské úmluvy a na posuzování podmínek stejné věci a stejných účastníků dle tohoto článku.“

Faktický stav: V analyzovaném případě se jednalo o poměrně složité skutkové pozadí, a to z důvodu mnohosti účastníků řízení. V rámci sporu došlo k zahájení několika soudních řízení, přičemž identita účastníků byla jen částečná. Ústřední společnou okolností byla přeprava nákladu sójového oleje z Brazílie do Evropy, přičemž část nákladu měla být vyložena v Nizozemí a část v Německu. V daném případě figurovali na straně majitelů nákladu více účastníci z různých zemí a jejich náklad měl být navíc vyložen na různých místech (Rotterdam, Hamburg). Dále také figurovali na samostatných náložných listech. Ke sporu mezi vlastníky nákladu a vlastníky lodí došlo z důvodu kontaminace sójového oleje. Žaloby, které byly v rámci sporu podané majiteli lodí, byly zahájeny vždy vůči některé skupině majitelů nákladu, a taky žaloby podávané proti majitelům lodí podávala vždy jen některá ze skupin majitelů nákladu. V zásadě v žalobách šlo o náhradu škody, resp. určení, že majitelé lodí nejsou odpovědní, nebo alespoň plně odpovědní za škodu. Vzhledem k podání vícero žalob před anglickými i nizozemskými soudy založených na stejných skutkových okolnostech došlo k vznesení námítky litispence před anglickým soudem. Anglický soud odmítl postupovat v souladu s článkem 21 Bruselské úmluvy, z důvodu nesplnění podmínky stejné věci vzhledem k tomu, že v žalobě před anglickým soudem šlo o náhradu škody na nákladu a dle žaloby před nizozemskými soudy se strana domáhala určení, že majitelé nákladu nejsou oprávněny požadovat náhradu škody po majitelích lodí. Dále shledal námítku litispence za neodůvodněnou z důvodu nesplnění podmínky stejných stran.

Majitelé lodě se proti tomuto rozhodnutí odvolali a anglický odvolací soud se obrátil na SDEU se žádostí o výklad článků Bruselské úmluvy. Celkem

bylo SDEU předloženo 5 předběžných otázek, 3 z nich se týkaly článku 21 Bruselské úmluvy. Jedna z otázek se týkala aplikace článku 22 Bruselské úmluvy, další pak článku 57 Bruselské úmluvy.²¹ Tyto dvě otázky budou rozebrány dále v této publikaci.

„Pro účely aplikace článku 21 Bruselské úmluvy, pokud je ve smluvním státě zahájeno soudní řízení, které má ten samý předmět sporu jako řízení zahájeno v jiném smluvním státě dříve, musí soudy členského státu, u něbož bylo řízení zahájeno později odmítnout pravomoc:

a) *jen pokud je tam úplná identita stran mezi dvěma soudními řízeními,*

nebo

b) *jen pokud všichni účastníci soudního řízení před soudem, u něbož bylo řízení zahájeno později, jsou rovněž účastníky řízení před soudem členského státu, u něbož bylo řízení zahájeno dřív;*

nebo

c) *kdykoliv, pokud strany ve dvou zahájených řízení jsou v podstatě stejné?*

„Jedná se v případě následné žaloby o stejný předmět a stejný důvod a je mezi stejnými účastníky jako předchozí žaloba, pokud první žaloba, která byla podána majitelem lodě před soudem členského státu, je žaloba in personam, dožadující se prohlášení, že majitel není odpovědný za údajní škodu na přepravovaném nákladu, zatímco následní žaloba podána majiteli nákladu před soudem smluvního státu byla podána jako žaloba in rem týkající se zadržené lodě, a následně pokračovala jako žaloba in rem a in personam, nebo pouze jako in personam, vzhledem k rozdílům, vyplyvajících z rozdílů v národním práve tohoto druhého státu (reformulace SDEU).“

„Zda při správném výkladu článku 21 Úmluvy, žaloba směřující k určení, že žalovaný je odpovědný za způsobení škody a požadující náhradu škody má stejný důvod a stejný předmět jako dřívější řízení zahájené tímto žalovaným, ve kterém se domáhá určení, že není odpovědný za tuto ztrátu (reformulace SDEU).“²²

Odůvodnění: První otázka, kterou se SDEU zabýval v souvislosti s pravidlem litispence, byla otázka směřující k mnohosti účastníků a splnění podmínky stejných účastníků pro aplikaci článku 21 Bruselské úmluvy. SDEU v rámci odůvodnění shrnul závěry ze své předchozí judikatury,

²¹ Článek 71 Nařízení Brusel I i Nařízení Brusel Ibis.

²² C-406/92 The owners of the cargo lately laden on board the ship „Tatry“ vs. the owners of the ship „Maciej Rataj“, bod 19.

a to nutnost nezávislé interpretace pojmů v článku 21 (C-144/86 *Gubish Maschinenfabrik v. Palumbo*), dále nutnost předcházet situacím, které spadají pod článek 27 odst. 3 Bruselské úmluvy, tedy neuznávání rozhodnutí z důvodu neslučitelnosti s rozhodnutím jiného smluvního státu mezi stejnými stranami. V otázce nutnosti absolutní identity účastníků řízení pro splnění podmínky a aplikaci článku 21 Bruselské úmluvy SDEU stanovil, že tento článek se uplatní vždy jen mezi žalobcem a žalovaným, kteří jsou v daném případě shodní. Vůči účastníkovi, který přistoupil později, nebude druhý soud postupovat dle článku 21 Bruselské úmluvy.

V páté otázce, ve které se národní soud dotazoval, zda se jedná o splnění podmínek pro aplikaci článku 21 Bruselské úmluvy, zejména podmínky stejné věci v případě, že v jedné žalobě se žalobce domáhal určení odpovědnosti a zaplacení náhrady škody a ve druhé žalobě určení, že není odpovědný za škodu, SDEU odpověděl následovně. Otázka odpovědnosti je společným pojmem v obou žalobách, a to, že v jedné z nich je položena v pozitivním a ve druhé v negativním smyslu, nemá pro posouzení podmínky stejné věci význam.

Při posuzování další otázky (druhé položené) týkající se významu rozlišování žalob *in rem* a *in personam* dle národního práva pro naplnění podmínek pro aplikaci článku 21 došel SDEU k závěru, že takové rozlišování nemá na aplikaci článku 21 vliv. Podmínka stejné věci a stejných účastníků řízení musí být posuzována nezávisle od národních právních řádů, přičemž opět odkázal na předchozí judikaturu *C-144/86 Gubish Maschinenfabrik v. Palumbo*.

Vlastní hodnocení autorky: Uvedený judikát je v souvislosti s problematikou litispendence a souvisejících řízení jedním z nejvýznamnějších, protože ozřejmil vícero nejasností týkajících se aplikace článku Bruselské úmluvy. Jedním z nejdůležitějších momentů je ozřejnění podmínky stejných účastníků pro aplikaci ustanovení 21 Bruselské úmluvy, a to že postup dle článku 21 je možné aplikovat vždy jen vůči těm účastníkům, kteří jsou v obou řízeních shodní. Nelze tedy zastavit řízení v případě, že dochází jen k částečnému překryvu.

C-351/96 Drouot assurances SA vs. Consolidated metallurgical industries (CMI industrial sites), Protea assurance and Groupement d'intéret économique (GIE) Réunion européenne²³

Právní věta: „Článek 21 Bruselské úmluvy není aplikovatelný v případech, když dvě soudní řízení, ve kterých jde o příspěvek na úhradu nákladů, jedno zahájeno pojistitelem lodě proti majiteli a pojistiteli nákladu na lodi, druhé zahájeno později uvedenými osobami proti majiteli lodí, pokud není potvrzeno ve vztahu k předmětu sporu, že zájmy pojistitele lodě jsou identické a neoddlitelné od zájmu pojištěného, majitele lodě.“

Faktický stav: Předběžná otázka byla vznesena v rámci sporu mezi společnostmi Drouot Assurance SA, založenou dle francouzského práva (dále společnost Drouot) a společností Consolidated metallurgical industries, založenou dle práva Jihoafrické republiky (dále společnost CMI) a dalšími. Společnost CMI se dohodla s panem Velghem na transportu nákladu na lodi Sequana, vlastníkem lodě. Loď Sequana při přepravě ztroskotala v nizozemských vodách. Společnost Drouot, jako pojistitel lodě dala na vlastní náklady vyzdvihnout loď a díky tomu došlo i k záchraně přepravovaného zboží patřícímu společnosti CMI. Společnost Drouot podala žalobu před francouzským soudem proti společnosti CMI a pojistitelovi přepravovaného zboží na zaplacení peněžní částky jako podílu této společnosti na pojistné škodě. Ještě předtím však podala společnost CMI a další žalobu před nizozemským soudem proti majitelům lodě (panu Velghovi a panovi Wallbreqovi), teda osobám pojištěným společností Drouot, konkrétně ohledně prohlášení jejich nevázanosti k podílu na pojistné škodě. Ve dvou soudních řízeních vystupovali tři účastníci, a to majitelé lodě, Drouot jako společnost, která je pojistila a společnost CMI a další, jako majitelé nákladu a společnosti, které náklad pojistili. Společnost CMI a další vznesli námitku litispence vzhledem k probíhajícímu řízení před nizozemským soudem.

Francouzský soud tuto námitku zamítnul vzhledem k tomu, že dle jeho názoru nebyla splněna podmínka stejných účastníků řízení. Společnost CMI a další se však proti tomuto rozhodnutí odvolali vzhledem k tomu, že dle nizozemských pravidel není možné vznést žalobu proti pojistiteli, tedy společnosti

²³ Rozsudek Soudního dvora ze dne 19. 5. 1994. Drouot assurances SA vs. Consolidated metallurgical industries (CMI industrial sites), Protea assurance and Groupement d'intéret économique (GIE) Réunion européenne. Věc C-351/96.

Drouot, což byl jediný důvod, proč tuto společnost v Nizozemsku nežalovali. Francouzský odvolací soud připustil toto odůvodnění a uznal námitku litispendence. Společnost Drouot se však obrátila na francouzský kasační soud opět s námitkou nesplnění podmínky totožnosti účastníků. Ten se rozhodl obrátit na SDEU s následující předběžnou otázkou:

„Jestli, zejména vzhledem na nezávislost konceptu „stejných stran“ použitém v článku 21 Bruselské úmluvy, došlo k mezistátní překážce litispendence pro účely tohoto ustanovení, v případě že soud jednoho smluvního státu, u něhož podal žalobu pojistitel ztroskotané lodě, dožadující se od majitele a pojistitele nákladu částečné úhrady nákladů formou příspěvku na vyproštění lodě, a zároveň před soudem jiného smluvního státu zabýval řízení majitel a pojistitel nákladu dříve proti majiteli lodě dožadující se prohlášení, že není povinen přispět k úhradě nákladů a soud, u něhož bylo řízení zabýváno později odmítl vykonávat pravomoc, ačkoliv strany ve dvou řízeních nebyly úplně identické, s odůvodněním, že procesní právo platné před soudem, který zabýval řízení jako první „omezuje možnost pro pojistitele být účastníkem řízení, zabývaném proti pojištěnému“ tak že pojistitel lodě se fakticky řízení účastní prostřednictvím pojištěného.“²⁴

Odůvodnění: Podstatou předběžné otázky bylo zodpovězení dotazu, zda v těchto soudních řízeních nastoupila překážka věci začaté z důvodu totožnosti účastníků řízení, ačkoliv ve dvou žalobách byly celkem tři strany řízení. SDEU stanovil, že stěžejní je odpověď na otázku, zda při aplikaci článku 21 Bruselské úmluvy je možné považovat pojistitele lodě za tu samou osobu jako pojištěného, tedy majitele lodě. SDEU navázal na své předchozí rozhodnutí *C-406/92 The Tatry vs. Maciej Rataj*, když zopakoval, že pojmy použité v článku 21 Bruselské úmluvy musí být interpretovány nezávisle a cílem je zejména předcházet situacím, které spadají pod článek 27 odst. 3 Bruselské úmluvy, tedy neuznávání rozhodnutí z důvodu neslučitelnosti s rozhodnutím jiného smluvního státu mezi stejnými stranami.

SDEU v rozhodnutí o předběžné otázce stanovil: *„V případě dvou soudních řízení se stejným předmětem sporu může dojít k takové shodnosti zájmů pojistitele a pojištěného, že rozhodnutí proti jednomu z nich by mohlo založit překážku rei iudicate. To by mohlo nastat v případě, že pojistitel by vystupoval jménem pojištěného. Za takových okolností by byla naplněna podmínka stejných stran dle článku 21 Bruselské úmluvy. To však neznamená, že tomu tak bude v každém případě, ale je potřebné zkoumat skutečné*

²⁴ Tamtéž, bod 13.

zájmy, které v daném soudním řízení mají. V tomto sporu však tomu tak není.“ V případě, pokud zájmy stran nejsou shodné, není možné bránit stranám uplatňovat své nároky vůči jiným. V tomto případě měl SDEU za to, že nedošlo k takové shodnosti zájmů, protože společnost Drouot nejednala jako zástupce pojištěného, ale jako přímý účastník vyprošťování lodě.

Vlastní hodnocení autorky: SDEU v tomto rozhodnutí pokračoval v specifikaci podmínky stejných účastníků, a to za situace, kde se identita účastníků dvou paralelních soudních řízení neshoduje úplně. SDEU nevyloučil možnost, že i přesto, že osoby nejsou úplně identické, mohou být považovány za stejné strany ve smyslu článku 21 Bruselské úmluvy, ale je nutné zkoumat právní zájmy, které v řízeních zastupují.

II.2.3 Časový okamžik zahájení řízení

*129/83 Siegfried Zelger vs. Sebastiano Salinitri*²⁵

Právní věta: „Článek 21 Bruselské úmluvy musí být vykládán v tom smyslu, že za soud, u něhož bylo zahájeno řízení jako první, je považován soud, u něhož byly jako u prvního splněny požadavky na zahájení řízení, přičemž tyto požadavky mají být posouzeny v souladu s národním právním řádem, každého z dotčených soudů.“

Faktický stav: Ke sporu došlo mezi dvěma obchodníky, panem Zelgerem, s místem podnikání v Mnichově (Německo) a panem Salinitrim, s místem podnikání na Sicílii (Itálie). Mezi uvedenými podnikateli došlo v letech 1975 a 1976 k poskytnutí úvěru. Žalobce podal žalobu na zaplacení dlužné částky před německým soudem 5. srpna 1976. Tato žaloba byla doručena druhé straně 13. ledna 1977. Druhá strana zahájila řízení před italským soudem ve stejné věci a mezi stejnými účastníky. Žaloba byla na soud podána dne 22. nebo 23. září 1976 a doručena žalovanému 23. září 1976. Německý soud však přerušil řízení vzhledem k tomu, že se považoval za soud, u kterého bylo řízení zahájeno později. K definitivnímu zahájení řízení došlo před německým soudem dle německého vnitrostátního práva až 13. ledna 1977. Dle názoru německého soudu tak, ve smyslu článku 21 Bruselské úmluvy,

²⁵ Rozsudek Soudního dvora ze dne 7. 6. 1984. Siegfried Zelger vs. Sebastiano Salinitri. Věc 129/83.

musel přerušit řízení ve prospěch italského soudu. Žalobce se však odvolal a namítal nesprávné určení okamžiku zahájení řízení, které dle jeho názoru nastalo již při doručení žaloby německému soudu.

Německý odvolací soud měl za to, že spor vyvolává otázku interpretace Bruselské úmluvy a obrátil se na SDEU s následující otázkou. „*Pro účely zodpovězení otázky, který soud smluvního státu zahájil řízení jako první, je důležitý pro určení okamžiku zahájení řízení moment, ve kterém byla žaloba podána na soud, nebo okamžik, ve kterém byla žaloba doručena druhé straně, žalovanému*“²⁶

Odůvodnění: SDEU v odůvodnění zdůraznil, že procesní pravidla různých členských států se pochopitelně značně liší. Dále uvedl, že ani na základě komparace těchto pravidel není možné dospět k závěru, který by poskytl společný koncept a už vůbec tedy není možné, aby byl odvozen a rozšířen jednotný koncept vyplývající z práva jednoho smluvního státu. Článek 21 Bruselské úmluvy navíc neobsahoval žádné indikace stanovující naplnění procesních formalit pro zahájení řízení. SDEU dále zdůraznil, že ani není cílem Bruselské úmluvy takové procesní formality úzce související s organizací národního soudního řízení sjednocovat. Dle SDEU je proto úlohou každého soudu posoudit naplnění požadavků pro zahájení řízení dle národního právního řádu. V odpovědi na otázku, tak dospěl k závěru, že okamžik zahájení řízení a tedy splnění podmínek pro zahájení řízení se musí posuzovat v souladu s národním právním řádem.

Vlastní hodnocení autorky: Stanovisko SDEU vytvořilo situaci, která umožňovala stranám sporu využívání právního řádu, které umožňovali rychlejší cestu k podání žaloby. Generální advokát *Mancini* se snažil ve svém návrhu částečně předejít těmto následkům. Ve svém posudku sice taky stanovil, že okamžik zahájení řízení má být posuzován dle národního práva soudu, avšak upřesnil, že tento okamžik nemůže předcházet doručení návrhu na zahájení řízení žalovanému. Postoj, který byl vyjádřen již v Jenardově zprávě²⁷ a potvrzen i v analyzovaném rozhodnutí, a to ponechání rozhodnutí

²⁶ 129/83 Siegfried Zelger vs. Sebastiano Salinitri, bod 5.

²⁷ Viz Report by Mr P. Jenard on the Protocols of 3 June 1971 on the interpretation by the Court of Justice of the Convention of 29 February 1968 on the mutual recognition of companies and legal persons and of the Convention of 27 September 1968 on jurisdiction and the enforcement of judgments in civil and commercial matters. In *EUR-Lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 7. 12. 2014].

o časovém okamžiku zahájení řízení na soudy dle národního práva, byl překonán přijetím Nařízení Brusel I. To se snažilo tuto situaci vyřešit a vyhnout se nejasnostem ohledně stanovení okamžiku zahájení řízení. V článku 30 zakotvilo Nařízení Brusel I autonomní definici tohoto momentu a převzalo ho i Nařízení Brusel Ibis do článku 32. Vzhledem k odlišnostem v procesních pravidlech jednotlivých států zakotvuje tato úprava dvě varianty. První odstavec tohoto článku se aplikuje v členských státech, kde zahájení řízení spočívá v podání písemnosti na soud, druhý odstavec naopak ve státech, v nichž je formální začátek řízení představován doručením návrhu na zahájení řízení, nebo jiné rovnocenné písemnosti.

II.3 Právní následky litispence

V případě, že dojde ke splnění podmínek analyzovaných výše, ustanovení o litispenci jasně předepisuje následný postup soudů. Konkrétně určuje, jaké kroky musí učinit soud, u něhož bylo řízení zahájeno později. V první řadě dojde k přerušení řízení u tohoto soudu, a to do doby, než soud, který zahájil řízení jako první, rozhodne o své příslušnosti (viz článek 29 odst. 1 Nařízení Brusel Ibis). Následně pokud dojde k potvrzení příslušnosti prvního soudu, soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, se prohlásí za nepřislušný (viz článek 29 odst. 3 Nařízení Brusel Ibis).

Nařízení Brusel Ibis (na rozdíl od svých předchůdců) řeší i situace kolize mezi soudem členského státu a soudem státu mimo EU. Nastane-li situace, kdy před soudem třetího státu bude zahájeno řízení mezi týmiž účastníky ve stejné věci dříve, může soud členského státu řízení přerušit, pokud je to odůvodněné procesní ekonomikou a nezbytností s ohledem na výkon spravedlnosti²⁸ (viz článek 33 odst. 1 Nařízení Brusel Ibis). Pokud však dojde k ohrožení vydání rozhodnutí před soudem ve třetím státě (viz článek 33 odst. 2 Nařízení Brusel Ibis),²⁹ soud členského státu může kdykoliv pokračovat

²⁸ ROZEHNALOVÁ, Naděžda; VALDHANS, Jiří; DRLIČKOVÁ, Klára; KYSELOVSKÁ, Tereza. *Mezinárodní právo soukromé Evropské unie: (Nařízení Řím I, Nařízení Řím II, Nařízení Brusel I)*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. s. 307.

²⁹ Zejména dojde-li k jeho přerušení, nebo trvá nepřiměřeně dlouho, nebo je ohrožen výkon spravedlnosti.

v řízení. Nakonec, pokud soud třetího státu rozhodne ve věci a toto rozhodnutí je způsobilé k uznání a výkonu, soud členského státu zastaví řízení (viz článek 33 odst. 3 Nařízení Brusel Ibis).

C-351/89 Overseas Union insurance Ltd, Deutsche Ruck Uk Reinsurance Ltd, Pine Top Insurance Company Ltd vs. New Hampshire Insurance Company³⁰

Právní věta: „Článek 21 Bruselské úmluvy musí být interpretován tak, že pravidlo *lis pendens* musí být aplikováno bez ohledu na domicil účastníků řízení.“

„Bez ohledu na případy, kde soud, u kterého bylo řízení zahájeno později má vylučnou příslušnost dle článku 16 Bruselské úmluvy, musí být článek 21 úmluvy vykládán tak, že soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, může v případě, že neodmítl svou příslušnost řízení zastavit, ale nemůže přezkoumávat příslušnost soudu, u něhož bylo řízení zahájeno jako první.“

Faktický stav: Společnost New Hampshire Insurance Company (dále jen New Hampshire) založená dle práva státu New Hampshire poskytovala v rámci své činnosti pojištění. V roce 1980 se rozhodla část svých rizik vyplývající z pojištění zajistit u společností Overseas Union Insurance Limited (dále jen Overseas Union), založené dle singapurského práva se sídlem v Londýně, dále Deutsche Ruck Uk Reinsurance Ltd (dále jen Deutsche Ruck) a Pine Top Insurance Company Ltd (dále jen Pine Top) založených dle anglického práva se sídlem v Londýně. Po zjištění určitých nesrovnalostí ohledně spravování pojistných účtů u společnosti New Hampshire zastavily společnosti poskytující zajištění, jmenovitě Overseas Union, Deutsche Ruck a Pine Top všechny platby a přestaly plnit své závazky. Společnost New Hampshire podala v roce 1987 žalobu před obchodním soudem ve Francii proti společnosti Deutsche Ruck a Pine Top ohledně plateb ze zajištních smluv. V roce 1988 podala společnost New Hampshire žalobu ve stejné věci, před stejným soudem i proti společnosti Overseas Union. Společnosti Deutsche Ruck a Pine Top namítly příslušnost francouzského soudu a společnost Overseas Union prohlásila svůj záměr učinit totéž. V roce 1988

³⁰ Rozsudek Soudního dvora ze dne 27. 6. 1991. Overseas Union insurance Ltd, Deutsche Ruck Uk Reinsurance Ltd, Pine Top Insurance Company Ltd vs. New Hampshire Insurance Company. Věc C- 351/89.

všechny tři žalované společnosti společně podaly žalobu proti společnosti New Hampshire před soudem v Anglii a domáhali se určení, že své závazky přestaly plnit v souladu se zajistnými podmínkami.

Anglický soud však řízení zastavil z důvodu aplikace článku 21 Bruselské úmluvy, a to do doby než francouzský soud rozhodne o své příslušnosti. Overseas Union, Deutsche Ruck a Pine Top se proti tomu odvolali a anglický odvolací soud se rozhodl obrátit na SDEU s předběžnými otázkami ohledně interpretace článku 21 Bruselské úmluvy.

„Použije se článek 21 Bruselské úmluvy:

- a) *bez ohledu na bydliště stran ve dvou zahájených soudních řízeních?
nebo*
- b) *jen v případě, že žalovaný v soudním řízení před soudem, u něhož bylo řízení zahájeno později má bydliště ve smluvním státě, bez ohledu na bydliště druhé strany?
nebo*
- c) *v případě, když alespoň jedna ze stran ve dvou zahájených soudních řízeních má bydliště ve smluvním státě?*

„Pokud je příslušnost soudu, u něhož bylo řízení zahájeno jako první, zpochybněna, je soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, v každém případě povinen zastavit řízení jako alternativa k prohlášení se za nepřislušného?“

„V případě, že tak soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, není povinen učinit, je tento soud (i) povinen nebo (ii) může pro rozhodnutí, zda přerušit řízení přezkoumat příslušnost soudu, u něhož bylo řízení zahájeno jako první? Pokud ano, tak za jakých okolností a do jaké míry může soud, u něhož bylo řízení zahájeno později přezkoumávat příslušnost prvního soudu?“³¹

Odůvodnění: První otázka se týkala aplikace článku 21 a jeho závislosti na bydlišti účastníků řízení. SDEU v rozhodnutí zopakoval znění článku 21 Bruselské úmluvy a zdůraznil, že nic v znění článku 21 neodkazuje na bydliště účastníků. Dále taky uvedl, že článek 21 nečiní rozdíl mezi různými příslušnostmi na základě Bruselské úmluvy. Tzn., že se aplikuje i na případy, kdy je příslušnost určena na základě vnitrostátních pravidel dle článku 4

³¹ C-351/89 Overseas Union insurance Ltd, Deutsche Ruck Uk Reinsurance Ltd, Pine Top Insurance Company Ltd vs. New Hampshire Insurance Company, bod 8.

Bruselské úmluvy.³² Navíc cílem je předcházet rozhodnutím, které by představovali překážku uznání rozhodnutí dle článku 27 odst. 3 Bruselské úmluvy, a proto musí být výklad v tomto směru široký, aby zahrnoval všechny situace rozhodnutí soudů členských států, bez ohledu na bydliště účastníků řízení.

Další otázky směřovaly k ověření, zda v případě, když soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, se neprohlásí za nepřislušný, kromě možnosti zastavení řízení může i přezkoumávat příslušnost soudu, u něhož bylo řízení zahájeno jako první. SDEU zodpověděl tuto otázku pro všechny případy s výjimkou výlučné příslušnosti dle článku 16 Bruselské úmluvy.³³ Tzn., že odpověď ani zdůvodnění se netýkali případů, kdy soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, má výlučnou příslušnost. Soudní dvůr v odůvodnění uvedl, že ačkoliv je jedním z cílů článku 21 Bruselské úmluvy předcházet negativním kompetenčním sporům, je ho možné dosáhnout i bez přezkoumávání příslušnosti jiného soudu. Navíc ani jeden soud není v lepší pozici, aby mohl posuzovat, zda jiný soud dodržel pravidla pro určení mezinárodní příslušnosti, které vyplývají z úmluvy. Pokud taková možnost existuje, je výslovně v Bruselské úmluvě uvedená, a to v článku 28³⁴ a v článku 34 odst. 2 a jedná se o vyčerpávající výčet. Jediná alternativa pro soud, u něhož bylo zahájeno řízení později, je (nejedná-li se však o případ výlučné příslušnosti dle článku 16 Bruselské úmluvy) v případě, že zpochybňuje příslušnost soudu jiného členského státu, u něhož bylo řízení zahájeno dříve, kromě odmítnutí příslušnosti, možnost zastavit řízení. V žádném případě však nemůže přezkoumávat příslušnost jiného soudu. Vzhledem na uvedené, označil další předběžné otázky za bezpředmětné.

Vlastní hodnocení autorky: SDEU potvrdil v tomto rozhodnutí kromě jiného zásadu vzájemné důvěry a justiční spolupráce, když stanovil, že jedině první soud má pravomoc rozhodnout o své příslušnosti. Pokud o ní rozhodne, toto jeho rozhodnutí je závazné ve smyslu, že druhý soud jí nemůže přezkoumávat. Uplatní se to i v případě, že druhý soud má pochybnosti o příslušnosti soudu, u něhož bylo řízení zahájeno jako první.

³² Článek 4 Nařízení Brusel I; článek 6 Nařízení Brusel Ibis.

³³ Článek 22 Nařízení Brusel I; článek 24 Nařízení Brusel Ibis.

³⁴ Článek 35 Nařízení Brusel I; článek 45 odst. 1 pís. e) Nařízení Brusel Ibis.

C-159/02 Gregory Paul Turner vs. Felix Fareed Ismail Grovit, Harada Ltd, Changepoint SA³⁵

Právní věta: „Bruselská úmluva musí být vykládaná v tom smyslu, že brání ukládat soudní příkazy, kterým soud jednoho členského státu zakazuje straně, která zahájila řízení před soudem jiného členského státu pokračovat v řízení před soudem jiného členského státu, a to i v případě, že strana jedná ve zlé víře s cílem zmařit existující řízení.“

Faktický stav: Pan Turner, britský občan s bydlištěm ve Velké Británii pracoval jako právník pro společnost, ve které byl manažerem pan Grovit. Ten vlastnil větší počet společností v skupině Changepoint Group založených v různých státech, dle různého práva. Pan Turner nejprve pracoval v Londýně ve společnosti Harada Ltd, později požádal o přeložení do Španělska, konkrétně Madridu, kde začal pracovat ve společnosti Changepoint SA. Později mu byla navrhována stejná práce ve Španělsku, ale v jiné ze společností (Harada Ltd) z Changepoint Group. Měsíc potom, co pracoval ve společnosti Harada Ltd ve Španělsku, pracovní smlouvu ukončil a podal návrh na zahájení řízení proti této společnosti před zaměstnaneckým soudem v Londýně z důvodu nucení ho k nekalým aktivitám ohledně sociálního pojištění. Tento soud přiznal panu Turnerovi odškodnění. Mezičasem však Changepoint SA a Harada Ltd podaly žalobu o náhradu škody vůči panu Turnerovi z důvodu vzniku škody vyplývající z neuspokojivého profesionálního výkonu. Pan Turner na to požádal anglický *High Court* aby vydal příkaz zabráňující panu Grovitovi, společnosti Harada Ltd a Changepoint SA pokračovat v řízení před španělským soudem. *High Court* vydal prozatímní soudní příkaz, který později ale odmítl prodloužit, vůči čemu se pan Turner odvolal. Anglický odvolací soud vydal soudní příkaz, ve kterém zakázal společnostem pokračovat v soudním řízení proti panu Turnerovi ve Španělsku z důvodu, že toto řízení bylo vedené ve zlé víře. Pan Grovit, společnost Harada a Changepoint se obrátili na *House of Lords*, kde namítali nedostatek pravomoci odvolacího soudu k takovému příkazu z důvodu rozporu takového jednání s Bruselskou úmluvou. Vzhledem k tomu, že spor si vyžádal interpretaci Bruselské úmluvy, přerušil *House of Lords* řízení a obrátil se na SDEU s předběžnou otázkou.

³⁵ Rozsudek Soudního dvora ze dne 27. 4. 2004. Gregory Paul Turner vs. Felix Fareed Ismail Grovit, Harada Ltd, Changepoint SA. Věc C-159/02.

„Je konzistentní s Bruselskou úmluvou vydat soudní příkaz vůči žalovaným, pokud broží zhabájení nebo pokračování v soudním řízení v jiném smluvním státě, pokud tyto žalovaní jednájí ve zlé víře s úmyslem zmařit nebo zabránit v řízení před anglickým soudem?“⁶⁶

Odůvodnění: SDEU se zabýval otázkou, zda je v souladu s Bruselskou úmluvou takové rozhodnutí soudu členského státu, kterým zabraňuje účastníkům řízení pokračovat v jiném řízení před soudem jiného členského státu v případě, že jednájí ve zlé víře. Žalovaní, ale i německá, či italská vláda zdůraznili, že Bruselská úmluva poskytuje vyčerpávající možnosti pro založení příslušnosti a není možné, aby soudy jednoho členského státu rozhodovali o příslušnosti soudů jiných členských států. Anglická vláda namítala, že cílem není rozhodovat o pravomoci soudu jiného členského státu, ale zachovat integritu soudního řízení v Anglii. Navíc pan Turner i anglická vláda zdůraznili, že takové soudní příkazy přispívají k cíli Bruselské úmluvy minimalizovat riziko nekonzistentních rozhodnutí a předcházení paralelním soudním řízením. SDEU však stanovil, že k naplnění tohoto cíle slouží ustanovení o litispendenci a souběžných řízeních a právě použití obdobných soudních příkazů narušuje smysl mechanismu, který nastavila Bruselská úmluva v podobě ustanovení o litispendenci. Navíc s odkazem na svou předchozí judikaturu (*C-351/89 Overseas Union Insurance and others a C-116/02 Erich Gasser GmbH vs. MISAT Srl.*) uvedl, že neodmyslitelnou součástí principu vzájemné důvěry v ostatní právní systémy členských států Bruselské úmluvy je, že pravidla nastolena úmluvou, mají být interpretována a aplikována se stejným účinkem a váhou každého ze soudů členských států.

Vlastní hodnocení autorky: Ustanovení o litispendenci nastolila jasný mechanismus řešení situací paralelních soudních řízení a jakékoliv snahy odklonu od tohoto systému narušují jejich smysl a cíle. Způsob řešení situací paralelních soudních řízení známy z anglosaské právní kultury stojí na jiných základech a narušuje jasnost a předvídatelnost, kterou se sebou přináší pravidlo litispendence. SDEU navíc rozhodl, že takové soudní příkazy nejsou možné, protože ačkoli jsou namířené proti účastníkům řízení, v zásadě rozhodují o pravomoci soudu jiného členského státu, což je v rozporu s cílem vzájemné důvěry mezi členskými státy.

³⁶ C-159/02 Gregory Paul Turner vs. Felix Fareed Ismail Grovit, Harada Ltd, Changepoint SA, bod 18.

II.4 Vztah výlučné příslušnosti a ustanovení o litispendenci

Jednou ze zajímavých otázek, které SDEU v souvislosti s ustanoveními o litispendenci řešil, je výlučná příslušnost soudů a její dopad na aplikaci ustanovení o litispendenci.

V této souvislosti můžeme rozlišovat v zásadě tři situace. První se týká případů, kdy je paralelně zahájeno více soudních řízení, kterých soudy jsou výlučně příslušné. Tato situace je řešena přímo samotným Nařízením Brusel Ibis, a to v ustanovení článku 31 odst. 1. Řešení je obdobné jako v případech, kdy ani jeden ze soudů nemá výlučnou příslušnost. Soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, se prohlásí za nepřislušný ve prospěch prvního soudu.

Zajímavější se i z pohledu judikatury SDEU jeví situace druhá a třetí. Ve druhém okruhu případů se jedná o řešení paralelních soudních řízení za situace, když výlučnou příslušnost má pouze druhý soud a jeho příslušnost je založena na základě článku 24 Nařízení Brusel Ibis (v minulosti se jednalo o článek 16 Bruselské úmluvy nebo článek 22 Nařízení Brusel I). Třetí situace je obdobná, avšak výlučná příslušnost druhého soudu nevyplývá přímo z nařízení, ale je založena dohodou stran. Jedná se o tzv. prorogace soudu dle článku 25 Nařízení Brusel Ibis (dříve článek 17 Bruselské úmluvy nebo článek 23 Nařízení Brusel I). Tuto situaci dnes na rozdíl od předchozí úpravy řeší výslovně článek 31 odst. 2 a násl. Nařízení Brusel Ibis.

C-116/02 Erich Gasser GmbH vs. MISAT Srl³⁷

Právní věta: „Článek 21 Bruselské úmluvy musí být interpretován tak, že soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, a kterého příslušnost byla založena dohodou o volbě soudiště, musí zastavit řízení do doby, než soud, u něhož bylo řízení zahájeno jako první, rozhodne o svojí příslušnosti.“

„Článek 21 Bruselské úmluvy musí být interpretován tak, že nemůže být od jeho aplikace upuštěno ani v případě, že délka soudního řízení před soudem, u něhož bylo řízení zahájeno dříve, je nepřiměřeně dlouhá.“

³⁷ Rozsudek Soudního dvora ze dne 9. 12. 2003. Erich Gasser GmbH vs. MISAT Srl. Věc C-116/02.

Faktický stav: Rakouská společnost Gasser prodávala několik let dětské oblečení italské společnosti MISAT do Říma. Začátkem roku 2000 došlo k zhoršení obchodních vztahů mezi společnostmi. Společnost MISAT podala žalobu proti společnosti Gasser před italským soudem a dožadovala se určení, že došlo k ukončení kontraktu a zároveň náhrady škody z důvodu nedodržení povinností. Společnost Gasser podala zase žalobu před rakouským soudem a domáhala se zaplacení faktur. Na podporu příslušnosti rakouského soudu společnost Gasser uvedla, že tento soud je nejen soudem místa plnění dle článku 5 odst. 1 Bruselské úmluvy,³⁸ ale také na základě existující prorogační dohody mezi stranami. Dohoda o volbě soudu měla být součástí každé faktury a nebyla společností MISAT nikdy zpochybněna. Společnost Gasser se tak odvolávala na založení příslušnosti rakouských soudů dle článku 17 Bruselské úmluvy. Společnost MISAT zpochybnila příslušnost rakouského soudu a samotný rakouský soud zastavil řízení v souladu s článkem 21 Bruselské úmluvy. Potvrdil svojí příslušnost na základě článku 5 odst. 1 Bruselské úmluvy, jako soud místa plnění smlouvy, avšak nevyjádřil se k existenci prorogační dohody a založení příslušnosti dle článku 17 Bruselské úmluvy. Společnost Gasser se odvolala s odůvodněním, že rakouský soud se měl prohlásit za příslušný a neměl zastavit řízení. Rakouský odvolací soud se zabíral otázkami ohledně vhodného postupu soudu nižšího stupně, především, zda došlo k platnému sjednání prorogační dohody a jaký má tato dohoda vliv na aplikaci článku 21 Bruselské úmluvy. Jelikož zde vyvstaly nejasnosti ohledně interpretace Bruselské úmluvy, obrátil se vnitrostátní soud na SDEU s předběžnými otázkami, z nichž dvě se týkají i výkladu ustanovení o litispendenci.

„Může jiný soud než soud, který zahájil řízení jako první, ve smyslu prvního pododstavce článku 21 Bruselské úmluvy, přezkoumávat příslušnost soudu, který zahájil řízení jako první v případě, že druhý soud má výlučnou pravomoc rozhodovat na základě dohody o příslušnosti podle článku 17 Bruselské úmluvy, nebo musí druhý soud postupovat v souladu s článkem 21 Bruselské úmluvy bez ohledu na prorogační dohodu?“

„Může skutečnost, že soudní řízení ve smluvním státě trvá tak neopodstatněně dlouho (z důvodů, které nesouvisí s chováním stran), že hrozí vznik materiální škody jedné

³⁸ Článek 5 odst. 1 Nařízení Brusel I; článek 7 odst. 1 Nařízení Brusel Ibis.

ze stran, mít za následek, že soud jiný soud než soud, který zahájil řízení jako první ve smyslu článku 21 Bruselské úmluvy, nesmí postupovat s tímto ustanovením?³⁹

Odůvodnění: Jedna z otázek ohledně výkladu článku 21 Bruselské úmluvy se týkala postupu soudu, u kterého bylo zahájeno řízení později a jehož příslušnost byla založena na základě dohody o volbě soudiště. Otázkou bylo, zda tento soud, který měl na základě článku 17 Bruselské úmluvy výlučnou příslušnost, musí postupovat striktně dle článku 21, nebo vzhledem na svou výlučnou příslušnost může pokračovat v řízení bez toho, aby soud, u kterého bylo řízení zahájeno dříve, rozhodl o své příslušnosti. Že se jedná o složitou problematiku, potvrdili i různá stanoviska, které předložila např. anglická či italská vláda, ale i Komise, a ačkoliv se téměř všichni odvolávali na předchozí judikaturu SDEU (*C-351/89 Overseas Union Insurance and others*), docházeli k jiným závěrům. Odstavec 26 uvedeného rozhodnutí stanovil, že i když je příslušnost prvního soudu zpochybněna, soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, nemůže přezkoumávat příslušnost prvního soudu a musí postupovat v souladu s článkem 21 Bruselské úmluvy. SDEU však zároveň stanovil, že tento postup a tvrzení platí, aniž jsou dotčeny případy, když druhý soud má výlučnou příslušnost na základě článku 16 Bruselské úmluvy. V případě *Gasser vs. MISAT* se však sice jednalo o výlučnou příslušnost, ale založenou na základě aplikace článku 17 Bruselské úmluvy. Hlavním problémem tak zůstalo posoudit, zda i v tomto případě výlučné příslušnosti bude postup obdobný jako v rozhodnutí *C-351/89 Overseas Union Insurance and others*. SDEU došel k závěru, že ani v tomto případě se nemůže porušit aplikační smysl článku 21 a soud s výlučnou příslušností založenou na základě článku 17 Bruselské úmluvy musí přerušit řízení do doby, než první soud rozhodne o své příslušnosti. SDEU na podporu svého tvrzení zdůraznil, že výlučná příslušnost dle článku 17 má jiný charakter na rozdíl od příslušnosti dle článku 16 Bruselské úmluvy. Prorogační dohoda zakládající výlučnou příslušnost dle článku 17 může být stranami měněna i nahrazena tzv. tichou prorogací v souladu s článkem 18 Bruselskou úmluvy. Nic z toho však není možné vůči příslušnosti dle článku 16.

Další otázka se týkala setrvání v postupu dle článku 21 i v případech, že řízení před soudem, u kterého bylo řízení zahájeno dříve, trvá nepřiměřeně

³⁹ C-166/02 Erich Gasser GmbH vs. MISAT Srl., bod 20.

dlouho. SDEU zamítl možnost nepostupovat v souladu s článkem 21 Bruselské úmluvy z důvodu nepřiměřené délky řízení před prvním soudem. Takový postup by odporoval cílům Bruselské úmluvy, a to především vzájemné důvěře mezi smluvními státy k ostatním právním systémům. SDEU zároveň zamítnul návrhy anglické vlády, která navrhovala výjimky k aplikaci článku 21 Bruselské úmluvy v případech, že žaloba byla podaná ve zlém víře s cílem zablokovat druhou stranu a v případech, že soud, u něhož bylo řízení zahájeno dříve, nerozhodne o své příslušnosti v rozumném čase. V odůvodnění uvedl, že je nesporné, že Bruselská úmluva má zaručit právní jistotu pro jednotlivce i tím, že jim umožní s dostatečnou jistotou předvídat, který soud bude v jejich věci příslušný. Postup navržený anglickou vládou by tuto jistotu značně snížil.

Vlastní hodnocení autorky: Rozhodnutí SDEU ohledně vztahu článku 17, tedy výlučné příslušnosti založené dohodou stran, a vztahu k článku 21 Bruselské úmluvy bylo terčem kritiky z důvodu možných obstrukcí. Strana totiž může porušit dohodu o založení příslušnosti a zablokovat tak druhou stranu dřívějším podáním žaloby před soudem jiného členského státu. Takový postup podkopává zásadu autonomie vůle stran a byl přehodnocen i v rámci revize Nařízení Brusel I. V novém Nařízení Brusel Ibis je zařazen článek 31 odst. 2, dle kterého soudy jiného členského státu přeruší řízení, dokud soud, u něhož bylo zahájeno řízení na základě dohody, neprohlásí, že podle dohody není příslušný.

*C-438/12 Irmengard Weber vs. Mechthilde Weber*⁴⁰

Právní věta: „Článek 27 odst. 1 Nařízení Brusel I musí být vykládán v tom smyslu, že před přerušením řízení na základě tohoto ustanovení musí soud, který zahájil řízení později, zkoumat, zda nebude případně rozhodnutí soudu ve věci samé, který zahájil řízení jako první, neuznáno v ostatních členských státech podle článku 35 odst. 1⁴¹ tohoto nařízení z důvodu nerespektování výlučné pravomoci podle článku 22 bodu 1 uvedeného nařízení.“

Faktický stav: Paní I. a M. Weber vlastní společně v poměru šest ku čtyřem desetinám nemovitost v Mnichově. Paní I. Weber má zároveň

⁴⁰ Rozsudek Soudního dvora ze dne 3. 4. 2014. Irmengard Weber vs. Mechthilde Weber. Věc C-348/12.

⁴¹ Článek 45 odst. 1 pís. e) Nařízení Brusel Ibis.

ke zbylým čtyřem desetinám patřícím M. Weber zapsané předkupní právo. Paní M. Weber však prodala svůj podíl společnosti Z. GbR, založenou podle německého práva. Součástí kupní smlouvy si prodávající vyhradila po splnění určitých podmínek právo od této smlouvy odstoupit. Paní I. Weber byla o uzavření smlouvy o prodeji nemovitosti informována notářem, který byl pověřen ověřením smlouvy. Krátce na to uplatnila své předkupní právo k předmětným 4/10 nemovitosti. I. Weber a M. Weber společně před notářem uznaly účinné uplatnění předkupního práva a dohodly se na převedení vlastnictví za stejnou cenu, jako byla sjednána v kupní smlouvě mezi paní M. Weber a společností Z. GbR. Notář byl pověřen k zápisu převodu vlastnictví k nemovitosti do katastru nemovitostí, avšak až poté, co M. Weber učiní prohlášení, že nevyužila právo odstoupit od smlouvy nebo se vzdává tohoto práva. Poté co I. Weber zaplatila M. Weber kupní cenu, uplatnila M. Weber právo od smlouvy se společností Z. GbR odstoupit. Společnost Z. GbR podala před italským soudem v Miláně žalobu proti oběma sestřím a domáhala se určení, že nedošlo k řádnému uplatnění předkupního práva a určení platnosti smlouvy uzavřené mezi M. Weber a společností Z. GbR. Následně podala žalobu paní I. Weber proti sestře M. Weber před německým soudem v Mnichově a domáhala se uložení povinnosti M. Weber poskytnout souhlas k zápisu převodu vlastnictví k dotčeným 4/10 nemovitosti do katastru nemovitostí. Mnichovský soud přerušil řízení na základě článku 27 odst. 1 Nařízení Brusel I, proti čemuž se paní I. Weber odvolala. Odvolací soud se obrátil na SDEU s osmi předběžnými otázkami, z nichž některé se vztahují k aplikaci článku 27 Nařízení Brusel I. SDEU se rozhodl zabývat třetí a čtvrtou otázkou. Právě čtvrtá otázka se zabývala výkladem článku 27 Nařízení Brusel I.

„Musí soud, u něbož bylo řízení zahájeno později, v rámci svého rozhodnutí vydaného podle článku 27 odst. 1 nařízení č. 44/2001, a tedy před tím, než soud, který řízení zahájil jako první, rozhodne o příslušnosti, zkoumat, zda soud, který řízení zahájil jako první, je na základě článku 22 [bodu] 1 nařízení č. 44/2001 nepřislušný, jelikož taková nepřislušnost soudu, který řízení zahájil jako první, by podle článku 35 odst. 1 nařízení č. 44/2001 vedla k tomu, že případné rozhodnutí soudu, který řízení zahájil jako první, nebude uznáno? Je článek 27 odst. 1 nařízení č. 44/2001 na soud, u něbož

bylo řízení zahájeno později, nepoužitelný, pokud tento soud dospěje ke závěru, že soud, který řízení zahájil jako první, je nepřislušný na základě článku 22 odst. 1 nařízení č. 44/2001?“

Odůvodnění: SDEU označil v souvislosti s ustanovením o litispendenci za stěžejní odpovědět na čtvrtou otázku. Ta se týká povinnosti soudu, u kterého bylo řízení zahájeno později zkoumat, zda soud, který řízení zahájil jako první, je na základě článku 22 Nařízení Brusel I nepřislušný, jelikož rozhodnutí tohoto soudu by vedlo k neuznání dle článku 35 odst. 1 Nařízení Brusel I. A pokud soud dospěje ke závěru, že první soud je nepřislušný, aplikuje se vůbec článek 27 Nařízení Brusel I? Soudní dvůr navázal na svojí předchozí judikaturu (*C-351/89 Overseas Union Insurance and others*), ve které stanovil, že v případě, že je zpochybněna příslušnost soudu, který zahájil řízení jako první, (aniž by se však jednalo o případ, kdy by soud, u něhož bylo řízení zahájeno později měl výlučnou pravomoc dle článku 16 Bruselské úmluvy), může soud, který zahájil řízení, v případě, že svou příslušnost neodmítne, pouze přerušit řízení, aniž může sám zkoumat příslušnost soudu, který zahájil řízení jako první. V případě I. Weber proti M. Weber se však jedná o situaci, kde soud, u něhož bylo zahájeno jako první by vydal rozhodnutí proti článku 22 Nařízení Brusel I, tzn. ustanovení o výlučné příslušnosti a následkem by tedy bylo neuznání rozhodnutí v ostatních členských státech.

SDEU v souladu se stanoviskem generálního advokáta dospěl k závěru: *„Skutečnost, že by soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, který je výlučně příslušný na základě článku 22 bod 1 Nařízení Brusel I, přerušil na základě článku 27 tohoto nařízení řízení do doby, než bude určena příslušnost soudu, který zahájil řízení jako první, a v takovém případě odmítl svou příslušnost ve prospěch tohoto soudu, by byla v rozporu s požadavkem na řádný výkon spravedlnosti.“* SDEU uvedl i odkaz na rozhodnutí *C 116/02 Erich Gasser GmbH vs. MISAT Srl.*, kde SDEU došel k závěru, že výlučná příslušnost založená dohodou stran nemá vliv na aplikaci článku 21 Bruselské úmluvy. Dále však zdůraznil, že rozdíl oproti výlučné příslušnosti založené článkem 22 Nařízení Brusel I je, že nerespektování pravidel o založení příslušnosti dohodou stran nemá za následek neuznání rozhodnutí dle článku 35 odst. 1 Nařízení Brusel I, jak je tomu u výlučné příslušnosti dle článku 22 Nařízení Brusel I.

Vlastní hodnocení autorky: SDEU se v tomto rozhodnutí držel své předchozí judikatury, a ačkoliv dosud se v souvislosti s aplikací ustanovení o litispenci přímo nevyjadřoval ke vztahu výlučné příslušnosti dle článku 22 Nařízení Brusel I a překážky litispence v článku 27, jeho postoj již byl naznačen v rozhodnutí *351/89 Overseas Union Insurance and others*. V tomto rozhodnutí nastínil, že soud, u něhož bylo řízení zahájeno později a zároveň má výlučnou příslušnost založenou na základě článku 22 Nařízení Brusel I, je oproti soudům, kterých příslušnost je založena dle ostatních pravidel v Nařízení Brusel I, v jiné pozici. Kromě jiného, aby došlo k naplnění cíle článku 27 Nařízení Brusel I, a to předcházení neuznání rozhodnutí z důvodu neslučitelnosti s rozhodnutím vydaným mezi týmiž účastníky v dožádaném státě, musí soud s výlučnou příslušností věcně rozhodnout o návrhu, který mu byl předložen. Jiný výklad by vedl k rozporu s cíli, jako harmonický výkon spravedlnosti, volný pohyb rozhodnutí a zejména jejich uznávání.

C-1/13 Cartier parfums - Iunettes SAS, Axa Corporate Solutions assurances SA vs. Ziegler France SA, Inko Trade, s. r. o., Jaroslav Matěj, Groupama Transport⁴²

Právní věta: „Článek 27 odst. 2 Nařízení Brusel I musí být vykládán v tom smyslu, že s výhradou případu, kdy by soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, měl výlučnou příslušnost na základě tohoto nařízení, je třeba mít za to, že příslušnost soudu, který řízení zahájil jako první, je určena ve smyslu tohoto ustanovení, jestliže se tento soud neprohlásil bez návrhu za nepřislušný a jestliže žádný z účastníků řízení nepřislušnost nenamítl před okamžikem nebo do okamžiku zaujetí stanoviska, které je podle jeho vnitrostátního procesního práva považováno za první obranu ve věci samé předloženou u uvedeného soudu.“

Faktický stav: Společnost Cartier parfums - Iunettes SAS (dále jen Cartier) světila přepravu svých kosmetických přípravků společnosti Ziegler France SA (dále jen Ziegler) z Francie do Spojeného království, která tuto činnost světila dále společnosti Inko Trade, s. r. o. V rámci subdodávek tuto přepravu nakonec vykonával Jaroslav Matěj. V rámci samotné přepravy došlo v průběhu povinného odpočinku pana Matěje k odcizení zboží společnosti

⁴² Rozsudek Soudního dvora ze dne 27. 2. 2014. *Cartier parfums - Iunettes SAS, Axa Corporate Solutions assurances SA vs. Ziegler France SA, Inko Trade, s. r. o., Jaroslav Matěj, Groupama Transport*. Věc C-1/13.

Cartier. Na základě pojistného vztahu uhradila společnost Axa Corporate Solutions assurances SA (dále jen Axa) náhradu škody společnosti Cartier. Společně dne 24. 9. 2008 podaly žalobu na náhradu škody před francouzským soudem proti společnostem odpovědným za přepravu. Společnost Ziegler, jako jedna ze žalovaných společností vznesla námitku litispendence vzhledem na dřívější (dne 16. 9. 2008) podání žaloby ve Spojeném království na posouzení vzniklých odpovědností a vyčíslení případné škody, která vznikla společnosti Cartier.

Společnost Carier i Axa namítaly nepřípustnost námitky litispendence, protože nebyla dle francouzských vnitrostátních předpisů namítaná před obranou ve věci samé. Společnost Ziegler totiž před samotným jednáním předložila před francouzským soudem písemné návrhy týkající se merita věci. Navíc společnosti Carier i Axa uvedly, že námitka litispendence je nepřípustná, jelikož spory se netýkají téže věci ani týchž účastníků. Soud však shledal námitku litispendence opodstatněnou, vzhledem k tomu, že dle francouzského občanského soudního řádu je možné procesní námitky uplatňovat i ústně. Dále navíc konstatoval, že anglický soud zahájil řízení jako první a nebyla namítána jeho nepříslušnost.

Tento postoj potvrdil i francouzsky odvolací soud a společnosti Cartier i Axa podaly kasační opravný prostředek a zpochybnilly tvrzení, že pro určení příslušnosti soudu postačí, pokud není zpochybněna. Společnosti uvedly, že příslušnost soudu, u něhož bylo řízení zahájeno jako první, musí být určena rozhodnutím tohoto soudu, kterým se výslovně zamítá námitka jeho nepříslušnosti nebo na základě vyčerpání opravných prostředků, které mohou být podány proti jeho rozhodnutí o příslušnosti. Vnitrostátní soud rozhodující o kasační stížnosti vyjádřil pochybnosti o smyslu výrazu „je určena příslušnost soudu, u něhož bylo řízení zahájeno jako první“, a proto se obrátil na SDEU s předběžnou otázkou týkající se jejího výkladu.

„Musí být článek 27 odst. 2 Nařízení Brusel I vykládán v tom smyslu, že příslušnost soudu, u něhož bylo řízení zahájeno jako první, je určena, pokud žádný z účastníků řízení nevznesl námitku jeho nepříslušnosti nebo pokud se tento soud prohlásil za příslušný rozhodnutím, které je neodvolatelné z jakéhokoli důvodu, zejména z důvodu vyčerpání opravných prostředků?“

Odůvodnění: Stěžejným problémem byla otázka „určení“ příslušnosti dle článku 27 odst. 2 Nařízení Brusel I. Konkrétně, zda pro určení příslušnosti prvního soudu postačuje, že tato nebyla zpochybněna námitkou účastníků řízení nebo je potřebné, aby se soud implicitně či výslovně prohlásil za příslušný rozhodnutím, které je neodvolatelné z jakéhokoliv důvodu, zejména z důvodu vyčerpání opravných prostředků. Prvně SDEU navázal na svou předchozí judikaturu (*C 351/89 Overseas Union insurance and others*), když obdobně jako v uvedeném rozsudku uvedl, že jelikož se nejedná o případ, kdyby soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, měl výlučnou příslušnost, nebude se touto možností v rámci řešení předložené předběžné otázky zabývat. Nařízení Brusel I v článku 27 odst. 2 přesně nestanoví, co se rozumí pod určením příslušnosti a dle SDEU musí být toto ustanovení vykládáno autonomně. Soud ve Spojeném království, který zahájil řízení jako první, se za nepřislušný neprohlásil a obě strany se řízení účastnily a nenamítly jeho nepřislušnost. Soudní dvůr stanovil, že soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, nemá důvod vyčkávat s prohlášením své nepřislušnosti v případě, že první soud se neprohlásil za nepřislušný a do okamžiku podání první obrany dle vnitrostátního práva nepodala ani jedna ze stran námitku nepřislušnosti tohoto soudu. Opíral se přitom o cíle nařízení, zejména předcházení vzniku souběžných řízení. Proto se má zabránit prodlužování doby, dokdy soud, u kterého bylo řízení zahájeno později, rozhodne o své nepřislušnosti. Právě opačný přístup, vyžadující konečné rozhodnutí prvního soudu o své příslušnosti by mohlo vézt k prodlužování situace trvání dvou paralelních řízení, a tím k zvýšení rizika zbavení účinků ustanovení o litispendenci.

Vlastní hodnocení autorky: SDEU v tomto rozhodnutí zvolil cestu výkladu opírající se o cíle samotného ustanovení. Souhlasíme s tvrzením SDEU, že výklad směřující k povinnosti soudu, u něhož bylo řízení zahájeno jako první, implicitně či výslovně se prohlásit za příslušný, by zvýšil riziko existence souběžných řízení. Umožnil by totiž prodlužování doby, po kterou soud, který zahájil řízení později, řízení přeruší, a takový stav by odporoval cíli předcházet paralelním soudním řízením a zefektivňovat soudní spolupráci. Pro určení příslušnosti tohoto soudu proto postačuje, když se soud,

u kterého bylo řízení zahájeno jako první, neprohlásil bez návrhu za nepřislušný a zároveň žádný z účastníků řízení nenamítl nepřislušnost před okamžikem, které je dle vnitrostátního práva považované za první obranu ve věci samé.

II.5 Související řízení

Související řízení představují další možnost řešení paralelních soudních řízení. Jak již bylo uvedeno, společným cílem je zabezpečovat efektivnost soudních řízení. Na rozdíl od litispendence je však úlohou ustanovení o souvisejících řízeních není předcházet výhradně odporujícím si rozhodnutím, které vykazují výlučné právní účinky, ale i rozhodnutím nekonzistentním.

Rozdíl mezi zmiňovanými ustanoveními je možné sledovat i v rozličnosti právních následků. V případě souvisejících řízení je totiž soudu, u kterého bylo řízení zahájeno později, dána pouze možnost řízení přerušit. Na rozdíl od ustanovení o litispendenci se tak nejedná o striktní povinnost, ale rozhodnutí závisí na vhodnosti takového kroku v konkrétním případě. Dále pak v případě souvisejících řízení omezuje Nařízení Brusel Ibis možnost odmítnout vykonávat pravomoc jen za určitých podmínek, a to, že v obou případech se jedná o řízení v prvním stupni, druhý soud byl o to požádán účastníkem řízení a první soud má příslušnost rozhodovat v obou sporech a je dána podle právního řádu státu prvního řízení možnost sloučit obě věci k jednomu řízení.

*C-150/80 Elefanten Schuh GmbH vs. Pierre Jacqmain*⁴³

Právní věta: „Článek 22 Bruselské úmluvy se uplatní jenom v případě, že související žaloby byly již podány před soudy dvou, nebo více členských států.“

Faktický stav: Pan Pierre Jacqmain byl zaměstnán jako obchodní zástupce u německé společnosti Elefanten Schuh GmbH založené dle německého práva. Místo výkonu své činnosti však měl v Belgii a instrukce dostával od belgické společnosti Elefanten NV, založené dle belgického práva. V roce 1975 došlo k přesunu jeho pracovní smlouvy na společnost Elefanten NV. Následně byl pan Pierre Jacqmain propuštěn. Pan Pierre Jacqmain podal

⁴³ Rozsudek Soudního dvora ze dne 24. 6. 1981. Elefanten Schuh GmbH v Pierre Jacqmain. Věc C-150/80.

žalobu proti oběma společnostem a požadoval náhradu škody za neoprávněné propuštění před belgickým pracovním soudem. Žalované společnosti se dostavily před tento soud a při prvním jednání ani jedna z nich nenamítla mezinárodní příslušnost belgického soudu.

Německá společnost zpochybnila jeho příslušnost až devět měsíců později na základě existující prorogační dohody ve prospěch německého soudu, která měla být součástí pracovní smlouvy. Belgický soud tuto námitku zamítnul z důvodu opory v belgickém vnitrostátním právu, které potvrzovalo pravomoc belgických soudů. Německá společnost se proti tomuto rozhodnutí odvolala. Belgický odvolací soud sice potvrdil možnost vyplývající z Bruselské úmluvy, uzavřít prorogační dohodu v pracovních věcech. Jelikož však belgické právo vyžaduje, aby pracovní smlouvy byly sepsány v jazyku holandském, což nebylo v tomto případě dodrženo, označil odvolací soud prorogační dohodu sepsanou v němčině za neplatnou. Obě společnosti podaly proti tomuto rozhodnutí dovolání. Soud označil dovolání belgické společnosti za nepřijatelné, a jelikož se dovolání německé společnosti týkalo platnosti dohody o příslušnosti soudů, obrátil se na SDEU ohledně výkladu Bruselské úmluvy. Národní soud položil celkem tři předběžné otázky, z nichž se druhá týkala výkladu článku 22 Bruselské úmluvy, čili ustanovení o souvisejících řízeních.

„V případě aplikace článku 22 Bruselské úmluvy, můžou související řízení, které v případě, že by byly zahájeny samostatně, by musely být zahájeny před soudy různých členských států, zahájeny společně před jedním z těchto soudů, za předpokladu, že právo státu tohoto soudu dovoluje spojení souvisejících řízení, a že tento soud má pravomoc v obou případech?

„Je tomu tak i v případě, když se strany dohodly v rámci jednoho ze sporů, který vedl k zahájení řízení, v souladu s článkem 17 Bruselské úmluvy, že soud jiného smluvního státu má pravomoc rozhodnout tento spor?“⁴⁴

Odůvodnění: SDEU v rámci zodpovězení této otázky dospěl k závěru, že aplikace článku 22 je možná pouze v případě, že související řízení jsou již zahájeny před soudy dvou nebo více smluvních států. V odůvodnění uvedl, že článek 22 Bruselské úmluvy nezakládá žádnou novou příslušnost soudu

⁴⁴ C-150/80 Elefanten Schuh GmbH v Pierre Jacqmain, bod 18.

rozhodovat o žalobě, která souvisí s jinou žalobou podanou u tohoto soudu. Úlohou článku 22 Bruselské úmluvy je nastolit pravidla pro řešení situací paralelních soudních řízení. Aplikace článku 22 při souvisejících řízeních, a tedy spojení dvou věcí před jeden soud je možné jen v případě, že související žaloby již byly před soudy členských států podány.

Vlastní hodnocení autorky: Ustanovení o souvisejících řízeních se sice nachází v Kapitole II Nařízení Brusel Ibis týkající se určování mezinárodní příslušnosti, avšak nepřináší žádné nové pravidlo pro její založení. Je proto nutné zkoumat i účel ustanovení a jeho úlohu, kterou v rámci nařízení zastává. Jistou nápořevdu je možné najít i v bodě 21 Preambule k Nařízení Brusel Ibis, které stanoví, že cílem nastolení účinného způsobu řešení situací souvisejících řízení je minimalizovat možnost souběžných řízení a zajistit, aby v různých členských státech nebyla vydána vzájemně neslučitelná rozhodnutí. Jak již poznamenal SDEU, aplikace článku 22 Bruselské úmluvy je možná jen v případě, když související žaloby byly před soudy členských států podány. Článek 22 se nezaobírá založením příslušnosti a není tedy možné na základě něho podat žalobu před soud členského státu, který vede řízení v související věci.

C-406/92 The owners of the cargo lately laden on board the ship „Tatry“ vs. the owners of the ship „Maciej Rataj“

Právní věta: „Pro správný výklad článku 22 Bruselské úmluvy ohledně souvislosti dvou řízení postačí, pokud samostatné řízení a následné rozhodnutí vyvolá riziko odporujících si rozhodnutí, aniž by nutně s sebou neslo nebezpečí vzájemně si odporujících právních následků.“

Skutkový stav: Skutkový stav tohoto rozhodnutí byl uveden výše. Výkladu článku 22 se týkala jedna z položených otázek, kterou si Soudní dvůr přeformuloval následujícím způsobem. „Zda při správném výkladu článku 22 Bruselské úmluvy je dostačující, aby se vytvořil potřebný vztah mezi, na jedné straně, žalobou podanou ve smluvním státě, který podala jedna skupina vlastníků nákladu proti majiteli lodě na náhradu škody za škody způsobené částí přepravovaného nákladu na základě samostatných, ale stejných smluv, a na druhé straně, žaloba na náhradu škody podaná v jiném smluvním státě proti stejnému majiteli vlastnický jiný částí nákladu přepravovaného za stejných podmínek a na základě smluv, které jsou oddělené od, ale totožné

s těmi smlouvami, které byly uzavřené mezi první skupinou majitelů nákladu a majitelem lodě, že jejich oddělené projednání a rozhodnutí s sebou by neslo nebezpečí odporujících si rozhodnutí, aniž by nutně s sebou neslo nebezpečí vzájemně si odporujících právních následků.“

Odůvodnění: SDEU v rozhodnutí stanovil širší záběr článku 22 oproti článku 21 Bruselské úmluvy, když zdůraznil, že v souladu se snahou dosáhnout řádný výkon soudnictví musí být pojem souvisejících řízení interpretován v širokém smyslu slova, tak aby zahrnoval všechny případy nekonzistentních rozhodnutí, a to i takových, kterých právní následky nejsou navzájem neslučitelné. Pojem „odporující“ použitý v článku 22 Bruselské úmluvy nemá být dle SDEU vykládán v tom smyslu, v jakém se chápe v ustanovení článku 27 odst. 3 Bruselské úmluvy, vzhledem k tomu, že cíle obou ustanovení jsou rozdílné.

Vlastní hodnocení autorky: Článek 30 Nařízení Brusel I dopadá na všechna řízení, ze kterých mohou vzejít rozhodnutí, která jsou nekonzistentní. Nemusí se tedy nutně jednat o rozhodnutí s vylučujícími se právními následky tak, jak s nimi počítá článek 45 odst. 1 pís. c) Nařízení Brusel Ibis.

II.6 Závěr

Litispendence a související řízení patří mezi instituty, kterých cílem je přispět k zlepšení spolupráce v soudních věcech a především zajistit předcházení paralelních soudních řízení a vydávání neslučitelných soudních rozhodnutí. Ačkoliv se k této problematice SDEU vyjádřil jen v několika rozhodnutích, významně v nich přispěl k objasnění aplikace předmětných ustanovení a ozřejmil kromě interpretačních nesrovnalostí i případný vztah k jiným článkům nařízení, zejména ustanovením o výlučné příslušnosti.

V první řadě došlo k objasnění podmínek aplikace ustanovení o litispendenci, a to znamená k objasnění pojmů stejná věc, totožnost účastníků a časový okamžik zahájení řízení.

Při analýze podmínky stejné věci došel SDEU zejména k závěru, že ačkoliv některé jazykové verze používají tento zkrácený pojem „stejná věc“ je nutno rozlišovat a pro nastoupení překážky litispendence vyžadovat totožnost jednak v žalované věci, tedy vztahu mezi stranami založeném na stejném

skutkovém i právním základu, který představuje základ nároku (*cause of action*) a taky konkrétní předmět sporu (*subject matter*). Dále SDEU zdůraznil, že není překážkou pro splnění podmínky stejné věci, pokud v jednom řízení je žaloba položena v pozitivním smyslu (tj. na náhradu škody) a ve druhém řízení ve smyslu negativním (tj. určení, že strana nenese odpovědnost).

Pro objasnění podmínky totožnosti účastníků byl velice zajímavý judikát *C-406/92 The Tatry v. The Maciej Rataj*, ve kterém došlo k mnohosti účastníků na obou stranách a taky k vícerym žalobám. SDEU zdůraznil, že je možné odmítnout vykonávat pravomoc jen vůči těm účastníkům řízení, kteří jsou v obou řízeních shodní. Mezi účastníky, kteří shodní nejsou, řízení nadále pokračuje. Další otázkou je procesní postavení účastníků v řízeních. SDEU zdůraznil, že pro naplnění podmínky stejných stran není důležité procesní postavení stran a podmínka je splněna, i když v jednom řízení ta samá osoba vystupuje jako žalobce a ve druhém jako žalovaný. Další otázkou byla problematika právních zájmů účastníků, a sice zda je splněna podmínka stejných účastníků když se sice jedná o různé osoby, ale jejich právní zájmy jsou identické a nerozlučné. SDEU potvrdil, že v určitých případech, pokud by rozhodnutí proti jednomu z účastníků mohlo založit překážku *rei indicatae*, může být naplněna podmínka stejných účastníků. V každém případě je však nutné zkoumat skutečné zájmy účastníků.

Časový okamžik řízení sice byl objasněn i judikaturou SDEU, avšak následně došlo k zařazení ustanovení do Nařízení Brusel I a Nařízení Brusel Ibis, které definuje tento okamžik a minimalizuje tak rozdíly mezi pravidly, které stanovují jednotlivé národní procesní právní řády.

Vztah výlučné příslušnosti a nastoupení překážky litispendence byl nastíněn ve vícero rozhodnutích. Nejprve SDEU stanovil, že s výjimkou případů výlučné příslušnosti dle článku 24 Nařízení Brusel Ibis, nemůže druhý soud přezkoumávat příslušnost soudu, u kterého bylo řízení zahájeno dříve. *A contrario* tedy SDEU nevyločil, že by soud, který by byl v pořadí až druhý (avšak měl by výlučnou příslušnost), by měl tuto možnost zachovanou. K výlučné příslušnosti založené dle článku 17 Bruselské úmluvy SDEU stanovil, že ačkoliv má soud výlučnou příslušnost založenou dohodou stran, musí postupovat dle ustanovení o litispendenci. Toto stanovisko bylo však překonáno novým Nařízením Brusel Ibis a konkrétně článkem 31 odst. 2.

V otázce souvisejících řízení SDEU objasnil, že toto ustanovení nepřináší nové pravidlo pro založení mezinárodní příslušnosti, ale je možné ho aplikovat jen pro případy, když už před soudy různých členských států byly zahájené soudní řízení. SDEU také zdůraznil nutnost široké interpretace souvisejících řízení, aby zahrnoval i případy rozhodnutí, kterých právní následky nejsou navzájem neslučitelné.

II.7 Seznam zdrojů

Monografie

- FAWCETT, James J. *Declining Jurisdiction in Private International Law*. Oxford: Oxford University Press, 1995. 447 s. ISBN 9780198259596.
- RAPHAEL, Thomas. *The Anti-suit injunction*. Oxford: Oxford University Press, 2008, 483 s. ISBN 9780199287321.
- ROZEHNALOVÁ, Naděžda; TÝČ, Vladimír. *Evropský justiční prostor (v civilních otázkách)*. Brno: Masarykova univerzita. 2003. 401 s. ISBN 8021030542.
- ROZEHNALOVÁ, Naděžda; VALDHANS, Jiří; DRLIČKOVÁ, Klára; KYSELOVSKÁ, Tereza. *Mezinárodní právo soukromé Evropské unie: (Nařízení Řím I, Nařízení Řím II, Nařízení Brusel I)*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. 445 s. ISBN 9788074780165.

Kapitoly z monografie, články (i z elektronických databází), příspěvky

- FENTIMAN, Richard. Lis pendens - related actions. In MAGNUS, Ulrich; MANKOWSKI, Peter. *Brussels I Regulation*. München: Sellier European Law Publishers, 2007. s. 557 - 609. ISBN 9783866531420.
- GEIMER, Reinhold. The Brussels Convention - Successful Model and Old - Timer. *European Journal of Law Reform* [online]. 2002, roč. 4, č. 1. s. 19-36. Dostupné z: <http://heinonline.org/HOL/PDF?handle=hein.journals/ejlr4&collection=journals&id=29&print=18&sectioncount=1&ext=.pdf>
- WALTER, Gerhard. Lis Alibi Pendens and Forum Non Conveniens: From Confrontation via Co-ordination to Collaboration. *European Journal of Law Reform* [online]. 2002, roč. 4, č. 1. s. 69-85. Dostupné z: <http://heinonline.org/HOL/PDF?handle=hein.journals/ejlr4&collection=journals&id=79&print=18&sectioncount=1&ext=.pdf>

Elektronické zdroje

Report by Mr P. Jenard on the Protocols of 3 June 1971 on the interpretation by the Court of Justice of the Convention of 29 February 1968 on the mutual recognition of companies and legal persons and of the Convention of 27 September 1968 on jurisdiction and the enforcement of judgments in civil and commercial matters. In *EUR-Lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie. Dostupné z: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.1979.059.01.0066.01.ENG

Judikatura

Rozsudek Soudního dvora ze dne 24. 6. 1981. Elefanten Schuh GmbH vs. Pierre Jacqmain. Věc C-150/80.

Rozsudek Soudního dvora ze dne dvora ze dne 7. 6. 1984. Siegfried Zelger vs. Sebastiano Salinitri. Věc C-129/83.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 8. 12. 1987. Gubisch Maschinenfabrik KG vs. Giulio Palumbo. Věc C-144/86.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 27. 6. 1991. Overseas Union insurance Ltd, Deutsche Ruck Uk Reinsurance Ltd, Pine Top Insurance Company Ltd vs. New Hampshire Insurance Company. Věc C-351/89.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 6. 12. 1994. The owners of the cargo lately laden on board the ship „Tatry“ vs. the owners of the ship „Maciej Rataj“. Věc C-406/92.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 19. 5. 1998. Drouot assurances SA vs. Consolidated metallurgical industries (CMI industrial sites), Protea assurance and Groupement d'interet économique (GIE) Réunion européenne. Věc C-351/96.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 9. 12. 2003. Erich Gasser GmbH vs. MISAT Srl. Věc C-116/02.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 27. 4. 2004. Gregory Paul Turner vs. Felix Fareed Ismail Grovit, Harada Ltd, Changepoint SA. Věc C-159/02.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 14. 10. 2004. Maersk Olie & Gas A/S vs. Firma M. de Haan en W. de Boer. Věc C-39/02.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 27. 2. 2014. Cartier parfums - Iunettes SAS, Axa Corporate Solutions assurances SA vs. Ziegler France SA, Inko Trade, s. r. o., Jaroslav Matěj, Groupama Transport. Věc C-1/13.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 3. 4. 2014. Irmengard Weber vs. Mechthilde Weber. Věc C-438/12.

Právní předpisy

Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (konsolidované znění). In *EUR-lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:02001R0044-20130709&qid=1415785458977&from=CS>

Nařízení Evropského Parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (přepracované znění). In *EUR-lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:32012R1215&rid=1>

Úmluva ze dne 27. 9. 1968 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech. In *EUR-lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:41998A0126&from=CS>

III PŘEDBĚŽNÁ NEBO ZAJIŠŤOVACÍ OPATŘENÍ

JUDr. Klára Drličková, Ph.D.

III.1 Úvod

Kromě pravidel o příslušnosti obsažených v člancích 4 - 26 počítá Nařízení Brusel Ibis s dalším pravidlem o příslušnosti pro předběžná a zajišťovací opatření.⁴⁵ Článek 35 umožňuje navrhovateli u soudu členského státu žádat o taková opatření, i když je ve věci samé příslušný soud jiného členského státu.⁴⁶ Toto ustanovení nebrání soudu, který rozhoduje ve věci samé, aby sám nařídil nutná předběžná či zajišťovací opatření. Návrh na vydání takového opatření tak může být podán u soudu příslušného k projednání věci samé na základě článků 4 - 26 Nařízení Brusel Ibis nebo u soudu příslušného na základě článku 35. Článek 35 je dalším pravidlem o příslušnosti, které doplňuje pravidla obsažená v člancích 4 - 26.⁴⁷

Ačkoli v průběhu revize Nařízení Brusel I byly zvažovány některé změny,⁴⁸ text článku 35 Nařízení Brusel Ibis zcela koresponduje textu článku 31 Nařízení Brusel I a článku 24 Bruselské úmluvy. Judikatura Soudního dvora interpretující tato ustanovení je tak v zásadě použitelná i pro článek 35.

---

⁴⁵ K otázce předběžných a zajišťovacích opatření a jejich úpravy v členských státech EU viz např. HESS, Burkhard. Minimum Procedural Standards for Enforcement of Provisional and Protective Measures at European Level. *European Business Law Review*. 2006, roč. 17, č. 3, s. 765 - 774.

⁴⁶ ROZEHNALOVÁ, Naděžda; VALDHANS, Jiří; DRLIČKOVÁ, Klára; KYSELOVSKÁ, Tereza. *Mezinárodní právo soukromé Evropské unie. (Nařízení Řím I, Nařízení Řím II, Nařízení Brusel I)*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. s. 309.

⁴⁷ PETREGÁS SENDER, Marta. Article 31. In MAGNUS, Ulrich; MANKOWSKI, Peter. *Brussels I Regulation*. Second Edition. Munich: Sellier European Law Publishers, 2012, s. 611.

⁴⁸ Viz Návrh Nařízení Evropského parlamentu a Rady o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech. KOM (2010) 748. In: *EUR-lex* [právní informační systém]. Úřad publikace Evropské unie, s. 40. Blíže viz DICKINSON, Andrew. Provisional Measures in the Brussels I Review: Disturbing the Status Quo? *Journal of Private International Law*. 2010, roč. 6, č. 3, s. 534 - 537.

Soudní dvůr se několikrát tímto ustanovením zabýval a vymezil další podmínky jeho aplikace, které nejsou zjevné z textu ustanovení samotného.⁴⁹ Jedná se zejména o dva okruhy problémů. Za prvé jde o působnost článku 35 včetně jeho vztahu k ostatním pravidlům o příslušnosti (rozhodnutí 143/78 *Jacques de Cavel vs. Luise de Cavel*, 120/79 *Luise de Cavel vs. Jacques de Cavel*, 25/81 *C.H.W. vs. G.J.H.*, C-391/95 *Van Uden Maritime BV, trading as Van Uden Africa Line vs. Kommanditgesellschaft in Firma Deco-Line and Another*, C-99/96 *Hans-Hermann Mietz vs. Intership Yachting Sneek BV*, C-616/10 *Solvay SA vs. Honeywell Fluorine Europe BV, Honeywell Belgium NV, Honeywell Europe NV*). Za druhé jde o výklad samotného pojmu předběžná nebo zajišťovací opatření a podmínek jejich nařízení dle článku 35 (125/79 *Bernard Denilauler vs. S.N.C. Couchet Frères*, C-261/90 *Mario Reichert, Hans-Heinz Reichert, Ingeborg Kockler vs. Dresdner Bank AG*, C-391/95 *Van Uden Maritime BV, trading as Van Uden Africa Line vs. Kommanditgesellschaft in Firma Deco-Line and Another*, C-99/96 *Hans-Hermann Mietz vs. Intership Yachting Sneek BV*, C-104/03 *St. Paul Dairy Industries NV vs. Unibel Exser BVBA*). Judikatura Soudního dvora se rovněž zabývala otázkou uznání a výkonu předběžných či zajišťovacích opatření v jiném členském státě. Tato judikatura je analyzovaná dále v této publikaci v souvislosti s pojmem rozhodnutí pro účely Nařízení Brusel Ibis.

III.2 Působnost článku 35 a jeho postavení v rámci pravidel o příslušnosti

*143/78 Jacques de Cavel vs. Luise de Cavel*⁵⁰

Právní věta: „Soudní rozhodnutí nařizující předběžné zajišťovací opatření jako je zmrazení majetku manželů vydané v průběhu rozvodového řízení nespadá do působnosti Úmluvy z 27. září 1968 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí ve věcech občanských a obchodních definované v článku 1, pokud se tato opatření

⁴⁹ DICKINSON, Andrew. Provisional Measures in the Brussels I Review: Disturbing the Status Quo? *Journal of Private International Law*. 2010, roč. 6, č. 3, s. 521.

⁵⁰ Rozsudek Soudního dvora ze dne 27. 3. 1979. *Jacques de Cavel vs. Luise de Cavel*. Věc 143/78.

*týkají nebo jsou úzce spojena buď s otázkou stavu osob účastnících se rozvodového řízení nebo majetkových právních vztahů vyplývajících přímo z manželského vztahu nebo jeho ukončení.*⁵¹

Faktický stav: V tomto případě byl v Německu podán návrh na výkon rozhodnutí *Tribunal de Grande Instance* v Paříži. Toto rozhodnutí bylo ve Francii vydáno v průběhu rozvodového řízení a nařizovalo zajišťovací opatření spočívající v zapečetění nábytku a dalších objektů v bytě ve Frankfurtu nad Mohanem, který patřil oběma manželům, a rovněž zmrazení aktiv a účtů žalovaného v bankách tamtéž. Manžel, který zahájil rozvodové řízení a v jehož prospěch bylo zajišťovací opatření vydáno, podal na základě Bruselské úmluvy návrh na prohlášení vykonatelnosti rozhodnutí u *Landgericht* ve Frankfurtu nad Mohanem. Návrh byl zamítnut, protože navrhovatel nepředložil vyžadované dokumenty. *Oberlandesgericht* ve Frankfurtu nad Mohanem následně zamítl i odvolání s tím, že zajišťovací opatření bylo součástí rozvodového řízení a je tedy vyloučeno z působnosti Bruselské úmluvy.⁵² *Bundesgerichtshof* se rozhodl řízení přerušit a položit předběžnou otázku. „*Použije se Úmluva z 27. září 1968 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí ve věcech občanských a obchodních na opatření vydané francouzským soudcem v průběhu rozvodového řízení a nařizující zapečetění a zmrazení aktiv, i když je toto opatření spojeno buď s otázkou osobního stavu nebo majetkových právních vztahů vyplývajících z manželství?*“⁵³

Odůvodnění: Soudní dvůr se nejprve v rozhodnutí věnoval výkladu pojmu majetková práva plynoucí z manželských vztahů a jejich vyloučení z působnosti úmluvy. Dále se Soudní dvůr věnoval otázce začlenění předběžných či zajišťovacích opatření do působnosti Bruselské úmluvy. Podle Soudního dvora mohou předběžná či zajišťovací opatření sloužit k zajištění řady práv. Jejich zahrnutí do působnosti Bruselské úmluvy je dáno nikoli jejich vlastní povahou, ale povahou práv, která mají chránit. Tento závěr není dotčen ani článkem 24. Toto ustanovení výslovně předvídá případ předběžného opatření v jednom členském státě, kdy soudy jiného členského státu

⁵¹ Tamtéž.

⁵² Tamtéž, bod 2.

⁵³ Tamtéž, bod 3.

mají příslušnost ve věci samé. Nelze tak vtáhnout do působnosti Bruselské úmluvy předběžná či zajišťovací opatření týkající se věci, které jsou z působnosti úmluvy vyloučeny.⁵⁴

Vlastní hodnocení autorky: Závěry tohoto rozhodnutí jsou plně využitelné i pro Nařízení Brusel Ibis. Soudní dvůr zde dospěl k závěru, že pokud se soudní rozhodnutí nařizující předběžné či zajišťovací opatření týká nebo je úzce spojeno s otázkou vyloučenou z působnosti Nařízení Brusel Ibis, je z působnosti nařízení rovněž vyloučeno. V případě předběžných či zajišťovacích opatření je rozhodující povaha práv, k jejichž ochraně směřují. Pokud toto právo nespadá do působnosti Nařízení Brusel Ibis, nemůže ani předběžné či zajišťovací opatření.

*25/81 C.H.W. vs. G.J.H.*⁵⁵

Právní věta: „Na základě článku 24 Úmluvy o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech nelze žádat o vydání předběžného či zajišťovacího opatření, které se týká věci vyloučené z její působnosti.“⁵⁶

Faktický stav: Předběžné otázky v tomto případě vyvstaly v řízení mezi manželi nizozemské příslušnosti s bydlištěm v Belgii. Řízení se týkalo správy manželčina odděleného jmění manželem. Manželka chtěla jako důkaz přeložit dokument sepsaný manželem, dle kterého mělo být její oddělené jmění vyloučeno z odpovědnosti vyplývající ze správy manžela. Manžel podal

⁵⁴ Tamtéž, body 8 - 10. Na toto rozhodnutí navazuje rozsudek Soudního dvora ze dne 6. 3. 1980. Luise de Cavel vs. Jacques de Cavel. Věc 120/79. V tomto případě bylo opět v Německu žádáno o výkon předběžného opatření vydaného francouzským soudem v rámci rozvodového řízení. Toto předběžné opatření však tentokrát přiznávalo manželce pravidelné měsíční dávky, které měly kompenzovat nerovnováhu v životní úrovni, která v důsledku rozvodu vznikla mezi manželi. Otázka opět směřovala na to, zda toto předběžné opatření spadá do věcné působnosti Bruselské úmluvy. Soudní dvůr dospěl k závěru, že uvedené opatření se týká vyživovací povinnosti, která do působnosti spadá. Pro Nařízení Brusel Ibis není již tento závěr použitelný, protože vyživovací povinnost do jeho působnosti již nespadá. Dále se pak zabýval tím, zda hraje nějakou roli, že opatření bylo vydáno v rámci rozvodového řízení, které je z působnosti vyloučeno. Soudní dvůr dospěl k závěru, že vedlejší nárok v kontextu působnosti Bruselské úmluvy nutně nesdílí osud hlavního řízení. O tom, zda opatření spadá do působnosti úmluvy, rozhoduje pouze jeho vlastní povaha, bez ohledu na to, zda se jedná o opatření předběžné či konečné. Soudní dvůr tak potvrdil závěry z rozhodnutí 143/78 Jacques de Cavel vs. Luise de Cavel.

⁵⁵ Rozsudek Soudního dvora ze dne 31. 3. 1982. C.H.W. vs. G.J.H. Věc 25/81.

⁵⁶ Tamtéž.

návrh k předsedovi *Arrondissementsrechtbank* (Nizozemsko) na vydání opatření, dle kterého měl být uvedený dokument vrácen manželovi a nesměl být předložen proti němu jako důkaz. Na základě opravných prostředků se spor dostal až k nizozemskému *Hoge Raad*.⁵⁷ *Hoge Raad* položil Soudnímu dvoru čtyři otázky. První dvě se týkaly výkladu pojmů závěti a dědění a majetková práva vyplývající z manželských vztahů obsažených v článku 1. Třetí otázka se týkala výkladu článku 24 Bruselské úmluvy. Poslední otázka se pak týkala výkladu článku 18 Bruselské úmluvy.⁵⁸ V souvislosti s článkem 24 položil Soudní dvůr tuto otázku. „*Zabrnjuje pojem předběžná či zajišťovací opatření ve smyslu článku 24 možnost upravenou Oddílem 18 Části 13 První knihy nizozemského Občanského zákoníku, který umožňuje žádat o předběžné opatření v mezitímním řízení? Má na odpověď nějaký vliv skutečnost, že opatření je žádáno v souvislosti s jiným řízením vedeným v Nizozemsku?*“⁵⁹

Odůvodnění: Soudní dvůr nejprve dospěl k závěru, že žádané opatření je úzce spojeno s majetkovými právy vyplývajícími z manželského vztahu, která jsou vyloučena z působnosti Bruselské úmluvy. Tento závěr není dle Soudního dvora dotčen ani článkem 24. Na základě tohoto ustanovení nelze žádat o vydání předběžného či zajišťovacího opatření, které se týká věci vyloučené z působnosti Bruselské úmluvy.⁶⁰

Vlastní hodnocení autorky: V tomto rozhodnutí se Soudní dvůr znovu věnoval věcné působnosti článku 24 Bruselské úmluvy. Závěry jsou nadále využitelné i pro článek 35 Nařízení Brusel Ibis. Toto rozhodnutí nepřináší nové závěry, Soudní dvůr se zde plně přiklonil k závěrům učiněným již v rozhodnutí 143/78 *Jacques de Cavel vs. Luise de Cavel*. Na základě článku 35 Nařízení Brusel Ibis tedy žádat o vydání předběžného či zajišťovacího opatření, které se týká věci vyloučené z jeho působnosti.

⁵⁷ Tamtéž, bod 2.

⁵⁸ Článek 24 Nařízení Brusel I; článek 26 Nařízení Brusel Ibis.

⁵⁹ 25/81 C.H.W. vs. G.J.H., bod 3.

⁶⁰ Tamtéž, body 11 - 12.

C-391/95 Van Uden Maritime BV, trading as Van Uden Africa Line vs. Kommanditgesellschaft in Firma Deco-Line and Another⁶¹

Právní věta: „*Tam, kde se návrh na vydání předběžného opatření týká věci spadající do věcné působnosti Úmluvy z 27. září 1968, tato úmluva se použije a její článek 24 může založit příslušnost soudu, kde byl návrh podán, i když řízení ve věci samé již bylo nebo může být zahájeno, a to i před rozhodci.*“⁶²

Faktický stav: V tomto případě uzavřely v roce 1993 společnosti Van Uden a Deco-Line charterovou smlouvu, na základě které se Van Uden zavázala pronajmout Deco-Line nákladový prostor na lodích, které provozovala. Deco-Line se zavázala zaplatit sjednanou částku. Součástí smlouvy byla rozhodčí doložka. Společnost Deco-Line nezaplatila několik faktur a Van Uden zahájila rozhodčí řízení v Nizozemsku. Zároveň podala u předsedy *Rechtbank* Rotterdam návrh na vydání předběžného opatření z důvodu, že Deco-Line není dostatečně aktivní při jmenování rozhodce a nezaplacené faktury poškodily cash-flow společnosti Van Uden. Dle opatření měla Deco-Line zaplatit částku odpovídající čtyřem nezaplaceným fakturám. Deco-Line namítala nepřislušnost nizozemského soudu. Předseda námítku zamítl s tím, že se jedná o návrh na vydání předběžného opatření ve smyslu článku 24 Bruselské úmluvy. S odvoláním na příslušná ustanovení nizozemského občanského soudního řádu dospěl k závěru, že jako soud žalobce má příslušnost a existuje zde vyžadované minimální spojení s nizozemským právem. Tato příslušnost není dotčena ani tím, že strany sjednaly rozhodčí doložku. Nařídil tak Deco-Line zaplatit žádanou částku. Odvolací soud opatření zrušil s tím, že neexistuje dostatečné spojení s nizozemským právem, které zákon vyžaduje. Spor se tak dostal až k *Hoge Raad*.⁶³

Hoge Raad položil Soudnímu dvoru celkem osm otázek⁶⁴ týkajících se příslušnosti nizozemského soudu k vydání předběžného opatření. Soudní dvůr si otázky pro účely své odpovědi spojil a přeformuloval následujícím způsobem. „*Národní soud se ptá, zda může být příslušnost k vydání předběžného opatření*

⁶¹ Rozsudek Soudního dvora ze dne 17. 11. 1998. *Van Uden Maritime BV, trading as Van Uden Africa Line vs. Kommanditgesellschaft in Firma Deco-Line and Another*. Věc C-391/95.

⁶² Tamtéž.

⁶³ Tamtéž, body 8 - 17.

⁶⁴ Tamtéž, bod 17.

založena článkem 5 odst. 1⁶⁵ nebo článkem 24 Bruselské úmluvy. V obou případech národní soud zajímá význam toho, že strany si ve smlouvě sjednaly rozhodčí doložku. Dále národní soud zajímá, zda je příslušnost soudu k vydání předběžného opatření podmíněna tím, že toto opatření musí vyvolat nebo musí být schopno vyvolat účinky na území daného státu, zejména zda zde musí být vykonatelné a zda tato podmínka musí být splněna v okamžiku podání žádosti o vydání takového opatření. V neposlední řadě zajímá národní soud význam skutečnosti, že se jedná o předběžné opatření nařizující předběžnou platbu dluhu vyplývajícího ze smlouvy.⁶⁶ Dvěma posledními okruhy problémů se zabýváme dále v části věnované pojmu předběžného či zajišťovacího opatření.

Odůvodnění: Nejprve se Soudní dvůr vyjádřil ke vztahu článku 24 Bruselské úmluvy a pravidel o příslušnosti obsažených v člancích 2, 5 - 18 Bruselské úmluvy.⁶⁷ Články 2, 5 - 18 zakládají příslušnost soudů ve věci samé. Soud, který je příslušný k projednání věci samé má rovněž příslušnost k vydání předběžného či zajišťovacího opatření, které považuje za nutné, aniž by tato příslušnost byla dále nějak podmíněna. Navíc, článek 24 přidává pravidlo o příslušnosti, dle kterého může soud vydat předběžné či zajišťovací opatření, i když není příslušný ve věci samé. Dostupná opatření jsou ta, která připouští právo soudu, u něhož je návrh podán.⁶⁸

Dále Soudní dvůr zvažoval relevanci existence rozhodčí doložky. Pokud strany vyloučily pravomoc soudů a sjednaly rozhodčí smlouvu, soud daného státu nemá pravomoc k projednání věci samé. Smluvní strana tak nemůže žádat o předběžné či zajišťovací opatření soud, který by byl dle Bruselské úmluvy příslušný k projednání věci samé. Soud tak může vydat předběžné či zajišťovací opatření pouze na základě článku 24.

Článek 24 se použije pouze tam, kde předmět sporu spadá do věcné působnosti Bruselské úmluvy. Rozhodčí řízení je z věcné působnosti Bruselské úmluvy vyloučeno. Předběžná opatření jsou však nařizována paralelně k rozhodčímu řízení. Netýkají se rozhodčího řízení jako takového, ale různých

⁶⁵ Článek 5 odst. 1 Nařízení Brusel I; článek 7 odst. 1 Nařízení Brusel Ibis.

⁶⁶ C-391/95 Van Uden Maritime BV, trading as Van Uden Africa Line vs. Kommanditgesellschaft in Firma Deco-Line and Another, bod 18.

⁶⁷ Články 2, 5 - 18 Nařízení Brusel I; články 4, 7 - 26 Nařízení Brusel Ibis.

⁶⁸ C-391/95 Van Uden Maritime BV, trading as Van Uden Africa Line vs. Kommanditgesellschaft in Firma Deco-Line and Another, body 19 - 22.

práv. Jejich místo v působnosti Bruselské úmluvy není dáno jejich vlastní povahou, ale povahou práv, k jejichž ochraně slouží. Pokud se tedy předmět žádosti o vydání předběžného či zajišťovacího opatření týká věci spadající do působnosti Bruselské úmluvy, úmluva se použije a článek 24 dává soudu příslušnost k projednání žádosti i tam, kde řízení ve věci samé již bylo nebo může být zahájeno, a to i před rozhodci.⁶⁹

Vlastní hodnocení autorky: Závěry tohoto rozhodnutí jsou nadále využitelné pro působnost článku 35 Nařízení Brusel Ibis v situaci, kdy strany ve věci samé přenesly pravomoc na rozhodce. V souladu s předchozí judikaturou i tady Soudní dvůr potvrdil, že pro aplikaci článku 35 musí být dána věcná působnost Nařízení Brusel Ibis. V případech předběžného či zajišťovacího opatření o zařazení do působnosti rozhoduje povaha práv, k jejichž ochraně směřují. Nevadí tedy, pokud věc samá má být projednána v rozhodčím řízení. Soudní dvůr rovněž řešil i otázku vztahu článku 35 k ostatním pravidlům o příslušnosti. Tato pravidla zakládají příslušnost ve věci samé. Soud příslušný ve věci samé má bez dalšího příslušnost nařídít i nutné předběžné či zajišťovací opatření. Předběžné či zajišťovací opatření však může nařídít i soud jiného členského státu, a to za podmínek daných článkem 35. Z rozhodnutí lze také dovodit časovou působnost článku 35. Lze ho použít před i po zahájení řízení ve věci samé.

*C-99/96 Hans-Hermann Mietz vs. Intership Yachting Sneek BV*⁷⁰

Právní věta: Otázka vztahu mezi příslušností ve věcech spotřebitelských a článku 35 Nařízení Brusel Ibis byla Soudním dvorem zmíněna pouze v odůvodnění

Faktický stav: Předběžné otázky v tomto případě vyvstaly v rámci návrhu na prohlášení vykonatelnosti nizozemského rozhodnutí, který byl podán v Německu. Rozhodnutí bylo v Nizozemí vydáno po sporném předběžném řízení mezi společností Intership Yachting (bydliště v Nizozemsku) a panem Mietzem (bydliště v Německu). Intership Yachting a pan Mietz písemně uzavřeli kupní smlouvu na dodávku člunu, na kterém měla být provedena řada úprav. Pan Mietz byl povinen zaplatit kupní cenu ve výši 250 000 německých

⁶⁹ Tamtéž, body 23 - 34.

⁷⁰ Rozsudek Soudního dvora ze dne 27. 4. 1999. Hans-Hermann Mietz vs. Intership Yachting Sneek BV. Věc C-99/96.

marek v pěti splátkách. Pan Mietz nezaplatil a nizozemský soud vydal rozhodnutí, dle kterého byl pan Mietz povinen zaplatit 143 750 německých marek včetně úroků. Rozhodnutí bylo prohlášeno v Nizozemsku za předběžně vykonatelné. *Landgericht* v Lünebergu následně prohlásil rozhodnutí za vykonatelné i v Německu. Pan Mietz se proti tomuto rozhodnutí odvolal. Tvrdil, že on a Intership Yachting se na všech detailech objednávky člunu, který byl určen pro jeho osobní užití, dohodli již v Německu a v Nizozemí, pouze smlouvu podepsali. Z toho dovodil, že dle článku 14 odst. 2 Bruselské úmluvy⁷¹ pouze soudy státu, kde má bydliště, byly příslušné k projednání věci. Odvolací soud odvolání zamítl a pan Mietz se obrátil na *Bundesgerichtshof*. Ten dospěl k závěru, že uznání a výkon rozhodnutí v této věci mohou být odmítnuty pouze v případě, že se jednalo o spotřebitelskou smlouvu, čímž si nebyl jistý. I kdyby se jednalo o spotřebitelskou smlouvu, *Bundesgerichtshof* si nebyl jistý, zda je možné se od pravidel o příslušnosti ve spotřebitelských věcech odchýlit na základě článku 24.⁷²

První dvě položené předběžné otázky se týkaly toho, zda vztah mezi panem Mietzem a Intership Yachting byl spotřebitelskou smlouvou podle článku 13 odst. 1 bod 1 nebo 3 Bruselské úmluvy.⁷³ Pro nás je zde relevantní třetí otázka. „*Musí soud ve státě výkonu vzít v potaz nové skutečnosti, které dle dlužníka dokládají, že soud ve státě původu porušil ustanovení o příslušnosti ve spotřebitelských věcech?*“⁷⁴

Odůvodnění: V rámci odpovědi na třetí otázku dospěl Soudní dvůr k závěru, že i kdyby mohl pan Mietz v řízení o prohlášení vykonatelnosti prokazovat, že s ním mělo být zacházeno jako se spotřebitelem ve smyslu článku 13 Bruselské úmluvy, soud ve státě původu stále mohl být příslušný nařídít předběžné opatření. Článek 24 výslovně uvádí, že soud má příslušnost vydat předběžné opatření, i když nemá příslušnost ve věci samé. Tato příslušnost však musí být realizována v mantinelech článku 24.⁷⁵

Vlastní hodnocení autorky: Z tohoto rozhodnutí lze dovodit, že článek 35 Nařízení Brusel Ibis lze použít i v případě sporu ze spotřebitelské smlouvy.

71 Článek 16 odst. 2 Nařízení Brusel I; článek 18 odst. 2 Nařízení Brusel Ibis.

72 C-99/96 Hans-Hermann Mietz vs. Intership Yachting Sneek BV, body 11 - 19.

73 Článek 15 odst. 1 Nařízení Brusel I; článek 17 odst. 1 Nařízení Brusel Ibis.

74 C-99/96 Hans-Hermann Mietz vs. Intership Yachting Sneek BV, bod 20.

75 Tamtéž, body 45 - 46.

C-616/10 Solvay SA vs. Honeywell Fluorine Europe BV, Honeywell Belgium NV, Honeywell Europe NV⁷⁶

Právní věta: „Článek 22 bod 4 Nařízení 44/2001⁷⁷ musí být vykládán v tom smyslu, že za takových okolností, jako jsou okolnosti dotčené ve věci v původním řízení, nebrání použití článku 31 tohoto nařízení.“⁷⁸

Faktický stav: V tomto rozhodnutí se jednalo o spor týkající se evropského patentu. Společnost Solvay je majitelkou evropského patentu EP 0858440. Dne 6. března 2009 podala k *Rechtbank* v Gravenhage (Nizozemsko) žalobu pro porušování národních částí tohoto patentu proti společnostem Honeywell z toho důvodu, že na trh uvedly produkt, který je stejný jako produkt, na který se vztahuje uvedený patent. V souvislosti s touto žalobou podala společnost Solvay proti společnostem Honeywell rovněž návrh, kterým se domáhala vydání předběžného opatření spočívajícího v zákazu přeshraničního porušování patentu až do doby vyřešení sporu v hlavním řízení. Společnosti Honeywell v rámci tohoto incidenčního řízení namítaly neplatnost národních částí dotčeného patentu, avšak nezačaly řízení ani neoznámily svůj záměr zahájit řízení směřující ke zrušení národních částí tohoto patentu. Rovněž nezpochybňovaly příslušnost nizozemského soudu, u něhož bylo řízení zahájeno, k rozhodnutí jak v hlavním řízení, tak i v incidenčním řízení.

Nizozemský soud vznesl celkem šest předběžných otázek,⁷⁹ Soudní dvůr odpověděl pouze na dvě. Vzhledem k odpovědi na druhou otázku nebylo nutné další otázky zodpovídat. První otázka se týkala výkladu článku 6 odst. 1 Nařízení Brusel I.⁸⁰ Našeho zkoumaného problému se týká druhá otázka. „Je třeba použít článek 22 odst. 4 nařízení Brusel I v řízení o vydání předběžného opatření na základě zahraničního patentu (jako je předběžný zákaz přeshraničního porušování patentu), pokud odpůrkyně v rámci své obrany namítá neplatnost dovolávaného patentu s ohledem na to, že soud v takovém případě nevydává konečné rozhodnutí

⁷⁶ Rozsudek Soudního dvora ze dne 12. 7. 2012. *Solvay SA vs. Honeywell Fluorine Europe BV, Honeywell Belgium NV, Honeywell Europe NV*. Věc C-616/10.

⁷⁷ Článek 24 odst. 4 Nařízení Brusel Ibis.

⁷⁸ C-616/10 *Solvay SA vs. Honeywell Fluorine Europe BV, Honeywell Belgium NV, Honeywell Europe NV*.

⁷⁹ Tamtéž, bod 16.

⁸⁰ Článek 8 Nařízení Brusel Ibis.

*o platnosti dovolávaného patentu, nybrž posoudí, jak by v tomto ohledu rozhodl soud příslušný podle článku 22 odst. 4 uvedeného nařízení, a že požadované předběžné opatření ve formě zákazů porušování patentu bude zamítnuto, jestliže podle názoru soudu existuje rozumná, nikoli zanedbatelná možnost, že dovolávaný patent bude příslušným soudem zrušen?*⁸¹

Odůvodnění: Soudní dvůr se nejprve zabýval vztahem článků 22 odst. 4 a 31. Z článku 31 vyplývá, že soud členského státu je oprávněn rozhodnout o návrhu na předběžné nebo zajišťovací opatření i tehdy, když je pro rozhodnutí ve věci samé příslušný na základě tohoto nařízení soud jiného členského státu. Článek 22 odst. 4 stanoví pravidlo zakládající výlučnou příslušnost v řízeních tam uvedených. Pokud jde o znění článku 22 odst. 4 a článku 31, je třeba uvést, že cílem těchto ustanovení je upravit různé situace a každé z nich má svou zvláštní oblast působnosti. Článek 22 odst. 4 zakládá příslušnost pro rozhodování ve věci samé. Naproti tomu se článek 31 uplatní nezávisle na příslušnosti k rozhodování ve věci samé. Tato dvě ustanovení na sebe navíc vzájemně neodkazují. Nic nespovídá o tom, že by jedno z dotčených ustanovení mohlo být považováno za obecné či zvláštní ve vztahu k druhému dotčenému ustanovení. Spadají totiž do dvou různých Oddílů téže Kapitoly. Z toho plyne, že článek 31 má samostatnou oblast působnosti nezávislou na oblasti působnosti článku 22 odst. 4.⁸²

Dále se Soudní dvůr věnoval tomu, zda specifická povaha výlučné příslušnosti podle článku 22 odst. 4 nemění výše uvedené závěry. Soudní dvůr uvedl, že ustanovení článku 22 odst. 4 odráží tutéž systematiku jako ustanovení článku 16 odst. 4 Bruselské úmluvy, a navíc má téměř totožné znění. Soudní dvůr vyložil článek 16 odst. 4 Bruselské úmluvy extenzivně, aby zaručil jeho užitečný účinek. Rozhodl totiž, že vzhledem k postavení, které toto ustanovení zaujímá v systematické úmluvy, a ke sledovanému účelu mají pravidla pro určení příslušnosti stanovená v uvedeném ustanovení výlučnou a kogentní povahu, která se specifickou silou platí jak pro jednotlivce, tak pro soud. Soudní dvůr měl navíc za to, že se výlučná příslušnost, kterou stanoví článek 16 odst. 4 Bruselské úmluvy, musí uplatnit nezávisle na procesně právním rámci, ve kterém je otázka platnosti patentu uplatněna, bez ohledu

⁸¹ C-616/10 Solvay SA vs. Honeywell Fluorine Europe BV, Honeywell Belgium NV, Honeywell Europe NV, bod 16.

⁸² Tamtéž, body 32 - 40.

na to, zda to bylo prostřednictvím žaloby nebo námitky, při zahájení řízení nebo v jeho pozdějším stadiu. Soudní dvůr mimoto upřesnil, že připuštěním existence rozhodnutí v systému zavedeném Bruselskou úmluvou, ve kterých by jiné soudy než soudy státu, který patent vydal, rozhodovaly v incidenčním řízení o platnosti tohoto patentu, by došlo ke zvýšení nebezpečí rozporných rozhodnutí, které má úmluva vylučovat.⁸³

Soudní dvůr tak dovodil, že specifická síla ustanovení článku 22 odst. 4 může mít vliv na použití dalších pravidel pro určení příslušnosti, jako jsou zejména pravidla stanovená v článku 31. Pokračoval však tím, že soud, u něhož bylo zahájeno incidenční řízení, nevydává konečné rozhodnutí o platnosti dovolávaného patentu, nýbrž posuzuje, jak by v tomto ohledu rozhodl soud příslušný podle článku 22 odst. 4, a požadované předběžné opatření odmítne přijmout, jestliže podle jeho názoru existuje rozumná, nikoli zanedbatelná možnost, že dovolávaný patent bude příslušným soudem zrušen. Za těchto okolností je zřejmé, že nebezpečí rozporných rozhodnutí neexistuje, jelikož předběžné rozhodnutí přijaté soudem, u něhož bylo zahájeno incidenční řízení, nijak neovlivní rozhodnutí, které má být ve věci samé vydáno soudem příslušným podle článku 22 odst. 4.⁸⁴

Vlastní hodnocení autorky: Z tohoto rozhodnutí vyplývá, že článek 35 je možné použít i ve věcech, pro které existuje výlučná příslušnost dle článku 24 Nařízení Brusel Ibis.

III.3 Pojem předběžná nebo zajišťovací opatření a podmínky jejich nařízení

*125/79 Bernard Denilauler vs. S.N.C. Couchet Frères*⁸⁵

Právní věta: Pouze v odůvodnění se Soudní dvůr stručně věnoval funkci článku 24 Bruselské úmluvy a předběžných či zajišťovacích opatření.

Faktický stav: Předběžné otázky vznikly ve sporu mezi věřitelem Couchet Frères a dlužníkem panem Denilaulerem. *Tribunal de Grande Instance*

⁸³ Tamtéž, body 41 - 46.

⁸⁴ Tamtéž, body 47 - 50.

⁸⁵ Rozsudek Soudního dvora ze dne 21. 5. 1980. Bernard Denilauler vs. S.N.C. Couchet Frères. Věc 125/79.

v Montbrisonu (Francie) vydal na návrh věřitele opatření, které opravňovalo věřitele ke zmrazení účtu dlužníka vedeného u banky ve Frankfurtu nad Mohanem. Opatření bylo vydáno bez vyrozumění dlužníka a bylo prohlášeno za předběžné vykonatelné. Podle francouzského práva může být takové opatření realizováno bez doručení dlužníkovi. Věřitel podal návrh na prohlášení vykonatelnosti tohoto opatření v Německu.⁸⁶ Německý soud položil Soudnímu dvoru čtyři otázky, zodpovězeny byly pouze následující dvě. „*Vztahují se články 27 odst. 2⁸⁷ a 46 odst. 2 Bruselské úmluvy⁸⁸ také na řízení, ve kterém je vydáno předběžné opatření, aniž by druhá strana byla slyšena? Má být článek 47 odst. 1 Bruselské úmluvy⁸⁹ vykládán tak, že strana žádající o výkon musí rovněž předložit dokumenty, které dokládají, že rozhodnutí, o jehož výkon se žádá, bylo doručeno, i když se rozhodnutí týká předběžného opatření?*“⁹⁰ Soudní dvůr si otázky spojil a přeformuloval tak, zda rozhodnutí soudu smluvního státu nařizující předběžné zajišťovací opatření, které bylo vydáno, aniž byl dlužník předvolán a dozvěděl se o něm až při nařízení výkonu, může být uznáno a prohlášeno za vykonatelné v jiném smluvním státě.⁹¹

Odůvodnění: Soudní dvůr nejprve uvedl, že pokud se jedná o předběžná či zajišťovací opatření, lze očekávat speciální pravidla. Uvedl, že řízení o vydání předběžných a zajišťovacích opatřeních jsou obsažena v právních řádech všech smluvních států a pokud jsou splněny stanovené podmínky, neporušují právo na spravedlivý proces. Zároveň zdůraznil, že vydání takového opatření vyžaduje zvláštní pozornost na straně soudu a důkladnou znalost okolností, za kterých má opatření působit. Soud musí být zejména schopen opatření časově omezit nebo s ohledem na povahu aktiv či zboží,

⁸⁶ Tamtéž, body 2 - 3.

⁸⁷ Článek 34 odst. 2 Nařízení Brusel I; článek 45 odst. 1 pís. b) Nařízení Brusel Ibis.

⁸⁸ Toto ustanovení není obsaženo ani v Nařízení Brusel I ani Nařízení Brusel Ibis. Dle tohoto ustanovení byla strana žádající o výkon rozhodnutí povinna předložit originál nebo ověřenou kopii dokumentu, který dokládá v případě rozsudku pro zmeškání, že žalovanému byl doručen návrh na zahájení řízení.

⁸⁹ Toto ustanovení není výslovně obsaženo ani v Nařízení Brusel I ani Nařízení Brusel Ibis; nicméně mu koresponduje článek 53 odst. 2 Nařízení Brusel I a článek 42 odst. 1 pís. b) Nařízení Brusel Ibis. Dle článku 47 odst. 1 Bruselské úmluvy byla strana žádající o výkon rozhodnutí povinna předložit dokument, který dokládá, že podle práva státu výkonu je rozhodnutí vykonatelné a bylo doručeno.

⁹⁰ 125/79 Bernard Denilauler vs. S.N.C. Couchet Fréres, bod 5.

⁹¹ Tamtéž, bod 4.

kteřá jsou předmětem opatření, vyžadovat bankovní záruku či jmenovat správce. Obecně musí podřídit své povolení všem podmínkám, které zaručují předběžnou či zajišťovací povahu opatření.⁹²

Na to Soudní dvůr navázal tím, že soudy ve státě, kde se nachází majetek, který má být předmětem opatření, jsou nejhodnější k posouzení okolností, které mohou vést k vydání či odmítnutí opatření nebo ke stanovení podmínek, které musí žalobce splnit, aby byla zaručena předběžná či zajišťovací povaha opatření.⁹³

Vlastní hodnocení autorky: Z tohoto rozhodnutí je zřejmé, že konkrétní předběžná nebo zajišťovací opatření a řízení vedoucí k jejich vydání jsou upravena národními právními řády. Na druhou stranu, ne všechna taková opatření spadají pod článek 35 Nařízení Brusel Ibis. Základní charakteristikou opatření pro účely článku 35 musí být jejich předběžná či zajišťovací povaha.

C-261/90 Mario Reichert, Hans-Heinz Reichert, Ingeborg Kockler vs. Dresdner Bank AG⁹⁴

Právní věta: „Žaloba podle národního práva jako je *action paulienne* podle francouzského práva, kterou se věřitel vůči sobě domáhá neúčinnosti převodu věcného práva dlužníkem z důvodu poškození svých práv, nespadá do působnosti článků 5 odst. 3,⁹⁵ 16 odst. 5⁹⁶ nebo 24 Úmluvy z 27. září 1968 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních.“⁹⁷

Faktický stav: Rozhodnutí předcházelo řízení mezi manželi Reichertovými a jejich synem na straně jedné a Dresdner Bank na straně druhé. Manželé Reichertovi s bydlištěm v Německu vlastnili nemovitost ve Francii, kterou převedli na syna. Tento převod byl odporován Dresdner Bank žalobou podanou na základě článku 1167 francouzského Občanského zákoníku u *Tribunal de Grande Instance* v Grasse. Podle článku 1167 může věřitel

⁹² 125/79 Bernard Denilauler vs. S.N.C. Couchet Frères, bod 15.

⁹³ Tamtéž, bod 16.

⁹⁴ Rozsudek Soudního dvora ze dne 26. 3. 1992. Mario Reichert, Hans-Heinz Reichert, Ingeborg Kockler vs. Dresdner Bank AG. Věc C-261/90.

⁹⁵ Článek 5 odst. 3 Nařízení Brusel I; článek 7 odst. 2 Nařízení Brusel Ibis.

⁹⁶ Článek 22 odst. 5 Nařízení Brusel I; článek 24 odst. 5 Nařízení Brusel Ibis.

⁹⁷ C-261/90 Mario Reichert, Hans-Heinz Reichert, Ingeborg Kockler vs. Dresdner Bank AG.

zpochybnit převod učiněný dlužníkem, pokud došlo k poškození práv věřitele. Soud v prvním stupni rozhodl, že je příslušný na základě článku 16 odst. 1⁹⁸ Bruselské úmluvy. Reichertovi se odvolali. Odvolací soud položil předběžnou otázku Soudnímu dvoru, zda taková žaloba spadá pod článek 16 odst. 1 Bruselské úmluvy. Soudní dvůr se v rozhodnutí *C-115/88 Reichert and Others vs. Dresdner Bank* vyjádřil negativně. Odvolací soud se však na Soudní dvůr na žádost *Dresdner Bank* obrátil znovu.⁹⁹ „*Pokud nelze použít článek 16 odst. 1 Bruselské úmluvy, dopadá na žalobu podle článku 1167 francouzského Občanského zákoníku (...) článek 5 odst. 3 nebo článek 24 nebo článek 16 odst. 5 Bruselské úmluvy (...)?*“¹⁰⁰

Odůvodnění: Soudní dvůr se nejprve zabýval výkladem článků 5 odst. 3 a 16 odst. 5 Bruselské úmluvy. Poté přešel k výkladu článku 24. Nejprve odkázal na závěry rozhodnutí *143/78 Jacques de Cavel vs. Luise de Cavel* o působnosti článku 24 a rozhodnutí *125/79 Bernard Denilauler vs. S.N.C. Conchet Frères* o funkci tohoto ustanovení. Následně přešel k samotnému výkladu pojmu předběžné či zajišťovací opatření. Podle Soudního dvora pojem předběžné či zajišťovací opatření ve smyslu článku 24 zahrnuje pouze taková opatření, která slouží k zachování faktického nebo právního stavu tak, aby byla zajištěna práva, která jsou vymáhána u jiného soudu příslušného k projednání věci samé.¹⁰¹

Vlastní hodnocení autorky: V tomto rozhodnutí Soudní dvůr vymezil základní charakteristické znaky předběžného či zajišťovacího opatření pro účely článku 35 Nařízení Brusel Ibis. Soudní dvůr za prvé znovu potvrdil nutnost jejich předběžné povahy a za druhé zdůraznil jejich funkci, tedy že musí sloužit k zajištění práv.

C-391/95 Van Uden Maritime BV, trading as Van Uden Africa Line vs. Kommanditgesellschaft in Firma Deco-Line and Another

Právní věta: „*Vydání předběžného či zajišťovacího opatření na základě článku 24 Úmluvy z 27. září 1968 je mimo jiné podmíněno existencí skutečného spojení mezi*

⁹⁸ Článek 22 odst. 1 Nařízení Brusel I; článek 24 odst. 1 Nařízení Brusel Ibis.

⁹⁹ C-261/90 Mario Reichert, Hans-Heinz Reichert, Ingeborg Kockler vs. Dresdner Bank AG, body 2 - 6.

¹⁰⁰ Tamtéž, bod 7.

¹⁰¹ Tamtéž, body 32 - 34.

*předmětem opatření a místní příslušností soudu smluvního státu, u něhož je o vydání opatření žádáno. Předběžná platba dlužné částky vyplývající ze smlouvy nepředstavuje předběžné či zajišťovací opatření ve smyslu článku 24 Úmluvy z 27. září 1968, ledaže je garantováno navrácení této částky žalovanému v případě, že je žalobce neúspěšný ve věci samé, a žádané opatření se týká pouze konkrétního majetku žalovaného, který je nebo bude umístěn v obvodu soudu, u něhož je návrh na vydání opatření podán.*¹⁰²

Faktický stav: Faktický stav tohoto případu a položené předběžné otázky byly uvedeny výše v této části.

Odůvodnění: Kromě působnosti článku 24 a jeho postavení v rámci Bruselské úmluvy se Soudní dvůr v tomto rozhodnutí zabýval tím, zda je příslušnost k vydání předběžného opatření podmíněna skutečností, že dané opatření je nebo může být účinné ve státě soudu, zejména, zda zde musí být vykonatelné a zda je nutné, aby tato podmínka byla splněna již v době podání návrhu. Národní soud rovněž zájmal význam skutečnosti, že se jedná o nárok na předběžné zaplacení dlužné částky vyplývající ze smlouvy.

Soudní dvůr nejprve shrnul závěry z rozhodnutí 125/79 *Bernard Denilauler vs. S.N.C. Couchet Frères* a C-261/90 *Mario Reichert, Hans-Heinz Reichert, Ingeborg Kockler vs. Dresdner Bank AG*. Zopakoval, že již v rozhodnutí 125/79 *Bernard Denilauler vs. S.N.C. Couchet Frères* dospěl k závěru, že soudy v místě, kde se nachází majetek, který má být předmětem opatření, jsou nejvhodnější k posouzení okolností, které mohou vést k vydání či odmítnutí opatření nebo ke stanovení podmínek, které musí žalobce splnit, aby byla zaručena předběžná či zajišťovací povaha opatření. Z toho Soudní dvůr dovodil, že vydání předběžného či zajišťovacího opatření na základě článku 24 je mimo jiné podmíněno existencí skutečného spojení mezi předmětem opatření a místní příslušností soudu smluvního státu, u něhož je o vydání opatření žádáno. Soud nařizující opatření na základě článku 24 musí vzít v úvahu nutnost stanovení podmínek, které zajistí předběžný či zajišťovací charakter opatření.¹⁰³

V závěru Soudní dvůr řešil, zda předběžné opatření spočívající v zaplacení dluhu vyplývajícího ze smlouvy může být kvalifikováno jako předběžné

¹⁰² C-391/95 *Van Uden Maritime BV, trading as Van Uden Africa Line vs. Kommanditgesellschaft in Firma Deco-Line and Another*.

¹⁰³ Tamtéž, body 37 - 41.

či zajišťovací opatření ve smyslu článku 24. Soudní dvůr nejprve uvedl, že není možné předem obecně a abstraktně rozhodnout, zda je předběžné zaplacení dlužné částky vyplývající ze smlouvy nutné k zajištění praktického účinku rozhodnutí ve věci samé. Nicméně, opatření spočívající v zaplacení částky může ze své povahy předcházet rozhodnutí ve věci samé. Pokud by navíc byl žalobce oprávněn žádat o předběžné zaplacení pohledávky ze smlouvy u soudů místa, kde on má domicil, a tyto soudy by nebyly příslušné ve věci samé podle článků 2 - 18¹⁰⁴ a následně nechal opatření uznat a vykonat ve státě žalovaného, pravidla o příslušnosti obsažená v úmluvě by byla obcházena. Z toho plyne, že předběžná platba dluhu ze smlouvy nepředstavuje předběžné či zajišťovací opatření ve smyslu článku 24, ledaže je garantováno navrácení této částky žalovanému v případě, že je žalobce neúspěšný ve věci samé, a žádané opatření se týká pouze konkrétního majetku žalovaného, který je nebo bude umístěn v obvodu soudu, u něhož je návrh na vydání opatření podán.¹⁰⁵

Vlastní hodnocení autorky: V návaznosti na předchozí rozhodnutí měl Soudní dvůr v tomto rozhodnutí možnost dále specifikovat, jak lze zajistit předběžnou povahu opatření pro účely článku 35 Nařízení Brusel Ibis. V případě předběžného zaplacení dluhu ze smlouvy je to garance navrácení této částky žalovanému v případě, že je žalobce neúspěšný ve věci samé. Pro aplikaci článku 35 se vyžaduje existence skutečné vazby mezi předmětem opatření a místní příslušností soudu, u něhož je návrh podán.

C-99/96 Hans-Hermann Mietz vs. Intership Yachting Sneek BV

Právní věta: „Rozsudek nařizující předběžné zaplacení dluhu ze smlouvy vydaný na konci takového řízení jako je řízení dle článků 289 - 297 nizozemského občanského soudního řádu soudem, který není příslušný ve věci samé podle Úmluvy z 27. září 1968 nepředstavuje předběžné opatření ve smyslu článku 24, ledaže je garantováno navrácení této částky žalovanému v případě, že je žalobce neúspěšný ve věci samé, a žádané opatření se týká pouze konkrétního majetku žalovaného, který je nebo bude umístěn v obvodu soudu, u něhož je návrh na vydání opatření podán.“¹⁰⁶

¹⁰⁴ Články 2 - 24 Nařízení Brusel I; články 4 - 26 Nařízení Brusel Ibis.

¹⁰⁵ C-391/95 Van Uden Maritime BV, trading as Van Uden Africa Line vs. Kommanditgesellschaft in Firma Deco-Line and Another, body 43 - 47.

¹⁰⁶ C-99/96 Hans-Hermann Mietz vs. Intership Yachting Sneek BV.

Faktický stav: Faktický stav tohoto případu byl uveden výše v této části. Pro analyzovaný problém je rozhodující čtvrtá položená otázka. „*Představuje možnost žádat o vydání rozsudku nařizujícího zaplacení smluvního dluhu prostřednictvím předběžného opatření ve zkráceném řízení upravená články 289 - 297 nizozemského Občanského soudního řádu předběžné opatření ve smyslu článku 24 Bruselské úmluvy?*“

Odůvodnění: Soudní dvůr nejprve charakterizoval řízení podle článků 289 - 297 nizozemského občanského soudního řádu. V tomto řízení může předseda *Arrondissementsrechtbank* vydat vykonatelné opatření v případech, které s přihlédnutím k zájmu stran vyžadují okamžité opatření z důvodu urgentnosti. Toto opatření se však nijak nedotýká hlavního řízení. Řízení podle zmíněných ustanovení může být zahájeno bez nutnosti zahájit řízení ve věci samé, předseda však může strany odkázat na běžné řízení. Předseda *Arrondissementsrechtbank* musí vyhovět pravidlům o příslušnosti podle nizozemského práva. Z této charakteristiky Soudní dvůr dovodil, že uvedené řízení je řízením předpokládaným článkem 24 Bruselské úmluvy. Následně zkoumal, zda rozsudek nařizující předběžné zaplacení dluhu ze smlouvy vydaný na konci takového řízení je předběžným opatřením, které může být vydáno na základě příslušnosti dané článkem 24. Tady Soudní dvůr v podstatě jen zopakoval své závěry z rozhodnutí *C-391/95 Van Uden Maritime BV, trading as Van Uden Africa Line vs. Kommanditgesellschaft in Firma Deco-Line and Another* a dospěl ke stejnému závěru.¹⁰⁷

Vlastní hodnocení autorky: Soudní dvůr zde zcela potvrdil závěry z rozhodnutí *C-391/95 Van Uden Maritime BV, trading as Van Uden Africa Line vs. Kommanditgesellschaft in Firma Deco-Line and Another*.

C-104/03 St. Paul Dairy Industries NV vs. Unibel Exser BVBA¹⁰⁸

Právní věta: „*Článek 24 Úmluvy (...) musí být vykládán v tom smyslu, že pod pojem předběžná nebo zajišťovací opatření nespadá opatření nařizující výslech svědka s cílem umožnit navrhovatelé, aby vyhodnotil vhodnost případné žaloby, určil základ takové žaloby a posoudil relevanci žalobních důvodů, kterých by se v tomto rámci mohl dovolávat.*“¹⁰⁹

¹⁰⁷ C-99/96 Hans-Hermann Mietz vs. Intership Yachting Sneek BV, body 34 - 43.

¹⁰⁸ Rozsudek Soudního dvora ze dne 28. 4. 2005. *St. Paul Dairy Industries NV vs. Unibel Exser BVBA*. Věc C-104/03.

¹⁰⁹ Tamtéž.

Faktický stav: Předběžné otázky zde vyvstaly ve sporu mezi společnostmi St. Paul Diary a Unibel, obě s bydlištěm v Belgii. *Rechtbank* v Haarlemu (Nizozemsko) na návrh Unibel nařídil předběžný výslech svědka s bydlištěm v Nizozemsku. St. Paul Diary se odvolala s tím, že nizozemský soud není k vydání takového opatření příslušný. K projednání sporu ve věci samé byly příslušné belgické soudy a spor se řídil belgickým právem.¹¹⁰ Nizozemský soud položil Soudnímu dvoru dvě otázky. „*Spadá výslech svědků před zahájením věci (...) do rozsahu působnosti Bruselské úmluvy, jestliže je (...) cílem tohoto řízení umožnit, aby se svědectví mohla uskutečnit co nejdříve po sporných skutečnostech, a zabránit zániku důkazů, ale též a zejména, aby bylo všem osobám zúčastněným v řízení následně zabájeném před občanskoprávním soudem – tedy těm, kdo uvažují o zahájení řízení nebo očekávají, že takové řízení bude zahájeno proti nim, nebo dále třetím osobám, kterých se řízení dotýká jiným způsobem – umožněno získat předběžná vysvětlení týkající se skutečností (o kterých dosud nemusely mít přesné povědomí), aby mohly lépe vyhodnotit svou situaci zejména ohledně toho, proti komu má být řízení zahájeno? Jedná se o opatření ve smyslu článku 24 Bruselské úmluvy?*“¹¹¹

Odůvodnění: Soudní dvůr na úvod zopakoval, že článku 24 se lze dovolávat pouze v případě opatření spadajících do působnosti Bruselské úmluvy. Dále zdůraznil, že článek 24 opravňuje soud smluvního státu, aby rozhodl o návrhu na předběžné či zajišťovací opatření, i když není příslušný ve věci samé. Toto ustanovení musí být proto vykládáno restriktivně. Příslušnost stanovená článkem 24 má zabránit tomu, aby účastníkům nevznikla újma vyplývající z délky řízení. Následně Soudní dvůr připomněl charakteristiky předběžných opatření, které vymezil v rozhodnutí *C-261/90 Mario Reichert, Hans-Heinz Reichert, Ingeborg Kockler vs. Dresdner Bank AG*, tedy že předběžná opatření slouží k zachování faktické nebo právní situace za účelem ochrany práv, jejichž uznání je požadováno po soudu, který rozhoduje ve věci samé. Následně přešel ke zkoumání toho, zda výše uvedené opatření těmto znakům vyhovuje. Dospěl k závěru, že opatření má za cíl umožnit navrhovateli, aby vyhodnotil vhodnost případné žaloby, určil základ takové žaloby a posoudil relevanci žalobních důvodů, kterých by se v tomto rámci mohl dovolávat. Jako takové neodpovídá účelu článku 24.¹¹²

¹¹⁰ Tamtéž, body 5 - 7.

¹¹¹ Tamtéž, bod 8.

¹¹² Tamtéž, body 10 - 25.

Vlastní hodnocení autorky: Soudní dvůr v tomto rozhodnutí znovu potvrdil, že aplikace článku 35 Nařízení Brusel Ibis má své limity. Ne všechna opatření dle národního práva spadají pod toto ustanovení, ale musí splňovat znaky tímto ustanovením vyžadované.

III.4 Závěr

Soudní dvůr se několikrát ve své judikatuře zabýval ustanovením článku 35 Nařízení Brusel Ibis.¹¹³ Kromě vlastního výkladu pojmů obsažených v tomto ustanovení vymezil i další podmínky jeho aplikace, které nejsou zjevné z textu ustanovení samotného.

Judikatura Soudního dvora se zabývala zejména dvěma okruhy problémů. Za prvé jde o působnost článku 35 včetně jeho vztahu k ostatním pravidlům o příslušnosti a za druhé jde o výklad samotného pojmu předběžná nebo zajišťovací opatření a podmínek jejich Nařízení dle článku 35.

Pokud jde o věcnou působnost, článek 35 lze použít pouze tam, kde je dána věcná působnost ve smyslu článku 1 Nařízení Brusel Ibis. Na základě článku 35 tak nelze žádat o vydání předběžného či zajišťovacího opatření ve sporech, které se netýkají občanské a obchodní věci. V případě předběžného či zajišťovacího opatření o zařazení do působnosti však rozhoduje povaha práv, k jejichž ochraně směřují. Pokud jde o časovou působnost článku 35, lze ho použít před i po zahájení řízení ve věci samé. Logicky však maximálně do té doby, kdy je vydáno rozhodnutí ve věci samé.¹¹⁴

Článek 35 představuje další pravidlo o příslušnosti, které existuje paralelně vedle pravidel obsažených v člancích 4 - 26 Nařízení Brusel Ibis.¹¹⁵ Soudní dvůr tak učinil rozdíl mezi soudem, který má příslušnost ve věci samé, a soudem realizujícím svoji příslušnost na základě článku 35. Články 4 - 26 obsahují pravidla zakládající příslušnost ve věci samé. Soud příslušný ve věci samé má bez dalšího příslušnost nařídít i nutné předběžné či zajišťovací opatření. Předběžné či zajišťovací opatření však může nařídít i soud jiného

¹¹³ Článek 24 Bruselské úmluvy; článek 31 Nařízení Brusel I.

¹¹⁴ PETREGÁS SENDER, Marta. Article 31. In MAGNUS, Ulrich; MANKOWSKI, Peter. *Brussels I Regulation*. Second Edition. Munich: Sellier European Law Publishers, 2012, s. 612.

¹¹⁵ Tamtéž, s. 613.

členského státu, a to za podmínek daných článkem 35. Článek 35 Nařízení Brusel Ibis je tak použitelný i v případě sporu ze spotřebitelské smlouvy, ve věcech, pro které existuje výlučná příslušnost dle článku 24 Nařízení Brusel Ibis nebo tam, kde strany sjednaly rozhodčí smlouvu.

Z textu článku 35 i judikatury je zřejmé, že konkrétní předběžná nebo zajišťovací opatření a řízení vedoucí k jejich vydání jsou upravena národními právními řádů.¹¹⁶ Na druhou stranu, ne všechna taková opatření spadají pod článek 35 Nařízení Brusel Ibis. Ten má svoje limity.¹¹⁷ Základní charakteristikou opatření pro účely článku 35 musí být jejich předběžná či zajišťovací povaha a to, že musí sloužit k zajištění práv. Národní soud musí být schopen zajistit předběžnou či zajišťovací povahu opatření.¹¹⁸ Sám Soudní dvůr specifikoval, jak lze zajistit předběžnou povahu opatření pro účely článku 35 Nařízení Brusel Ibis. V případě předběžného zaplacení dluhu ze smlouvy je to garance navrácení této částky žalovanému v případě, že je žalobce neúspěšný ve věci samé.

Pro aplikaci článku 35 se vyžaduje existence skutečné vazby mezi předmětem opatření a místní příslušností soudu, u něhož je návrh podán.¹¹⁹ Tady Soudní dvůr učinil rozdíl mezi předběžnou platbou peněžité částky a ostatními předběžnými opatřeními. V prvním případě se vyžaduje striktní podmínka teritoriality. Opatření se musí týkat majetku žalovaného, který je nebo bude umístěn v obvodu soudu, u něhož je návrh na vydání opatření podán. V ostatních případech je na národním soudu, aby posoudil existenci skutečné vazby.¹²⁰

¹¹⁶ HESS, Burkhard. Minimum Procedural Standards for Enforcement of Provisional and Protective Measures at European Level. *European Business Law Review*. 2006, roč. 17, č. 3, s. 775.

¹¹⁷ DICKINSON, Andrew. Provisional Measures in the Brussels I Review: Disturbing the Status Quo? *Journal of Private International Law*. 2010, roč. 6, č. 3, s. 530; PETREGÁS SENDER, Marta. Article 31. In MAGNUS, Ulrich; MANKOWSKI, Peter. *Brussels I Regulation*. Second Edition. Munich: Sellier European Law Publishers, 2012, s. 616.

¹¹⁸ PETREGÁS SENDER, Marta. Article 31. In MAGNUS, Ulrich; MANKOWSKI, Peter. *Brussels I Regulation*. Second Edition. Munich: Sellier European Law Publishers, 2012, s. 616 - 617.

¹¹⁹ PAUKNEROVÁ, Monika. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. Praha: C.H. Beck, 2008. s. 159.

¹²⁰ PETREGÁS SENDER, Marta. Article 31. In MAGNUS, Ulrich; MANKOWSKI, Peter. *Brussels I Regulation*. Second Edition. Munich: Sellier European Law Publishers, 2012, s. 619.

III.5 Seznam zdrojů

Monografie

PAUKNEROVÁ, Monika. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. Praha: C.H. Beck, 2008. ISBN 9788074000348.

ROZEHNALOVÁ, Naděžda; VALDHANS, Jiří; DRLIČKOVÁ, Klára; KYSELOVSKÁ, Tereza. *Mezinárodní právo soukromé Evropské unie: (Nařízení Řím I, Nařízení Řím II, Nařízení Brusel I)*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. 448 s. ISBN 9788074780165.

Kapitoly z monografie, články (i z elektronických databází), příspěvky

DICKINSON, Andrew. Provisional Measures in the Brussels I Review: Disturbing the Status Quo? *Journal of Private International Law*. 2010, roč. 6, č. 3, s. 519 - 565.

HESS, Burkhard. Minimum Procedural Standards for Enforcement of Provisional and Protective Measures at European Level. *European Business Law Review*. 2006, roč. 17, č. 3, s. 765 - 784.

PETREGÁS SENDER, Marta. Article 31. In MAGNUS, Ulrich; MANKOWSKI, Peter. *Brussels I Regulation*. Second Edition. Munich: Sellier European Law Publishers, 2012. s. 609 - 620. ISBN 9783866531420.

Judikatura

Rozsudek Soudního dvora ze dne 27. 3. 1979. Jacques de Cavel vs. Luise de Cavel. Věc 143/78.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 6. 3. 1980. Luise de Cavel vs. Jacques de Cavel. Věc 120/79.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 21. 5. 1980. Bernard Denilauler vs. S.N.C. Couchet Frères. Věc 125/79.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 31. 3. 1982. C.H.W. vs. G.J.H. Věc 25/81.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 26. 3. 1992. Mario Reichert, Hans-Heinz Reichert, Ingeborg Kockler vs. Dresdner Bank AG. Věc C-261/90.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 17. 11. 1998. Van Uden Maritime BV, trading as Van Uden Africa Line vs. Kommanditgesellschaft in Firma Deco-Line and Another. Věc C-391/95.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 27. 4. 1999. Hans-Hermann Mietz vs. Intership Yachting Sneek BV. Věc C-99/96.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 28. 4. 2005. St. Paul Dairy Industries NV vs. Unibel Exser BVBA. Věc C-104/03.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 12. 7. 2012. Solvay SA vs. Honeywell Fluorine Europe BV, Honeywell Belgium NV, Honeywell Europe NV. Věc C-616/10.

Právní předpisy

Návrh Nařízení Evropského parlamentu a Rady o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech. KOM (2010) 748. In *EUR-lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:52010PC0748&rid=1>

Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (konsolidované znění). In *EUR-lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:02001R0044-20130709&qid=1415785458977&from=CS>

Nařízení Evropského Parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (přepřpracované znění). In *EUR-lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:32012R1215&rid=1>

Úmluva ze dne 27. 9. 1968 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech. In *EUR-lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:41998A0126&from=CS>

IV UZNÁNÍ A VÝKON ROZHODNUTÍ

*JUDr. Klára Drličková, Ph.D., Mgr. Bc. Pavlína Janečková, Mgr. Iveta Roborová,
Mgr. Iva Šimková, JUDr. Jiří Valdhans, Ph.D.*

Celá následující kapitola je věnována judikatuře týkající se Kapitoly III Nařízení Brusel Ibis. Kapitola III upravuje postup při zacházení se soudním rozhodnutím vydaným v jednom členském státě na území jiného členského státu. Jedná se o část nařízení, která v průběhu revizí doznala nejrozsáhlejších změn.

Ustanovení Kapitoly III Nařízení Brusel Ibis o uznání a výkonu cizích soudních rozhodnutí se aplikují pouze tehdy, je-li naplněna působnost Nařízení Brusel Ibis v této části. V opačném případě bude soud postupovat dle české vnitrostátní úpravy, případně přednostně dle jiného nařízení či mezinárodní smlouvy, je-li takových.¹²¹

Věcná působnost Nařízení Brusel Ibis se v Kapitole III nikterak neliší od věcné působnosti celého Nařízení, jak ji vymezuje článek 1 Nařízení Brusel Ibis. Musí se tedy jednat o rozhodnutí v občanské či obchodní věci ve smyslu tohoto ustanovení. Pokud jde o územní působnost, použije se Nařízení Brusel Ibis v této části pouze mezi členskými státy EU. Tzn. v situaci, kdy je o uznání a výkon rozhodnutí vydaného v jednom členském státě žádáno na území jiného členského státu. V souladu s Protokolem č. 22 o postavení Dánska připojeného ke Smlouvě o Evropské unii a Smlouvě o fungování Evropské unie se Dánsko neúčastnilo přijímání Nařízení Brusel Ibis. Toto nařízení proto pro Dánsko není závazné ani použitelné z titulu sekundárního právního aktu EU. Nařízení Brusel Ibis se na Dánsko použije na základě Dohody mezi Evropským společenstvím a Dánským královstvím o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech.¹²² Dle článku 3 této Dohody může Dánsko uplatňovat změny Nařízení Brusel I tak, jak vyplývají z jeho revidované verze.¹²³

¹²¹ PAUKNEROVÁ, Monika. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. Praha: C. H. Beck, 2008. s. 160. Srov. také § 2 zákona č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém. In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 8. 12. 2014] (dále jen „ZMPS“).

¹²² Dohoda mezi Evropským společenstvím a Dánským královstvím o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech. In *EUR-Lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=OJ:L:2005:299:TOC>

¹²³ ROZEHNÁLOVÁ, Naděžda; VALDHANS, Jiří; DRLIČKOVÁ, Klára; KYSELOVSKÁ, Tereza. *Mezinárodní právo soukromé Evropské unie: (Nařízení Řím I, Nařízení Řím II, Nařízení Brusel I)*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. s. 312.

Osobní působnost není v části o uznání a výkonu nutné zkoumat. Pro její použití je dostačující, bylo-li rozhodnutí vydáno v jiném členském státě bez ohledu na bydliště stran, které se řízení zúčastnily. Může se tedy jednat i o rozhodnutí vydané v řízení proti osobě s bydlištěm mimo území EU či vydané v čistě vnitrostátním řízení. Vydání rozhodnutí na území jiného členského státu je tak jediným vyžadovaným mezinárodním prvkem.¹²⁴

Z hlediska časové působnosti Kapitoly III Nařízení Brusel Ibis je klíčovým ustanovením článek 66, který bude podrobně rozebrán v samostatné kapitole. Na tomto místě pouze uvedeme, že soudy budou moci postupovat dle pravidel pro uznání a výkon obsažených v Nařízení Brusel Ibis tehdy, bude-li se jednat o rozhodnutí soudu jiného členského státu, které vzešlo z řízení zahájeného 10. 1. 2015 či později. Rozhodnutí, která budou vydaná v řízeních, jež byla zahájena přede dnem použitelnosti Nařízení Brusel Ibis, ačkoli o jejich výkon bude žádáno v jiném členském státě po 10. 1. 2015, budou nadále podléhat režimu Nařízení Brusel I. Z tohoto důvodu je zřejmé, že i po 10. 1. 2015 bude prostor pro uplatnění původního Nařízení Brusel I. Ve vztahu k řízení o prohlášení vykonatelnosti a o výkonu soudních rozhodnutí lze dokonce očekávat, že soudy budou aplikovat Nařízení Brusel I v horizontu dalších pěti, zřejmě i více let.

V části o uznání a výkonu rozhodnutí vycházelo Nařízení Brusel I ve značné míře z ustanovení Bruselské úmluvy. Z tohoto důvodu je judikatura Soudního dvora týkající se výkladu jednotlivých ustanovení Bruselské úmluvy nadále použitelná také ve vztahu k Nařízení Brusel I.¹²⁵ Ve vztahu ke Kapitole III Nařízení Brusel Ibis ovšem nelze tento závěr v žádném případě přijmout bez dalšího. Z rozhodnutí Soudního dvora týkajících se Kapitoly III bude možné při výkladu a aplikaci Nařízení Brusel Ibis vycházet jen omezeně. Tento závěr se týká zejména procesu uznání a výkonu rozhodnutí.

Tato kapitola je dále tematicky členěna na tři celky. První se věnuje samotnému pojmu rozhodnutí. Druhá část je věnována procesu uznání a výkonu rozhodnutí. Třetí pak analyzuje důvody pro odeprání uznání, resp. výkonu.

¹²⁴ Tamtéž, s. 312.

¹²⁵ A to především s ohledem na požadavek zajištění kontinuity mezi Bruselskou úmluvou a Nařízením Brusel I (odstavec 19 Preambule Nařízení Brusel Ibis).

IV.1 Pojem rozhodnutí

JUDr. Klára Drličková, Ph.D.

IV.1.1 Úvod

Klíčovým pojmem Kapitoly III věnující se uznání a výkonu je pojem rozhodnutí. Definici rozhodnutí pro účely Nařízení Brusel Ibis nyní obsahuje článek 2 písm. a). Pouze rozhodnutí, které odpovídá této definici, může těžit z úpravy uznání a výkonu obsažené v Kapitole III Nařízení Brusel Ibis. Ve spojení s článkem 1 tak článek 2 písm. a) vymezuje rozsah volného pohybu rozhodnutí v režimu Nařízení Brusel Ibis.¹²⁶

Text článku 2 písm. a) přebírá text článku 32 Nařízení Brusel I a dříve článku 25 Bruselské úmluvy. Judikatura k těmto ustanovením je tak nadále použitelná. Je však nutné mít na paměti novou výslovnou úpravu obsaženou v článku 2 písm. a) Nařízení Brusel Ibis druhý odstavce, který vymezuje, která předběžná nebo zajišťovací opatření jsou rozhodnutím pro účely Kapitoly III Nařízení Brusel Ibis. Jinými slovy, která předběžná nebo zajišťovací opatření mohou být uznána a vykonána dle nařízení na území jiného členského státu. Dle nové výslovné úpravy sem nespádají předběžná nebo zajišťovací opatření vydaná na základě článku 35, čímž se text Nařízení Brusel Ibis odchýlil od předchozí judikatury Soudního dvora.

Podle článku 2 písm. a) se rozhodnutím rozumí: „*Každé rozhodnutí vydané soudem členského státu bez ohledu na to, je-li označeno jako rozsudek, usnesení, příkaz či nařízení výkonu rozhodnutí, jakož i rozhodnutí o nákladech řízení vydané soudním úředníkem. Rozhodnutím se rozumí i předběžná nebo zajišťovací opatření nařízená soudem, který je podle tohoto nařízení příslušný rozhodovat ve věci samé. Tento pojem nezahrnuje předběžná nebo zajišťovací opatření, jež byla nařízena uvedeným soudem, aniž by byl žalovaný předvolán k soudu, ledaže bylo rozhodnutí obsahující uvedené opatření před jeho výkonem doručeno žalovanému.*“

K pojmu rozhodnutí se Soudní dvůr vyjádřil několikrát. Judikaturu Soudního dvora lze rozdělit do dvou skupin. První z nich se zaměřila na výklad

¹²⁶ WAUTELET, Patrick. Article 32. In MAGNUS, Ulrich; MANKOWSKI, Peter. *Brussels I Regulation*. Second Edition. Munich: Sellier European Law Publishers, 2012, s. 621.

pojmu „každé rozhodnutí soudu členského státu“ (*C-129/92 Owens Bank Ltd vs. Fulvio Bracco, Bracco Industria Chimica SpA, C-414/92 Solo Kleinmotoren GmbH vs. Emilio Boch, C-473/93 Hengst Import vs. Anna Maria Campese, C-39/02 Maersk Olie & Gas A/S vs. Firma M. de Haan en W. de Boer, C-394/07 Marco Gambazzi vs. Daimler-Chrysler Canada Inc., CIBC Mellon Trust Company, C-456/11 Gothaer Allgemeine Versicherung AG, ERGO Versicherung AG, Versicherungskammer Bayern-Versicherungsanstalt des öffentlichen Rechts, Nürnberger Allgemeine Versicherungs AG, Kronos AG vs. Samskip GmbH*). Druhou skupinu tvoří rozhodnutí týkající se uznání a výkonu předběžných či zajišťovacích opatření (*125/79 Bernard Denilauler vs. S.N.C. Couchet Frères, C-99/96 Hans-Hermann Mietz vs. Intership Yachting Sneek BV*).

IV.1.2 „Každé rozhodnutí soudu členského státu“

*C-129/92 Owens Bank Ltd vs. Fulvio Bracco, Bracco Industria Chimica SpA*¹²⁷

Právní věta: „Úmluva z 27. září 1968 (...) se nepoužije na řízení, nebo na otázky, které vypstaly v řízení ve smluvním státě, které se týká uznání a výkonu rozhodnutí vydaného v občanské a obchodní věci v nesmluvním státě.“¹²⁸

Faktický stav: Owens Bank (společnost s domicilem ve státě Svatý Vincent a Grenadiny) půjčila peníze společnosti Bracco. Podle prorogační doložky obsažené ve smlouvě byl k řešení případného sporu příslušný *High Court of Justice* na Svatém Vincentu. Ten v roce 1988 vydal rozsudek nařizující společnosti Bracco částku vrátit. Odvolání bylo zamítnuto. Společnost Bracco v řízení namítala, že peníze kdy dostala a tvrdila, že dokumenty předložené Owens Bank jsou padělky. V roce 1989 požádala Owens Bank o výkon rozsudku v Itálii. Společnost Bracco namítala, že Owens Bank rozsudek získala podvodem. V roce 1990 požádala Owens Bank anglický soud o prohlášení vykonatelnosti rozsudku vydaného soudem na Svatém Vincentu. Společnost Bracco znovu namítala podvodné jednání a navíc žádala anglický soud o zastavení řízení na základě článků 21 a 22 Bruselské úmluvy¹²⁹ s ohledem

¹²⁷ Rozsudek Soudního dvora ze dne 20. 1. 1994. *Owens Bank Ltd vs. Fulvio Bracco, Bracco Industria Chimica SpA*. Věc 129/92.

¹²⁸ Tamtéž.

¹²⁹ Články 27 a 28 Nařízení Brusel I; články 29 a 30 Nařízení Brusel Ibis.

na probíhající řízení v Itálii.¹³⁰ Anglický soud položil Soudnímu dvoru tři otázky. Zde zkoumaného problému se týká první z nich. „*Použije se Bruselská úmluva v nějaké míře na řízení o uznání a výkon rozhodnutí vydaného v nesmluvním státě této úmluvy?*“ Zbývající dvě otázky směřovaly na pravidla o litispendenci a vzájemných žalobách.¹³¹

Odůvodnění: Soudní dvůr uvedl, že z článku 25 Bruselské úmluvy je zřejmé, že Kapitola III se použije pouze v případě rozhodnutí vydaných soudy smluvních států.¹³²

Vlastní hodnocení autorky: V tomto rozhodnutí Soudní dvůr v odůvodnění potvrdil, že rozhodnutím pro účely Nařízení Brusel Ibis je skutečně pouze rozhodnutí soudu členského státu; na rozhodnutí soudů nečlenských států se nařízení nevztahuje.

C-414/92 Solo Kleinmotoren GmbH vs. Emilio Boch¹³³

Právní věta: „*Článek 27 odst. 3 Úmluvy z 27. září 1968¹³⁴ (...) musí být vykládán ve smyslu, že vykonatelný smír uzavřený před soudem státu, kde se žádá o uznání, za účelem ukončení soudního řízení není rozhodnutím mezi stejnými stranami vydaným ve státě uznání v kontextu tohoto ustanovení a nemůže tedy zabránit uznání a výkonu rozhodnutí vydaného v jiném smluvním státě.*“¹³⁵

Faktický stav: Solo Kleinmotoren byla společností založenou v Německu, pan Boch byl vlastníkem společnosti prodávající zemědělské stroje v Itálii. Pan Boch do roku 1966 pod obchodní firmou Solo prodával zemědělské stroje, které mu dodávala společnost Solo Kleinmotoren. Tyto stroje však následně v Itálii začala distribuovat společnost Solo Italiana a Solo Kleinmotoren ukončila spolupráci s panem Bochem. Ten podal dvě žaloby. Nejprve žaloval Solo Kleinmotoren za porušení smlouvy u *Tribunale Civile*

¹³⁰ C-129/92 Owens Bank Ltd vs. Fulvio Bracco, Bracco Industria Chimica SpA, body 2 - 6.

¹³¹ Tamtéž, bod 8.

¹³² Tamtéž, body 17 - 18.

¹³³ Rozsudek Soudního dvora ze dne 2. 6. 1994. Solo Kleinmotoren GmbH vs. Emilio Boch. Věc C-414/92.

¹³⁴ Článek 34 odst. 3 Nařízení Brusel I; článek 45 odst. 1 pís. c) Nařízení Brusel Ibis.

¹³⁵ C-414/92 Solo Kleinmotoren GmbH vs. Emilio Boch.

v Miláně. *Corte d'Appelo* v Miláně následně rozhodl v jeho prospěch. Pan Boch požádal o prohlášení vykonatelnosti tohoto rozhodnutí v Německu. V odvolacím řízení zde strany uzavřely smír.¹³⁶

Pan Boch následně podal další žalobu pro poškození obchodní firmy a nekalou soutěž u *Tribunale Civile* v Bologni. *Corte d'Appelo* v Bologni rozhodl, že Solo Kleinmotoren a Solo Italiana jsou společně odpovědné za zneužití obchodní firmy Solo a nekalosoutěžní jednání a nařídil jim zaplatit náhradu škody, jejíž výše měla být určena v samostatném řízení. V odůvodnění se soud vypořádal s námitkou ohledně existence uzavřeného smíru. Dospěl k závěru, že námitka není relevantní, protože smír není v Itálii vykonatelný a předmět sporu byl ze smíru vyloučen. Následně pan Boch zahájil řízení na určení výše náhrady škody. Soud opět zamítl námitku, že smír vyřešil všechny nároky mezi stranami a rozhodl ve prospěch pana Bocha.¹³⁷

Pan Boch požádal o prohlášení vykonatelnosti rozhodnutí v Německu. *Landgericht* Stuttgart prohlásil rozhodnutí za vykonatelné, *Oberlandesgericht* rozhodnutí potvrdil. Spor se tak dostal až k *Bundesgerichtshof*. Solo Kleinmotoren namítala, že uznání rozhodnutí musí být odepřeno na základě článku 27 odst. 3 Bruselské úmluvy, protože je neslučitelné se smírem uzavřeným před soudem v Německu. *Bundesgerichtshof* si nebyl jistý, zda je smír rozhodnutím ve smyslu článku 27 odst. 3, proto položil otázku Soudnímu dvoru. „*Může být rozhodnutím ve smyslu článku 27 odst. 3 Bruselské úmluvy (...) také vykonatelný smír, který byl mezi stejnými stranami uzavřen před soudem státu, ve kterém je žádáno o uznání (...)? Pokud ano, týká se to všech částí smíru nebo jen těch, která jsou vykonatelná dle článku 51¹³⁸ Bruselské úmluvy.*“¹³⁹

Odůvodnění: Ačkoli samotná právní věta tohoto rozhodnutí se týká článku 27 odst. 3 Bruselské úmluvy, v odůvodnění se Soudní dvůr věnoval výkladu pojmu „rozhodnutí soudu“ obsaženého v článku 25 Bruselské úmluvy. Soudní dvůr uvádí, že z textu článku 25 Bruselské úmluvy je zřejmé, že definice rozhodnutí tam uvedená odkazuje pouze na soudní rozhodnutí skutečně vydaná soudem smluvního státu. Aby se jednalo o rozhodnutí

¹³⁶ Tamtéž, body 2 - 4.

¹³⁷ Tamtéž, body 5 - 6.

¹³⁸ Článek 57 Nařízení Brusel I; článek 58 Nařízení Brusel Ibis.

¹³⁹ C-414/92 Solo Kleinmotoren GmbH vs. Emilio Boch, body 7 - 9.

pro účely Bruselské úmluvy, toto rozhodnutí musí pocházet od soudního orgánu smluvního státu, který rozhoduje ze své autority o otázkách mezi stranami. Tato podmínka není splněna v případě smíru, i když byl uzavřen před soudem a vedl k ukončení řízení. Soudní smíry jsou smluvní a vychází především z úmyslu stran. Definice obsažená v článku 25 je použitelná pro všechna ustanovení Bruselské úmluvy, která s pojmem rozhodnutí pracují. Navíc, otázka soudních smírů je výslovně upravena v článku 51, který stanoví specifické podmínky pro jejich vykonatelnost.¹⁴⁰

Vlastní hodnocení autorky: Závěry tohoto rozhodnutím jsou použitelné i pro účely Nařízení Brusel Ibis. Rozhodnutím soudu pro účely Nařízení Brusel Ibis je pouze takové rozhodnutí, které skutečně pochází od soudního orgánu členského státu. Rozhodnutím tedy není smír, který vychází především z vůle stran. Definice rozhodnutí je použitelná pro všechna ustanovení Nařízení Brusel Ibis, která s tímto pojmem pracují. V Nařízení Brusel Ibis je toto zřejmé i z nového umístění definice v článku 2 písm. a).

C-473/93 - Hengst Import vs. Anna Maria Campese¹⁴¹

Právní věta: Pojmem rozhodnutí se Soudní dvůr zabýval pouze v odůvodnění.

Faktický stav: Spor mezi paní Campese (bydliště v Itálii) a společností Hengst Import (sídlo v Nizozemí) se týkal zaplacení kupní ceny za dodávky bot. V roce 1989 podala paní Campese u *Tribunale di Trani* návrh na vydání platebního rozkazu (*decreto ingiuntivo*). Platební rozkaz podle italského práva je vydán na žádost věřitele bez vědomosti dlužníka. Následně je spolu s žádostí dlužníkovi doručen a dlužník má možnost proti němu podat odpor. Pokud dlužník podá ve lhůtě odpor, následuje klasické občanské soudní řízení. Platební rozkaz se stává vykonatelným schválením soudu uděleným na žádost věřitele po marném uplynutí lhůty pro podání odporu. V tomto případě *Tribunale di Trani* vydal platební rozkaz 1. 4. 1989, spolu s žádostí

¹⁴⁰ Tamtéž, body 15 - 20.

¹⁴¹ Rozsudek Soudního dvora ze dne 13. 7. 1995. Hengst Import BV vs. Anna Maria Campese. Věc C-474/93.

byl doručen společnosti Hengst Import 23. 5. 1989 v souladu s Haagskou úmluvou o doručování. 31. 7. 1989 prohlásil *Tribunale di Trani* platební rozkaz za vykonatelný, protože Hengst Import nepodala odpor.¹⁴²

Paní Campese podala návrh na prohlášení vykonatelnosti platebního rozkazu na základě Bruselské úmluvy u *Arrondissementsrechtbank* ve Zwolle (Nizozemsko). Soud prohlásil platební rozkaz za vykonatelný, Hengst Import se odvolala. Tvrdila, že uznání musí být odepřeno na základě článku 27 odst. 2 Bruselské úmluvy,¹⁴³ protože platební rozkaz spolu s žádostí není dokumentem zahajujícím řízení ve smyslu tohoto ustanovení. Na to také směřovala položená předběžná otázka. „*Musi být decreto ingiuntivo ve smyslu Knihy IV italského Občanského soudního řádu společně se žádostí na zahájení řízení nebo sám o sobě považován za písemnost zahajující řízení nebo rovnocennou písemnost ve smyslu článku 27 odst. 2 (...) Úmluvy (...)?*“¹⁴⁴

Odůvodnění: Soudní dvůr v odůvodnění uvedl, že vykonatelný platební rozkaz je bezpochyby rozhodnutím pro účely Kapitoly III Bruselské úmluvy, protože ve státě původu se mohlo konat kontradiktorní řízení před tím, než byl podán návrh na uznání a výkon v jiném členském státě.¹⁴⁵

Vlastní hodnocení autorky: I zde jsou závěry rozhodnutí plně využitelné pro Nařízení Brusel Ibis. Rozhodnutím pro účely tohoto nařízení je pouze takové rozhodnutí soudu, jehož vydání předcházelo nebo mohlo předcházet kontradiktorní řízení. Je jím tedy i platební rozkaz, protože povinná strana ho může ve státě původu před jeho vykonatelností v jiném státě napadnout. Nařízení Brusel Ibis se však nebude vztahovat na rozhodnutí vydaná *ex parte*.

C-39/02 Maersk Olie & Gas A/S vs. Firma M. de Haan en W. de Boer

Právní věta: „*Rozhodnutí nařizující zřízení fondu omezujícího odpovědnost, jakým je rozhodnutí v původním řízení, je rozhodnutím soudu ve smyslu článku 25 Bruselské úmluvy.*“¹⁴⁶

Faktický stav: Skutkový stav tohoto rozhodnutí byl uveden výše. Dánský soud položil Soudnímu dvoru čtyři otázky. První se týkala výkladu článku 21

¹⁴² Tamtéž, body 2 - 9.

¹⁴³ Článek 34 odst. 2 Nařízení Brusel I; článek 45 odst. 1 písm. b) Nařízení Brusel Ibis.

¹⁴⁴ C-474/93 Hengst Import BV vs. Anna Maria Campese, body 10 - 12.

¹⁴⁵ Tamtéž, bod 14.

¹⁴⁶ C-39/02 Maersk Olie & Gas A/S vs. Firma M. de Haan en W. de Boer.

Bruselské úmluvy (viz výše v této publikaci). Třetí a čtvrtá výkladu článku 27 odst. 2¹⁴⁷ (viz dále). Pro nás je nyní relevantní druhá otázka. „*Je rozhodnutí nařizující zřízení fondu omezujícího odpovědnost podle pravidel nizozemského řízení platných v roce 1986 rozhodnutím soudu ve smyslu článku 25 Bruselské úmluvy?*“¹⁴⁸

Odůvodnění: Soudní dvůr zopakoval své závěry z rozhodnutí *C-414/92 Solo Kleinmotoren GmbH vs. Emilio Boch*. Poté pokračoval tím, že článek 25 není omezen na rozhodnutí, kterými končí zcela, nebo částečně spor mezi účastníky řízení, ale týká se rovněž rozhodnutí v přípravném řízení a rozhodnutí, která nařizují předběžná či zajišťovací opatření. Rozhodnutí, které prozatímne určuje částku, na kterou je omezena odpovědnost vlastníka plavidla, tak spadá pod článek 25. Následně se Soudní dvůr vypořádal s námitkou společnosti Maersk, že rozhodnutí nizozemského soudu bylo přijato na konci nesporného řízení, proto nemůže být rozhodnutím pro účely článku 25. Podle Soudního dvora jsou rozhodnutím především ta rozhodnutí, která před okamžikem žádosti o jejich uznání nebo výkon v jiném státě, byla nebo mohla být předmětem šetření v kontradiktorním řízení. Rozhodnutí nizozemského soudu bylo sice přijato v nesporném řízení, mohlo být však předmětem kontradiktorního řízení před tím, než bylo požádáno o jeho uznání či výkon. Takové rozhodnutí tak nezpůsobuje účinky před tím, než je doručeno věřitelům, kteří mohou následně uplatnit svá práva před soudem tím, že popřou právo dlužníka využít omezení odpovědnosti, jakož i částku tohoto omezení. Kromě toho mohou věřitelé podat odvolání proti tomuto rozhodnutí, kterým popírají příslušnost soudu.¹⁴⁹

Vlastní hodnocení autorky: Soudní dvůr zde navázal na závěry z rozhodnutí *C-474/93 Hengst Import vs. Anna Maria Campese*. Rozhodnutím pro účely Nařízení Brusel Ibis mohou být taková rozhodnutí, která před okamžikem žádosti o jejich uznání nebo výkon v jiném státě, byla nebo mohla být předmětem šetření v kontradiktorním řízení ve státě původu.

¹⁴⁷ Článek 34 odst. 2 Nařízení Brusel I; článek 45 odst. 1 písm. b) Nařízení Brusel Ibis.

¹⁴⁸ C-39/02 Maersk Olie & Gas A/S vs. Firma M. de Haan en W. de Boer, bod 29.

¹⁴⁹ Tamtéž, body 44 - 51.

C-394/07 Marco Gambazzi vs. Daimler-Chrysler Canada Inc., CIBC Mellon Trust Company¹⁵⁰

Právní věta: Pouze v odůvodnění se Soudní dvůr zabýval výkladem pojmu rozhodnutí soudu.

Faktický stav: Spor před národním soudem vznikl mezi panem Gambazzim s bydlištěm ve Švýcarsku a společnostmi Daimler-Chrysler a CIBC. Jednalo se o výkon dvou rozhodnutí, která byla vydána ve Spojeném království, v Itálii. Společnosti Daimler-Chrysler a CIBC podaly proti panu Gambazzimu návrh na náhradu škody u *High Court of Justice* (Spojené království). V rámci tohoto řízení vydal *High Court* rozhodnutí, kterým zakázal panu Gambazzimu po určitou dobu nakládat s částí jeho majetku (*freezing order*) a rozhodnutí, kterým mu uložil povinnost poskytnout informace o majetku a předložit určité dokumenty (*disclosure order*). Toto rozhodnutí bylo panu Gambazzimu doručeno a on se dostavil na jednání před *High Court*. Pan Gambazzi nesplnil *disclosure order* v plném rozsahu. Na žádost Daimler-Chrysler a CIBC vydal *High Court* rozhodnutí, kterým panu Gambazzimu zakázal další účast na řízení, pokud ve stanovené lhůtě nesplní svoji povinnost ohledně informací a dokumentů (*unless order*).¹⁵¹

Pan Gambazzi podal odvolání proti všem třem rozhodnutím, všechna byla zamítnuta. Protože nesplnil v plném rozsahu uvedené povinnosti, byl vyloučen z řízení. Následně *High Court* rozhodl v nepřítomnosti pana Gambazziho ve věci samé a přiznal Daimler-Chrysler a CIBC náhradu škody. Společnosti Daimler-Chrysler a CIBC podaly návrh na prohlášení vykonatelnosti tohoto rozhodnutí v Itálii. *Corte d'appello* v Miláně prohlásil rozhodnutí za vykonatelné. Pan Gambazzi se odvolal a tvrdil, že rozhodnutí nelze v Itálii uznat, protože odporuje veřejnému pořádku ve smyslu článku 27 odst. 1 Bruselské úmluvy.¹⁵² Položená otázka se tak týkala právě výkladu pojmu veřejný pořádek ve smyslu článku 27 odst. 1 Bruselské úmluvy.¹⁵³

¹⁵⁰ Rozsudek Soudního dvora ze dne 2. 4. 2009. *Marco Gambazzi vs. Daimler-Chrysler Canada Inc., CIBC Mellon Trust Company*. Věc C-394/07.

¹⁵¹ Tamtéž, body 11 - 12.

¹⁵² Článek 34 odst. 1 Nařízení Brusel I; článek 45 odst. 1 písm. a) Nařízení Brusel Ibis.

¹⁵³ C-394/07 *Marco Gambazzi vs. Daimler-Chrysler Canada Inc., CIBC Mellon Trust Company*, body 13 - 19.

Odůvodnění: Než Soudní dvůr přešel k výkladu článku 27 odst. 1 Bruselské úmluvy, zabýval se tím, zda je rozhodnutí anglického soudu v tomto případě rozhodnutím pro účely článku 25 Bruselské úmluvy. Pan Gambazzi namítal, že se o rozhodnutí nejedná, protože nebylo přijato v souladu se zásadami kontradiktornosti a práva na spravedlivý proces. Soudní dvůr uvádí, že článek 25 se vztahuje bez rozdílu na všechna rozhodnutí vydaná soudy smluvních států. Všechna ustanovení Bruselské úmluvy vyjadřují záměr zajistit, aby řízení vedoucí k vydání rozhodnutí byla v souladu s právem se hájit. K tomu, aby rozhodnutí spadalo do působnosti úmluvy, stačí, aby předtím, než dojde k jeho uznání či výkonu v jiném státě, bylo nebo mohlo být ve státě původu předmětem přezkumu ve sporném řízení. To je i případ rozsudku pro zmeškání.

Vlastní hodnocení autorky: Soudní dvůr zde zopakoval své závěry z rozhodnutí *C-39/02 Maersk Olie & Gas A/S vs. Firma M. de Haan en W. de Boer*. K tomu, aby rozhodnutí spadalo do působnosti Nařízení Brusel Ibis, stačí, aby předtím, než dojde k jeho uznání či výkonu v jiném státě, bylo nebo mohlo být ve státě původu předmětem přezkumu ve sporném řízení. Rozhodnutím je i rozsudek pro zmeškání. To dokládá i ustanovení článku 45 odst. 1 písm. b) Nařízení Brusel Ibis, který obsahuje důvod pro možné odeřnění uznání takového rozhodnutí.¹⁵⁴

C-456/11 Gothaer Allgemeine Versicherung AG, ERGO Versicherung AG, Versicherungskammer Bayern-Versicherungsanstalt des öffentlichen Rechts, Nürnberger Allgemeine Versicherungs AG, Kronos AG vs. Samskip GmbH¹⁵⁵

Právní věta: „Článek 32 nařízení Rady (ES) č. 44/2001 (...) musí být vykládán v tom smyslu, že se vztahuje i na rozhodnutí, jimiž soudy jednoho členského státu odmítá

¹⁵⁴ ROZEHNALOVÁ, Naděžda; VALDHANS, Jiří; DRLIČKOVÁ, Klára; KYSELOVSKÁ, Tereza. *Mezinárodní právo soukromé Evropské unie*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. s. 319.

¹⁵⁵ Rozsudek Soudního dvora ze dne 15. 11. 2012. *Gothaer Allgemeine Versicherung AG, ERGO Versicherung AG, Versicherungskammer Bayern-Versicherungsanstalt des öffentlichen Rechts, Nürnberger Allgemeine Versicherungs AG, Kronos AG vs. Samskip GmbH*. Věc C-456/11.

*svou příslušnost na základě smluvního ustanovení o založení příslušnosti bez ohledu na kvalifikaci takového rozhodnutí podle práva jiného členského státu.*¹⁵⁶

Faktický stav: V roce 2006 prodala německá společnost Kronos pivovarnické zařízení mexické společnosti. Převzavou tohoto zařízení z Antverp (Belgie) do Mexika byla pověřena společnost Samskip. Po převzetí zásilky společnost Samskip vystavila konosament. Součástí podmínek uvedených na druhé straně konosamentu byla i prorogační doložka ve prospěch islandských soudů. Zásilka byla v průběhu námořní přepravy poškozena. Společnost Kronos své nároky postoupila pojišťovnám, totéž učinila mexická společnost. Mexická společnost a pojišťovny se v roce 2007 obrátili na belgické soudy a vyzvali společnost Samskip, aby se dostavila. Soud prvního stupně rozhodl v jejich prospěch, odvolací soud však toto rozhodnutí změnil a prohlásil svoji nepřislušnost. V odůvodnění uvedl, že mexická společnost není aktivně legitimována ze smlouvy o přepravě a pojišťovny jako právní nástupci společnosti Kronos jsou vázány prorogační dohodou obsaženou v konosamentu.¹⁵⁷

V roce 2010 podaly pojišťovny a Kronos proti Samskip žaloby na náhradu škody u německých soudů. Společnost Samskip namítala, že žaloby nejsou přípustné, protože účinky právní moci belgického soudu se nevztahují pouze na konstatování nepřislušnosti belgických soudů, ale rovněž na konstatování příslušnosti islandských soudů. Německý soud je tímto rozhodnutím vázán na základě článků 32 a 33¹⁵⁸ Nařízení Brusel I. Pojišťovny a Kronos naopak tvrdily, že z rozhodnutí belgického soudu lze maximálně dovodit účinek ohledně konstatování nepřislušnosti belgických soudů. V této situaci se německý soud obrátil na Soudní dvůr.¹⁵⁹

První dvě položené otázky směřovaly k výkladu článku 32 Nařízení Brusel I. „Je nutno článek 32 a článek 33 Nařízení Brusel I vykládat v tom smyslu, že se pojem

¹⁵⁶ Rozsudek Soudního dvora ze dne 15. 11. 2012. Gothaer Allgemeine Versicherung AG, ERGO Versicherung AG, Versicherungskammer Bayern-Versicherungsanstalt des öffentlichen Rechts, Nürnberger Allgemeine Versicherungs AG, Kronos AG vs. Samskip GmbH. Věc C-456/11.

¹⁵⁷ Tamtéž, body 12 - 16.

¹⁵⁸ Článek 36 Nařízení Brusel Ibis.

¹⁵⁹ C-456/11 Gothaer Allgemeine Versicherung AG, ERGO Versicherung AG, Versicherungskammer Bayern-Versicherungsanstalt des öffentlichen Rechts, Nürnberger Allgemeine Versicherungs AG, Kronos AG vs. Samskip GmbH, body 17 - 20.

„rozhodnutí“ zásadně vztahuje i na taková rozhodnutí, která pouze konstatují, že nejsou dány procesní podmínky přípustnosti (tzv. rozsudek o přípustnosti)? Je nutno články 32 a 33 nařízení Brusel I vykládat v tom smyslu, že se pojem „rozhodnutí“ vztahuje i na závěrečný rozsudek soudní instance, kterým se z důvodu smluvního ustanovení o založení příslušnosti zamítá mezinárodní příslušnost?¹⁶⁰ Třetí otázka se týkala především výkladu článku 33 a otázky účinků uznání (viz dále).

Odůvodnění: V úvodu se Soudní dvůr odvolal na samotný text článku 32 Nařízení Brusel I. Ten hovoří o „každém“ rozhodnutí vydaném soudem členského státu bez ohledu na obsah, z čehož lze dovodit, že zahrnuje i rozhodnutí, jímž soud členského státu odmítá svoji příslušnost. S odkazem na rozhodnutí *C-39/02 Maersk Olie & Gas A/S vs. Firma M. de Haan en W. de Boer* Soudní dvůr uvádí, že článek 32 se neomezuje na rozhodnutí, kterými končí zcela nebo částečně spor mezi účastníky, ale týká se i rozhodnutí vydaných v průběhu řízení před rozhodnutím sporu.¹⁶¹

Pojem rozhodnutí je nutné vykládat autonomně. Nelze tedy zohledňovat kvalifikaci podle právního řádu některého členského státu. S ohledem na jeden z cílů Nařízení Brusel I, kterým je volný pohyb rozhodnutí, musí pojem rozhodnutí zahrnovat i rozhodnutí, jímž soud členského státu odmítá svoji příslušnost. Neuznávání takových rozhodnutí by mohlo vážně tento volný pohyb ohrozit. Rovněž s ohledem na zásadu vzájemné důvěry mezi soudy členských států nelze pojem rozhodnutí vykládat restriktivně. Rovněž ustanovení článků 33 - 35¹⁶² odporují restriktivnímu výkladu pojmu rozhodnutí. Článek 33 zavádí zásadu, že rozhodnutí musí být uznávána, zatímco články 34 a 35¹⁶³ upravují výjimky z této zásady. Pouze tyto je třeba vykládat restriktivně. Restriktivní výklad pojmu rozhodnutí by měl za následek vytvoření kategorie aktů přijatých soudy, jež by nespádaly pod žádnou z výjimek vyjmenovaných v člancích 34 a 35, nemohly by být označeny jako rozhodnutí ve smyslu článku 32 a soudy ostatních členských států by je tedy nemusely uznávat.¹⁶⁴

¹⁶⁰ Tamtéž, bod 22.

¹⁶¹ Tamtéž, bod 24

¹⁶² Článek 36 a článek 45 Nařízení Brusel Ibis.

¹⁶³ Článek 45 Nařízení Brusel Ibis.

¹⁶⁴ C-456/11 Gothaer Allgemeine Versicherung AG, ERGO Versicherung AG, Versicherungskammer Bayern-Versicherungsanstalt des öffentlichen Rechts, Nürnberger Allgemeine Versicherungs AG, Kronos AG vs. Samskip GmbH, body 25 - 32.

Vlastní hodnocení autorky: Pojem rozhodnutí je třeba vykládat autonomně, nelze ho však vykládat restriktivně. Nemusí se nutně jednat o rozhodnutí věci samé. Pojem rozhodnutí zahrnuje i rozhodnutí, jímž soud členského státu odmítá svoji příslušnost

IV.1.3 Předběžná či zajišťovací opatření jako rozhodnutí

125/79 Bernard Denilauler vs. S.N.C. Couchet Frères

Právní věta: „Soudní rozhodnutí nařizující předběžné či zajišťovací opatření, které bylo vydáno bez předvolání strany, proti které směřuje, a které má být vykonáno bez předchozího doručení, nespadá do režimu uznání a výkonu obsaženého v Kapitole III Úmluvy z 27. září 1968 (...).“¹⁶⁵

Faktický stav: Faktický stav tohoto rozhodnutí byl uveden výše v této publikaci. Připomínáme, že německý soud položil Soudnímu dvoru čtyři otázky, zodpovězeny byly pouze první dvě. Doslovné znění otázek bylo uvedeno výše. Na tomto místě připomínáme, že Soudní dvůr si otázky spojil a přeformuloval tak, zda rozhodnutí soudu smluvního státu nařizující předběžné zajišťovací opatření, které bylo vydáno, aniž byl dlužník předvolán a dozvěděl se o něm až při nařízení výkonu, může být uznáno a prohlášeno za vykonatelné v jiném smluvním státě.¹⁶⁶

Odůvodnění: Hlavní otázkou, kterou zde Soudní dvůr řešil, byla ta, zda opatření vydané za takových podmínek, jako v tomto případě, může podléhat zjednodušenému procesu uznání a výkonu podle Bruselské úmluvy. Podle Soudního dvora všechna ustanovení Bruselské úmluvy vyjadřují úmysl zajistit, že řízení vedoucí k vydání rozhodnutí probíhají takovým způsobem, že je respektováno právo se hájit. Liberální režim uznání a výkonu je připuštěn právě z důvodu záruk poskytnutých žalovanému v původním řízení. Z toho vyplývá, že Bruselská úmluva zásadně dopadá na soudní rozhodnutí, která před uznáním a výkonem v jiném státě byla nebo mohla být ve státě původu předmětem kontradiktorního řízení.¹⁶⁷

Ačkoli vykonávací řízení může být jednostranné, tato skutečnost musí být chápána v kontextu liberální povahy Bruselské úmluvy v části o uznání

¹⁶⁵ 125/79 Bernard Denilauler vs. S.N.C. Couchet Frères.

¹⁶⁶ Tamtéž, bod 4.

¹⁶⁷ Tamtéž, bod 13.

a výkonu, která je umožněna právě proto, že ve státě původu měly obě strany možnost uplatit své nároky. Důvodem pro jednostrannou povahu vykonávacího řízení je efekt překvapení. Tento efekt je však oslaben tím, že jednostranné řízení je založeno na předpokladu, že obě strany byly slyšeny ve státě původu.¹⁶⁸

Článek 24 Bruselské úmluvy¹⁶⁹ nebrání tomu, aby předběžná či zajišťovací opatření vydaná v kontradiktorním řízení byla uznána a vykonána za Bruselské úmluvy. Podmínky Kapitoly III nejsou splněny v případě předběžných či zajišťovacích opatření, která byla nařízena nebo schválena soudem, aniž byl žalovaný předvolán, a která mají být vykonána bez předchozího doručení.¹⁷⁰

Vlastní hodnocení autorky: Podle tohoto rozhodnutí i předběžná a zajišťovací opatření mohou být rozhodnutím. Není rozhodující, zda je vydal soud příslušný ve věci samé nebo soud příslušný na základě článku 24 Bruselské úmluvy. V této části nejsou závěry rozhodnutí nadále použitelné pro Nařízení Brusel Ibis, protože článek 2 písm. a) hovoří pouze o takových opatřeních, která byla vydána soudem příslušným ve věci samé. Rozhodnutím však nejsou taková předběžná či zajišťovací opatření, která byla nařízena nebo schválena soudem, aniž byl žalovaný předvolán, a která mají být vykonána bez předchozího doručení. Tento závěr Soudního dvora se odrazil v textu článku 2 písm. a) Nařízení Brusel Ibis.

C-99/96 Hans-Hermann Mietz vs. Intership Yachting Sneek BV

Právní věta: O otázce možného uznání a výkonu předběžného či zajišťovacího opatření v jiném členském státě se Soudní dvůr zmiňuje pouze v odůvodnění. V tomto případě se Soudní dvůr zaměřil na předběžná či zajišťovací opatření vydaná na základě článku 24 Bruselské úmluvy.

Faktický stav: Faktický stav tohoto rozhodnutí byl uveden výše v této publikaci. Zde zkoumaným problémem se Soudní dvůr zabýval v rámci odpovědi na třetí otázku. „*Musí soud ve státě výkonu vzít v potaz nové skutečnosti, které dle dlužníka dokládají, že soud ve státě původu porušil ustanovení o příslušnosti ve spotřebitelských věcech?*“¹⁷¹

¹⁶⁸ 125/79 Bernard Denilauler vs. S.N.C. Couchet Frères, bod 14.

¹⁶⁹ Článek 31 Nařízení Brusel I, článek 35 Nařízení Brusel Ibis.

¹⁷⁰ 125/79 Bernard Denilauler vs. S.N.C. Couchet Frères, bod 17.

¹⁷¹ C-99/96 Hans-Hermann Mietz vs. Intership Yachting Sneek BV, bod 20.

Odůvodnění: Soudní dvůr uvádí, že výkon předběžného či zajišťovacího opatření, u něhož soud založil svoji příslušnost na článku 24 Bruselské úmluvy, ale které neodpovídá podmínkám tohoto ustanovení, nesmí vést k obcházení pravidel o příslušnosti v člancích 2 a 5 - 18 Bruselské úmluvy. Jde tak o otázku rozsahu, v jakém je možné se domáhat výkonu opatření vydaného na základě článku 24, který představuje specifický režim.¹⁷²

Soudní dvůr dále uvádí znaky rozhodnutí, o které v daném případě šlo. Jednalo se o rozhodnutí vydané na konci řízení, které nebylo řízením ve věci samé, ale zkrácené řízení vedoucí k vydání předběžného opatření. Žalovaný neměl bydliště ve státě původu a soud neměl podle Bruselské úmluvy příslušnost ve věci samé. Rozhodnutí bylo omezeno na nařízení zaplacení dluhu ze smlouvy bez garance navrácení této částky žalovanému v případě, že je žalobce neúspěšný ve věci samé, a nebylo zřejmé, že žádané opatření se týká pouze konkrétního majetku žalovaného, který je nebo bude umístěn v obvodu soudu, u něhož je návrh na vydání opatření podán.¹⁷³

Z výše uvedeného Soudní dvůr dovodil, že pokud soud ve státě původu v tomto případě v rozhodnutí výslovně opřel svoji příslušnost o národní právo ve spojení s článkem 24,¹⁷⁴ soud ve státě výkonu by měl rozhodnout, že dané opatření není předběžným či zajišťovacím opatřením ve smyslu článku 24 a nemůže podléhat režimu Kapitoly III Bruselské úmluvy.¹⁷⁵

Vlastní hodnocení autorky: V tomto rozhodnutí Soudní dvůr znovu potvrdil, že rozhodnutím pro účely Bruselské úmluvy může být i předběžné či zajišťovací opatření, u něhož soud založil svoji příslušnost na článku 24 Bruselské úmluvy. Musí však být v souladu s tímto ustanovením. I když soud ve státě původu dospěl k závěru, že podmínky tohoto ustanovení jsou splněny, soud ve státě výkonu může dospět k závěru, že dané opatření není předběžným či zajišťovacím opatřením ve smyslu článku 24 a nemůže podléhat režimu Kapitoly III Bruselské úmluvy. Jak jsme již uvedli, tento závěr není pro Nařízení Brusel Ibis použitelný.

¹⁷² Tamtéž, body 47 a 49.

¹⁷³ Tamtéž, bod 53.

¹⁷⁴ Článek 31 Nařízení Brusel I; článek 35 Nařízení Brusel Ibis.

¹⁷⁵ C-99/96 Hans-Hermann Mietz vs. Intership Yachting Sneek BV, bod 54.

IV.1.4 Závěr

Soudní dvůr se ve svých rozhodnutích několikrát věnovat výkladu pojmu „každé rozhodnutí členského státu“ a upřesnil tak definici pojmu, který je klíčový především pro aplikaci celé Kapitoly III Nařízení Brusel Ibis.

Z judikatury Soudního dvora je zřejmé, že pojem „každé rozhodnutí soudu členského státu“ je třeba vykládat autonomně.¹⁷⁶ Definice dle právních řádů jednotlivých členských států není rozhodující. Tento pojem je Soudním dvorem vykládán široce.¹⁷⁷ To, že nezáleží na označení rozhodnutí, vyplývá již ze samotného textu článku 2 písm. a). Navíc, výčet tam uvedený je pouze demonstrativní.¹⁷⁸ Je zřejmé, že se musí jednat o rozhodnutí soudu členského státu. Rozhodnutím pro účely Nařízení Brusel Ibis tak nejsou rozhodnutí soudů nečlenských států, církevních soudů, mezinárodních tribunálů či rozhodčí nálezy.¹⁷⁹

Z judikatury Soudního dvora dále vyplývá, že definice rozhodnutí je použitelná pro všechna ustanovení Nařízení Brusel Ibis, která s tímto pojmem pracují. V textu Nařízení Brusel Ibis je tento závěr ještě podpořen tím, že definice rozhodnutí je zařazena již do článku 2, který je věnován definicím pojmů pro účely celého nařízení. Rozhodnutí musí skutečně pocházet od soudního orgánu členského státu, nesmí tedy primárně vycházet z vůle stran jako soudní smír. Soudní orgán ze své autority rozhoduje o otázkách mezi stranami.

Rozhodnutí pro účely Nařízení Brusel Ibis nemusí být konečné.¹⁸⁰ Nemusí se jednat o rozhodnutí, kterým končí zcela, nebo částečně spor mezi účast-

¹⁷⁶ ROZEHNALOVÁ, Naděžda; VALDHANS, Jiří; DRLIČKOVÁ, Klára; KYSELOVSKÁ, Tereza. *Mezinárodní právo soukromé Evropské unie. (Nařízení Řím I, Nařízení Řím II, Nařízení Brusel I)*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. s. 316.

¹⁷⁷ WAUTELET, Patrick. Article 32. In MAGNUS, Ulrich; MANKOWSKI, Peter. *Brussels I Regulation*. Second Edition. Munich: Sellier European Law Publishers, 2012, s. 622.

¹⁷⁸ PAUKNEROVÁ, Monika. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. Praha: C.H. Beck, 2008. s. 161.

¹⁷⁹ ROZEHNALOVÁ, Naděžda; VALDHANS, Jiří; DRLIČKOVÁ, Klára; KYSELOVSKÁ, Tereza. *Mezinárodní právo soukromé Evropské unie. (Nařízení Řím I, Nařízení Řím II, Nařízení Brusel I)*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. s. 317.

¹⁸⁰ WAUTELET, Patrick. Article 32. In MAGNUS, Ulrich; MANKOWSKI, Peter. *Brussels I Regulation. 2nd Revised Edition*. Munich: Sellier European Law Publishers, 2012, s. 627.

níky řízení, ale týká se rovněž rozhodnutí v přípravném řízení a rozhodnutí, která nařizují předběžná či zajišťovací opatření (viz dále). Musí se však jednat o rozhodnutí, které bylo nebo mohlo být vydáno po kontradiktorním řízení. Jedná se o rozhodnutí, která před okamžikem žádosti o jejich uznání nebo výkon v jiném státě, byla nebo mohla být předmětem šetření v kontradiktorním řízení. Může se tak jednat o rozhodnutí, které v prvním stupni bylo vydáno bez vědomosti dlužníka, ale před nařízením výkonu mohlo být napadeno opravným prostředkem. Rozhodnutím je i rozsudek pro zmeškání. V souladu s širokou definicí je rozhodnutím i takové rozhodnutí, kterým soud členského státu odmítá svoji příslušnost. Nemusí se tedy jednat o rozhodnutí ve věci samé.¹⁸¹

Z judikatury Soudního dvora věnující se výkladu pojmu rozhodnutí lze vydělit skupinu rozhodnutí, která se věnuje možnosti uznání a výkonu předběžných či zajišťovacích opatření v jiném členském státě. Z uvedené judikatury lze dovodit, že rozhodnutím pro účely Kapitoly III Nařízení Brusel Ibis může být i předběžné či zajišťovací opatření. Soudní dvůr však zároveň stanovil podmínky, které musí předběžné či zajišťovací opatření splňovat. Liberální režim uznání a výkonu obsažený v Nařízení Brusel Ibis je možný pouze v případě, že jsou žalovanému v řízení ve státě původu poskytnuty záruky uplatnění práva se hájit. Předběžné či zajišťovací opatření tak muselo nebo mohlo být předmětem kontradiktorního řízení. Žalovaný tak buď musel být k soudu předvolán, nebo musel mít možnost opatření napadnout předtím, než se stalo vykonatelným.¹⁸² Tyto závěry Soudního dvora se v Nařízení Brusel Ibis nově promítly v textu článku 2 písm. a).

Judikatura Soudního dvora činí rozdíl mezi předběžným či zajišťovacím opatřením vydaným soudem příslušným ve věci samé a soudem příslušným na základě článku 24 Bruselské úmluvy.¹⁸³ Předběžné či zajišťovací opatření vydané soudem příslušným ve věci samé musí splňovat pouze podmínky uvedené v předchozím odstavci. Tam, kde soud vydal opatření na základě článku 24, musely by být splněny navíc i podmínky tohoto ustanovení

¹⁸¹ WAUTELET, Patrick. Article 32. In MAGNUS, Ulrich; MANKOWSKI, Peter. *Brussels I Regulation. 2nd Revised Edition*. Munich: Sellier European Law Publishers, 2012, s. 632.

¹⁸² Tamtéž, s. 632.

¹⁸³ Článek 31 Nařízení Brusel I; článek 35 Nařízení Brusel Ibis.

(viz výše v této publikaci). Soud ve státě výkonu byl tak oprávněn zkoumat, na jakém základě vydal soud ve státě původu předběžné či zajišťovací opatření a pokud soud jednal na základě článku 24, zda byly splněny podmínky tohoto ustanovení.¹⁸⁴ Soudní dvůr tak připouštěl možnost uznání a výkonu předběžných opatření vydaných i na základě článku 24 Bruselské úmluvy (resp. článku 31 Nařízení Brusel I).

Text Nařízení Brusel Ibis se však částečně od závěrů Soudního dvora odchýlil. Pro účely Kapitoly III je předběžným či zajišťovacím opatřením pouze opatření vydané soudem, který byl příslušný ve věci samé. Opatření vydané soudem členského státu na základě článku 35 ve spojení s národním právem nelze podle nařízení v jiném členském státě uznat a vykonat.¹⁸⁵ Zřejmě však nadále platí, že soud ve státě výkonu bude oprávněn zkoumat, na jakém základě vydal soud ve státě původu předběžné či zajišťovací opatření, aby zjistil, zda se jedná o rozhodnutí pro účely Kapitoly III Nařízení Brusel Ibis.

IV.2 Proces uznání a výkonu rozhodnutí

Mgr. Iveta Robová

IV.2.1 Úvod

Nařízení Brusel I rozlišuje tři kroky, které musí být postupně naplněny, aby rozhodnutí vydané v jednom členském státě vyvolávalo účinky na území jiného členského státu.¹⁸⁶ Jedná se o: 1. uznání cizího rozhodnutí, 2. prohlášení rozhodnutí za vykonatelné (v rámci tzv. exequaturního řízení) a konečně 3. samotný výkon rozhodnutí.¹⁸⁷ Nařízení Brusel I vychází ze zásady

¹⁸⁴ DICKINSON, Andrew. Provisional Measures in the Brussels I Review: Disturbing the Status Quo? *Journal of Private International Law*, 2010, roč. 6, č. 3, s. 527.

¹⁸⁵ Není zřejmé, zda by bylo možné je nechat uznat a vykonat na základě mezinárodní smlouvy či národních úprav - viz PETREGÁS SENDER, Marta. Article 31. In MAGNUS, Ulrich; MANKOWSKI, Peter. *Brussels I Regulation*. Second Edition. Munich: Sellier European Law Publishers, 2012, s. 628.

¹⁸⁶ BOGDAN, Michael. *Concise Introduction to EU Private International Law*. 2nd ed. Groningen: Europa Law Publishing, 2012, s. 71 - 72.

¹⁸⁷ Třetí fáze, tedy fáze samotného výkonu je již plně podrobena vnitrostátním procesním předpisům. Jedinou výjimkou je pravidlo, že ustanovení vnitrostátního práva upravující výkon rozhodnutí nesmí být v rozporu s cíli a omezovat účinky Nařízení Brusel I jakožto pramene unijního práva. Viz také dále.

automatického uznávání rozhodnutí vydaných v jednom členském státě na území ostatních členských států. Není tedy vyžadováno zvláštní uznávací řízení.¹⁸⁸ Kterákoli strana však může podat návrh soudu, aby vydal rozhodnutí (ve sporném řízení), že rozhodnutí soudu jiného členského státu má být uznáno.¹⁸⁹ Ani zásada automatického uznávání, ani vydání zvláštního rozhodnutí o uznání, však ještě neznamenají, že s rozhodnutím bude v dožádaném státě zacházeno stejně, jako by se jednalo o rozhodnutí tuzemského soudu.¹⁹⁰

K tomu je v souladu s Nařízením Brusel I potřebné prohlášení vykonatelnosti (*exequatur*), na jehož základě teprve může dojít k nařízení výkonu rozhodnutí. Řízení o prohlášení vykonatelnosti je autonomně upraveno v člácích 38 až 52 Nařízení Brusel I.¹⁹¹ Přestože článek 40 odst. 1 Nařízení Brusel I stanoví, že postup při podávání návrhu (na prohlášení vykonatelnosti) se řídí právem členského státu, v němž se návrh podává, Soudní dvůr opakovaně potvrdil, že Nařízení Brusel I (shodně s Bruselskou úmluvou) obsahuje zcela samostatnou a uzavřenou úpravu řízení o prohlášení vykonatelnosti, a proto jednotlivé instituty tohoto systému a možnost jejich uplatnění nemohou být rozšiřovány prostřednictvím ustanovení vnitrostátního práva dožádaného státu.

Řízení o prohlášení vykonatelnosti může být dvoustupňové, v závislosti na tom, zda některá ze zúčastněných stran podá opravný prostředek. První stupeň představuje v podstatě formulářové řízení. Na základě předložených písemností¹⁹² vydá soud rozhodnutí o prohlášení vykonatelnosti za předchozího konstatování, že cizí rozhodnutí se (automaticky) uznává. V této fázi řízení není ani jedna ze stran oprávněna činit jakékoli návrhy. Strany mohou být slyšeny teprve ve druhém stupni řízení, které má povahu řízení sporné-

¹⁸⁸ Článek 33 odst. 1 Nařízení Brusel I.

¹⁸⁹ Stane-li se sporným, zda má být dané rozhodnutí uznáno, může kterákoli ze stran původního sporu navrhnout, aby soud ve zvláštním řízení posoudil (ne)existenci důvodů pro odepření uznání a rozhodl, že rozhodnutí se uznává, případně rozhodl o odepření uznání (článek 33 odst. 2 Nařízení Brusel I).

¹⁹⁰ ROZEHNALOVÁ, Naděžda; VALDHANS, Jiří; DRLIČKOVÁ, Klára; KYSELOVSKÁ, Tereza. *Mezinárodní právo soukromé Evropské unie: (Nařízení Řím I, Nařízení Řím II, Nařízení Brusel I)*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. s. 323.

¹⁹¹ Poněkud zavádějící může být název Oddílu 2 Kapitoly III „Výkon“, neboť se o výkon rozhodnutí ve vlastním slova smyslu nejedná. Ten, jak bylo již uvedeno, je podroben vnitrostátní úpravě.

¹⁹² Článek 53 Nařízení Brusel I.

ho.¹⁹³ To je v souladu s článkem 43 odst. 1 Nařízení Brusel I možné zahájit na návrh kterékoli strany (tedy povinného v případě prohlášení rozhodnutí za vykonatelné, anebo oprávněného v případě, kdy soud zamítne návrh na prohlášení vykonatelnosti). Lhůta pro podání opravného prostředku činí jeden měsíc, resp. dva měsíce od doručení prohlášení vykonatelnosti, v závislosti na tom, zda má strana, vůči níž je výkon navrhován, bydliště v dožádaném členském státě či nikoli. Prohlášení vykonatelnosti může být zrušeno pouze na základě některého z důvodů taxativně vymezených v článcích 34 a 35 Nařízení Brusel I.¹⁹⁴ Rozhodnutí o opravném prostředku proti prohlášení vykonatelnosti může být dále napadeno opravným prostředkem dle článku 44 Nařízení Brusel I, který je nutno považovat za „mimořádný“.¹⁹⁵ Původní rozhodnutí, o jehož uznání a výkon je žádáno, přitom nesmí být za žádných okolností přezkoumáno ve věci samé (článek 45 odst. 2 Nařízení Brusel I).

Posledním krokem je samotný výkon rozhodnutí, který probíhá plně dle vnitrostátních norem dožádaného členského státu. V souladu s českou vnitrostátní úpravou lze návrh na výkon rozhodnutí vydaného v jiném členském státě spojit s návrhem na prohlášení vykonatelnosti. Soud o každém z návrhů rozhoduje samostatným výrokem, přičemž každý z nich musí být odůvodněn.¹⁹⁶ Opravné prostředky proti nařízenému výkonu rozhodnutí jsou taktéž zcela v působnosti vnitrostátního práva dožádaného členského státu.

Počínaje dnem 10. 1. 2015 je aplikovatelné Nařízení Brusel Ibis, a to ve vztahu k řízením zahájeným tímto dnem, případně po něm.¹⁹⁷ Nařízení Brusel Ibis vychází, shodně s Nařízením Brusel I, ze zásady automatického uznávání soudních rozhodnutí vydaných v jednom členském státě na území jiného členského státu, aniž je vyžadováno zvláštního řízení.¹⁹⁸ Oproti Nařízení Brusel I však bylo zcela vypuštěno řízení o prohlášení vykonatelnosti, které

¹⁹³ Článek 43 odst. 3 Nařízení Brusel I.

¹⁹⁴ Důvodům pro odeprání uznání, resp. pro odeprání vykonatelnosti se věnuje samostatná podkapitola.

¹⁹⁵ Označení „mimořádný“ je zde nutno chápat ve smyslu jeho výjimečnosti, nikoli jako nutně korespondující s mimořádnými opravnými prostředky dle vnitrostátního práva.

¹⁹⁶ § 19 ZMPS.

¹⁹⁷ Článek 66 odst. 1 Nařízení Brusel Ibis. K časové působnosti Nařízení Brusel Ibis blíže kapitola VI této monografie.

¹⁹⁸ Článek 36 Nařízení Brusel Ibis.

bylo vnímáno jako jedna z překážek volného pohybu soudních rozhodnutí mezi členskými státy, neboť zvyšovalo časovou i finanční náročnost přeshraničních sporů.¹⁹⁹ Nařízení Brusel Ibis tak počítá pouze s uznáním a následným výkonem rozhodnutí vydaného v jiném členském státě.

Uznání cizího soudního rozhodnutí však může být v souladu s článkem 36 odst. 2 na návrh dotčené strany odepřeno, a to pro existenci některého z důvodů uvedeného v článku 45 Nařízení Brusel Ibis.²⁰⁰ Vzhledem k tomu, že podmínkou pro uznání rozhodnutí soudu jiného členského státu není právní moc daného rozhodnutí, počítá článek 38 Nařízení Brusel Ibis s možností přerušení řízení z důvodu, že je rozhodnutí napadeno opravným prostředkem ve státě původu. Je přitom plně na úvaze soudu, zda řízení zcela nebo zčásti přeruší či nikoli. Obdobnou úpravu najdeme v článku 37 Nařízení Brusel I.

Následným krokem je dle Nařízení Brusel Ibis samotný výkon cizího rozhodnutí, který je rámcově upraven v člancích 39 až 44 tohoto Nařízení. Články 46 až 57 se věnují odepření výkonu rozhodnutí, přičemž důvody opět korespondují s důvody pro odepření uznání dle článku 45 Nařízení Brusel Ibis. Ani Nařízení Brusel Ibis nicméně neupravuje samotný postup při výkonu rozhodnutí. Ten i nadále zůstává v působnosti vnitrostátních procesních předpisů.

Proti rozhodnutí o návrhu na odepření výkonu může kterákoli strana podat v souladu s článkem 49 Nařízení Brusel Ibis opravný prostředek. Proti rozhodnutí o tomto opravném prostředku je přípustný další opravný prostředek.²⁰¹ Soud, u něhož je podán kterýkoli ze dvou uvedených opravných prostředků, je v souladu s ustanovením článku 51 oprávněn přerušit řízení, pokud byl proti rozhodnutí ve státě původu podán řádný opravný prostředek, případně ještě neuplynula lhůta pro jeho podání. Z uvedeného je patrné, že se systém opravných prostředků a průběh řízení v případě odepření výkonu cizího rozhodnutí svou povahou blíží řízení o prohlášení

¹⁹⁹ Bod 26 Preambule Nařízení Brusel Ibis.

²⁰⁰ Tyto v podstatě korespondují s důvody pro neuznání dle článku 34 a článku 35 Nařízení Brusel I, resp. článku 45 Nařízení Brusel Ibis.

²⁰¹ Za předpokladu, že byla možnost jeho uplatnění předem oznámena členským státem postupem dle článku 75 písm. c) Nařízení Brusel Ibis.

vykonatelnosti dle původního Nařízení Brusel I. Podstatným rozdílem zůstává, že zvláštní řízení bude zahájeno pouze v případě žádosti o vydání odmítavého rozhodnutí, tedy rozhodnutí o odeprání výkonu, nikoli již o prohlášení vykonatelnosti.

Vzhledem k tomu, že převážná většina ustanovení, která byla předmětem výkladu v dále uvedených rozhodnutích Soudního dvora, nemá v důsledku revize v Nařízení Brusel Ibis ekvivalent, pracuje následující text s článkovým zněním původního Nařízení Brusel I. Dovoluje-li to znění Nařízení Brusel Ibis, je uveden též odkaz na tento předpis.

IV.2.2 Proces uznání a řízení o prohlášení vykonatelnosti

Výchozí zásadou Nařízení Brusel I i Nařízení Brusel Ibis je zásada automatického uznávání soudních rozhodnutí vydaných v jednom členském státě na území ostatních členských států, aniž by bylo vyžadováno zvláštního řízení (článek 33 Nařízení Brusel I, článek 36 Nařízení Brusel Ibis). Cizí rozhodnutí však nemá na území jiného členského státu automaticky tytéž účinky jako rozhodnutí tuzemského soudu. K tomu vyžaduje Nařízení Brusel I prohlášení vykonatelnosti, postupem stanoveným v článku 38 a násl.²⁰² Tento „mezikrok“ již Nařízení Brusel Ibis nezná, neboť jako s druhým krokem počítá s fází výkonu cizího rozhodnutí.²⁰³

Nařízení Brusel I zdůrazňuje zásadu *legis fori*, což znamená, že procesní postupy se řídí právním řádem státu *fora*, tedy dožádaného soudu. Na druhou stranu Nařízení Brusel I obsahuje autonomní úpravu některých procesních postupů, jakým je právě řízení o prohlášení vykonatelnosti, včetně dostupných opravných prostředků.²⁰⁴ V těchto otázkách je nepřipustné rozšiřovat autonomní unifikovanou úpravu prostřednictvím vnitrostátního práva. Vychází se přitom ze zásady, že vnitrostátní právo by nemělo být v rozporu a omezovat cíle a účinky unijního práva.²⁰⁵

²⁰² BOGDAN, Michael. *Concise Introduction to EU Private International Law*. 2nd ed. Groningen: Europa Law Publishing, 2012. s. 72 a 76.

²⁰³ Viz článek 39 Nařízení Brusel Ibis.

²⁰⁴ Jak vyplývá především z dále uvedené judikatury Soudního dvora.

²⁰⁵ KERAMEUS, Konstantinos. Introductory remarks to Arts. 38-52. In MAGNUS, Ulrich; MANKOWSKI, Peter. *European Commentaries on Private International Law. Brussels I Regulation*. 2nd ed. Munich: Sellier European Law Publishers, 2012. s. 734.

42/76 Jozef de Wolf vs. Harry Cox B.V.²⁰⁶

Právní věta: „Ustanovení Bruselské úmluvy zabraňují straně, v jejíž prospěch bylo vydáno rozhodnutí soudu členského státu, které může být prohlášeno za vykonatelné postupem dle článku 31 a násl. Bruselské úmluvy,²⁰⁷ aby v dožadovaném členském státě podala návrh na vydání rozhodnutí proti druhé straně sporu, a to v téže věci, v jaké již bylo vydáno původní rozhodnutí soudem jiného členského státu.“

Faktický stav: Pan de Wolf, mající bydliště na území Belgie, podal v Belgii žalobu na zaplacení dlužné částky (jednalo se o neuhrazenou fakturu) proti společnosti Harry Cox B.V. se sídlem v Nizozemí. *Juge de paix of the First Canton of Turnhout* vydal rozsudek pro zmeškání, v němž nařídil žalovanému zaplatit dlužnou částku spolu s úroky z prodlení a soudními výlohami. Společnost Harry Cox B.V. však dlužnou částku neuhradila. Pan de Wolf se obrátil na nizozemské soudy s návrhem na vydání platebního rozkazu na dlužnou částku, namísto toho, aby jednoduše žádal o prohlášení rozhodnutí belgického soudu za vykonatelné (a jeho následný výkon) v souladu s Bruselskou úmluvou. Nizozemský *Kantonrechter Boxmeer* shledal návrh přípustným a rozhodl ve věci samé shodně s rozhodnutím belgického soudu. V odůvodnění soudce uvedl, že si je vědom toho, že soud je v souladu s Bruselskou úmluvou povinen uznat rozhodnutí *juge de paix* automaticky, bez jakéhokoli zvláštního řízení. Avšak prohlášení rozhodnutí za vykonatelné vyžaduje zvláštní řízení, které se zahajuje výhradně na návrh oprávněného. Pan de Wolf však podal návrh na vydání platebního rozkazu, tedy rozhodnutí ve věci samé. Tento procesní postup, který navrhovatel zvolil, je navíc podle nizozemských procesních předpisů značně levnější než řízení o prohlášení vykonatelnosti.

Nizozemský *Hoge Raad*, který rozhodoval o opravném prostředku, se obrátil na Soudní dvůr s žádostí o zodpovězení této předběžné otázky: „*Brání článek 31 Bruselské úmluvy,²⁰⁸ at' již sám o sobě či ve spojení s dalšími ustanoveními Úmluvy, žalobci, v jehož prospěch bylo vydáno rozhodnutí v členském státě, které může být postupem dle článku 31 a násl. Bruselské úmluvy v kterémkoli jiném členském státě*

²⁰⁶ Rozsudek Soudního dvora ze dne 30. 11. 1976. Jozef de Wolf vs. Harry Cox B.V. Věc 42/76.

²⁰⁷ Ustanovení korespondují s články 38 a násl. Nařízení Brusel I. V Nařízení Brusel Ibis ekvivalent nenajdeme, neboť toto nařízení již řízení o prohlášení vykonatelnosti nezná.

²⁰⁸ Článek 38 Nařízení Brusel I.

prohlášeno za vykonatelné, aby, s ohledem na článek 26 Bruselské úmluvy,²⁰⁹ podal u soudu členského státu odlišného od státu, v němž bylo původní rozhodnutí vydáno, návrh na vydání rozhodnutí proti žalované straně v téže věci, v níž již bylo ve státě původu rozhodnuto, namísto toho, aby žalobce žádal o prohlášení předmětného rozhodnutí za vykonatelné, samozřejmě za předpokladu, že dožadovaný soud je v souladu s ustanoveními Bruselské úmluvy příslušný ve věci rozhodnout.“

Odůvodnění: Stěžejním cílem Bruselské úmluvy je zajistit co nejúčinnější a nejrychlejší postup při výkonu rozhodnutí vydaného v jednom členském státě v dožadovaném členském státě.²¹⁰ K tomu má sloužit především vzájemné automatické uznávání soudních rozhodnutí mezi členskými státy a odstranění zbytečných formalit provázejících uznání a výkon soudních rozhodnutí vydaných v jednom členském státě na území jiného členského státu. Článek 26 Bruselské úmluvy inkorporuje základní zásadu automatického uznávání soudních rozhodnutí mezi členskými státy. Rozhodnutí vydaná v jednom členském státě mají automaticky účinky na území ostatních členských států, aniž by bylo vyžadováno zvláštní řízení. Výjimku představuje taxativní (značně omezený) výčet důvodů, uvedených v článcích 27 a 28 Bruselské úmluvy,²¹¹ na jejichž základě může být uznání cizího rozhodnutí odepřeno. Rozhodnutí však nesmí být za žádných okolností přezkoumáno ve věci samé.²¹² Přijetím návrhu na vydání rozhodnutí v téže věci mezi týmiž stranami, jako je rozhodnutí, které již bylo vydáno v jiném členském státě a o jehož výkon může být v kterémkoli jiném členském státě žádáno postupem dle Kapitoly III Bruselské úmluvy, by soud dožadovaného státu jednal v rozporu s uvedenými zásadami a citovanými ustanoveními Bruselské úmluvy, stejně jako s ustanoveními upravující paralelní řízení (článek 21 a násl. Bruselské úmluvy²¹³). Všechna tato ustanovení mají společný cíl, a sice zabránit, aby soudy dvou (či více) členských států vydaly rozhodnutí o téže věci mezi týmiž stranami (nezáleží přitom, zda se stejným či protichůdným výsledkem). Taková situace by navíc umožnila věřiteli žádat dlužnou částku dvakrát. Ze všech těchto důvodů je nutné striktně odmítnout možnost soudu členského státu vydat

²⁰⁹ Článek 33 Nařízení Brusel I, článek 36 Nařízení Brusel Ibis.

²¹⁰ Bod 17 Preambule Nařízení Brusel I, obdobně bod 26 Preambule Nařízení Brusel Ibis, který navíc vyjadřuje požadavek zrušení řízení o prohlášení vykonatelnosti.

²¹¹ Články 34 a 35 Nařízení Brusel I.

²¹² Článek 29 Bruselské úmluvy. Článek 36 Nařízení Brusel I. Obdobně též článek 52 Nařízení Brusel Ibis.

²¹³ Článek 27 a násl. Nařízení Brusel I.

rozhodnutí ve věci, o níž již soud jiného členského státu rozhodl. Účinků takového rozhodnutí na území jiného členského státu lze dosáhnout prostřednictvím řízení o prohlášení vykonatelnosti a jeho následného výkonu. Na tomto závěru nic nemění ani skutečnost, že podle vnitrostátního práva dožádaného státu může být řízení o prohlášení vykonatelnosti nákladnějším postupem než např. zkrácené řízení ve věci samé.

Vlastní hodnocení autorky: V tomto rozhodnutí Soudní dvůr potvrdil základní a stěžejní zásadu, na níž spočívá Kapitola III Bruselské úmluvy, shodně Nařízení Brusel I, a která se nemění ani po přijetí Nařízení Brusel Ibis. Jedná se o zásadu automatického uznávání soudních rozhodnutí mezi členskými státy, vyjádřenou v článku 33 Nařízení Brusel I, potažmo v článku 36 Nařízení Brusel Ibis. Soudní rozhodnutí vydané v jednom členském státě má, poté, co je zde prohlášeno za vykonatelné, v zásadě stejné účinky ve všech členských státech, ledaže by tomu bránil některý z taxativně vymezených důvodů pro odepření uznání, resp. vykonatelnosti. Důsledkem této zásady je také vyloučení možnosti přezkumu rozhodnutí ve věci samé (článek 36 Nařízení Brusel I, článek 52 Nařízení Brusel Ibis) či, spolu s pravidly pro úpravu *lis pendens*, zahájení řízení v téže věci v jiném členském státě.²¹⁴ Nařízení Brusel Ibis účinky soudního rozhodnutí vydaného v jednom členském státě na území ostatních členských států ještě posiluje, když zcela ruší řízení o prohlášení vykonatelnosti. V souladu s ustanoveními Nařízení Brusel Ibis budou rozhodnutí vydaná v jednom členském státě v zásadě uznána a vykonatelná v kterémkoli jiném členském státě (článek 36 a článek 39 Nařízení Brusel Ibis). S ohledem na výše uvedené Soudní dvůr striktně odmítl možnost jednotlivce žádat soudy některého členského státu o vydání rozhodnutí ve věci, v níž již dříve obdržel rozhodnutí v jiném členském státě.

43/77 Industrial Diamond Supplies vs. Luigi Riva²¹⁵

Právní věta: „Z důvodu rozdílu v právních systémech členských států nelze pojem „řádný opravný prostředek“ ve smyslu článků 30 a 38 Bruselské úmluvy²¹⁶ vykládat

²¹⁴ BOGDAN, Michael. *Concise Introduction to EU Private International Law*. 2nd ed. Groningen: Europa Law Publishing, 2012. s. 72.

²¹⁵ Rozsudek Soudního dvora ze dne 22. 11. 1977. *Industrial Diamond Supplies vs. Luigi Riva*. Věc 43/77.

²¹⁶ Články 37 a 46 Nařízení Brusel I, článek 38 písm. a) Nařízení Brusel Ibis.

s odkazem na vnitrostátní právní předpisy členského státu, v němž bylo rozhodnutí vydáno, ani na právní předpisy členského státu, v němž je žádáno o uznání a výkon tohoto rozhodnutí. Tento pojem musí být definován výhradně v rámci systému samotné Úmluvy.“

„S ohledem na strukturu článků 30 a 38 Bruselské úmluvy a na jejich funkci v systému [Bruselské] úmluvy, je nutno řádným opravným prostředkem, který byl podán nebo může být podán proti cizímu soudnímu rozhodnutí, rozumět jakýkoli opravný prostředek, který může vyústit ve zrušení nebo změnu původního rozhodnutí, o jehož uznání a výkon je žádáno podle Bruselské úmluvy, a který byl podán ve stanovené lhůtě.“

Faktický stav: Společnost Industrial Diamond Supplies se sídlem v Antverpách byla rozhodnutím *Tribunale civile e penale Turin* uznána povinnou zaplatit panu Rivovi, svému obchodnímu zástupci s bydlištěm v Turíně, dlužnou provizi v celkové výši 53 052 980,– lir spolu s úroky z prodlení a náklady soudního řízení. Žalovaná se proti rozhodnutí odvolala. Pan Riva mezitím podal v Belgii návrh na prohlášení rozhodnutí za vykonatelné. *Rechtbank van eerste aanleg Antwerpen* (soud prvního stupně v Antverpách) jeho žádosti vyhověl. Společnost Industrial Diamond Supplies napadla rozhodnutí o prohlášení vykonatelnosti opravným prostředkem dle článku 37 odst. 1 Bruselské úmluvy.²¹⁷ Krátce nato podala také kasační stížnost proti rozhodnutí turínského soudu u italského *Corte Suprema di cassazione*. Podle italského práva nemá tento opravný prostředek odkladný účinek. Společnost Industrial Diamond Supplies však současně požádala *Rechtbank van eerste aanleg Antwerpen*, aby přerušil řízení o opravném prostředku proti prohlášení vykonatelnosti, dokud nebude italskými soudy vydáno konečné rozhodnutí ve věci samé. *Rechtbank van eerste aanleg Antwerpen* se obrátil na Soudní dvůr se dvěma předběžnými otázkami, týkajícími se výkladu článků 30 a 38 Bruselské úmluvy:

„Jaké opravné prostředky je možné podřadit pod pojem „řádný opravný prostředek“ ve smyslu článků 30 a 38 Bruselské úmluvy, jinými slovy jakých rozhodnutí se články 30 a 38 Bruselské úmluvy týkají? Má být povaha opravného prostředku pro účely [citovaných] ustanovení posuzována výhradně podle vnitrostátního práva státu, v němž bylo původní rozhodnutí, které bylo napadeno tímto opravným prostředkem, vydáno?“

²¹⁷ Článek 43 Nařízení Brusel I.

Odůvodnění: Soudní dvůr uchopil položené předběžné otázky následujícím způsobem. Předkládající soud v podstatě požadoval odpověď na otázku, zda pojem „řádný opravný prostředek“ pro účely článků 30 a 38 Bruselské úmluvy je nutné vykládat s odkazem na vnitrostátní právo, anebo jako autonomní pojem, tedy výhradně v rámci samotné Bruselské úmluvy. Prvou předběžnou otázkou přitom žádal o výklad pojmu „řádný opravný prostředek“ v kontextu Bruselské úmluvy.

Při hledání odpovědi na předmětné otázky Soudní dvůr vycházel ze srovnání právní úpravy opravných prostředků v členských státech, které nabídl ve svém stanovisku Generální advokát. Z něj vyplynuly značné rozdíly v pojetí a systému opravných prostředků v jednotlivých členských státech. V některých je rozdíl mezi řádnými a mimořádnými opravnými prostředky založen výhradně na dikci zákona, v jiných naopak vyplývá pouze z doktríny. Klasifikace opravných prostředků na řádné a mimořádné není přitom v jednotlivých členských státech jednotná. Některé členské státy členění opravných prostředků na řádné a mimořádné neznají dokonce vůbec.

Z těchto důvodů nelze dle názoru Soudního dvora přijmout závěr, že by „řádnost“ opravného prostředku pro účely řízení o prohlášení vykonatelnosti měla být hodnocena pohledem vnitrostátního práva některého členského státu. Takový přístup by nutně vyústil v nejednotnou aplikaci Bruselské úmluvy, potažmo Nařízení, a nekonzistentní rozhodovací praxi mezi soudy jednotlivých členských států. Proto především s odvoláním na požadavek právní jistoty, předvídatelnosti řešení a jednotné aplikace Bruselské úmluvy v členských státech Soudní dvůr uzavřel, že je nutno trvat na autonomní interpretaci pojmu „řádný opravný prostředek“ a striktně odmítnout interpretaci dle vnitrostátního právního řádu dotčeného členského státu.

K samotnému výkladu pojmu „řádný“ opravný prostředek v rámci Bruselské úmluvy pak uvedl, že tento musí být vykládán dostatečně široce na to, aby poskytl soudu rozhodujícímu o prohlášení vykonatelnosti, případně o opravném prostředku proti prohlášení vykonatelnosti dostatek prostoru pro uvážení všech skutkových okolností případu a pro přerušování řízení tam, kde to okolnosti případu odůvodňují. Půjde především o situaci, kdy bude možné důvodně očekávat, že původní rozhodnutí bude ve státě vydání změněno. Pojem „řádný“ proto musí být vykládán v tom smyslu, že zahrnuje jakýkoli

opravný prostředek, jehož uplatněním lze v souladu s právním řádem státu vydání docílit změny nebo zrušení rozhodnutí, které má být postupem dle Bruselské úmluvy prohlášeno za vykonatelné v jiném členském státě, a pro nějž je zákonem ve státě původu pevně stanovena lhůta pro uplatnění.

Vlastní hodnocení autorky: V tomto rozhodnutí Soudní dvůr poprvé interpretoval pojem „řádný opravný prostředek“ ve smyslu článků 30 a 38 Bruselské úmluvy. S ohledem na značné rozdíly v pojetí opravných prostředků mezi členskými státy a autonomní úpravu procesu uznání a prohlášení vykonatelnosti v Bruselské úmluvě zdůraznil potřebu autonomní interpretace uvedeného pojmu, tedy bez odkazu na kterýkoli dotčený vnitrostátní právní řád. Tento pojem navíc vyložil dostatečně široce na to, aby bylo možno pod něj zahrnout (s ohledem na podmínky stanovené vnitrostátním právem) jakýkoli opravný prostředek, jehož uplatnění může vést ke změně či zrušení původního rozhodnutí. Takový výklad má především ekonomický základ, neboť v důsledky změny (či zrušení) původního rozhodnutí může zčásti nebo zcela odpadnout důvod pro prohlášení rozhodnutí za vykonatelné.

Článkům 30 a 38 Bruselské úmluvy odpovídá znění článků 37 a 46 Nařízení Brusel I. Uvedený závěr proto lze, s ohledem na požadavek kontinuity mezi Bruselskou úmluvou a Nařízením Brusel I, vztáhnout také na ustanovení Nařízení. Vzhledem k rozsáhlým změnám, kterých se dočkala Kapitola III v průběhu revize Nařízení, by se mohlo zdát, že toto rozhodnutí ztrácí ve vztahu k Nařízení Brusel Ibis na významu. Není tomu tak zcela. Článek 38 písm. a) Nařízení Brusel Ibis (který nahrazuje dosavadní článek 37 Nařízení Brusel I) pracuje s pojmem „rozhodnutí je napadeno v členském státě původu“. S odkazem na již zmíněný požadavek kontinuity mezi „bruselskými“ procesními předpisy²¹⁸ se přikláníme k názoru, že použité spojení by mělo být vykládáno souladně s dosavadním obratem „byl proti rozhodnutí podán řádný opravný prostředek“. Rozdíl spočívá pouze ve skutečnosti, že Nařízení Brusel Ibis již nerozlišuje mezi opravnými prostředky řádnými a mimořádnými. Použité spojení tak spíše implikuje požadavek autonomního výkladu, s ohledem na cíle a systematiku Nařízení Brusel Ibis.

²¹⁸ Bod 34 Preamble Nařízení Brusel Ibis.

145/86 Horst Ludwig Martin Hoffman vs. Adelheid Krieg²¹⁹

Právní věta: „Rozhodnutí cizího státu, které bylo uznáno na základě článku 26 Bruselské úmluvy,²²⁰ musí mít ve státě výkonu v zásadě stejné účinky jako ve státě vydání. Rozhodnutí cizího státu, které bylo prohlášeno za vykonatelné v souladu s článkem 31 Bruselské úmluvy²²¹ a které je vykonatelné ve státě původu, nemůže být vykonáno ve státě, v němž se o výkon žádá, jestliže podle práva tohoto státu existují důvody, které brání jeho výkonu a tyto leží mimo oblast působnosti Bruselské úmluvy.“

Třetí bod právní věty se týká výkladu článku 36 Bruselské úmluvy,²²² je proto uveden a rozebrán níže, v části týkající se opravného prostředku proti prohlášení vykonatelnosti. Poslední bod právní věty se věnuje ustanovení článku 27 odst. 3 Bruselské úmluvy,²²³ který bude analyzován dále, v části týkající se důvodů pro odepření uznání.

Faktický stav: Původní spor vznikl mezi dvěma německými občany, panem Hoffmanem a paní Kriegovou, dříve manželi. Ještě před rozvodem manželství odešel pan Hoffman do Nizozemí, kde se usadil. Paní Kriegová se obrátila na *Amtsgericht Heidelberg* s žádostí, aby na dobu, kdy budou žít manželé odděleně, uložil manželovi povinnost platit jí výživné v měsíčních splátkách. Soud její žádosti vyhověl. O několik měsíců později bylo manželství, na žádost pana Hoffmanna, rozhodnutím *Arrondissementsrechtbank Maastricht* rozvedeno, a to podle německého práva. Vzhledem k tomu, že pan Hoffman od počátku neplnil soudem stanovenou výživovací povinnost, rozhodla se paní Kriegová podat v Nizozemí návrh na výkon rozhodnutí vydaného *Amtsgericht Heidelberg*. V této době nebylo rozhodnutí *Arrondissementsrechtbank Maastricht* o rozvodu manželství v Německu ještě uznáno.

Na návrh paní Kriegové prohlásil předseda *Arrondissementsrechtbank Almelo* rozhodnutí *Amtsgericht Heidelberg* příznavající paní Kriegové nárok na výživné v měsíčních splátkách za vykonatelné. Pan Hoffman proti prohlášení

²¹⁹ Rozsudek Soudního dvora ze dne 4. 2. 1988. Horst Ludwig Martin Hoffman vs. Adelheid Krieg. Věc 145/86.

²²⁰ Článek 33 Nařízení Brusel I, článek 36 Nařízení Brusel Ibis.

²²¹ Článek 38 Nařízení Brusel I. Ustanovení nemá v Nařízení Brusel Ibis obdobu.

²²² Článek 43 Nařízení Brusel I.

²²³ Článek 34 odst. 3 Nařízení Brusel I, článek 45 odst. 1 písm. c) Nařízení Brusel Ibis.

rozhodnutí *Amtsgericht Heidelberg* za vykonatelné nepodal opravný prostředek. Odvolal se až proti nařízenému výkonu rozhodnutí, na jehož základě mu měla být pravidelně strhávána částka ve výši výživného z platu.

Hoge Raad der Nederlanden se obrátil na Soudní dvůr se dvěma předběžnými otázkami: „Musí být na základě článku 26 Bruselské úmluvy rozsudek vydaný v jednom členském státě přiznán v jiných členských státech stejný účinek jako ve státě vydání? Jinými slovy, musí být takové rozhodnutí vykonatelné pro stejné případy jako ve státě vydání, ačkoli bylo ve státě výkonu manželství již rozvedeno?“

„Pokud bude odpověď na první otázku kladná, znamená článek 26 ve spojení s článkem 31 Bruselské úmluvy,²²⁴ že rozhodnutí vykonatelné ve státě vydání je vykonatelné ve stejných případech také ve státě, v němž je žádáno o jeho výkon? Jinými slovy, musí být cizí rozhodnutí, které bylo v jednom členském státě prohlášeno za vykonatelné, vykonáno ve všech případech, v nichž je vykonatelné ve státě vydání, ačkoli výkon podle vnitrostátního práva dožadovaného státu není možný z důvodů, které nespádají do působnosti Bruselské úmluvy?“

Odůvodnění: Ve vztahu k první položené předběžné otázce Soudní dvůr uvedl následující. Ustanovení Bruselské úmluvy je nutno interpretovat ve světle stěžejního cíle tohoto dokumentu, kterým je dosažení volného pohybu soudních rozhodnutí mezi členskými státy. Tento cíl přitom může být naplněn pouze tehdy, bude-li uznání cizího soudního rozhodnutí mít za následek, že toto rozhodnutí bude mít v dožadovaném státě v zásadě stejné účinky, jako by se jednalo o tuzemské soudní rozhodnutí. Z uvedeného je patrné, že rozhodnutí, které bylo uznáno na základě článku 26 Bruselské úmluvy, musí mít ve státě výkonu zásadně tytéž účinky, jaké má ve státě původu. Odpověď na první předběžnou otázku byla tedy kladná.

V odpovědi na druhou předběžnou otázku Soudní dvůr nejprve zdůraznil, že rozhodnutí, o jehož výkon bylo v daném případě žádáno, stanovilo povinnost manžela platit výživné manželce, a to v rámci povinností vyplývajících z manželského svazku. Výkon takového rozhodnutí proto nezbytně předpokládá existenci manželství. Otázkou tedy je, zda rozhodnutí o rozvodu manželství vydané ve státě, v němž je žádáno o uznání cizího rozhodnutí ukládajícího povinnost platit výživné druhému z manželů, může být překážkou výkonu onoho cizího rozhodnutí, a to i tehdy, kdy cizí rozhodnutí, o jehož

²²⁴ Článek 33 ve spojení s článkem 38 Nařízení Brusel I.

výkon je žádáno, je nadále vykonatelné ve státě původu, neboť zde rozhodnutí o rozvodu manželství nebylo doposud uznáno. V prvé řadě je třeba zdůraznit, že rozhodnutí o rozvodu manželství je na základě článku 1 vyloučeno z působnosti Bruselské úmluvy. Dále, z žádného ustanovení Bruselské úmluvy nelze dovodit povinnost soudů členského státu, v němž je žádáno o uznání a výkon cizího rozhodnutí ukládajícího povinnost platit výživné, aby podmínily účinky domácího rozhodnutí o rozvodu manželství jeho uznáním v členském státě, v němž bylo vydáno rozhodnutí stanovující povinnost manžela platit výživné. Současně však Bruselská úmluva nebrání soudům členského státu, v němž je žádáno o výkon cizího rozhodnutí ukládajícího vyživovací povinnost, aby při rozhodování o prohlášení cizího rozhodnutí za vykonatelné vzaly do úvahy rozhodnutí domácího soudu o rozvodu manželství. Z těchto důvodů Soudní dvůr uzavřel, že v případech, kdy prohlášení cizího rozhodnutí za vykonatelné brání důvody v dožádaném státě, které leží mimo oblast působnosti Bruselské úmluvy, a zůstávají tedy v působnosti vnitrostátního práva, nemusí být toto rozhodnutí prohlášeno za vykonatelné a vykonáno v dožádaném členském státě.

Vlastní hodnocení autorů: Má-li být dosaženo cílů Bruselské úmluvy, kterým je volný pohyb soudních rozhodnutí mezi členskými státy, je nutné požadovat, aby rozhodnutí, které bylo uznáno v jednom členském státě v souladu s článkem 26 Bruselské úmluvy, mělo v tomto státě v zásadě stejné účinky jako ve státě původu. Současně v tomto svém rozhodnutí Soudní dvůr odlišil formální pojetí vykonatelnosti (viz rozhodnutí ve věci *C-267/97 Éric Coursier vs. Fortis Bank SA, Nartine Coursier, née Bellami*) soudního rozhodnutí ve smyslu Bruselské úmluvy od důvodů existujících ve státě výkonu, které je soud v dožádaném státě povinen při rozhodování o nařízení výkonu zohlednit. Jedním z těchto důvodů může být například existující rozhodnutí ve věci, která nespadá do působnosti Bruselské úmluvy, za předpokladu, že toto rozhodnutí je neslučitelné s rozhodnutím, o jehož výkon je žádáno. Uvedené závěry bez dalšího platí i ve vztahu k Nařízení Brusel I, neboť to se v dotčených ustanoveních nikterak neliší od Bruselské úmluvy. Ve vztahu k Nařízení Brusel Ibis je nepochybně nadále platný také závěr uvedený v prvním bodu výrokové části, neboť i Nařízení Brusel Ibis vychází ze zásady automatického uznání soudních rozhodnutí vydaných v jiném členském státě (teorie rozšíření účinků). Přestože Nařízení Brusel Ibis ruší řízení o prohlášení

vykonatelnosti, lze dle našeho názoru také odpověď na druhou položenou otázku nadále použít ve vztahu k tomuto předpisu. V této části totiž Soudní dvůr vymezil důvody, které leží mimo oblast působnosti Bruselské úmluvy a na jejichž základě je soud dožádaného členského státu oprávněn odmítnout vykonat rozhodnutí vydané v jiném členském státě.²²⁵

C-267/97 Éric Coursier vs. Fortis Bank SA, Nartine Coursier, née Bellami²²⁶

Právní věta: „Pojem „vykonatelnost“, obsažený v prvním odstavci článku 31 Bruselské úmluvy,²²⁷ je nutno chápat ryze ve formálním slova smyslu, tedy jako formální vlastnost cizích rozhodnutí, nikoli jako zahrnující okolnosti, za nichž toto rozhodnutí může být vykonáno ve státě původu. Je na soudu státu, v němž je žádáno o uznání a výkon cizího rozhodnutí, aby v rámci řízení o oprávněném prostředku proti rozhodnutí o návrhu na prohlášení vykonatelnosti, zabájeném na základě článku 37 odst. 1 Bruselské úmluvy,²²⁸ zkoumal, v souladu se svým vnitrostátním právem, právní účinky takového rozhodnutí ve vztahu k soudem nařízené likvidaci.“

Faktický stav: Fortis Bank SA, se sídlem v Lucemburku, uzavřela s panem a paní Coursierovými, žijícími ve Francii, smlouvu o půjčce, na jejímž základě získali manželé půjčku ve výši 480 000,- LUF. Manželé Coursierovi však půjčku nesplatili včas, a proto se Fortis Bank rozhodla vymáhat dlužnou částku soudní cestou. *Cour d'Appel Nancy* (Francie) přiznal Fortis Bank právo na dlužnou částku včetně úroků z prodlení a soudních nákladů v celkové výši 563 282,- LUF. Následně *Tribunal de Commerce* v Briey, Francii, nařídil provést likvidaci podniku pana Coursiera a současně ustanovil správce konkurzní podstaty. O několik měsíců později bylo konkurzní řízení zastaveno pro nedostatek postižitelného majetku. Podle francouzského práva však takové soudní rozhodnutí nebrání věřitelům vymáhat dlužnou částku cestou individuální civilněprávní žaloby. Vzhledem k tomu, že byl pan Coursier

²²⁵ Pokud bychom se striktně omezili na skutkové okolnosti daného případu, došli bychom k závěru, že předmětné rozhodnutí Soudního dvora již ve vztahu k Nařízení Brusel Ibis použitelné není, neboť Nařízení v článku 1 odst. 2 písm. e) výslovně vylučuje spory týkající se vyživovací povinnosti (obě rozhodnutí tedy leží mimo oblast působnosti Nařízení). *Ratio* argumentace ve zkoumaném rozhodnutí Soudního dvora je však dle našeho názoru nadále použitelná i ve vztahu k novému Nařízení Brusel Ibis.

²²⁶ Rozsudek Soudního dvora ze dne 29. 4. 1999. *Éric Coursier vs. Fortis Bank SA, Nartine Coursier, née Bellami*. Věc C-267/97.

²²⁷ Článek 38 odst. 1 Nařízení Brusel I.

²²⁸ Článek 43 Nařízení Brusel I.

v té době zaměstnán v Lucemburku, podala Fortis Bank návrh na prohlášení původního rozhodnutí *Cour d'Appel Nancy* za vykonatelné na území Lucemburska. Předseda *Tribunal d'Arrondissement Luxembourg* žádosti vyhověl a prohlásil rozhodnutí za vykonatelné v souladu Bruselskou úmluvou. Pan Coursier podal proti rozhodnutí *Tribunal d'Arrondissement Luxembourg* opravný prostředek dle článku 37 odst. 1 Bruselské úmluvy. S odkazem na ustanovení francouzského práva tvrdil, že napadené soudní rozhodnutí není ve Francii již nadále vykonatelné, a proto nemůže být s ohledem na znění článku 31 Bruselské úmluvy prohlášeno za vykonatelné ani v jiném členském státě.

Cour Supérieure de Justice Luxembourg, rozhodující o opravném prostředku, přerušil řízení a předložil Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku. „Ovlivňuje skutečnost, že rozhodnutí vydané v jednom členském státě v rámci likvidace probíhající pod dohledem soudu (tedy v řízení, které je vyloučené z působnosti Bruselské úmluvy), které nelze uznat podle vnitrostátního práva dožadovaného státu, poskytuje v souladu s právem státu vydání jedné ze stran exekuční imunitu, nějakým způsobem vykonatelnost tohoto rozhodnutí, která je dle článku 31 Bruselské úmluvy²²⁹ nezbytnou podmínkou - vlastností, již musí rozhodnutí mít, aby mohlo být v dožadovaném členském státě prohlášeno za vykonatelné dle Bruselské úmluvy?“

Odůvodnění: Soudní dvůr se ve svém odůvodnění opětovně odvolal na jeden z hlavních cílů Bruselské úmluvy,²³⁰ a sice zajištění volného pohybu soudních rozhodnutí mezi členskými státy. Dosažení tohoto cíle má sloužit co nejjednodušší a nejrychlejší řízení ve státě, v němž je žádáno o uznání a výkon soudního rozhodnutí vydaného v jiném členském státě. Z tohoto důvodu je řízení o prohlášení vykonatelnosti upraveno tak, aby umožňovalo co nejrychlejší vydání rozhodnutí, a to aniž by strana, proti níž je výkon rozhodnutí navrhován, mohla v této fázi činit jakákoli podání, a působit tak průtahy v řízení. K její obraně slouží výhradně opravný prostředek proti rozhodnutí o prohlášení vykonatelnosti upravený článkem 37 odst. 1 Bruselské úmluvy.²³¹ Vzhledem k tomu, že Bruselská úmluva upravuje pouze řízení o prohlášení vykonatelnosti, zatímco samotné vykonávací řízení je plně ponecháno na úpravě vnitrostátními normami státu, v němž je o uznání

²²⁹ Článek 38 Nařízení Brusel I.

²³⁰ Stejně tak Nařízení Brusel I i Nařízení Brusel Ibis.

²³¹ Článek 43 Nařízení Brusel I. V nařízení Brusel Ibis obdobu tohoto ustanovení nenajdeme.

a výkon žádáno, je třeba striktně rozlišovat mezi vykonatelností rozhodnutí ve formálním slova smyslu a okolnostmi, které mohou mít za následek, že rozhodnutí již nebude možné vykonat (např. proto, že dlužník svůj dluh již splnil). Z tohoto důvodu je nutné podmínku „vykonatelnosti“ rozhodnutí v článku 31 Bruselské úmluvy²³² vykládat výhradně tak, že odkazuje na vykonatelnost cizího soudního rozhodnutí ve formálním slova smyslu a nikoli na faktické okolnosti, existující ve státě původu, které by mohly mít vliv na nařízení vlastního výkonu rozhodnutí. S ohledem na uvedené důvody Soudní dvůr dospěl k závěru, že rozhodnutí cizího státu, které splňuje (formální) náležitosti způsobilého exekučního titulu, je nutné považovat za „vykonatelné rozhodnutí“ pro účely článku 31 Bruselské úmluvy.

Vlastní hodnocení autorky: V uvedeném rozhodnutí Soudní dvůr interpretoval pojem „vykonatelnost“ rozhodnutí pro účely článku 31 Bruselské úmluvy. Soudní dvůr zdůraznil potřebu rozlišovat mezi vykonatelností ve formálním slova smyslu (jedná se o ryze formální vlastnost rozhodnutí) a vykonatelností v materiálním slova smyslu (ta zahrnuje okolnosti, které mohou mít vliv na nařízení samotného výkonu rozhodnutí v dožádaném státě). Článek 31 Bruselské úmluvy dle názoru Soudního dvora pracuje s čistě formálním pojetím vykonatelnosti soudního rozhodnutí. Soud, u něž je podán návrh na prohlášení vykonatelnosti cizího rozhodnutí, je proto povinen zkoumat splnění pouze formálních náležitostí a nepřihlížet k faktickým okolnostem, za nichž může být předmětné rozhodnutí vykonáno ve státě původu. Tyto okolnosti mohou být zohledněny až při rozhodování o nařízení výkonu rozhodnutí, které podléhá výhradně vnitrostátním procesním předpisům.²³³

Shodné ustanovení, jaké obsahoval článek 31 Bruselské úmluvy, najdeme v článku 38 Nařízení Brusel I. Závěry zde uvedené lze proto vztáhnout také k tomuto ustanovení. Přestože Nařízení Brusel Ibis ruší řízení o prohlášení vykonatelnosti, nestává se analyzované rozhodnutí Soudního dvora dle našeho názoru obsoletním ani ve vztahu k tomuto Nařízení. Článek 39 Nařízení Brusel Ibis stanoví, že rozhodnutí vydané v jednom členském státě, které je zde vykonatelné, je vykonatelné v jiném členském státě, aniž

²³² Článek 38 Nařízení Brusel I. Obdobně také článek 39 Nařízení Brusel Ibis.

²³³ K tomu blíže rozhodnutí 145/86 Horst Ludvig Martin Hoffman vs. Adelheid Krieg.

je vyžadováno prohlášení vykonatelnosti. Vzhledem k tomu, že citované ustanovení pracuje s pojmem „vykonatelnost“ rozhodnutí, obdobně jako článek 31 Bruselské úmluvy, považujeme interpretaci pojmu „vykonatelnost“ ve smyslu analyzovaného rozhodnutí Soudního dvora použitelnou i pro výklad článku 39 Nařízení Brusel Ibis.

C-456/11 Gothaer Allgemeine Versicherung AG, ERGO Versicherung AG, Versicherungskammer Bayern-Versicherungsanstalt des öffentlichen Rechts, Nürnberger Allgemeine Versicherungs AG, Krones AG vs. Samskip GmbH

Právní věta: „Články 32 a 33 Nařízení Brusel I²³⁴ musí být vykládány v tom smyslu, že je soud, na němž je požadováno uznání rozhodnutí, jímž soud jiného členského státu odmítl svou příslušnost na základě smluvního ustanovení o založení příslušnosti, vázán zjištěním platnosti tohoto ustanovení, které je obsaženo v odůvodnění pravomocného rozsudku probíhajícího žaloby za nepřipustnou.“

Faktický stav: Skutkový stav tohoto rozhodnutí byl popsán výše v části týkající se interpretace pojmu „rozhodnutí“. Jak bylo uvedeno, *Landgericht Bremen* se obrátil na Soudní dvůr se třemi předběžnými otázkami. Pouze třetí z nich se přímo dotýkala výkladu článku 33 Nařízení Brusel I.²³⁵ „Je nutno článek 32 a článek 33 nařízení Brusel I vykládat ve světle judikatury Evropského soudního dvora týkající se zásady rozšíření účinků (rozsudek Soudního dvora ze dne 4. února 1988, *Hoffmann*, 145/86, *Recueil*, s. 645) v tom smyslu, že každý členský stát musí uznat rozhodnutí soudu jiného členského státu týkající se platnosti smluvního ustanovení o založení příslušnosti uzavřeného mezi stranami, když se podle vnitrostátního práva uvedeného soudu stane zjištění obledně platnosti ujednání o soudní příslušnosti konečným, a to i v případě, že je toto rozhodnutí navíc součástí rozsudku o přípustnosti, kterým se žaloba zamítá?“

²³⁴ Ustanovení odpovídají článku 2 písm. a) a článku 36 Nařízení Brusel Ibis.

²³⁵ Článek 36 Nařízení Brusel Ibis.

Odůvodnění: S odkazem na svou dřívější judikaturu (*145/86 Horst Ludwig Martin Hoffman vs. Adelheid Krieg*) a na Jénardovu zprávu k Bruselské úmluvě²³⁶ Soudní dvůr uvedl, že uznání rozhodnutí vydaného soudem jiného členského státu musí nutně mít ten důsledek, že je rozhodnutí příznána stejná váha a účinnost, jaké požívají ve členském státě původu (jedná se o teorii rozšíření účinků formulovanou v citovaném rozhodnutí). Základem tohoto systému je vysoká úroveň vzájemné důvěry mezi soudy členských států. Pouze ta dokáže zajistit jednotnou aplikaci pravidel pro založení soudní příslušnosti, jakož i pravidel týkajících se uznání a výkonu soudních rozhodnutí, která jsou vzájemně úzce propojena. Jsou to právě společná pravidla pro založení příslušnosti, která ospravedlňují zásadu, že soud ve státě výkonu není v souladu s článkem 35 odst. 3 oprávněn přezkoumávat příslušnost soudu členského státu původu. Z článku 36 Nařízení Brusel I současně vyplývá, že rozhodnutí nesmí být v žádném případě přezkoumáno ve věci samé. Připuštění, aby soud ve státě výkonu přezkoumával platnost smluvního ustanovení o založení příslušnosti soudu za situace, kdy se s touto otázkou vypořádal soud ve státě původu v odůvodnění svého rozhodnutí, by bylo v rozporu se zásadou vzájemné důvěry a zákazem přezkumu rozhodnutí ve věci samé. Navíc, pojem „překážka věci rozsouzené“ je v unijním právu nutno vykládat tak, že se nevztahuje pouze k výrokové části rozhodnutí, ale dotýká se též jeho odůvodnění, jakožto nezbytné opory výrokové části, a nelze jej proto oddělit.

Z uvedeného vyplývá, že jsou soudy ostatních členských států vázány rozhodnutím, v němž soud jednoho členského státu posoudí platnost smluvního ustanovení o volbě soudu a na základě tohoto posouzení konstatuje svoji příslušnost, nebo naopak vydá rozhodnutí o své nepřislušnosti. Články 32 a 33 Nařízení Brusel I musí být proto vykládány v tom smyslu, že je soud, u něž je žádáno o uznání rozhodnutí soudu jiného členského státu, jímž tento soud odmítl žalobu z důvodu své nepřislušnosti na základě smluvního

²³⁶ Report by Mr P. Jenard on the Protocols of 3 June 1971 on the interpretation by the Court of Justice of the Convention of 29 February 1968 on the mutual recognition of companies and legal persons and of the Convention of 27 September 1968 on jurisdiction and the enforcement of judgments in civil and commercial matters. In *EUR-Lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 24. 11. 2014]. Dostupné z: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_1979.059.01.0066.01.ENG

ustanovení o volbě soudu, vázán posouzením platnosti takového ustanovení, obsaženého v odůvodnění rozsudku, a není oprávněn tyto závěry přezkoumávat.

Vlastní hodnocení autorky: Soudní dvůr vyšel ze své dřívější judikatury týkající se výkladu článku 33 Nařízení Brusel I, přesněji řečeno jeho předchůdce - článku 26 Bruselské úmluvy. S odkazem na zásadu vzájemné důvěry mezi soudy členských států a zákaz přezkumu rozhodnutí vydaného v jiném členském státě ve věci samé dovedl, že soudy dožádaného členského státu jsou povinny uznat také rozhodnutí, v němž soud jiného členského státu vyslovil svoji nepřislušnost na základě smluvní doložky o volbě soudu, a nejsou oprávněny přezkoumávat závěry soudu stran posouzení platnosti takové doložky. Vzhledem k tomu, že i Nařízení Brusel I vychází ze zásady vzájemné důvěry mezi soudy členských států, zásady automatického uznání rozhodnutí vydaných v jiném členském státě a zákazu přezkumu rozhodnutí ve věci samé, je možné uvedené závěry Soudního dvora vztáhnout také na Nařízení Brusel Ibis, konkrétně jeho článek 36, jenž nahrazuje článek 33 Nařízení Brusel I.

*198/85 Fernand Carron vs. Federal Republic of Germany*²³⁷

Právní věta: „Odstavec druhý článku 33 Bruselské úmluvy²³⁸ musí být vykládán v tom smyslu, že povinnost navrhovatele uvést adresu pro doručování stanovená v tomto odstavci musí splňovat kritéria daná procesními předpisy státu, v němž je žádáno o výkon rozhodnutí. V případě, že zákony tohoto státu nestanoví lhůtu pro splnění této povinnosti, je posledním dnem lhůty den, kdy je vydáno rozhodnutí o prohlášení vykonatelnosti. Stejně tak následky nesplnění povinnosti poskytnout adresu pro doručování se řídí vnitrostátním právem členského státu, v němž je žádáno o výkon rozhodnutí, avšak s výhradou, že jsou respektovány cíle [Bruselské] úmluvy.“

Faktický stav: Spolková republika Německo podala proti panu Carronovi, belgickému státnímu příslušníkovi s bydlištěm v Antverpách, žalobu na náhradu škody. *Landgericht Duisburg* rozhodl ve prospěch Spolkové republiky Německo a uložil panu Carronovi povinnost zaplatit žalobci odškodné ve výši 5 240 000,- DM. *Rechtbank van eerste aanleg* v Antverpách prohlásil

²³⁷ Rozsudek Soudního dvora ze dne 10. 7. 1986. *Fernand Carron vs. Federal Republic of Germany*. Věc 198/85.

²³⁸ Článek 40 odst. 2 Nařízení Brusel I.

na návrh Spolkové republiky Německo rozhodnutí německého soudu za vykonatelné v souladu s postupem dle Bruselské úmluvy. Žalovaný podal proti prohlášení vykonatelnosti opravný prostředek, přičemž jako důvod uvedl, že řízení o prohlášení vykonatelnosti trpělo zásadní vadou, neboť navrhovatel (SRN) nesplnil svou povinnost dle článku 33 odst. 2 Bruselské úmluvy, a sice povinnost uvést adresu pro doručování v obvodu dožádaného soudu. *Rechtbank van eerste aanleg Antwerpen*, který o opravném prostředku rozhodoval, návrh zamítl s odůvodněním, že požadavku článku 33 odst. 2 bylo vyhověno. Adresa pro doručování byla uvedena v dokumentu oznamujícím žalovanému, že rozhodnutí bylo prohlášeno za vykonatelné. Pan Carron napadl toto rozhodnutí opravným prostředkem podle článku 37 odst. 2 Bruselské úmluvy.²³⁹

Belgický *Hof van Cassatie* se obrátil na Soudní dvůr se třemi předběžnými otázkami týkajícími se interpretace článku 33 odst. 2 Bruselské úmluvy: „*Má být lhůta a také způsob (forma), v níž je navrhovatel povinen poskytnout adresu pro doručování ve smyslu druhého odstavce článku 33 Bruselské úmluvy, stanovena v souladu s právními předpisy státu, v němž je žádáno o prohlášení rozhodnutí za vykonatelné?*“

„*Bude-li na první otázku odpovězeno kladně, řídí se také podmínky pro uložení pokuty či jiné sankce za nesplnění této povinnosti právními předpisy státu, v němž je žádáno o prohlášení rozhodnutí za vykonatelné?*“

„*V případě, že bude odpověď na první otázku záporná, v jaké lhůtě a jakým způsobem je navrhovatel povinen adresu pro doručování poskytnout a jakou sankci, pokud nějakou, lze za nesplnění této povinnosti uložit?*“

Odůvodnění: Soudní dvůr uvedl, že články 31 až 49 Bruselské úmluvy²⁴⁰ představují autonomní úpravu řízení o prohlášení vykonatelnosti, společnou pro všechny členské státy. První stupeň tohoto řízení, které probíhá bez účasti povinného (*ex parte*), umožňuje navrhovateli obdržet rozhodnutí o prohlášení vykonatelnosti v nejkratším možném čase. V této fázi soud zkoumá splnění výhradně formálních požadavků. Teprve v druhém stupni, který je fakultativní, může strana, vůči níž je výkon navrhován, činit návrhy a namítat důvody pro odeprání prohlášení vykonatelnosti. Odvolací řízení

²³⁹ Článek 44 Nařízení Brusel I.

²⁴⁰ Jedná se o články 38 až 56 Nařízení Brusel I, které s ohledem na zrušení řízení o prohlášení vykonatelnosti nemají v Nařízení Brusel Ibis ekvivalent.

má povahu sporného řízení (*inter partes*). Ve skutečnosti však Bruselská úmluva stanoví pouze obecné schéma a cíle, kterých musí být dosaženo ve všech členských státech. Nestanoví podrobná pravidla pro postup v řízení. Naopak, na několika místech výslovně odkazuje na vnitrostátní právo státu, v němž je o prohlášení vykonatelnosti a o výkon cizího rozhodnutí žádáno. Např. článek 33 odst. 1 Bruselské úmluvy²⁴¹ výslovně stanoví, že postup při podávání návrhu na prohlášení vykonatelnosti se řídí právem členského státu, v němž se návrh podává. Součástí úpravy tohoto postupu je také povinnost navrhovatele uvést adresu pro doručování v obvodu soudu, jemuž je návrh adresován.²⁴² Z tohoto důvodu se podmínky splnění této povinnosti, včetně následků jejího nesplnění, řídí právem státu, v němž je o prohlášení rozhodnutí za vykonatelné a o jeho následný výkon žádáno. Použití vnitrostátních právních předpisů je ovšem limitováno požadavkem respektování základních cílů a zásada Bruselské úmluvy. Jinými slovy, podmínky stanovené vnitrostátními předpisy pro uvedení adresy pro doručování ve smyslu článku 33 odst. 2 Bruselské úmluvy, jakož i sankce za nesplnění této povinnosti, nesmí být v rozporu s cíli Bruselské úmluvy, kupř. nesmí vzbuzovat pochybnosti o účincích prohlášení rozhodnutí za vykonatelné, či jej dokonce zcela znemožňovat.

Vlastní hodnocení autorky: Přestože Bruselská úmluva (Nařízení Brusel I) obsahuje autonomní úpravu řízení o prohlášení vykonatelnosti, neobejde se tato zcela bez odkazu na vnitrostátní právo. Na několika místech se unifikovaná úprava výslovně dovolává použití vnitrostátních právních předpisů členského státu výkonu. Dle článku 33 odst. 1 Bruselské úmluvy (článek 40 odst. 1 Nařízení Brusel I) se tímto právem řídí mj. postup při podávání návrhu na prohlášení vykonatelnosti. Soudní dvůr v analyzovaném rozhodnutí uvedl, že součástí tohoto postupu je také Bruselskou úmluvou (Nařízením Brusel I) stanovená povinnost navrhovatele uvést adresu pro doručování v obvodu dožádaného soudu. Vzhledem k tomu, že Bruselská úmluva ani Nařízení Brusel I nestanoví podrobněji podmínky pro splnění této povinnosti, je nutné přijmout závěr, že tyto jsou stanoveny vnitrostátními předpisy dožádaného státu, a to včetně následků porušení této povinnosti. Výjimkou bude situace, kdy by vnitrostátní právní úprava

²⁴¹ Shodně článek 40 odst. 1 Nařízení Brusel I.

²⁴² Článek 33 odst. 2 Bruselské úmluvy, článek 40 odst. 2 Nařízení Brusel I.

odporovala cílům a základním zásadám unifikované úpravy. K tomu však Soudní dvůr uvedl pouze jediný, značně obecně formulovaný příklad: sankce za nesplnění povinnosti uvést adresu pro doručování nesmí vážným způsobem ztěžovat, či dokonce znemožňovat prohlášení rozhodnutí za vykonatelné. Limity použití vnitrostátního práva tak zůstávají dle našeho názoru poměrně neostře.

Vzhledem k tomu, že Nařízení Brusel Ibis již nezná řízení o prohlášení vykonatelnosti, stává se analyzované rozhodnutí ve vztahu k novému předpisu nadbytečným. Článek 41 odst. 3 Nařízení Brusel Ibis dokonce stanoví, že strana, která žádá o výkon rozhodnutí vydaného v jiném členském státě, nemusí mít adresu pro doručování v dožádaném členském státě.

IV.2.3 Opravný prostředek proti prohlášení vykonatelnosti

Článek 43 Nařízení Brusel I²⁴³ umožňuje kterékoli straně, aby podala proti rozhodnutí o prohlášení vykonatelnosti opravný prostředek. Ten přitom musí být podán ve lhůtě jednoho měsíce, případně dvou měsíců od doručení prohlášení vykonatelnosti (lhůta je závislá na tom, zda osoba, vůči níž je výkon navrhován, má bydliště na území některého členského státu či nikoli). Řízení o opravném prostředku má povahu sporného řízení a teprve v této fázi řízení jsou strany oprávněny činit návrhy a namítat důvody pro neuznání.²⁴⁴ Návrhu na odeprání prohlášení vykonatelnosti může soud vyhovět pouze z důvodů uvedených v článcích 34 a 35 Nařízení Brusel I.²⁴⁵ Rozhodnutí nesmí být za žádných okolností přezkoumáno ve věci samé.²⁴⁶

Ve vztahu k ustanovení článku 43 Nařízení Brusel I se Soudní dvůr zabýval otázkou, zda může opravný prostředek proti prohlášení vykonatelnosti podat

²⁴³ Články 36, 37 a 40 Bruselské úmluvy. Bruselská úmluva obsahovala zvláštní ustanovení pro opravný prostředek proti prohlášení vykonatelnosti, jež mohla podat osoba, vůči níž je výkon navrhován (článek 36 a článek 37 odst. 1), a pro opravný prostředek proti odmítnutí prohlášení vykonatelnosti, který mohl podat oprávněný, tedy osoba žádající o uznání a výkon cizího rozhodnutí (článek 40 Bruselské úmluvy). Ustanovení jsou nahrazena jediným článkem, a sice článkem 43 Nařízení Brusel I, který je proveden Přílohou č. III k Nařízení. V Nařízení Brusel Ibis ekvivalent přirozeně nenajdeme.

²⁴⁴ ROZEHNALOVÁ, Naděžda; VALDHANS, Jiří; DRLIČKOVÁ, Klára; KYSELOVSKÁ, Tereza. *Mezinárodní právo soukromé Evropské unie: (Nařízení Řím I, Nařízení Řím II, Nařízení Brusel I)*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. s. 333.

²⁴⁵ Dříve články 27 a 28 Bruselské úmluvy. Jedná se o taxativně vymezený okruh důvodů pro odeprání uznání/prohlášení vykonatelnosti.

²⁴⁶ Článek 45 odst. 2 Nařízení Brusel I.

také třetí osoba se zájmem na věci. Dále se vyjádřil k otázce, zda je soud rozhodující o opravném prostředku dle článku 43 Nařízení Brusel I povinen předvolat osobu, vůči níž je výkon navrhován i za situace, kdy bylo prohlášení vykonatelnosti zamítnuto čistě z formálních důvodů, a zda platí stejný závěr také v případě, kdy tato osoba nemá bydliště na území některého členského státu. Konečně se vyjádřil k povinnosti soudu doručit rozhodnutí o prohlášení vykonatelnosti do rukou osoby, vůči níž je výkon navrhován, v souladu s vnitrostátními předpisy dožádaného státu, jakož i k možnosti zhojit vady doručení kupř. tím, že se povinný o prohlášení vykonatelnosti dozvěděl jinak.

Jak bylo uvedeno výše, Nařízení Brusel Ibis zcela ruší řízení o prohlášení vykonatelnosti.²⁴⁷ Z tohoto důvodu nebude výkladová judikatura Soudního dvora k otázkám souvisejícím s řízením o opravném prostředku proti prohlášení vykonatelnosti ve vztahu k Nařízení Brusel Ibis nadále použitelná.

*178/83 Firma P vs. Firma K*²⁴⁸

Právní věta: „*Soud rozhodující o opravném prostředku, který podala strana žádající o prohlášení rozhodnutí vydaného v jiném členském státě za vykonatelné, je v souladu s větou první článku 40 odst. 2 Bruselské úmluvy²⁴⁹ povinen předvolat stranu, vůči níž je výkon navrhován, a to i v případě, kdy žádost o prohlášení vykonatelnosti byla zamítnuta pouze z důvodu, že navrhovatel nepředložil požadované písemnosti ve stanovené lhůtě, a strana, vůči níž je výkon navrhován, nemá bydliště v dožádaném státě.*“

Faktický stav: Původní spor vyvstal mezi dvěma společnostmi - společností Firma P (dále jen „žalobce“) a společností Firma K se sídlem

²⁴⁷ Článek 39 Nařízení Brusel Ibis stanoví: „Rozhodnutí vydané v některém členském státě, které je v tomto členském státě vykonatelné, je vykonatelné v jiném členském státě, aniž je vyžadováno prohlášení vykonatelnosti.“

²⁴⁸ Rozsudek Soudního dvora ze dne 12. 7. 1984. Firma P vs. Firma K. Věc 178/83.

²⁴⁹ Článek 40 odst. 2 Bruselské úmluvy byl nahrazen článkem 43 odst. 4 Nařízení Brusel I. Článek 43 odst. 4 však, na rozdíl od článku 40 odst. 2 Bruselské úmluvy, neobsahuje větu první, která uváděla následující: „Strana, vůči níž je výkon rozhodnutí navrhován, musí být předvolána ke soudu rozhodujícímu o opravném prostředku.“ („The party against whom enforcement is sought shall be summoned to appear before the appellate court.“). Článek 43 odst. 4 Nařízení Brusel I pouze stanoví postup soudu pro případy, kdy se strana, vůči níž je výkon navrhován, k řízení o odvolacím prostředku nedostaví (původně věta druhá v článku 40 odst. 2 Bruselské úmluvy). V Nařízení Brusel Ibis obdoba tohoto ustanovení chybí zcela.

v Nizozemí (dále jen „žalovaná“), a to o zaplacení dlužné částky ze smlouvy.²⁵⁰ *Arrondissementsrechtbank Rotterdam* (Nizozemí) vyhověl žádosti žalobce a rozsudkem pro zmeškání přiznal žalobci nárok na zaplacení dlužné částky včetně úroků z prodlení a soudních výloh. Vzhledem k tomu, že žalovaná vlastnila bankovní účet vedený u německé banky, podal žalobce návrh na prohlášení rozhodnutí za vykonatelné a jeho následný výkon na území Německa. *Landgericht Frankfurt am Main* však žádost o prohlášení rozhodnutí za vykonatelné zamítl, a to z důvodu, že žalobce nepředložil požadované dokumenty (článek 33 odstavec třetí ve spojení s články 46 a 47 Bruselské úmluvy).²⁵¹ Žalobce napadl rozhodnutí o zamítnutí návrhu na prohlášení vykonatelnosti opravným prostředkem v souladu s článkem 37 odst. 1 Bruselské úmluvy²⁵² a přiložil k němu příslušné dokumenty.

Oberlandesgericht Frankfurt am Main, který rozhodoval o opravném prostředku proti zamítnutí prohlášení vykonatelnosti, pro svůj další postup v řízení považoval za zcela zásadní správný výklad článku 40 odst. 2 Bruselské úmluvy, věty první. Z tohoto důvodu se rozhodl přerušit řízení a obrátit se na Soudní dvůr s žádostí o zodpovězení následující otázky: „*Je podle ustanovení věty první článku 40 odst. 2 Bruselské úmluvy povinen soud rozhodující o opravném prostředku proti zamítnutí prohlášení vykonatelnosti slyšet stranu, vůči níž je výkon navrhován, v situaci, kdy (a) návrh na prohlášení vykonatelnosti byl zamítnut pouze z toho důvodu, že navrhovatel nepředložil požadované dokumenty ve stanovené lhůtě, a (b) návrh na prohlášení vykonatelnosti byl podán ve státě, v němž nemá strana, proti níž je výkon navrhován, své bydliště?*“

Odůvodnění: V souladu s článkem 40 odst. 2 Bruselské úmluvy²⁵³ je soud rozhodující o opravném prostředku proti prohlášení vykonatelnosti povinen předvolat osobu, vůči níž je výkon rozhodnutí navrhován. V případě, že se tato strana k řízení nedostaví, je soud povinen přiměřeně použít

²⁵⁰ V předmětném rozhodnutí Soudního dvora byly společnosti anonymizovány, chyběl také údaj o zemi, v níž měla žalující společnost své sídlo. Nebyl blíže specifikován ani závazkový vztah mezi těmito společnostmi, z nějž vzešel spor o dlužnou částku.

²⁵¹ Článek 40 odst. 3 ve spojení s článkem 53 Nařízení Brusel I.

²⁵² Článek 43 Nařízení Brusel I.

²⁵³ Článek 43 odst. 4 Nařízení Brusel I. Avšak jak bylo uvedeno, věta první, která byla předmětem výkladu v tomto rozhodnutí, nebyla do Nařízení Brusel I přejata.

ustanovení článku 20 odst. 2 a 3 Bruselské úmluvy,²⁵⁴ a to i tehdy, nemá-li tato strana bydliště v žádném členském státě. Soudní dvůr uvedl, že již ze samotného znění ustanovení je patrné, že Bruselská úmluva nepřipouští z uvedeného žádnou výjimku.

Řízení o prohlášení vykonatelnosti je v prvním stupni formulářovým řízením, soud rozhoduje o návrhu na prohlášení vykonatelnosti bez slyšení stran (článek 34 Bruselské úmluvy).²⁵⁵ Z důvodu požadavku rychlosti a efektivnosti řízení o prohlášení vykonatelnosti je zcela vyloučeno, aby osoba, vůči níž je výkon navrhován, činila v této fázi jakákoli podání. Není jí tedy umožněno se k návrhu jakkoli vyjádřit. Tato skutečnost je také důvodem, pro který je řízení o opravném prostředku proti (ne)prohlášení rozhodnutí za vykonatelné koncipováno jako striktně kontradiktorní. Soud je v této fázi naopak povinen předvolat a vyslechnout obě strany sporu. Účelem tohoto pravidla je vyloučit situaci, kdy bude vydáno rozhodnutí v neprospěch povinné osoby, aniž by se tato mohla k věci jakkoli vyjádřit a uplatnit prostředky obrany. Jedná se o vyjádření práva žalovaného na spravedlivý proces, konkrétně práva být slyšen ve věci, která se jej týká. Z uvedeného vyplývá, že je nutno za všech okolností trvat na tom, aby osoba, vůči níž je výkon navrhován, byla předvolána k řízení o opravném prostředku proti (ne)prohlášení vykonatelnosti, bez ohledu na povahu a důvody rozhodnutí soudu v prvním stupni řízení o prohlášení vykonatelnosti. Soudní dvůr zdůraznil, že z tohoto pravidla nelze připustit výjimku ani v situaci, kdy návrh na prohlášení vykonatelnosti byl soudem prvního stupně zamítnut z čistě formálních důvodů, jako např. pro nesplnění povinnosti předložit požadované dokumenty. Toto pravidlo platí bez výjimky také tehdy, má-li žalovaný bydliště v jiném státě, a to i nečlenském. Pro případy, kdy se žalovaný nedostaví, je dále stanoven zvláštní postup.

Vlastní hodnocení autorky: Soudní dvůr prohlásil v tomto rozhodnutí ustanovení věty první článku 40 odst. 2 Bruselské úmluvy za mandatorní, tedy nepřipouštějící žádnou výjimku. Bez ohledu na to, jakým způsobem a z jakých důvodů rozhodl soud prvního stupně o návrhu na prohlášení

²⁵⁴ Článek 26 odst. 2 až 4 Nařízení Brusel I. Těmto ustanovením odpovídá článek 28 Nařízení Brusel Ibis.

²⁵⁵ Článek 41 Nařízení Brusel I.

vykonatelnosti, je soud rozhodující o opravném prostředku proti tomuto rozhodnutí povinen předvolat stranu, vůči níž je výkon rozhodnutí navrhován. Z tohoto pravidla nelze připustit výjimku ani v situacích, kdy soud prvního stupně zamítl návrh na prohlášení rozhodnutí za vykonatelné pouze z důvodu neplnění formálních požadavků navrhovatelem. Dle názoru Soudního dvora by připuštění jakékoli výjimky znamenalo porušení práva osoby, vůči níž je výkon navrhován, na spravedlivý proces.

Článek 40 odst. 2 Bruselské úmluvy byl nahrazen ustanovením článku 43 odst. 4 Nařízení Brusel I. Znění těchto dvou ustanovení však není zcela identické. Článek 43 odst. 4 Nařízení Brusel I především neobsahuje větu první, která byla předmětem výkladu v analyzovaném rozhodnutí. Z tohoto důvodu je značně diskutabilní, zda je rozhodnutí Soudního dvora ve věci *178/83 Firma P vs. Firma K* nadále použitelným ve vztahu k Nařízení Brusel I. Výrok Soudního dvora jakožto závazný výklad daného ustanovení nikoli. Argumentaci Soudního dvora však považujeme za použitelnou i ve vztahu k Nařízení Brusel I, neboť na kontradiktorní povaze řízení o prohlášení vykonatelnosti tento předpis nic nemění. Ve vztahu k Nařízení Brusel Ibis však dané rozhodnutí zcela pozbývá na významu, neboť nové nařízení již řízení o prohlášení vykonatelnosti nezná a obdobné ustanovení neobsahuje.

148/84 Deutsche Genossenschaftsbank vs. SA Brasserie du Pecheur²⁵⁶

Právní věta: „*Článek 36 Bruselské úmluvy*²⁵⁷ *vylučuje jakékoli řízení, kterým by mohla třetí osoba se zájmem na věci napadnout rozhodnutí o prohlášení vykonatelnosti, a to i v případech, kdy vnitrostátní předpis státu, jebož soud prohlásil rozhodnutí za vykonatelné, takové právo třetím osobám přiznává.*“

Faktický stav: Na základě veřejné listiny sepsané notářem se sídlem v Německu zřídila společnost *Brasserie du Pecheur* se sídlem ve Francii jakožto vlastník pozemku hypoteční zástavní právo k pozemku ve prospěch *Deutsche Genossenschaftsbank*. Německá banka se chtěla svého práva plynoucího z notářského zápisu domoci ve Francii, kde se nacházela část majetku dlužnické společnosti. Z tohoto důvodu se obrátila na předsedu *Tribunal de grande instance Strasbourg* s žádostí o prohlášení veřejné listiny za vykonatelnou

²⁵⁶ Rozsudek Soudního dvora ze dne 2. 7. 1985. *Deutsche Genossenschaftsbank vs. SA Brasserie du Pecheur*. Věc 148/84.

²⁵⁷ Článek 43 Nařízení Brusel I.

a nařízení úředního překladu listiny do francouzštiny. *Tribunal de grande instance Strasbourg* žádosti německé banky vyhověl. Další z věřitelů německé společnosti, společnost se sídlem ve Francii, se obrátila na tentýž soud s návrhem na zrušení rozhodnutí, jímž soud prohlásil veřejnou listinu za vykonatelnou a nařídil její úřední překlad. Podle francouzských civilně-procesních předpisů byla tato společnost třetí osobou, na jejíž práva mělo předmětné rozhodnutí dopad (*ex parte*). Na základě návrhu francouzské společnosti *Tribunal de grande instance Strasbourg* své rozhodnutí zrušil. Německá banka podala proti tomuto rozhodnutí opravný prostředek, přičemž argumentovala, že články 36 a 37 odst. 1 Bruselské úmluvy²⁵⁸ nedovolují napadnout rozhodnutí o prohlášení vykonatelnosti jiným prostředkem než zde uvedeným, a navíc pouze stranou, vůči níž je výkon rozhodnutí navrhován.

Francouzský *Cour d'appel de Colmar* rozhodující o opravném prostředku přeřušil řízení a obrátil se na Soudní dvůr s následující předběžnou otázkou: „*Má být článek 36 Bruselské úmluvy, který v případech, kdy soud vyhověl návrhu a prohlásil rozhodnutí za vykonatelné, umožňuje straně, vůči níž je výkon navrhován, aby podala proti tomuto rozhodnutí opravný prostředek, vykládán tak, že současně vylučuje, aby třetí strana se zájmem na věci napadla rozhodnutí o prohlášení vykonatelnosti opravným prostředkem, a to i v situaci, kdy vnitrostátní právo dožadovaného státu třetím osobám takovou možnost poskytuje?*“

Odůvodnění: Ve věci 258/83 *Calzaturificio Brennero sas vs. Wendel GmbH Schuhproduktion International* Soudní dvůr uvedl, že hlavním z cílů Bruselské úmluvy (shodně Nařízení Brusel I) je co nejvíce zjednodušit řízení ve státě, v němž je žádáno o výkon cizího soudního rozhodnutí. Z tohoto důvodu Bruselská úmluva obsahuje autonomní úpravu řízení o prohlášení vykonatelnosti, která minimalizuje náročnost celého procesu, za současného respektování práva strany, vůči níž je výkon rozhodnutí navrhován, podat proti prohlášení vykonatelnosti opravný prostředek a namítat důvody pro odepření uznání, resp. vykonatelnosti cizího rozhodnutí. Dle názoru Soudního dvora představuje řízení o prohlášení vykonatelnosti dle Bruselské úmluvy zcela autonomní a především úplný systém, a to včetně úpravy odvolacího řízení. Článek 37 odst. 1 Bruselské úmluvy proto neposkytuje prostor vnitrostátnímu právu, které by stanovilo podmínky uplatnění opravného

²⁵⁸ Článek 43 Nařízení Brusel I.

prostředku proti prohlášení vykonatelnosti odchylně, včetně možnosti třetí osoby se zájmem na věci podat tento opravný prostředek. Bruselská úmluva²⁵⁹ naopak neupravuje samotný proces výkonu, který nadále zůstává plně podroben vnitrostátnímu právu státu, v němž je o výkon žádáno.

Vlastní hodnocení autorky: Zatímco proces samotného výkonu cizího soudního rozhodnutí je plně ponechán na úpravě vnitrostátním právem, obsahuje Bruselská úmluva autonomní úpravu řízení o prohlášení vykonatelnosti (tzv. exequatorního řízení). V případě rozhodnutí o nařízení výkonu cizího soudního rozhodnutí soudem dožádaného státu nelze proto vyloučit právo třetích osob se zájmem na věci podat proti takovému rozhodnutí opravný prostředek, který připouští vnitrostátní právo státu výkonu. Ve vztahu k rozhodnutí o prohlášení vykonatelnosti naopak třetím osobám se zájmem na věci právo podat opravný prostředek přiznat nelze. Důvodem je skutečnost, že Bruselská úmluva, jakož i Nařízení Brusel I jasně stanoví okruh osob, které jsou k podání opravného prostředku proti prohlášení vykonatelnosti oprávněny, a tento nelze rozšiřovat s odkazem na vnitrostátní právo. Soudní dvůr v tomto rozhodnutí jasně vytyčil hranici mezi tím, co je upraveno výhradně Bruselskou mluvou a co naopak zůstává v působnosti vnitrostátního práva členských států. Závěry lze bez dalšího vztáhnout také na Nařízení Brusel I. Vzhledem ke zrušení řízení o prohlášení vykonatelnosti však předmětné rozhodnutí pozbývá ve vztahu k Nařízení Brusel I své významu.

145/86 Horst Ludwig Martin Hoffman vs. Adelheid Krieg

Právní věta: „Článek 36 Bruselské úmluvy²⁶⁰ musí být vykládán v tom smyslu, že strana, která nepodala opravný prostředek proti prohlášení vykonatelnosti, není oprávněna ve fázi výkonu rozhodnutí uplatnit námitku, jež mohla být předmětem odvolání proti rozhodnutí o prohlášení vykonatelnosti, přičemž soudy ve státě výkonu jsou povinny tyto okolnosti zkontrolovat z úřední povinnosti. To ovšem neplatí za situace, kdy by soud členského státu byl nucen podřídít účinky rozhodnutí vydaného v téže zemi, které nespádá do působnosti Bruselské úmluvy, jeho uznání ve státě, v němž bylo vydáno rozhodnutí, o jehož výkon je žádáno.“

²⁵⁹ Shodně ani Nařízení Brusel I, ani Nařízení Brusel Ibis.

²⁶⁰ Článek 43 Nařízení Brusel I.

Faktický stav: Skutkové okolnosti případu byly popsány výše, kde je rozhodnutí, resp. jeho část týkající se výkladu článků 33 a 38 Nařízení Brusel I, uvedeno poprvé.

Z předběžných otázek položených *Hoge Raad der Nederlanden* Soudnímu dvoru se článku 36 Bruselské úmluvy týkala čtvrtá a pátá otázka, které Soudní dvůr přeformuloval do následujícího znění: „*Je nutno článek 36 Bruselské úmluvy vykládat v tomto smyslu, že strana, která nepodala opravný prostředek proti prohlášení vykonatelnosti podle tohoto ustanovení, není oprávněna ve fázi výkonu rozhodnutí namítat žádný z důvodů, jenž mohla uplatnit jako obranu proti prohlášení rozhodnutí za vykonatelné? Pokud tomu tak je, jsou soudy ve státě výkonu povinny k těmto okolnostem přiblížit z úřední povinnosti, anebo pouze k návrhu strany?*“

Odůvodnění: V odpovědi na třetí položenou předběžnou otázku, která je předmětem této kapitoly a týká se konkrétně výkladu článku 36 Bruselské úmluvy, Soudní dvůr uvedl následující. Opětovně zdůraznil jeden ze stěžejních cílů Bruselské úmluvy, a sice zavedení co nejjednoduššího a nejrychlejšího řízení o prohlášení vykonatelnosti, v jehož průběhu soud vyžaduje minimum formalit. Prohlášení vykonatelnosti přitom může být napadeno pouze z taxativně vymezených důvodů v souladu s články 27 a 28 Bruselské úmluvy.²⁶¹ Samotný proces výkonu cizího soudního rozhodnutí již není Bruselskou úmluvou (ani Nařízením Brusel I) upraven. Tento postup se plně řídí vnitrostátními předpisy dožádaného státu, a to včetně dostupných opravných prostředků proti nařízenému výkonu rozhodnutí. Vykonávací řízení, byť podřízeno vnitrostátnímu právu, však nesmí ohrozit cíle a účinnost řízení o prohlášení vykonatelnosti podle Bruselské úmluvy. Z tohoto důvodu je nutno článek 36 Bruselské úmluvy²⁶² vykládat tak, že poskytuje stranám prostředek obrany proti (ne)prohlášení cizího rozhodnutí za vykonatelné, a současně vylučuje, aby strana, která opravný prostředek proti prohlášení vykonatelnosti nepodala, uplatnila později v rámci vykonávacího řízení jako obranu skutečnost, kterou mohla uplatnit již v druhém stupni řízení o prohlášení vykonatelnosti. K této skutečnosti jsou soudy

²⁶¹ Články 34 a 35 Nařízení Brusel I.

²⁶² Článek 43 Nařízení Brusel I.

dožádaného členského státu povinny přihlédnout z moci úřední. Opačný přístup by dle názoru Soudního dvora měl za následek oslabení efektivnosti řízení o prohlášení vykonatelnosti.

Vlastní hodnocení autorky: V návaznosti na své dřívější rozhodnutí ve věci *148/84 Deutsche Genossenschaftsbank vs. SA Brasserie du Pecheur* potvrdil Soudní dvůr ve zkoumaném rozhodnutí autonomní povahu řízení o prohlášení vykonatelnosti dle Bruselské úmluvy, včetně dostupných opravných prostředků. Nově uvedl, že přestože samotná fáze výkonu cizího soudního rozhodnutí zůstává upravena vnitrostátním právem dožádaného státu, existují zde určité limity. Předně vnitrostátní úprava vykonávacího řízení nesmí žádným způsobem ohrozit cíle Bruselské úmluvy. Z tohoto důvodu nelze připustit, aby možnosti obrany, které jsou poskytnuty povinnému ve fázi řízení o opravném prostředku proti prohlášení vykonatelnosti, mohl povinný uplatnit později, byť by takový postup byl v souladu s vnitrostátním právem. Uvedené přirozeně platí také ve vztahu k Nařízení Brusel I. Ve vztahu k Nařízení Brusel Ibis však nikoli.

*C-3/05 Gaetano Verdoliva vs. J. M. Van der Hoeven BV and others*²⁶³

Právní věta: „Článek 36 Bruselské úmluvy²⁶⁴ musí být vykládán v tom smyslu, že vyžaduje řádné doručení rozhodnutí, kterým se povoluje výkon rozhodnutí, s ohledem na procesní pravidla členského státu, v němž je o výkon žádáno (článek 42 Nařízení Brusel I). Z tohoto důvodu v případě neuskutečnění nebo vadného doručení rozhodnutí, jímž se povoluje výkon rozhodnutí, nestačí k tomu, aby začala běžet lhůta pro podání opravného prostředku podle článku 36 [Bruselské] úmluvy, že se osoba, vůči níž je výkon navrhován, o tomto rozhodnutí dozví.“

Faktický stav: Účastníky původního řízení před nizozemskými soudy byli Gaetano Verdoliva s bydlištěm v Capoterre, Itálii, na straně žalované a J. M. Van der Hoeven BV, se sídlem v Nizozemí, na straně žalující. Rozsudkem *Arrondissementsrechtsbank's-Gravenhage* bylo žalovanému uloženo zaplatit dlužnou částku ve výši 365 000,- NLG, navýšenou o úroky z prodlení, ve prospěch Van der Hoeven, s místem placení v Itálii. Vzhledem k tomu, že povinný nesplnil dobrovolně, podal žalobce návrh na výkon

²⁶³ Rozsudek Soudního dvora ze dne 16. 2. 2006. *Gaetano Verdoliva vs. J. M. Van der Hoeven BV and others*. Věc C-3/05.

²⁶⁴ Článek 43 Nařízení Brusel I.

předmětného rozhodnutí v Itálii, a to tak, že přistoupil do řízení o výkon rozhodnutí zahájeného *Banco di Sardegna a San Paolo IMI SpA*, obě se sídlem na území Itálie. *Corte d'appello di Cagliari* prohlásil rozhodnutí nizozemského soudu za vykonatelné na území Itálie a povolil předběžné zajištění dlužné částky. Rozhodnutí o prohlášení vykonatelnosti se však panu Verdolivovi nepodařilo doručit (na uvedené adrese se více než rok nezdržoval). V souladu s italskými předpisy proto došlo k náhradnímu doručení - jeden opis rozhodnutí byl vyvěšen na úřední desce a druhý byl uložen na obecním úřadě v Capoterre. Pan Verdoliva proti takto doručenému rozhodnutí nepodal odpor, proto Van der Hoeven zahájil vlastní vykonávací řízení. To pan Verdoliva napadl s tím, že rozhodnutí o prohlášení vykonatelnosti mu nebylo doručeno a nebylo ani uloženo na obecním úřadě v Capoterre. Soud žalobu zamítl s poukazem na to, že již uplynula lhůta pro její podání. Pan Verdoliva se proti tomuto rozhodnutí odvolal. *Corte d'appello di Cagliari* se rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru tři předběžné otázky týkající se výkladu článku 36 Bruselské úmluvy:²⁶⁵ „*Stanoví [Bruselská] úmluva autonomní pojem „seznámení se s procesními písemnostmi“, anebo odkazuje za tímto účelem na právní řády jednotlivých členských států? Vyplyvá z pravidel [Bruselské] úmluvy, zejména z jejího článku 36, že doručení usnesení o prohlášení vykonatelnosti upravené v tomto ustanovení je možné provést formou považovanou za rovnocennou v souladu s vnitrostátními předpisy?“*

„*Způsobuje v případě neuskutečněného nebo vadného doručení usnesení o prohlášení vykonatelnosti jiné seznámení se s obsahem takového usnesení počátek běhu lhůty dle článku 36 odst. 2 Bruselské úmluvy,²⁶⁶ anebo, není-li tomu tak, je třeba z ustanovení [Bruselské] úmluvy dovodit, že způsoby seznámení se s obsahem usnesení o prohlášení vykonatelnosti zde uvedené jsou taxativní?“*

Odůvodnění: S odkazem na svá dřívější rozhodnutí (148/84 *Deutsche Genossenschaftsbank vs. SA Brasserie du Pêcheur*, C-7/98 *Dieter Krombach vs. André Bamberski*) Soudní dvůr uvedl, že stěžejním cílem Bruselské úmluvy (Nařízení Brusel I) je zajistit, v co největší míře, volný pohyb soudních rozhodnutí mezi členskými státy. K tomu má sloužit co nejjednodušší a nejrychlejší řízení o prohlášení vykonatelnosti a následný výkon cizího rozhodnutí,

²⁶⁵ Článek 43 Nařízení Brusel I.

²⁶⁶ Článek 43 odst. 5 Nařízení Brusel I.

za současné ochrany osoby, vůči níž je výkon navrhován. Ta má být zajištěna prostřednictvím možnosti podat proti prohlášení vykonatelnosti opravný prostředek. Článek 36 Bruselské úmluvy je nutné vykládat ve světle cílů tohoto dokumentu. V souladu s článkem 36 odst. 2 Bruselské úmluvy může osoba, vůči níž je výkon navrhován, podat opravný prostředek proti prohlášení vykonatelnosti ve lhůtě 1 měsíce od doručení tohoto prohlášení, resp. ve lhůtě 2 měsíců, v závislosti na tom, zda má tato osoba bydliště v členském státě, kde je o výkon žádáno či nikoli. Tato lhůta je mandatorní povahy a nemůže být za žádných okolností prodloužena. Na rozdíl od článku 27 odst. 2 Bruselské úmluvy²⁶⁷ však článek 36 odst. 2²⁶⁸ neobsahuje žádné další podmínky stran způsobu a průběhu doručení soudního rozhodnutí.

Při hledání odpovědi na otázku, zda je pro počátek běhu lhůty dle článku 36 odst. 2 Bruselské úmluvy v případě vadného či vůbec neuskutečněného doručení rozhodnutí o prohlášení vykonatelnosti dostačující, že se osoba, vůči níž je výkon navrhován, o tomto rozhodnutí dozvěděla jinak, je nutno vzít do úvahy následující. Jak uvádí stanovisko Generálního advokáta ve věci, požadavek řádného doručení rozhodnutí o prohlášení vykonatelnosti povinnému plní dvojí funkci: na straně jedné jde o prostředek ochrany povinného, na straně druhé plní funkci důkazní, když umožňuje přesné určení počátku běhu lhůty pro podání opravného prostředku. Z tohoto důvodu není možné připustit takový výklad dotčeného ustanovení, který by umožňoval zhojit vady doručení tím, že se povinný o prohlášení vykonatelnosti dozvěděl jinak, ačkoli mu rozhodnutí nikdy nebylo řádně doručeno. Tento přístup by činil požadavek řádného doručení v souladu s předpisy dožádaného státu, jakož i pevně stanovenou lhůtu (prekluzivní povahy) zcela bezvýznamnými. Nehledě na skutečnost, že by v takovém případě bylo značně problematické, ne-li nemožné, určit počátek běhu této lhůty.

Vlastní hodnocení autorky: Tímto rozhodnutím přičknul Soudní dvůr článku 36 odst. 2 Bruselské úmluvy, který odpovídá současnému znění článku 43 odst. 4 Nařízení Brusel I, mandatorní povahu. Ve světle daného rozhodnutí je nutné trvat na tom, aby ve všech případech bylo učiněno za dost ustanovením vnitrostátních předpisů upravujících doručování

²⁶⁷ Článek 34 odst. 2 Nařízení Brusel I.

²⁶⁸ Článek 43 odst. 5 Nařízení Brusel I.

v soudním řízení ve státě výkonu. Vady doručení nelze zhojit ani tím, že se osoba, vůči níž je výkon navrhován, dozvěděla o prohlášení vykonatelnosti rozhodnutí jinak.

IV.2.4 Dílčí závěr k procesu uznání a prohlášení vykonatelnosti

Vzhledem k tomu, že Nařízení Brusel Ibis zcela ruší řízení o prohlášení vykonatelnosti, stávají se rozhodnutí Soudního dvora týkající se výkladu článku 36 a článku 37 odst. 1 Bruselské úmluvy, resp. článku 43 Nařízení Brusel I ve vztahu k novému Nařízení nepoužitelnými. Na tomto místě je však vhodné zdůraznit, že Nařízení Brusel Ibis počítá v článku 49 s opravným prostředkem proti rozhodnutí o odepření výkonu. Přestože je odepření výkonu zcela odlišným institutem od institutu prohlášení vykonatelnosti, je úprava opravných prostředků u obou velmi podobná. Z tohoto důvodu považujeme judikaturu Soudního dvora k článku 43 Nařízení Brusel I za použitelnou alespoň jako vodítko při interpretaci ustanovení článku 49 Nařízení Brusel Ibis.

IV.2.5 Opravný prostředek proti rozhodnutí o opravném prostředku proti rozhodnutí o prohlášení vykonatelnosti

V souladu s článkem 44 Nařízení Brusel I (dříve článek 37 odst. 2 a článek 41 Bruselské úmluvy) lze rozhodnutí vydané o opravném prostředku proti prohlášení vykonatelnosti dále napadnout opravným prostředkem uvedeným v Příloze č. IV Nařízení Brusel I.²⁶⁹ V České republice je tímto opravným prostředkem dovolání a žaloba pro zmatečnost. Také soud rozhodující o opravném prostředku dle článku 44 Nařízení Brusel I může na návrh strany, vůči níž je výkon navrhován, řízení o opravném prostředku přerušit, jestliže byl proti původnímu rozhodnutí ve státě vydání podán řádný opravný prostředek,²⁷⁰ případně lhůta pro jeho podání podle práva tohoto státu ještě neuplynula.²⁷¹

Ve vztahu k článku 44 Nařízení Brusel I, přesněji řečeno k původnímu ustanovení článku 37 odst. 2 Bruselské úmluvy, se Soudní dvůr zabýval výkladem pojmu „rozhodnutí vydané o opravném prostředku“, tedy určením

²⁶⁹ Bruselská úmluva obsahovala výčet těchto opravných prostředků, dostupných v jednotlivých členských státech, v samotném článku 37 odst. 2.

²⁷⁰ K výkladu pojmu řádný opravný prostředek blíže rozsudek Soudního dvora 43/77 *Industrial Diamond Supplies vs. Luigi Riva*.

²⁷¹ Článek 46 odst. 1 Nařízení Brusel I. Srov. však článek 38 Bruselské úmluvy.

okruhu rozhodnutí, proti nimž je opravný prostředek dle článku 44 Nařízení Brusel I přípustný. Dále Soudní dvůr vymezil okruh osob, které jsou oprávněny tento opravný prostředek podat (Bruselská úmluva ani Nařízení Brusel I okruh oprávněných osob výslovně neuvádí, na rozdíl od opravného prostředku proti prohlášení vykonatelnosti).²⁷² Ve vztahu k Bruselské úmluvě se také vyjádřil k otázce, zda může soud rozhodující o opravném prostředku dle článku 37 odst. 2,²⁷³ přerušit řízení dle článku 38.²⁷⁴ Tato otázka je však v Nařízení Brusel I již upravena výslovně.

Vzhledem k tomu, že Nařízení Brusel Ibis řízení o prohlášení vykonatelnosti zcela ruší, nejsou níže uvedená rozhodnutí ve vztahu k tomuto předpisu dále použitelná.

258/83 Calzaturificio Brennero sas vs. Wendel GmbH Schuhproduktion International²⁷⁵

Právní věta: „*Článek 38 odst. 3 Bruselské úmluvy*²⁷⁶ *musí být vykládán v tom smyslu, že soud, u nějž byl podán opravný prostředek proti prohlášení vykonatelnosti, může v souladu s Bruselskou úmluvou podmínit výkon rozhodnutí složením jistoty jen tehdy, rozhodne-li současně o opravném prostředku. Článek 37 odst. 2 Bruselské úmluvy*²⁷⁷ *musí být vykládán v tom smyslu, že mimořádným opravným prostředkem, ve Spolkové republice Německo „Rechtsbeschwerde“, může být napadeno výhradně rozhodnutí o opravném prostředku proti prohlášení vykonatelnosti.“*

Faktický stav: Stranami původního sporu byli dva výrobci obuvi, společnost Calzaturificio Brennero sas se sídlem ve Veroně, Itálii (dále „Brennero“), a společnost Wendel GmbH Schuhproduktion International se sídlem v Detmoldu, Německu (dále „Wendel“). Spor byl řešen před italskými soudy. Společnost Brennero, v jejíž prospěch bylo ve věci rozhodnuto, následně žádala o uznání a výkon rozhodnutí v Německu. *Landgericht Detmold* prohlásil rozhodnutí za vykonatelné postupem podle článku 31

²⁷² Článek 37 odst. 1 a článek 40 Bruselské úmluvy, článek 43 Nařízení Brusel I.

²⁷³ Článek 44 Nařízení Brusel I.

²⁷⁴ Článek 46 Nařízení Brusel I.

²⁷⁵ Rozsudek Soudního dvora ze dne 27. 11. 1984. *Calzaturificio Brennero sas vs. Wendel GmbH Schuhproduktion International*. Věc 258/83.

²⁷⁶ Článek 46 odst. 3 Nařízení Brusel I.

²⁷⁷ Článek 44 Nařízení Brusel I.

a násl. Bruselské úmluvy²⁷⁸ a současně vydal předběžné opatření, omezující společnost Wendel v dispozici s jejím majetkem. Wendel podala proti prohlášení vykonatelnosti opravný prostředek dle článku 37 odst. 1 Bruselské úmluvy.²⁷⁹ V průběhu odvolacího řízení, dříve než o samotném opravném prostředku proti prohlášení vykonatelnosti rozhodl, vydal *Oberlandesgericht Hamm* usnesení, jímž podmínil výkon rozhodnutí složením jistoty společností Brennero. Brennero podala proti tomuto rozhodnutí mimořádný opravný prostředek omezený výhradně na právní otázky (v Německu tzv. *Rechtsbeschwerde*) podle článku 37 odst. 2 Bruselské úmluvy, a to s tvrzením, že soud rozhodující o opravném prostředku proti prohlášení vykonatelnosti nemůže dle článku 38 Bruselské úmluvy uložit oprávněnému povinnost složit jistotu na výkon rozhodnutí, aniž by současně rozhodl o samotném opravném prostředku. *Bundesgerichtshof* vyjádřil názor, že rozhodnutí, jímž *Oberlandesgericht Hamm* uložil společnosti Brennero povinnost zaplatit jistotu, nebylo rozhodnutím ve věci samé, tj. o důvodech odvolání, nýbrž mělo povahu předběžného opatření. Z ustanovení Bruselské úmluvy přitom jednoznačně nevyplývá, zda toto může být napadeno mimořádným opravným prostředkem, konkrétně *Rechtsbeschwerde* v Německu. *Bundesgerichtshof* se proto obrátil na Soudní dvůr se dvěma předběžnými otázkami týkajícími se výkladu článku 38 odst. 3 a článku 37 odst. 2 Bruselské úmluvy:

„Může soud rozhodující o opravném prostředku proti prohlášení vykonatelnosti podle článků 36 a 37 Bruselské úmluvy (v Německu Oberlandesgericht) podmínit v souladu s článkem 38 odst. 3 Úmluvy výkon rozhodnutí složením jistoty pouze v konečném rozhodnutí o opravném prostředku, anebo tak může učinit i v průběhu řízení o opravném prostředku ve formě předběžného opatření?“

*„Může být rozhodnutí, jímž soud vedoucí řízení o opravném prostředku proti prohlášení vykonatelnosti uložil navrhovateli povinnosti složit jistotu na výkon rozhodnutí dle článku 38 odst. 3 Bruselské úmluvy ve formě předběžného opatření v průběhu řízení o opravném prostředku, napadeno mimořádným opravným prostředkem omezeným na přezkum právních otázek (*Rechtsbeschwerde* u *Bundesgerichtshof*) na základě článku 37 odst. 2 Bruselské úmluvy?“*

²⁷⁸ Článek 38 a násl. Nařízení Brusel I.

²⁷⁹ Nynější článek 43 Nařízení Brusel I.

Odůvodnění: Na rozdíl od prvního stupně řízení o prohlášení vykonatelnosti má řízení o opravném prostředku proti prohlášení vykonatelnosti povahu sporného řízení. Povinnému je poskytnuta možnost obrany - může tedy namítat důvody pro odepření vykonatelnosti (článek 27 Bruselské úmluvy).²⁸⁰ Probíhající řízení o opravném prostředku přitom nebrání oprávněnému v podávání návrhů na předběžná nebo zajišťovací opatření v souladu s článkem 39 Bruselské úmluvy.²⁸¹ Právě v kontextu tohoto ustanovení je třeba vykládat článek 38 odst. 3 Bruselské úmluvy,²⁸² který umožňuje soudu rozhodujícímu o opravném prostředku podmínit výkon rozhodnutí složením jistoty a současně stanovit její výši. Význam článku 38 odst. 3 spočívá v tom, že poskytuje ochranu dlužníkovým zájmům před svévolným podáváním návrhů na výkon rozhodnutí ze strany věřitele. Jakmile soud vydá rozhodnutí o opravném prostředku, omezení ve smyslu článku 39 se nadále neuplatní. Přestože stále může být podán opravný prostředek podle článku 37 odst. 2 Bruselské úmluvy, nic nebrání tomu, aby soud na návrh oprávněného nařídil výkon rozhodnutí. Z tohoto důvodu nemůže soud rozhodující o opravném prostředku uložit oprávněnému povinnost složit jistotu dle článku 38 odst. 3 dříve než v samotném rozhodnutí o opravném prostředku.

Co se týče mimořádného opravného prostředku, v Německu tzv. *Rechtsbeschwerde*, ten může být v souladu s článkem 37 odst. 2 Bruselské úmluvy podán výhradně proti rozhodnutí o opravném prostředku, tedy proti konečnému rozhodnutí ve věci samé v druhém stupni řízení o prohlášení vykonatelnosti. Jeho uplatnění nelze rozšiřovat na jiná rozhodnutí, kupř. na předběžná opatření či rozhodnutí upravující řízení. V opačném případě by byl narušen jeden ze stěžejních cílů Bruselské úmluvy, kterým je co nejjednodušší proces výkonu rozhodnutí v jiném členském státě, než je stát původu.

Vlastní hodnocení autorky: V tomto rozhodnutí Soudní dvůr poprvé interpretoval pojem „rozhodnutí o opravném prostředku“ a odlišil jej od ostatních rozhodnutí, která soud rozhodující o opravném prostředku

²⁸⁰ Článek 36 Nařízení Brusel I.

²⁸¹ Článek 47 Nařízení Brusel I.

²⁸² Článek 46 odst. 3 Nařízení Brusel I.

může vydat (jedná o rozhodnutí procesní povahy, rozhodnutí prozatímní povahy, předběžná a zajišťovací opatření). Tento pojem má být interpretován tak, že zahrnuje výhradně samotné rozhodnutí o opravném prostředku, tedy rozhodnutí o (ne)existenci důvodů pro odepření vykonatelnosti. Pouze takové rozhodnutí lze napadnout opravným prostředkem dle článku 37 odst. 2 Bruselské úmluvy. Stejný závěr, tedy požadavek restriktivního výkladu pojmu „rozhodnutí o opravném prostředku“, je nutno vztáhnout také na ustanovení článku 44 Nařízení Brusel I, které nahradilo článek 37 odst. 2 Bruselské úmluvy.

Soudní dvůr současně stanovil, že povinnost složit jistotu dle článku 38 odst. 3 Bruselské úmluvy (ustanovení koresponduje s nynějším článkem 46 odst. 3 Nařízení Brusel I) může soud rozhodující o opravném prostředku uložit, ačkoli tak ze samotného textu výslovně nevyplývá, toliko v samotném rozhodnutí o opravném prostředku. Jistotu nelze uložit, dokud není vydáno konečné rozhodnutí v řízení o opravném prostředku, např. ve formě předběžného opatření. Soudní dvůr jako *obiter dictum* dále uvedl, že pravomoc soudu podmínit výkon rozhodnutí složením jistoty není omezena jen na případy, kdy je rozhodnutí, o jehož výkon je žádáno, napadeno ve státě původu řádným opravným prostředkem. Účelem tohoto ustanovení je ochrana povinného v případech, kdy prohlášení vykonatelnosti může být zvráceno prostřednictvím opravného prostředku uvedeného v článku 37 odst. 2 Bruselské úmluvy, resp. v Příloze č. IV Nařízení Brusel I.²⁸³

C-183/90 B. J. van Dalfsen and others vs. B. van Loon and T. Berendsen²⁸⁴

Právní věta: „Rozhodnutí vydané v souladu s článkem 38 Bruselské úmluvy,²⁸⁵ kterým soud, u něhož byl podán opravný prostředek proti prohlášení rozhodnutí vydané v jiném členském státě za vykonatelné, zamítl návrh na přerušeni řízení a nařídil oprávněnému

²⁸³ Obdobně STONE, Peter. *EU Private International Law*. 2nd ed. Cheltenham: Edward Elgar Publishing, 2010. s. 265.

²⁸⁴ Rozsudek Soudního dvora ze dne 4. 10. 1991. B. J. van Dalfsen and others vs. B. van Loon and T. Berendsen. Věc C-183/90.

²⁸⁵ Článek 46 Nařízení Brusel I.

složít soudní jistotu, není „rozhodnutím o opravném prostředku“ ve smyslu článku 37 odst. 2 Bruselské úmluvy,²⁸⁶ a proto nemůže být napadeno opravným prostředkem podle citovaného ustanovení.“

„Článek 38 Bruselské úmluvy²⁸⁷ je nutné interpretovat tak, že soud, u něž byl podán opravný prostředek proti prohlášení rozhodnutí za vykonatelné, může při rozhodování o návrhu na přerušení řízení podle článku 38 vzít v úvahu pouze ty důvody, které odvolatel nemohl uvést v původním soudním řízení, z něž vzešlo rozhodnutí, o jehož výkon se jedná.“

Faktický stav: Rozhodnutím belgického *Vrederechter van het Kanton Herentals* byli pan van Daltsen a další žalovaní, s bydlištěm v Nizozemí, uznáni povinnými zaplatit žalobcům - panu Van Loonovi a Berendsenovi, oba s bydlištěm v Belgii, dlužné nájemné na základě dříve uzavřené nájemní smlouvy, včetně úroků z prodlení. Zároveň soud panu van Daltsenovi přiznal právo na úhradu nákladů vynaložených na údržbu pronajatých prostor. Uvedené rozhodnutí bylo *Vrederechter van het Kanton Herentals* prohlášeno za předběžně vykonatelné. Pan van Daltsen podal proti tomuto rozhodnutí odvolání. Vzhledem k tomu, že rozhodnutí bylo prohlášeno za předběžně vykonatelné, podal pan Van Loon současně návrh na uznání a výkon tohoto rozhodnutí (v části ukládající žalovanému povinnost uhradit dlužné nájemné) v Nizozemí. *Arrondissementsrechtbank te Zwolle* prohlásil rozhodnutí za vykonatelné a nařídil jeho výkon. Pan van Daltsen podal proti prohlášení vykonatelnosti opravný prostředek v souladu s článkem 37 odst. 1 Bruselské úmluvy,²⁸⁸ který spojil s návrhem na přerušení řízení dle článku 38 Bruselské úmluvy,²⁸⁹ a to z důvodu, že předmětné rozhodnutí napadl před belgickými soudy odvoláním. *Arrondissementsrechtbank te Zwolle* vydal „rozhodnutí o opravném prostředku“, v němž shledal neexistenci důvodů pro odeprání vykonatelnosti (obrana povinného spočívala výhradně na skutečnosti, že původní rozhodnutí bylo napadeno odvoláním v státě původu). Současně zamítl návrh na přerušení řízení o opravném prostředku a uložil oprávněnému povinnost složit jistotu dle článku 38 odst. 3 Bruselské úmluvy. Van Daltsen toto rozhodnutí napadl opravným prostředkem dle článku 37

²⁸⁶ Článek 44 Nařízení Brusel I.

²⁸⁷ Článek 46 odst. 1 Nařízení Brusel I.

²⁸⁸ Článek 43 Nařízení Brusel I.

²⁸⁹ Článek 46 odst. 1 Nařízení Brusel I.

odst. 2 Bruselské úmluvy. Jako důvod uvedl, že *Arrondissementsrechtbank te Zwolle* měl při rozhodování o opravném prostředku proti prohlášení vykonatelnosti a o přerušení řízení vzít v úvahu mimo jiné důvody pro odvolání proti původnímu rozhodnutí ve státě vydání a pravděpodobnost jeho úspěchu v odvolacím řízení před belgickými soudy.

Hoge Raad der Nederlanden se obrátil na Soudní dvůr se třemi předběžnými otázkami týkajícími se výkladu pojmu „rozhodnutí o opravném prostředku“ pro účely článku 37 odst. 2 a dále výkladu článku 38 Bruselské úmluvy: „*Lze rozhodnutí, v němž soud, u něhož byl podán opravný prostředek proti prohlášení vykonatelnosti dle článku 37 odst. 1 Bruselské úmluvy, uplatnit svou diskreční pravomoc a rozhodl v souladu s článkem 38 Bruselské úmluvy, podřadit pod pojem „rozhodnutí vydané o opravném prostředku“, které může být v souladu s článkem 37 odst. 2 Bruselské úmluvy napadeno v Nizozemí kasační stížností?*“

„*Byla by odpověď na prvou otázku odlišná v případě, že by rozhodnutí soudu, které připouští článek 38 Bruselské úmluvy, byla formálně součástí (konečně) rozhodnutí v řízení o opravném prostředku proti prohlášení vykonatelnosti, tedy o důvodech pro odeření vykonatelnosti?*“

„*Může soud rozhodující o opravném prostředku proti prohlášení vykonatelnosti podle článku 37 odst. 1 Bruselské úmluvy uplatnit pravomoci jemu svěřené na základě článku 38: a) v situaci, kdy navrhovatel neuvede jiné důvody pro přerušení řízení nebo pro podmínění výkonu rozhodnutí složením soudní jistoty než ty, které mohl vzít do úvahy soud v původním řízení ve státě vydání; b) pokud navrhovatel podloží svůj návrh zčásti nebo zcela jen na důvodech, které mohl uplatnit již v původním řízení ve státě vydání, přičemž tak neučinil; nebo c) v situaci, kdy je návrh založen zčásti nebo zcela na důvodech, které nemohly být uplatněny v řízení ve státě vydání proto, že strana podávající opravný prostředek proti prohlášení vykonatelnosti o těchto důvodech v době, kdy probíhalo řízení ve státě vydání, nevěděla?*“

Odůvodnění: Článek 31 Bruselské úmluvy²⁹⁰ inkorporuje základní podmínku pro výkon soudních rozhodnutí vydaných v členském státě odlišném od státu výkonu, když stanoví, že rozhodnutí vydané v jednom členském státě, které je zde vykonatelné, bude vykonáno v jiném členském státě poté, co zde bylo na návrh kterékoli zúčastněné strany prohlášeno za vykonatelné,

²⁹⁰ Článek 38 Nařízení Brusel I.

a to v souladu s postupem uvedeným v článku 31 a násl. Bruselské úmluvy. Z důvodu co nejrychlejšího průběhu řízení o prohlášení vykonatelnosti není strana, vůči níž je výkon navrhován, oprávněna činit v této fázi jakékoli návrhy. Důvody pro neuznání může tato strana namítat teprve ve fázi druhé, tedy v řízení o opravném prostředku proti prohlášení vykonatelnosti. Za žádných okolností však rozhodnutí cizího státu nesmí být přezkoumáno ve věci samé.²⁹¹ V případech, kdy je proti meritornímu rozhodnutí podán ve státě původu řádný opravný prostředek, případně lhůta pro jeho podání ještě neuplynula, je straně, vůči níž je výkon navrhován, poskytnuta možnost žádat soud ve státě výkonu, aby přerušil řízení o opravném prostředku proti prohlášení vykonatelnosti. Tento soud je současně oprávněn podmínit výkon rozhodnutí složením jistoty.²⁹²

Soudní dvůr již ve svém dřívějším rozhodnutí ve věci *258/83 Calzaturificio Brennero sas vs. Wendel GmbH Schuhproduktion International* uvedl, že pojem „rozhodnutí o opravném prostředku“ ve smyslu článku 37 odst. 2 Bruselské úmluvy je nutno vykládat restriktivně. Opačný přístup by narušil stěžejní cíl Bruselské úmluvy, kterým je zajištění volného pohybu soudních rozhodnutí mezi členskými státy. Toho má být dosaženo prostřednictvím co nejjednoduššího procesu uznání a výkonu soudních rozhodnutí. Z tohoto důvodu je potřebné „rozhodnutí o opravném prostředku“ pro účely článku 37 odst. 2 vnímat tak, že zahrnuje výhradně rozhodnutí ve věci samé, tedy o návrhu na odeprání vykonatelnosti rozhodnutí pro tvrzenou existenci některého z důvodů pro odeprání vykonatelnosti. To platí i v situaci, kdy jsou zamítnutí návrhu na přerušování řízení a vlastní rozhodnutí o (ne)existenci důvodů pro odeprání vykonatelnosti formálně zahrnuty v jediném rozhodnutí. V takovém případě je každý z výroků nutno posuzovat samostatně. Ve vztahu k druhé otázce Soudní dvůr uvedl, že článek 31 Bruselské úmluvy nestanoví jako podmínku pro prohlášení vykonatelnosti *res indicata*, tedy konečnost a nezměnitelnost rozhodnutí ve státě původu. Z tohoto důvodu poskytuje Bruselská úmluva soudu, u něhož byl podán opravný prostředek proti prohlášení vykonatelnosti, možnost přerušit na návrh povinného řízení, byl-li proti původnímu rozhodnutí podán řádný opravný prostředek

²⁹¹ Článek 45 odst. 2 Nařízení Brusel I.

²⁹² Článek 38 Bruselské úmluvy. Článek 46 Nařízení Brusel I.

(případně úhůta pro jeho podání ještě neuplynula). Současně je třeba zdůraznit, že v řízení o opravném prostředku proti prohlášení vykonatelnosti může soud zkoumat výlučně existenci důvodů pro odepření uznání, resp. vykonatelnosti, které jsou taxativně stanovené v článku 27 Bruselské úmluvy.²⁹³ Původní rozhodnutí, o jehož výkon se jedná, nesmí být ve státě výkonu za žádných okolností přezkoumáno ve věci samé. Z tohoto důvodu je nutné trvat na tom, že soud při rozhodování o návrhu na přerušení řízení podle článku 38 Bruselské úmluvy nesmí hodnotit okolnosti, které byly předmětem meritorního řízení ve státě původu. Stejně platí i o skutečnostech, které soud v původním řízení nehodnotil, neboť je povinný v tomto řízení neuplatnit, ačkoli mu k tomu byla poskytnuta příležitost.

Vlastní hodnocení autorky: V souladu se svým dřívějším rozhodnutím ve věci *258/83 Calzaturificio Brennero sas vs. Wendel GmbH Schuhproduktion International* Soudní dvůr potvrdil nutnost restriktivního výkladu pojmu „rozhodnutí o opravném prostředku“ obsaženého v článku 37 odst. 2 Bruselské úmluvy, resp. v článku 44 Nařízení Brusel I. Uvedl, že pod tento pojem nelze zahrnout rozhodnutí, kterým soud vedoucí řízení o opravném prostředku proti prohlášení vykonatelnosti přerušil řízení či zamítl návrh na přerušení řízení a uložil navrhovateli povinnost složit jistotu dle článku 38 Bruselské úmluvy, resp. dle článku 46 Nařízení Brusel I. Rozhodnutí procesní povahy, jakými jsou např. rozhodnutí dle článku 38 Bruselské úmluvy, tedy nemohou být napadena opravným prostředkem dle článku 37 odst. 2 Bruselské úmluvy.²⁹⁴ Ten je stranám k dispozici výhradně jako prostředek obrany proti rozhodnutí ve věci samé v druhém stupni řízení o prohlášení vykonatelnosti, tedy proti rozhodnutí o (ne)existenci důvodů pro odepření vykonatelnosti. Z analyzovaného rozhodnutí Soudního dvora lze současně dovodit požadavek materiálního pojetí rozhodnutí o opravném prostředku, namísto pojetí formálního. Pro účely hodnocení, zda lze rozhodnutí napadnout opravným prostředkem dle článku 37 odst. 2 Bruselské úmluvy (článku 44 Nařízení

²⁹³ Článek 34 Nařízení Brusel I. Článek 45 Nařízení Brusel Ibis.

²⁹⁴ K možnosti stran využít opravných prostředků proti rozhodnutí o přerušení řízení či jeho zrušení a uložení povinnosti složit jistotu na výkon rozhodnutí, které nabízí vnitrostátní právo dožádaného státu, se však Soudní dvůr již nevyjádřil.

Brusel I), je důležitý jeho obsah, nikoli to, jak je rozhodnutí o opravném prostředku proti prohlášení vykonatelnosti označeno, ani skutečnost, že je formálně zahrnuto v jiném rozhodnutí.

C-172/91 Volker Sonntag vs. Hans Waidmann, Elisabeth Waidmann and Stefan Waidmann²⁹⁵

Právní věta: „Článek 37 odst. 2 Bruselské úmluvy²⁹⁶ musí být vykládán v tom smyslu, že vylučuje podání opravného prostředku zde uvedeného proti rozhodnutí o opravném prostředku podle článku 37 odst. 1²⁹⁷ jakoukoli třetí osobou se zájmem na věci, a to i tehdy, pokud vnitrostátní předpisy dožadáného státu přiznávají těmto osobám právo podat opravný prostředek.“

Další dva body výrokové části rozhodnutí Soudního dvora se týkají ustanovení, která nejsou předmětem této části (jedná se o interpretaci pojmu „občanské věci“ pro účely článku 1 odst. 1 Nařízení Brusel I i Brusel Ibis a důvodu pro neuznání cizího rozhodnutí podle článku 34 odst. 2 Nařízení Brusel I, resp. článku 45 odst. 1 pís. b) Nařízení Brusel Ibis).

Faktický stav: Rodiče a bratr nezletilého Thomase Waidmanna s bydlištěm v Německu podali trestní oznámení a současně uplatnili nárok na náhradu škody proti učitelu školy, panu Sonntagovi, taktéž s bydlištěm na území Německa. Pan Sonntag měl být shledán odpovědným za své nedbalostní jednání (zanedbání povinnosti dozoru nad žáky), v důsledku čehož došlo k úrazu a následné smrti žáka T. Waidmanna v průběhu školního výletu v Itálii. Trestní řízení probíhalo před italskými soudy (*forum loci delicti*). V rámci adhezního řízení přiznal *Tribunale di Bolzano* žalobcům nárok na náhradu vzniklé škody. Žalobci následně žádali v Německu o prohlášení vykonatelnosti a výkon předmětného rozhodnutí v části přiznávající náhradu škody. *Landgericht Ellwangen* prohlásil rozhodnutí za vykonatelné v souladu s postupem dle Bruselské úmluvy. Pan Sonntag podal proti prohlášení vykonatelnosti opravný prostředek dle článku 37 odst. 1 Bruselské úmluvy. Do řízení o opravném prostředku přistoupila, jako vedlejší intervenient, Spolková země Bádensko-Württembersko (pan Sonntag byl učitel veřejné školy v této

²⁹⁵ Rozsudek Soudního dvora ze dne 21. 4. 1993. *Volker Sonntag vs. Hans Waidmann, Elisabeth Waidmann and Stefan Waidmann*. Věc C-172/91.

²⁹⁶ Článek 44 Nařízení Brusel I.

²⁹⁷ Článek 43 Nařízení Brusel I.

zemí). *Oberlandesgericht Stuttgart* shledal, že rozhodnutí o nároku na náhradu škody vydané v rámci adhezního řízení je rozhodnutím v „občanské věci“, a tudíž spadá do věcné působnosti Bruselské úmluvy. Odvolání proti prohlášení vykonatelnosti však zamítl, neboť neshledal existenci žádného z důvodů pro odepření vykonatelnosti podle článku 27 Bruselské úmluvy.²⁹⁸ Pan Sonntag a Spolková země Bádensko-Württembersko napadli rozhodnutí mimořádným opravným prostředkem podle článku 37 odst. 2 Bruselské úmluvy (v Německu tzv. *Rechtsbeschwerde*).

Bundesgerichtshof se obrátil na Soudní dvůr se čtyřmi předběžnými otázkami. První z nich se týkala výkladu článku 37 odst. 2 Bruselské úmluvy, konkrétně okruhu osob oprávněných podat opravný prostředek dle tohoto ustanovení: „*Vylučuje článek 37 odst. 2 Bruselské úmluvy právo jakékoli třetí osoby se zájmem na věci podat opravný prostředek dle tohoto ustanovení proti rozhodnutí o opravném prostředku dle článku 36 Bruselské úmluvy i v případech, kdy vnitrostátní právo dožádá něho státu takové právo třetím osobám přiznává?*“

Odůvodnění: Soudní dvůr nejprve uvedl, že výrok týkající se nároku na náhradu škody, uplatněném v adhezním řízení, je třeba posuzovat samostatně, nezávisle na výroku o vině a trestu. Současně shledal, že v části výroku o náhradě škody spadá předmětné rozhodnutí do působnosti Bruselské úmluvy, neboť má soukromoprávní charakter, nehledě na skutečnost, že bylo vydáno v rámci trestního řízení.²⁹⁹ Při jeho výkonu v jiném členském státě se tedy uplatní postup dle Kapitoly III Bruselské úmluvy.

Proti rozhodnutí o prohlášení vykonatelnosti může na základě článku 37 odst. 1 a článku 40 Bruselské úmluvy³⁰⁰ podat kterákoli ze stran opravný prostředek. Článek 37 odst. 2 Bruselské úmluvy dále stanoví, že rozhodnutí o opravném prostředku proti prohlášení vykonatelnosti může být napadeno pouze opravným prostředkem zde uvedeným, v Německu tzv. *Rechtsbeschwerde*. Ustanovení však blíže nespecifikuje, kdo je oprávněn tento mimořádný

²⁹⁸ Článek 34 Nařízení Brusel I, článek 45 Nařízení Brusel Ibis.

²⁹⁹ Navíc, jednání pana Sonntagu nelze v uvedeném případě považovat za plnění, resp. neplnění povinností při výkonu veřejné moci. Nic na tom nemění ani fakt, že učitel na německé státní škole má postavení úředníka.

³⁰⁰ Článek 43 Nařízení Brusel I.

opravný prostředek podat.³⁰¹ Soudní dvůr již dříve ve svém rozhodnutí 148/84 *Deutsche Genossenschaftsbank vs. Brasserie du Pecheur* uvedl, že Bruselská úmluva (shodně Nařízení Brusel I, nikoli již Nařízení Brusel Ibis), obsahuje autonomní úpravu řízení o prohlášení vykonatelnosti, včetně opravných prostředků proti takovému rozhodnutí. Z tohoto důvodu je nutno článek 37 odst. 1 Bruselské úmluvy vykládat tak, že vylučuje podání opravného prostředku proti prohlášení vykonatelnosti třetí osobou se zájmem na věci, a to i v případech, kdy vnitrostátní právo dožádaného státu takovou možnost třetím osobám poskytuje.³⁰² Shodný princip musí být nutně uplatněn i v případě mimořádného opravného prostředku dle článku 37 odst. 2 Bruselské úmluvy. Takový výklad článku 37 odst. 2, který by umožňoval třetí osobě se zájmem na věci, za situace, kdy to dovolují vnitrostátní procesní předpisy dožádaného státu, podat opravný prostředek zde uvedený proti rozhodnutí o opravném prostředku, by byl v přímém rozporu s autonomní povahou řízení o prohlášení vykonatelnosti a především se stěžejním cílem Bruselské úmluvy, kterým je zajištění co nejrychlejšího a nejjednoduššího výkonu rozhodnutí vydaného v jiném členském státě. Z těchto důvodů Soudní dvůr v odpovědi na první z položených předběžných otázek uvedl, že článek 37 odst. 2 Bruselské úmluvy nelze vykládat jinak, než že k podání opravného prostředku podle tohoto ustanovení jsou oprávněny pouze strany původního řízení a nikoli třetí osoba se zájmem na věci, a to ani v případě, kdy takové právo třetí osobě přiznávají vnitrostátní předpisy dožádaného státu.

Vlastní hodnocení autorky: Předmětné rozhodnutí Soudního dvora je významné v prvé řadě z důvodu negativního vymezení pojmu „veřejnoprávní jednání“ pro účely článku 1 odst. 1 Bruselské úmluvy (Nařízení Brusel I).³⁰³ Dále v něm Soudní dvůr vymezil okruh osob, které jsou oprávněny podat opravný prostředek proti rozhodnutí v druhém stupni řízení

³⁰¹ Totéž platí i v případě článku 44 Nařízení Brusel I, na rozdíl od článku 43 Nařízení Brusel I.

³⁰² Viz výrok rozsudku 148/84 *Deutsche Genossenschaftsbank vs. Brasserie du Pecheur*. Současně je vhodné upozornit, že na rozdíl od původního znění článku 36 a článku 37 odst. 1 Bruselské úmluvy, stanoví článek 43 Nařízení Brusel I výslovně, že kterákoliv strana (a pouze tato) může proti rozhodnutí o návrhu na prohlášení vykonatelnosti podat opravný prostředek.

³⁰³ PAUKNEROVÁ, Monika. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. Praha: C. H. Beck, 2008. s. 92.

o prohlášení vykonatelnosti, v souladu s články 37 odst. 2 a 41 Bruselské úmluvy. Citovaná ustanovení Bruselské úmluvy byla nahrazena článkem 44 Nařízení Brusel I, provedeným Přílohou č. IV Nařízení. Přestože znění článku 44 Nařízení Brusel I není zcela identické s dotčenými ustanoveními Bruselské úmluvy (Bruselská úmluva výslovně rozlišovala mezi opravným prostředkem podaným osobou, vůči níž je výkon navrhován, a osobou, která o výkon rozhodnutí žádá), je nepochybné, že pravidlo formulované Soudním dvorem v analyzovaném rozhodnutí je použitelné i ve vztahu k Nařízení Brusel I. Proto i nadále je nutno trvat na tom, že opravný prostředek dle článku 44 Nařízení Brusel I mohou podat pouze strany řízení o prohlášení vykonatelnosti, tedy výhradně účastníci původního řízení, nikoli třetí osoba se zájmem na věci, byť by jí toto právo přiznávaly vnitrostátní předpisy dožádaného státu.

C-432/93 Société d'Informatique Service Réalisation Organisation (SISRO) vs. Ampersand Software BV³⁰⁴

Právní věta: „Článek 37 odst. 2 a článek 38 Bruselské úmluvy³⁰⁵ musí být vykládány v tom smyslu, že rozhodnutí, kterým soud členského státu, u něžž byl podán opravný prostředek proti prohlášení vykonatelnosti rozhodnutí vydaného v jiném členském státě, zamítne návrh na přerušení řízení podle článku 38 Bruselské úmluvy nebo zruší dříve nařízené přerušení řízení, nemůže být napadeno kasační stížností nebo obdobným opravným prostředkem omezeným na přezkum právních otázek dle článku 37 odst. 2 Bruselské úmluvy. Dále soud, u něžž byl podán opravný prostředek na základě článku 37 odst. 2 Bruselské úmluvy, omezený na přezkum právních otázek, není oprávněn přerušit řízení o tomto opravném prostředku.“

Faktický stav: Původní řízení před francouzskými soudy se týkalo sporu mezi společnostmi SISRO, založené dle francouzského práva a mající sídlo ve Francii, a společností Ampersand Software BV (dále „Ampersand“), založené dle nizozemského práva, se sídlem v Nizozemí. *Tribunal de Grande Instance Paris* přiznal SISRO právo na náhradu škody za porušení autorských práv k počítačovému programu proti spol. Ampersand. Rozhodnutí bylo předběžně vykonatelné. Společnost Ampersand se proti rozhodnutí

³⁰⁴ Rozsudek Soudního dvora ze dne 11. 8. 1995. *Société d'Informatique Service Réalisation Organisation (SISRO) vs. Ampersand Software BV*. Věc C-432/93.

³⁰⁵ Články 44 a 46 Nařízení Brusel I.

odvolala, a to jednak z důvodu tvrzeného nedostatku pravomoci francouzských soudů, jednak z důvodu, že rozhodnutí bylo údajně založeno na podvodném znaleckém posudku. Společnost SISRO požádala o prohlášení vykonatelnosti předmětného rozhodnutí v Anglii, neboť zde měla společnost Ampersand majetek. Společnost Ampersand podala proti prohlášení vykonatelnosti opravný prostředek a současně požádala o přerušování řízení na základě článku 38 Bruselské úmluvy (ve Francii stále probíhalo odvolací řízení proti původnímu rozhodnutí). SISRO se proti nařízenému přerušování řízení odvolala. *High Court of Justice* její žádosti vyhověl a usnesení o přerušování řízení o opravném prostředku zrušil s odkazem na skutečnost, že návrh společnosti Ampersand na zastavení nařízeného výkonu rozhodnutí ve Francii byl zamítnut pro nedostatek důvodů. Současně soud rozhodl o neexistenci důvodů pro odepření vykonatelnosti rozhodnutí podle Bruselské úmluvy a odkázal spol. Ampersand na prostředky obrany dostupné před francouzskými soudy. Společnost Ampersand podala proti tomuto rozhodnutí opravný prostředek.

Court of Appeal potvrdil rozhodnutí *High Court of Justice* v části týkající se neexistence důvodů pro odepření vykonatelnosti. V části týkající se rozhodnutí o přerušování řízení a jeho zrušení si však nebyl jistý správným výkladem ustanovení Bruselské úmluvy. Obrátil se tedy na Soudní dvůr s žádostí o zodpovězení následujících tří předběžných otázek, týkajících se výkladu článku 37 odst. 2 a článku 38 Bruselské úmluvy: „*Může navrhovatel, který podal ve Spojeném království opravný prostředek podle článku 36 Bruselské úmluvy, žádat, aby řízení bylo přerušeno na základě článku 38, v situaci, kdy není schopen prokázat některý z důvodů v článcích 27 a 28 pro odepření vykonatelnosti rozhodnutí vydaného v jiném členském státě, a pokud ano, o přerušování kterých „řízení“ může dle Bruselské úmluvy žádat?*“

„*Je skutečnost, že návrh na přerušování vykonávacího řízení ve státě původu byl soudem tohoto státu zamítnut, i) jakkoli relevantní a/ nebo ii) rozhodující pro rozhodnutí o přerušování řízení o opravném prostředku proti prohlášení vykonatelnosti dle článku 38 Bruselské úmluvy?*“

„*V případě, že některý ze soudů uvedených v článku 37 odst. 1 Bruselské úmluvy:*

- a) *zamítne návrh na přerušování řízení, nebo*
- b) *zruší dříve nařízené přerušování řízení*

o opravném prostředku proti prohlášení vykonatelnosti, může soud rozhodující o opravném prostředku dle článku 37 odst. 2 Bruselské úmluvy, omezeném na přezkoumání právních otázek, rozhodnout o přerušení, případně o znovu-přerušení řízení?“

Odůvodnění: Soudní dvůr odkázal na svá dřívější rozhodnutí ve věci 258/83 *Calzaturificio Brennero sas vs. Wendel GmbH Schuhproduktion International* a ve věci C-183/90 *B. J. van Dalssen and others vs. B. van Loon and T. Berendsen*, v nichž zdůraznil nutnost restriktivního výkladu pojmu „rozhodnutí vydané o opravném prostředku“ pro účely článku 37 odst. 2 Bruselské úmluvy.³⁰⁶ Rozšiřování okruhu rozhodnutí, vůči nimž je přípustný opravný prostředek dle článku 37 odst. 2 Bruselské úmluvy, by bylo v přímém rozporu se základním cílem Bruselské úmluvy, kterým je volný pohyb soudních rozhodnutí mezi členskými státy. Toho má být dosaženo prostřednictvím co nejjednoduššího a nejrychlejšího řízení ve státě, v němž je žádáno o výkon rozhodnutí. Z tohoto důvodu je nutno pojem „rozhodnutí o opravném prostředku“ vykládat výhradně ve smyslu rozhodnutí, v němž soud rozhoduje o meritu odvolacího řízení proti prohlášení vykonatelnosti, tedy o (ne)existenci důvodů pro odeprání vykonatelnosti.

Soudní dvůr tedy uvedl, že rozhodnutí, jímž soud, u něhož byl podán opravný prostředek proti prohlášení vykonatelnosti na základě článku 37 odst. 1 Bruselské úmluvy, odmítl na základě článku 38 Bruselské úmluvy přerušit řízení, není rozhodnutím o opravném prostředku ve smyslu článku 37 odst. 2 Bruselské úmluvy. Takové rozhodnutí proto nemůže být napadeno opravným prostředkem dle článku 37 odst. 2. Uvedené se týká jakéhokoli rozhodnutí, v němž soud, u něž byl podán opravný prostředek, rozhoduje o přerušení řízení, včetně zrušení rozhodnutí, jímž bylo řízení dříve přerušeno.

Z výše uvedených důvodů, především z důvodu požadavku restriktivní interpretace pojmů obsažených v dotčených ustanoveních (za účelem zajištění rychlého a efektivního mechanismu výkonu cizích soudních rozhodnutí v členských státech), je dále nutné trvat na tom, že soud rozhodující o opravném prostředku podle článku 37 odst. 2 Bruselské úmluvy³⁰⁷ není

³⁰⁶ Článek 44 Nařízení Brusel I.

³⁰⁷ Článek 44 Nařízení Brusel I. V České republice se bude jednat o dovolání, případně o žalobu pro zmatečnost.

oprávněn přerušit řízení. K tomu je v souladu s článkem 38 Bruselské úmluvy oprávněn pouze soud rozhodující o opravném prostředku proti prohlášení vykonatelnosti. Soud rozhodující o opravném prostředku dle článku 37 odst. 2 Bruselské úmluvy tak nemůže učinit ani tehdy, přiznávající-li mu takovou pravomoc vnitrostátní procesní předpisy. Vzhledem k tomu, že Bruselská úmluva (shodně Nařízení Brusel I) obsahuje autonomní úpravu řízení o prohlášení vykonatelnosti, včetně dostupných opravných prostředků, nelze tuto rozšiřovat ani odkazem na vnitrostátní právo dožadového členského státu.

Vlastní hodnocení autorky: V analyzovaném rozhodnutí Soudní dvůr opět, s odkazem na svou dřívější judikaturu, potvrdil nutnost restriktivního výkladu pojmu „rozhodnutí o opravném prostředku“ ve smyslu článku 37 odst. 2 Bruselské úmluvy. Jak již bylo uvedeno, pod tento pojem nelze zahrnout kupříkladu rozhodnutí, jímž soud vedoucí řízení o opravném prostředku proti prohlášení vykonatelnosti (článek 37 odst. 1) zamítne návrh na přerušení řízení dle článku 38 Bruselské úmluvy, případně, jímž dříve nařízené přerušování řízení zruší. Takovým rozhodnutím soud pouze upravuje řízení, nerozhoduje jím ve věci samé, tedy o důvodech pro odepření vykonatelnosti. Uvedené závěry platí shodně také ve vztahu k článku 44 a článku 46 Nařízení Brusel I.

Naopak věta druhá výrokové části předmětného rozhodnutí již ve vztahu k Nařízení Brusel I neplatí. Článek 38 Bruselské úmluvy výslovně omezoval pravomoc soudu přerušit řízení pouze na řízení o opravném prostředku proti prohlášení vykonatelnosti dle článku 37 odst. 1 Bruselské úmluvy (dnes článek 43 Nařízení Brusel I). Naopak článek 46 Nařízení Brusel I výslovně počítá s možností, že také soud rozhodující o opravném prostředku dle článku 44 Nařízení Brusel I může na návrh strany rozhodnout o přerušování řízení, je-li původní rozhodnutí napadeno řádným opravným prostředkem, případně neuplynula-li doposud lhůta pro jeho podání. V této části proto již rozhodnutí Soudního dvora ve vztahu k Nařízení Brusel I použitelné není.

IV.2.6 Dílčí závěr k opravnému prostředku proti opravnému prostředku proti rozhodnutí o prohlášení vykonatelnosti

Předmětem všech výše uvedených rozhodnutí, která se dnes vztahují k článku 44 Nařízení Brusel I, byl výklad ustanovení Bruselské úmluvy. Konkrétně se jednalo o výklad pojmu „rozhodnutí o opravném prostředku“ pro účely článku 37 odst. 2 Bruselské úmluvy. Všechna uvedená rozhodnutí setrvávají na požadavku restriktivní interpretace tohoto pojmu, čímž limitují okruh rozhodnutí, proti nimž lze uplatnit opravný prostředek dle článku 44 Nařízení Brusel I. Jinými slovy, předmětná výkladová rozhodnutí Soudního dvora zdůrazňují zcela mimořádnou povahu opravného prostředku dle článku 44 Nařízení Brusel I.³⁰⁸ V rozhodnutí ve věci *C-172/91 Volker Sonntag vs. Hans Waidmann, Elisabeth Waidmann and Stefan Waidmann* Soudní dvůr uvedl, že právo podat opravný prostředek dle článku 37 odst. 2 Bruselské úmluvy (článku 44 Nařízení Brusel I) svědčí výhradně stranám řízení o prohlášení vykonatelnosti, tedy navrhovateli a povinnému, nikoli třetím osobám, byť prokáží zájem na věci. Tyto osoby nemohou využít opravného prostředku dle článku 44 Nařízení Brusel I ani v případech, že by jim takovou možnost přiznávalo vnitrostátní právo. Z uvedeného lze dovodit, že přestože je pojem opravný prostředek dle článku 44 Nařízení Brusel I naplňován instituty vnitrostátního práva (viz Přílohu č. IV k Nařízení Brusel I), je nutno jej vnímat jako součást autonomního systému řízení o prohlášení vykonatelnosti. Tyto závěry platí jak ve vztahu k Bruselské úmluvě, tak ve vztahu k Nařízení Brusel I. Naopak rozhodnutí ve věci *C-432/93 Société d'Informatique Service Réalisation Organisation (SISRO) vs. Ampersand Software BV*, v části, v němž Soudní dvůr vyloučil možnost soudu rozhodující o opravném prostředku dle článku 37 odst. 2 Bruselské úmluvy přerušit řízení postupem dle článku 38, již ve vztahu k Nařízení Brusel I, s ohledem na znění článku 48, použitelné není.

Uvedená rozhodnutí zcela pozbývají svého významu ve vztahu k ustanovením Nařízení Brusel I v upravujícím fázi uznání a výkonu rozhodnutí vydaných v jiném členském státě. Důvodem je skutečnost, že Nařízení

³⁰⁸ KERAMEUS, Konstantinos. Article 44. In MAGNUS, Ulrich; MANKOWSKI, Peter. *European Commentaries on Private International Law. Brussels I Regulation*. 2nd ed. Munich: Sellier European Law Publishers, 2012. s. 771.

Brusel Ibis ruší řízení o prohlášení vykonatelnosti.³⁰⁹ Kapitola III Nařízení Brusel Ibis však počítá s institutem odepření výkonu,³¹⁰ jehož systém úpravy se svou povahou blíží systému řízení o prohlášení vykonatelnosti (např. zásadami, z nichž vychází, dostupnými opravnými prostředky, možností soudu přerušit řízení, apod.). Přestože judikaturu Soudního dvora k ustanovením Nařízení Brusel I týkajícím se prohlášení vykonatelnosti nelze automaticky použít na ustanovení o odepření výkonu dle Nařízení Brusel Ibis, mohou závěry Soudního dvora dle našeho názoru posloužit alespoň jako podpůrné vodítko při interpretaci ustanovení Nařízení Brusel Ibis.

IV.2.7 Částečné prohlášení vykonatelnosti

Článek 48 Nařízení Brusel I umožňuje, aby prohlášení vykonatelnosti bylo vydáno pouze ve vztahu k jednomu či několika z více nároků přiznaných rozhodnutím, o jehož uznání a výkon je žádáno. V souladu s odstavcem prvním citovaného článku může, přesněji řečeno je povinen³¹¹ soud, případně jiný příslušný orgán, rozhodnout o prohlášení vykonatelnosti pouze ve vztahu k jednomu nebo více nárokům přiznaným rozhodnutím v situaci, kdy nelze rozhodnutí prohlásit za vykonatelné v plném rozsahu, ať už z jakýchkoli důvodů. Jak vyplývá z dále uvedeného rozhodnutí Soudního dvora, tento postup bude praktický zejména tehdy, jestliže některý (některé) z nároků spadá do působnosti Nařízení Brusel I, zatímco jiné nikoli.³¹²

Dle odstavce druhého může také sám navrhovatel omezit prohlášení vykonatelnosti pouze na některý z nároků vyplývajících z rozhodnutí, o jehož uznání a výkon se jedná. To může nad rámec uvedeného přicházet v úvahu kupříkladu tehdy, splní-li žalovaný některou svou povinnost uloženou mu v rozhodnutí, zatímco jinou nikoli.

Článku 48 Nařízení Brusel I obsahově odpovídal článek 42 Bruselské úmluvy. Vzhledem k tomu, že Nařízení Brusel Ibis zcela ruší řízení o prohlášení vykonatelnosti, v tomto předpise již obdobné ustanovení nenajdeme.

³⁰⁹ Článek 39 Nařízení Brusel Ibis.

³¹⁰ Článek 46 a násl. Nařízení Brusel Ibis.

³¹¹ Dovojujeme tak z jazykového výkladu článku 48 odst. 1 Nařízení Brusel I, které stanoví: „Soud nebo jiný příslušný orgán vydá prohlášení vykonatelnosti (...).“

³¹² PAUKNEROVÁ, Monika. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. Praha: C. H. Beck, 2008. s. 169.

C-220/95 Antonius Van den Boogaard vs. Paula Laumen³¹³

Právní věta: „Je-li v jediném rozhodnutí vydaném v řízení o rozvod manželství rozhodnuto o výživném a vypořádání majetku manželů, je možné vykonat pouze první výrok, který spadá do (věcné) působnosti [Bruselské] úmluvy. Takový výrok může ukládat zaplacení pevně stanovené částky a převod majetku, je-li zřejmé, že cílem je zabezpečení výživy bývalého manžela.“

Faktický stav: Krátce po uzavření sňatku se pan Van den Boogaard a paní Laumen, původně s bydlištěm na území Nizozemí, přestěhovali do Londýna. O několik let později zde také podali návrh na rozvod a vypořádání manželského majetkového režimu. *High Court of Justice of England and Wales* rozhodl o rozvodu manželů a současně přiznal paní Laumen právo na zaplacení výživného oproti bývalému manželů, a to pevně stanovenou částkou. Ta měla být podle rozhodnutí soudu částečně pokryta výtěžkem z prodeje movitého majetku, dále převodem vlastnictví k malířskému dílu a k nemovitému majetku, a z části prostřednictvím zaplacení jednorázové peněžitě částky. Paní Laumen podala návrh na uznání a výkon předmětného rozhodnutí v Nizozemí. Předseda *Arrondissementsrechtbank te Amsterdam* prohlásil rozhodnutí *High Court of Justice* za vykonatelné a nařídil jeho výkon. Pan Van den Boogaard podal proti nařízenému výkonu opravný prostředek. *Arrondissementsrechtbank te Amsterdam*, který o opravném prostředku rozhodoval, vyjádřil pochybnost, zda předmětné rozhodnutí spadá do působnosti Bruselské úmluvy, a lze jej tedy prohlásit za vykonatelné postupem dle článku 31 a násl. Bruselské úmluvy.³¹⁴

Arrondissementsrechtbank te Amsterdam přerušil řízení a obrátil se na Soudní dvůr s následující předběžnou otázkou: „Je třeba rozhodnutí anglického soudu, které se, byť jen z části, dotýká výživovací povinnosti mezi (bývalými) manželi, považovat za rozhodnutí týkající se majetkových práv plynoucích z manželských vztahů ve smyslu bodu č. 1 článku 1 odst. 2 Bruselské úmluvy,³¹⁵ a to i za situace, kdy: a) rozhodnutí

³¹³ Rozsudek Soudního dvora ze dne 27. 2. 1997. *Antonius Van den Boogaard vs. Paula Laumen*. Věc C-220/95.

³¹⁴ Článek 38 a násl. Nařízení Brusel I.

³¹⁵ Článek 1 odst. 2 písm. a) Nařízení Brusel I. Shodně ustanovení v článku 1 odst. 2 písm. a) Nařízení Brusel Ibis. Článek 1 odst. 2 písm. e) Nařízení Brusel Ibis však ze své působnosti výslovně vylučuje i otázky týkající se výživovací povinnosti plynoucí z rodinných a manželských vztahů.

ukládá zaplacení pevně stanovené jednorázové částky; b) rozhodnutí ukládá povinnost manžela převést na bývalou manželku nemovitý majetek (dům) a malířské dílo; c) anglický soud ve svém rozhodnutí jasně uvedl, že dohodu o vypořádání společného jmění manželů nepovažuje za závaznou; d) z odůvodnění rozhodnutí nelze vyvodit, do jaké míry bylo konečné rozhodnutí ovlivněno skutečností uvedenou výše pod písmenem c)?“

Odůvodnění: Bruselská úmluva (ani Nařízení Brusel I) neobsahuje definici pojmu „majetková práva plynoucí z manželských vztahů“ ani pojmu „výživné“ či „vyživovací povinnosti“. Odlišení těchto dvou pojmů je přitom klíčové, neboť otázky související s prve uvedeným nespádají do věcné působnosti Bruselské úmluvy,³¹⁶ zatímco otázky týkající se druhého ano.³¹⁷ Anglickým soudům je vnitrostátním právem přiznána poměrně široká pravomoc v regulaci majetkového režimu a úpravy vyživovací povinnosti pro dobu po rozvodu manželství. Z tohoto důvodu mohou anglické soudy, a je tak často pravidlem, v jediném rozhodnutí rozhodnout o rozvodu manželství a upravit majetkové poměry manželů v době po rozvodu, jakož i přiznat jednomu z manželů právo na výživné vůči druhému manželu. Na soudu jiného členského státu, u nějž je žádáno o výkon takového rozhodnutí, je, aby důsledně rozlišoval mezi otázkami týkajícími se majetkového režimu manželů a těmi, které souvisejí s vyživovací povinností mezi bývalými manželi. Je nutné brát v úvahu účel předmětného rozhodnutí, který lze dovodit z jeho odůvodnění a skutkových okolností případu. Není přitom rozhodující, v jaké podobě má být výživné placeno (např. jednorázová částka či převod určitého majetku). Podstatné je, zda účelem tohoto majetkového plnění je zabezpečit výživu bývalého manžela. V případě, kdy se předmětné rozhodnutí dotýká jak manželského majetkového režimu, tak vyživovací povinnosti mezi manželi, lze v souladu s článkem 42 Bruselské úmluvy³¹⁸ omezit prohlášení vykonatelnosti pouze na část rozhodnutí (jed-

³¹⁶ Viz článek 1 odst. 2 Bruselské úmluvy, článek 1 odst. 2 písm. a) Nařízení Brusel I. Obdobně článek 1 odst. 2 písm. a) Nařízení Brusel Ibis.

³¹⁷ To ovšem neplatí od 18. 6. 2011, kdy se stalo použitelným nařízení Rady (ES) č. 4/2009 ze dne 18. 12. 2008 o příslušnosti, právu rozhodném, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovacích povinností (dále jen „Nařízení o výživném“). Nařízení Brusel Ibis proto ve svém článku 1 odst. 2 písm. e) otázky týkající se vyživovací povinnosti vyplývající z rodinných vztahů výslovně vylučuje a článek 7 již neobsahuje alternativní pravidlo pro založení příslušnosti ve věcech výživného.

³¹⁸ Shodně článek 48 Nařízení Brusel Ibis.

notlivý výrok či určité výroky), která spadá do působnosti Bruselské úmluvy (zde tedy část výroku stanovící povinnost platit výživné v době po rozvodu). Forma plnění přitom není v tomto ohledu relevantní.

Vlastní hodnocení autorky: Článek 42 Bruselské úmluvy, který zcela koresponduje se zněním článku 48 Nařízení Brusel I, počítá s možností tzv. částečného prohlášení vykonatelnosti. Ustanovení míří na případy, kdy bylo v jiném členském státě vydáno rozhodnutí o více nárocích, avšak takové rozhodnutí nelze dle Bruselské úmluvy (Nařízení Brusel I) s ohledem na její věcnou působnost prohlásit za vykonatelné v plném rozsahu. Soud dožádaného členského státu je dle článku 42 odst. 1 Bruselské úmluvy³¹⁹ oprávněn rozhodnout o prohlášení vykonatelnosti také jen ve vztahu k jednomu či několika nárokům přiznaným rozhodnutím. To může být praktické např. v situacích, kdy je některý z výroků stížen důvodem pro odepření uznání, anebo není-li splněna podmínka formální vykonatelnosti pouze některého z výroků v rozhodnutí.³²⁰ Jak uvedl Soudní dvůr v rozhodnutí ve věci *C-220/95 Van den Boogaard vs. Paula Laumen* toto je možné i v situaci, kdy některý z výroků spadá do působnosti Bruselské úmluvy (Nařízení Brusel I), zatímco jiný nikoli. Při zjišťování, zda konkrétní výrok soudního rozhodnutí spadá do věcné působnosti Bruselské úmluvy (Nařízení Brusel I), je třeba hodnotit skutkové okolnosti každého případu a především účel, jehož má být prostřednictvím daného výroku rozhodnutí dosaženo, jakož i účinky výroku rozhodnutí v systému práva.

Přestože se zkoumané rozhodnutí Soudního dvora týkalo rozlišení mezi výrokem o výživném a výrokem o vypořádání manželského majetkového režimu, nestává se uvedený názor Soudního dvora ode dne použitelnosti Nařízení o výživném zcela bezpředmětným. Dle našeho názoru je nutno závěrům Soudního dvora v rozhodnutí ve věci *C-220/95 Van den Boogaard vs. Paula Laumen* přiznat obecnější dopad. Avšak s ohledem na skutečnost, že Nařízení Brusel Ibis zcela ruší řízení o prohlášení vykonatelnosti, nebude možné těchto závěrů Soudního dvora využít při výkladu Nařízení Brusel Ibis.

³¹⁹ Článek 48 odst. 1 Nařízení Brusel I.

³²⁰ ROZEHNALOVÁ, Naděžda; VALDHANS, Jiří; DRLIČKOVÁ, Klára; KYSELOVSKÁ, Tereza. *Mezinárodní právo soukromé Evropské unie: (Nařízení Řím I, Nařízení Řím II, Nařízení Brusel I)*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. s. 332.

IV.2.8 Závěr

S ohledem na požadavek kontinuity mezi Bruselskou úmluvou a Nařízením Brusel I a z něj plynoucí požadavek konzistentní interpretace pojmů obsažených v obou dokumentech, je výkladová judikatura Soudního dvora k Bruselské úmluvě použitelná i ve vztahu k Nařízení Brusel I. Obdobně to platí i ve vztahu k Nařízení Brusel Ibis, které od 10. 1. 2015 nahrazuje dosavadní Nařízení Brusel I. Poněkud specifickým případem je v tomto ohledu Kapitola III Nařízení Brusel Ibis, která v důsledku revize doznala zásadních změn. Především bylo zrušeno řízení o prohlášení vykonatelnosti, jež představuje ústřední část Kapitoly III v původním Nařízení Brusel I.

Podle našeho názoru však nelze říci, že by judikatura Soudního dvora ke Kapitole III Bruselské úmluvy, resp. k Nařízení Brusel I zcela ztrácela na významu poté, co se Nařízení Brusel Ibis stane použitelným. V prvé řadě důvody pro neuznání, resp. nově pro odeprání uznání zůstávají, pouze s drobnými změnami, zachovány i v Nařízení Brusel Ibis. Této problematice se však věnuje další část této kapitoly.

Několik málo rozhodnutí Soudního dvora týkajících se Kapitoly III Bruselské úmluvy zůstane použitelnými i ve vztahu k Nařízení Brusel Ibis. Jmenujme například interpretaci pojmu „vykonatelnost rozhodnutí“, neboť i tento pojem se v Nařízení Brusel Ibis objevuje (článek 39 Nařízení Brusel Ibis). Některá další rozhodnutí sice nebude možné použít přímo, ve smyslu závazného výkladu určitého ustanovení, nicméně *ratio* těchto rozhodnutí považujeme za použitelné přinejmenším jako vodítko při výkladu ustanovení Nařízení Brusel Ibis.

Lze tedy shrnout, že použitelnost výkladové judikatury Soudního dvora ke Kapitole III Nařízení Brusel I bude zachována i nadále, po vstupu Nařízení Brusel I v účinnost, byť její význam bude postupem času slábnout a bude muset být nahrazena novou, vztahující se ke znění ustanovení Nařízení Brusel Ibis.

IV.3 Důvody pro odepření uznání, resp. výkonu - článek 45 Nařízení Brusel Ibis

IV.3.1 Úvod

JUDr. Klára Drličková, Ph.D., JUDr. Jiří Valdihans, Ph.D.

Nařízení Brusel Ibis obsahuje důvody pro odepření uznání, resp. výkonu v článku 45. Výše bylo uvedeno, že rozhodnutí vydaná v jednom členském státě a spadající do působnosti Nařízení Brusel Ibis jsou v ostatní členských státech uznávána automaticky. Rozhodnutí však nemají v ostatních členských státech žádné účinky, pokud jsou stižena některou z vad uvedených v článku 45. Podle Nařízení Brusel Ibis mohou být tyto důvody zkoumány:

- v rámci řízení o vydání rozhodnutí, že neexistuje žádný z důvodů pro odepření uznání (článek 36 odst. 2 Nařízení Brusel Ibis),
- pokud soud uznání rozhodnutí posuzuje jako předběžnou otázku v rámci jiného řízení (článek 36 odst. 3 Nařízení Brusel Ibis),
- v rámci posouzení návrhu na odepření uznání (článek 45 Nařízení Brusel Ibis),
- v rámci posouzení návrhu na odepření výkonu (článek 46 a násl. Nařízení Brusel Ibis).³²¹

V Nařízení Brusel I byly stejné důvody uvedeny v člancích 34 a 35 a zkoumaly se v rámci zvláštního řízení o uznání (článek 33 odst. 2 Nařízení Brusel I), pokud soud posuzoval uznání jako předběžnou otázku v rámci jiného řízení (článek 33 odst. 3 Nařízení Brusel I) a v rámci řízení o prohlášení vykonatelnosti (článek 38 a násl. Nařízení Brusel I). Totéž platilo pro Bruselskou úmluvu, kdy byly tyto důvody upraveny v člancích 27 a 28.³²²

Než se začneme zabývat jednotlivými důvody, uveďme si jejich společnou charakteristiku. Výčet důvodů je taxativní. Všechny důvody musí být vykládány restriktivně, protože představují výjimku ze zásady automatického uznání. Soud ve státě výkonu nesmí rozhodnutí v žádném případě

³²¹ ROZEHNALOVÁ, Naděžda; VALDHANS, Jiří; DRLIČKOVÁ, Klára; KYSELOVSKÁ, Tereza. *Mezinárodní právo soukromé Evropské unie: (Nařízení Řím I, Nařízení Řím II, Nařízení Brusel I)*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. s. 338.

³²² Tamtéž.

přezkoumávat ve věci samé.³²³ Při posuzování důvodů je soud ve státě výkonu vázán skutkovými a právními zjištěními soudu, který rozhodnutí vydal. Důvody jsou obligatorní. Pokud některý z nich existuje, soud je povinen uznání, resp. výkon odepřít a nemá možnost uvážení. Subsidiární aplikace národního práva nepřichází v úvahu. Pokud nelze rozhodnutí uznat podle nařízení, nemůže být následně uznáno podle národního práva. Jsou-li splněny podmínky působnosti nařízení, musí se použít, bez ohledu na to, zda rozhodnutí bude nebo nebude uznáno. Nařízení neobsahuje ustanovení, které by umožňovalo použití národního práva, i kdyby bylo v dané situaci příznivější.³²⁴

Nařízení Brusel Ibis obsahuje následující důvody pro odepření uznání, resp. výkonu:

1. zjevný rozpor s veřejným pořádkem státu uznání,
2. závažné vady řízení,
3. neslučitelnost rozhodnutí,
4. porušení některých pravidel o příslušnosti obsažených v Nařízení Brusel I.

Výčet důvodů obsažený v článku 45 Nařízení Brusel Ibis v zásadě koresponduje výčtu důvodů, které byly obsaženy v člancích 34 a 35 Nařízení Brusel I a člancích 27 a 28 Bruselské úmluvy. V důsledku přijetí Nařízení Brusel I a jeho následné revizi ovšem došlo k několika změnám. Z toho je třeba vycházet při hodnocení použitelnosti judikatury Soudního dvora.

IV.3.2 Zjevný rozpor s veřejným pořádkem státu uznání - článek 45 odst. 1 písm. a) Nařízení Brusel Ibis

JUDr. Jiří Valdžans, Ph.D.

Na následujících stránkách se budeme věnovat problematice možnosti odmítnout uznání a výkon cizího soudního rozhodnutí z důvodu zjevného rozporu s veřejným pořádkem státu uznání. Tuto možnost poskytuje čl. 45

³²³ Článek 52 Nařízení Brusel Ibis.

³²⁴ FRANCQ, Stéphanie. In MAGNUS, Ulrich; MANKOWSKI, Peter. Brussels I Regulation. Second Edition. Munich: Sellier European Law Publishers, 2012, s. 646 - 651; ROZEHNALOVÁ, Naděžda; VALDHANS, Jiří; DRLIČKOVÁ, Klára; KYSELOVSKÁ, Tereza. Mezinárodní právo soukromé Evropské unie: (Nařízení Řím I, Nařízení Řím II, Nařízení Brusel I) Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. s. 338.

odst. 1 písm. a) Nařízení Brusel Ibis: „*Na návrh kterékoli dotčené strany se uznání rozhodnutí odpře, je-li takové uznání zjevně v rozporu s veřejným pořádkem dožadáného členského státu.*“

Veřejný pořádek představuje dobře známý, tradiční institut mezinárodního práva soukromého a procesního. V podobě výhrady veřejného pořádku nalézá nezanedbatelnou pozici při kolizním způsobu určování rozhodného práva, kdy umožňuje orgánu aplikujícímu cizí právní řád tuto aplikaci odmítnout, pokud účinky cizího práva jsou v rozporu s veřejným pořádkem fóra. V mezinárodním právu procesním má veřejný pořádek obdobnou funkci. Představuje možnost obrany vůči vstupu cizích soudních rozhodnutí,³²⁵ pokud jsou tato rozhodnutí v rozporu s veřejným pořádkem. I přesto, že se jedná o institut tradiční, vymezení jeho obsahu nelze považovat za snadno zodpověditelnou otázku. Kupříkladu české vnitrostátní právo obsahovalo definici tohoto pojmu v již neplatném zák. č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním. Za veřejný pořádek se ve smyslu paragrafu 36 považovaly zásady společenského a státního zřízení, na nichž bylo nutné bez výhrady trvat. Nejednalo se tedy zdaleka o všechny zásady, nýbrž pouze o zásady natolik významné, že na jejich dodržování bylo nutné bezvýhradně trvat. Za tyto zásady bylo nutné považovat obsah těch právních norem, které sledovaly uspokojování zvláště závažných společenských potřeb. Proto bylo možné poměrně často spatřovat paralelu k ústavněprávním předpisům,³²⁶ i když toto tvrzení neplatí absolutně. Nová úprava v zák. č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém již definici tohoto pojmu neobsahuje. Nicméně stěží lze dospět k jinému závěru, než jsme uvedli výše k úpravě předcházející, čemuž nasvědčuje i důvodová zpráva.³²⁷ Tento stručný exkurs do českého vnitrostátního práva není náhodný, neboť jak vyplývá z textu Nařízení Brusel Ibis, soudy berou v potaz veřejný pořádek fóra. Obsah tohoto pojmu je tedy primárně určován v kontextu národního práva soudu, který rozhoduje o uznání a výkonu cizího soudního rozhodnutí. Jak však poukážeme níže při rozboru relevantní judikatury

³²⁵ Shodně je tento institut využíván i při nakládání s cizími rozhodnutími nálezy - viz např.

³²⁶ Viz např. KUČERA, Zdeněk *Mezinárodní právo soukromé*. Brno: Doplněk, 2009, s. 193-197

³²⁷ „Výhrady veřejného pořádku se má použít, jestliže by se účinky použití cizího předpisu přičítily takovým zásadám českého právního řádu, na nichž je nutno bez výhrady trvat, a dobrým mravům.“ Viz Důvodová zpráva, s. 48; podrobný rozbor viz PAUKNEROVÁ, Monika, ROZEHNALOVÁ, Naděžda, ZAVADILOVÁ, Marta a kol. *Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 37-47.

Soudního dvora, i jeho judikatura hraje při určování mezi tohoto pojmu podstatnou roli. V souvislosti s institutem veřejného pořádku se objevuje také pojem evropský veřejný pořádek (rozuměj veřejný pořádek EU), pod nějž jsou, ekvivalentně k národnímu veřejnému pořádku, zahrnovány principy umožňující řádné fungování jednotného vnitřního trhu.³²⁸ Lze si ovšem klást otázku, zda v členských státech EU má smysl rozlišovat mezi národním a evropským veřejným pořádkem. Jestliže stát vstoupí do EU a stane se státem členským, právo EU se stává právem účinným a aplikovatelným na území daného státu. Tento stát přijímá unijní principy. Evropský veřejný pořádek se proto stává nedílnou součástí veřejného pořádku daného státu.

Z hlediska vnitřního členění je možné veřejný pořádek rozdělit na hmotněprávní a procesní. Lze si patrně mezi členskými státy EU stěží představit takové rozdíly mezi hmotněprávními zásadami, které by vedly k využití veřejného pořádku v této oblasti. Ostatně toto nebylo potvrzeno ani žádnou judikaturou Soudního dvora. Oproti tomu v procesní oblasti si lze již využití veřejného pořádku představit snadněji. Existující judikatura Soudního dvora k tomuto ustanovení Nařízení Brusel I se týká právě takovýchto pochybení, a to i přesto, že veřejný pořádek procesního charakteru nemá sloužit ke kontrole procesu ve státě původu řízení, nýbrž pouze ke garanci zejména práva na spravedlivý proces.³²⁹

Vůči ostatním důvodům umožňujícím odmítnout uznání a výkon cizího soudního rozhodnutí představuje zjevný rozpor s veřejným pořádkem státu uznávání sběrnou kategorií, tj. lze jej využít tehdy, pokud nelze použít důvod jiný.³³⁰

Text tohoto ustanovení doznal vývojově naprosto minimálních změn. Ve verzi Nařízení Brusel I a Nařízení Brusel Ibis nejsou odchylky žádné, jediný rozdíl se objevuje ve srovnání s Bruselskou úmluvou. Ta neobsahovala podmínku, že rozpor s veřejným pořádkem musí být zjevný. Nedomníváme se ovšem, že by tento obsahový rozdíl představoval rozdíl aplikační. Doplnění této podmínky představuje pouze snahu o zpřesnění textu právě na základě do té doby již existující judikatury Soudního dvora.

³²⁸ ROZEHNALOVÁ, Naděžda; VALDHANS, Jiří; DRLÍČKOVÁ, Klára; KYSELOVSKÁ, Tereza. Mezinárodní právo soukromé Evropské unie: (Nařízení Řím I, Nařízení Řím II, Nařízení Brusel I). Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 340.

³²⁹ Ibid, s. 342.

³³⁰ Ibid, s. 341 a dále např. C-78/95 Bernardus Hendrikman a Maria Feyen vs. Magenta Druck & Verlag GmbH.

Judikáty zabývající se veřejným pořádkem budeme prezentovat v pořadí, které nejprve představí pozici Soudního dvoru při interpretaci tohoto pojmu a zároveň bude analyzovat postavení žalovaného z hlediska osobní účasti na řízení (*C-7/98 Dieter Krombachem vs. André Bamberski*). Na toto rozhodnutí navaží další, která rovněž budou analyzovat osobní účast žalovaného (*C-394/07 Marco Gambazzi vs. DaimlerChrysler Canada Inc., CIBC Mellon Trust Company*), nutnost odůvodnění původního meritorního rozhodnutí (*C-619/10 Trade Agency Ltd vs. Seramico Investments Ltd* a *C-302/13 flyLAL-Lithuanian Airlines AS, v likvidaci vs. Starptautiskā lidosta Rīga VAS, Air Baltic Corporation AS*), problematiku prohlášení vykonatelnosti již splněného rozhodnutí (*C-139/10 Prism Investments BV vs. Jaap Anne van der Meer, jednající jako insolvenční správce společnosti Arilco Holland BV*), problematiku nemožnosti praktického uplatnění uznávaného rozhodnutí (*C-420/07 Meletis Apostolides vs. David Charles Orams, Linda Elizabeth Orams*) či hmotněprávní veřejný pořádek (*C-38/98 Régie Nationale des Usines Renault SA vs. Maxicar SpA, Orazio Formento*).

C7/98 Dieter Krombachem vs. André Bamberski

Právní věta: „Článek 27 bod 1 úmluvy ze dne 27. září 1968 o příslušnosti a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, ve znění úmluvy ze dne 9. října 1978 o přistoupení Dánského království, Irska a Spojeného království Velké Británie a Severního Irska a úmluvy ze dne 25. října 1982 o přistoupení Řecké republiky je třeba vykládat takto:

1. Soud státu, ve kterém se uznání uplatňuje, nemůže u obžalovaného s bydlištěm na území tohoto státu přiblídnout pro účely ustanovení o veřejném pořádku obsaženého v čl. 27 bodu 1 uvedené úmluvy ke pouhé skutečnosti, že soud státu původu založil svou příslušnost na státní příslušnosti oběti trestného činu.
2. Soud státu, ve kterém se uznání uplatňuje, může u obžalovaného s bydlištěm na území tohoto státu a stíhaného pro úmyslný trestný čin přiblížit v rámci ustanovení o veřejném pořádku obsaženého v čl. 27 bodu 1 uvedené úmluvy ke skutečnosti, že soud státu původu odmítl tomuto obžalovanému právo nechat se obhajovat, aniž by se dostavil osobně.“

Faktický stav: André Bamberski (bydliště ve Francii) podal trestní oznámení francouzským soudům, v němž označil pana Krombacha jako odpovědného za smrt své dcery, k níž došlo v Německu. Po provedení vyšetřování byla věc postoupena francouzskému Cour d'appel de Paris, přičemž

panu Krombachovi byla doručena informace jak o tomto postoupení, tak oznámení o podání občanskoprávní žaloby panem Bamberskim jako otcem oběti, přičemž byla nařízena osobní přítomnost žalovaného při jednání. Ten se nedostavil a pařížský soud rozhodl v řízení pro zmeškání, kdy se za toho, proti komu je vedeno řízení pro zmeškání, nesmí dostavit žádný zástupce. Soud proto rozhodl, aniž by vyslechl přítomného zplnomocněného zástupce pana Krombacha, o povinnosti nahradit panu Bamberskimu škodu. Francouzský rozsudek byl následně prohlášen za vykonatelný v Německu. Po zamítnutí odvolání se pan Krombach obrátil na německý Bundesgerichtshof s tvrzením, že se proti odsouzení francouzským soudem nemohl účinně bránit. Německý soud položil Soudnímu dvoru tyto otázky:

„1) Mohou být pravidla soudní příslušnosti součástí veřejného pořádku ve smyslu čl. 27 bodu 1 Bruselské úmluvy, jestliže u osoby s bydlištěm na území jiného smluvního státu (čl. 2 první pododstavec Bruselské úmluvy) založil stát původu svou příslušnost výhradně na státní příslušnosti oběti (jak je stanoveno v čl. 3 druhém pododstavci Bruselské úmluvy, pokud jde o Francii)?“

V případě záporné odpovědi na první otázku:

„2) Může soud státu, ve kterém se uznání uplatňuje (čl. 31 první pododstavec Bruselské úmluvy), v rámci veřejného pořádku ve smyslu čl. 27 bodu 1 Bruselské úmluvy přiblížit ke skutečnosti, že trestní soud státu původu odmítl obhajobu povinného advokátem v adhezním řízení (článek II protokolu ze dne 27. září 1968 o výkladu Bruselské úmluvy) z důvodu, že obžalovaný s bydlištěm v jiném smluvním státě je stíhán pro úmyslný trestný čin a že se nedostavil k jednání osobně?„

V případě záporné odpovědi na druhou otázku:

„3) Může soud státu, ve kterém se uznání uplatňuje, v rámci veřejného pořádku ve smyslu čl. 27 bodu 1 Bruselské úmluvy přiblížit ke skutečnosti, že soud státu původu založil svou příslušnost výhradně na státní příslušnosti oběti (viz výše uvedená první otázka) a že mimoto odmítl, aby byl dotčený obžalovaný zastoupen advokátem (viz výše uvedená druhá otázka)?“

Odůvodnění: Své úvahy zahájil Soudní dvůr tím, že článek 27 Bruselské úmluvy (čl. 45 nařízení Brusel Ibis) musí být vykládán striktně, neboť představuje překážku realizace základního cíle Úmluvy, tedy zajištění volného pohybu soudních rozhodnutí stanovením jednoduchého a rychlého postupu

při výkonu cizího rozhodnutí. Vymezení pojmu veřejný pořádek proto spadá pod unifikující výklad, a to i přesto, že státům zůstává určitá volnost při určování požadavků vyplývajících z jejich veřejného pořádku. Soudní dvůr proto sice nemůže určovat obsah konkrétního národního veřejného pořádku, nicméně je oprávněn stanovit určité meze tohoto institutu.

K první otázce:

Dopad Bruselské úmluvy není vyloučen na rozhodnutí trestních soudů o občanskoprávních nárocích³³¹. Soud ve státě výkonu není oprávněn, s výjimkou taxativně vymezených případů³³², zkoumat příslušnost soudů státu původu rozhodnutí, což je ještě dále utvrzeno upřesněním, že pravidla pro určení příslušnosti nepodléhají výhradě veřejného pořádku. Proto veřejný pořádek státu výkonu rozhodnutí nelze namítat z důvodu nedodržení příslušnosti dle Úmluvy (rozuměj nyní Nařízení).

Ke druhé otázce:

Podstatou této otázky je možnost uplatnění výhrady veřejného pořádku v situaci, kdy soud státu původu rozhodnutí odebral žalovanému právo hájit se, pokud se obžalovaný nedostavil k tomuto soudu osobně. Soudní dvůr uvedl, že soud státu výkonu nemůže přezkoumávat správnost právních nebo skutkových posouzení. Stejně tak nelze námitku výhrady použít pouze s ohledem na různost právních pravidel ve státě původu a státě výkonu rozhodnutí. Výhradu lze použít pouze tehdy, pokud by byla porušena nějaká základní právní zásada obsažená v právu státu výkonu. Porušení by muselo představovat flagrantní, zjevné porušení takové právní zásady s důrazem na to, že se musí jednat o základní právní zásadu, resp. základní právo. Právo nechat se obhajovat Soudní dvůr považuje za takové právo, které zaujímá eminentní postavení v organizaci a průběhu spravedlivého procesu, navíc se jedná o právo vyplývající ze společných ústavních tradic členských států. Odkázal i na rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva, které právo na obhajobu řadí mezi základní prvky spravedlivého procesu s tím, že toto

³³¹ C-172/91 Volker Sonntag v Hans Waidmann, Elisabeth Waidmann vs. Stefan Waidmann.

³³² Čl. 28 Úmluvy, tj. čl. 35 odst. 3 nařízení Brusel I, resp. 45 odst. 1 písm. c) Nařízení Brusel Ibis.

právo nelze pozbýt z pouhého důvodu nepřítomnosti na jednání.³³³ I přesto, že unifikovaná úprava má zajistit zjednodušení formalit, nesmí toho být dosaženo prostřednictvím oslabení práva na obhajobu.³³⁴

Odmítnutí vyslechnout obhajobu obviněného lze proto považovat za zjevné porušení základního práva. Na tomto stanovisku Soudní dvůr trval i přesto, že podle čl. II protokolu připojeného dle čl. 65 k Úmluvě mohou osoby s bydlištěm v jednom smluvním státě být obhajovány v jiném smluvním státě k tomu oprávněnými osobami, jestliže jsou stíhány za neúmyslný trestný čin³³⁵. To sice Soudní dvůr nijak nepopřel, ale zároveň uvedl, že právo obhajoby musí být respektováno v každém řízení, které může vést k nepříznivému zásahu do právního postavení určité osoby.³³⁶

Vzhledem ke kladné odpovědi na druhou otázku již Soudní dvůr neodpovídal na otázku třetí.

Vlastní hodnocení autora: Institut veřejného pořádku byl v tomto rozhodnutí prověřen z několika úhlů. Primárně se Soudní dvůr zabýval svojí pozicí při interpretaci tohoto pojmu. Krom toho, že uznal zcela výjimečnou povahu tohoto institutu mající mimo jiné dopad na jeho restriktivní interpretaci, uvedl, že nemůže určovat a naplňovat obsah tohoto pojmu, neboť toto přísluší národním orgánům v kontextu národního práva. Vedle toho však je nutné brát v potaz cíle evropského justičního prostoru, tj. zejména princip volného pohybu soudních rozhodnutí. Příliš široké uplatňování výhrady veřejného pořádku by mohlo naplňování tohoto principu narušit. Soudnímu dvoru proto z povahy věci musí dle jeho názoru náležet alespoň kontrola mezi tohoto institutu. Tím Soudní dvůr vymezil svoji další pozici a utvrdil svoji pravomoc i další interpretaci obsahu tohoto institutu.

Následně již přikročil ke konkrétnějším aspektům. Veřejný pořádek nelze uplatnit z důvodu nedodržení pravidel o příslušnosti dle Bruselské úmluvy, resp. navazujících nařízení. Naopak tento institut lze vzít v potaz, pokud

³³³ Viz např. rozsudek *Poitrimol vs. Francie*, ze dne 23. listopadu řada A č. 277-A nebo rozsudek *Pelladoah vs. Nizozemsko* ze dne 22. září 1994, řada A č. 297-B.

³³⁴ Viz 49/84 *Leon Emile Gaston Carlos Debaecker vs. Berthe Plouvier v Cornelis Gerrit Bouwman*.

³³⁵ Viz 157/80 *Siegfried Ewald Rinkau*.

³³⁶ Viz C-135/92 *Fiskano AB vs. Commission of the European Communities*; C-32/95 *Commission of the European Communities vs. Lisrestala and others*

dojde k porušení práva na obhajobu, například tím, že obžalovanému je odmítnuto právo nechat se obhajovat, pokud se nedostaví k jednání také osobně. To Soudní dvůr považuje za flagrantní a zjevné porušení základní právní zásady, tj. práva na obhajobu.

C394/07 Marco Gambazzi vs. DaimlerChrysler Canada Inc., CIBC Mellon Trust Company

Právní věta: „Článek 27 bod 1 Úmluvy ze dne 27. září 1968 o soudní příslušnosti a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, ve znění Úmluvy ze dne 9. října 1978 o přistoupení Dánského království, Irska a Spojeného království Velké Británie a Severního Irska, Úmluvy ze dne 25. října 1982 o přistoupení České republiky, Úmluvy ze dne 26. května 1989 o přistoupení Španělského království a Portugalské republiky, jakož i Úmluvy ze dne 29. listopadu 1996 o přistoupení Rakouské republiky, Finské republiky a Švédského království, musí být vykládán následovně:

Soud státu, v němž se žádá o uznání, může s ohledem na klauzuli o veřejném pořádku uvedenou v tomto článku zohlednit skutečnost, že soud státu původu rozhodl o nárocích žalobce, aniž by vyslechl žalovaného, který se řádně dostavil na jednání před tímto soudem, ale který byl vyloučen z řízení usnesením z důvodu, že neplnil povinnosti uložené dřívějším usnesením přijatým v rámci téhož řízení, pokud se domnívá, že na základě celkového posouzení řízení a se zřetelem ke všem skutečnostem se toto opatření o vyloučení zdá být zjevným a nepřiměřeným zásahem do práva žalovaného být vyslechnut.“

Faktický stav: Původní spor se týkal nároku na náhradu škody, kterou vymáhaly společnosti DaimlerChrysler Canada Inc. (DaimlerChrysler) a CIBC Mellon Trust Company (CIBC) se sídly v Kanadě vůči Marcu Gambazzimu s bydlištěm ve švýcarském Luganu. V rámci tohoto sporu, který byl veden před britskými soudy, bylo ve Velké Británii vydáno usnesení zakazující panu Gambazzimu nakládat s částí jeho majetku (freezing order) a příkazující poskytnout informace o části jeho majetku současně s předložením určitých dokumentů (disclosure order). Usnesení bylo doručeno švýcarskými orgány panu Gambazzimu, který se také dostavil k jednání před britský High Court. Následně ovšem nesplnil plně „disclosure order“. Soud proto vydal rozhodnutí, kterým mu zakázal další účast na řízení, dokud veškeré povinnosti z tohoto usnesení nesplní (unless order). Pan Gambazzi se proti usnesením odvolal, ovšem odvolání bylo zamítnuto. Vzhledem k neplnění povinností

z usnesení byl pan Gambazzi odsouzen za pohrdání soudem a byl vyloučen z řízení. V jeho nepřítomnosti poté High Court vyhověl návrhu obou společností a uložil mu uhradit náhradu škody ve výši přesahující 140 mil CAD a 130 mil USD s příslušenstvím.

Obě společnosti požádaly o výkon rozhodnutí v Itálii, přičemž milánský soud rozhodl o jejich vykonatelnosti. Pan Gambazzi se proti usnesení o prohlášení vykonatelnosti odvolal s tím, že rozhodnutí High Court jsou v rozporu s veřejným pořádkem ve smyslu čl. 27 odst. 1 Bruselské úmluvy, neboť byla vydána v rozporu s právem na obhajobu a zásadou kontradiktornosti. Corte d'appello di Milano proto přerušil řízení a obrátil se na SDEU s touto předběžnou otázkou:

„Může na základě klauzule o veřejném pořádku uvedené v čl. 27 bodu 1 Bruselské úmluvy soud státu, v němž se žádá o výkon rozhodnutí, brát ohled na skutečnost, že soud státu, který vydal rozhodnutí, zcela upřel žalovanému, který se dostavil k soudu, možnost hájit se, a to na základě přijetí usnesení o vyloučení („debarment“) za výše popsaných podmínek; nebo brání uvedené ustanovení vykládané společně se zásadami vyplývajícími z článku 26 a následujících Bruselské úmluvy o vzájemném uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v rámci Společenství tomu, aby vnitrostátní soud považoval průběh občanskoprávního řízení, v němž je jednomu účastníku řízení zabráněno vykonávat práva obhajoby na základě usnesení o vyloučení vydaného soudem z důvodu nesplnění soudního příkazu, za odporující veřejnému pořádku ve smyslu čl. 27 bodu 1 uvedené úmluvy?“

Odůvodnění: Soudní dvůr nejprve zkoumal, zda je rozhodnutí britského High Court rozhodnutím ve smyslu článku 25 Bruselské úmluvy (článek 2 písm. a) Nařízení Brusel Ibis). Připomněl, že článek 25 Bruselské úmluvy se vztahuje na všechna rozhodnutí vydaná soudy smluvních (nyní členských) států. Soudní dvůr se přidržel stanoviska generální advokátky s tím, že britské rozhodnutí je z povahy věci rozhodnutím pro zmeškání v občanskoprávním řízení a jako takové má kontradiktorní povahu. Fakt, že bylo rozhodnuto i přes přítomnost žalovaného, jako kdyby se k řízení nedostavil, na tomto nic nemění. Tento fakt lze ovšem zohlednit při zkoumání souladu rozhodnutí s veřejným pořádkem státu, kde má být rozhodnutí uznáno.

Zároveň zdůraznil, že právo na obhajobu je právem základním, vyplývajícím jak z mezinárodních mechanismů ochrany základních lidských práv a svobod, tak ze společných ústavních tradic členských států. Na druhou stranu

se však nejedná o absolutní výsadu, omezení tohoto práva jsou připuštěna, ovšem nesmí představovat zjevný a nepřiměřený zásah. Lze proto připustit sankce za průtahy v řízení vedoucí až k odepření spravedlnosti, nicméně tyto sankce nesmí být zjevně nepřiměřené sledovanému cíli, tj. zabezpečení efektivního průběhu řízení za účelem řádného výkonu spravedlnosti. Vyloučení účasti na řízení, jak nastalo v tomto případě, je nejzávažnějším možným omezením, a proto musí vyhovět velmi přísným požadavkům, aby nebylo shledáno zjevně nepřiměřeným.

Soudní dvůr se také rozhodl zohlednit rozhodnutí švýcarského soudu, kterým bylo zamítnuto odvolání proti rozhodnutí o zamítnutí návrhu na uznání a výkon britského rozhodnutí ve Švýcarsku. V odvolání sice švýcarský soud konstatoval, že vyloučení pana Gambazziho z řízení před britským soudem není v rozporu se švýcarským veřejným pořádkem, ale shledal další okolnosti, které vyvolaly rozpor s veřejným pořádkem v režimu článku 27 odst. 1 Luganské úmluvy o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (ustanovení odpovídající článku 25 odst. 1 Bruselské úmluvy a tedy i článku 45 odst. 1 písm. a) Nařízení Brusel Ibis). Podle Soudního dvora je vhodné závěry švýcarského soudu vzít v potaz vzhledem k požadavkům vyplývajícím z protokolu o jednotném výkladu Luganské úmluvy. I přesto, že rozhodnutí švýcarského soudu není nijak zavazující pro italský soud, který posuzuje rozpor předmětného rozhodnutí s italským veřejným pořádkem, musí Soudní dvůr plnit interpretační roli, a proto upřesnit zásady, podle nichž má předkládající (italský) soud postupovat.

Zda je opatření přijaté britským soudem slučitelné s veřejným pořádkem předkládajícího soudu musí být posouzeno s ohledem na celé řízení a se zřetelem ke všem okolnostem. V tomto konkrétním případě se tedy jedná nejen o podmínky, na základě nichž byla vydána rozhodnutí o náhradě škody, ale i podmínky, na základě kterých byla v dřívějším stádiu řízení přijata disclosure order a unless order. Je proto nutné zkoumat (ovšem aniž by to představovalo zakázaný přezkum meritorní), zda:

- a) bylo v případě disclosure order zohledněno, že pan Gambazzi je advokát a předložení informací, které britský soud požadoval, by vedlo k porušení profesního tajemství a jeho trestní odpovědnosti;

- b) v případě unless order disponoval pan Gambazzi procesními prostředky zajist'ujícími možnost napadnout toto opatření;
- c) v případě konečného rozhodnutí byla přezkoumána opodstatněnost nároků, vzhledem k tomu, že panu Gambazzimu nebylo umožněno se účastnit řízení, a zda pan Gambazzi měl možnost se k tomuto vyjádřit a disponoval opravným prostředkem.

Soudní dvůr proto shrnul:

Soud státu, v němž se žádá o uznání, může s ohledem na klauzuli o veřejném pořádku uvedenou v tomto článku zohlednit skutečnost, že soud státu původu rozhodl o nárocích žalobce, aniž by vyslechl žalovaného, který se řádně dostavil na jednání před tímto soudem, ale který byl vyloučen z řízení usnesením z důvodu, že neplnil povinnosti uložené dřívějším usnesením přijatým v rámci téhož řízení, pokud se domnívá, že na základě celkového posouzení řízení a se zřetelem ke všem skutečnostem se toto opatření o vyloučení zdá být zjevným a nepřiměřeným zásahem do práva žalovaného být vyslechnut.

Vlastní hodnocení autora: V rozhodnutí Krombach Soudní dvůr posuzoval situaci, kdy se obžalovaný k jednání nedostavil osobně, ale chtěl se nechat právně zastupovat. V tomto případě se jednalo o situaci, kdy se žalovaný osobně dostavit chtěl či se dostavil, nicméně mu nebylo umožněno účastnit se jednání v důsledku jeho (vadného) chování v předcházejících stádiích řízení. Soudní dvůr byl v tomto případě o něco zdrženlivější. Sice akceptoval možnost využití výhrady veřejného pořádku v takovém případě, opět s odůvodněním základní a zásadní povahy práva na obranu, ovšem s výhradou toho, že musí být posouzeno řízení jako celek. Z takového posouzení by muselo vyplynout, že výsledek, tj. nepřipuštění žalovaného k řízení, představuje zjevný a nepřiměřený zásah do jeho právního postavení. Možnost uplatnění výhrady veřejného pořádku tedy není automatická, ale může nastoupit až poté, co soud ve státě uznání zváží veškeré okolnosti z původního řízení, včetně toho, zda bylo možné využít opravné prostředky ve státě původu rozhodnutí a zda tyto prostředky skutečně využity byly. Nejedná se pouze o okolnosti vydání finálního rozhodnutí (v tomto případě rozhodnutí

o nároku na náhradu škody), ale i okolnosti, za nichž bylo žalovanému přikázáno činit určité úkony v řízení a v důsledku jejich nesplnění zakázáno se účastnit zbytku řízení.

C-619/10 Trade Agency Ltd vs. Seramico Investments Ltd

Právní věta: „Článek 34 bod 1 nařízení č. 44/2001, na který odkazuje čl. 45 odst. 1 tohoto nařízení, musí být vykládán v tom smyslu, že soud dožadáného členského státu nemůže na základě ustanovení o veřejném pořádku odmítnout výkon rozsudku pro zmeškání, jímž byl spor rozhodnut po meritorní stránce, který neobsahuje posouzení předmětu ani základu žaloby a který neuvádí žádné argumenty k opodstatněnosti této žaloby, ledaže se mu na základě posouzení řízení v jeho celistvosti a s přiblížením ke všem relevantním okolnostem jeví, že tento rozsudek představuje zjevný a nepřiměřený zásah do práva žalovaného na spravedlivý proces zakotveného v čl. 47 druhém pododstavci Listiny základních práv Evropské unie z důvodu nemožnosti podat proti němu užitečně a účinně opravný prostředek.“

Faktický stav: Společnost Seramico (Velká Británie) v září 2009 podala k britskému soudu žalobu vůči společnostem Trade Agency (Lotyšsko) a Hill Market Management LLP na zaplacení částky 289.122,10 GBP. Návrh byl oběma žalovaným doručen. Společnost Trade Agency nereagovala, a proto byl vůči ní v říjnu 2009 vydán rozsudek pro zmeškání. Ještě v říjnu 2009 společnost Seramico podala návrh na uznání a výkon tohoto rozsudku k lotyšskému soudu společně s osvědčením dle čl. 54 Nařízení Brusel I. Návrhu bylo vyhověno. Také opravný prostředek podaný společností Trade Agency byl v březnu 2010 zamítnut. Trade Agency proto podala kasační opravný prostředek pro porušení práva na účinnou obranu v původním řízení před britským soudem s tím, že žalovaná jednak nebyla informována o podání žaloby a dále že původní rozhodnutí je ve zjevném rozporu s lotyšským veřejným pořádkem, protože není vůbec odůvodněno.³³⁷ Lotyšský Nejvyšší soud přerušil řízení a obrátil se na Soudní dvůr s následujícími předběžnými otázkami:

„1) V případě, kdy je k rozhodnutí zabraničního soudu přiloženo osvědčení [...], avšak žalovaný přesto namítá, že mu nebyla doručena žaloba, která byla podána v členském

³³⁷ Rozhodnutí obsahovalo pouze konstatování, že žalovaná neodpověděla na žalobu a proto je jí uložena povinnost uradit požadovanou částku.

státě původu, je soud dožadáného členského státu při přezkumu důvodu odmítnutí uznání rozhodnutí uvedeného v čl. 34 bodu 2 nařízení č. 44/2001 příslušný k tomu, aby sám přezkoumal, zda informace, které jsou uvedeny v osvědčení, odpovídají důkazům? Je takto široká pravomoc soudu dožadáného členského státu v souladu se zásadou vzájemné důvěry ve výkon spravedlnosti, která je uvedena v bodech 16 a 17 odůvodnění nařízení č. 44/2001?

2) Je rozsudek pro zmeškání, jímž je vyřešen spor po meritorní stránce, který neobsahuje posouzení předmětu žaloby ani jejího základu, a v němž se neuvádí žádný argument týkající se opodstatněnosti žaloby, v souladu s článkem 47 [Listiny] a neporušuje právo žalovaného na spravedlivý proces, které je uvedeným článkem chráněno?“

Odůvodnění: První otázka se týká článku 34 bodu 2, a bude proto analyzována v následující části.

Ke druhé otázce:

Podstatou druhé otázky je, zda lze za rozpor s veřejným pořádkem (porušení práva na spravedlivý proces) považovat skutečnost, že uznávané rozhodnutí neobsahuje posouzení předmětu ani základu žaloby, ani neuvádí argumenty o opodstatněnosti žaloby. Soudní dvůr v této souvislosti zopakoval řadu závěrů ze svých předcházejících rozhodnutí o restriktivnosti výkladu, o možnosti kontrolovat meze uplatnění institutu veřejného pořádku (nikoliv však vymezovat samotný obsah tohoto institutu), možnosti využití tohoto institutu pouze tehdy, kdy dochází k porušení základních zásad práva státu uznání či zákazu přezkumu ve věci samé.

Soudní dvůr dospěl k závěru, že dodržování práva na spravedlivý proces vyžaduje, aby každé soudní rozhodnutí bylo odůvodněno, a to proto, aby žalovaný mohl pochopit důvody jeho odsouzení a podat proti takovému rozhodnutí užitečně a účinně opravný prostředek. Nicméně ani základní práva nepředstavují absolutní výsady, mohou v sobě zahrnovat omezení za podmínky, že tato omezení odpovídají cílům obecného zájmu a nepředstavují zjevný a nepřiměřený zásah do těchto práv.³³⁸ V tomto případě britská vláda

³³⁸ V tomto smyslu viz C-28/05 G. J. Dokter, Maatschap Van den Top a W. Boekhout vs. Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, bod 75; C-394/07 Marco Gambazzi proti DaimlerChrysler Canada Inc. a CIBC Mellon Trust Company, bod 29; jakož i C-317/08 až C-320/08 Rosalba Alassini proti Telecom Italia SpA (C-317/08), Filomena Califano vs. Wind SpA (C-318/08), Lucia Anna Giorgia Iacono vs. Telecom Italia SpA (C-319/08) a Multiservice Srl vs. Telecom Italia SpA (C-320/08), bod 63.

uvedla, že předmětný rozsudek pro zmeškání může být vydán pouze tehdy, kdy žalobce doručí a podá návrh na zahájení, společně s podrobným popisem návrhových žádání s detailním právním odůvodněním a skutkovým základem sporu. Na toto implicitně odkazuje rozsudek. Další podmínkou je, že žalovaný, ač byl řádně informován, nepředloží nebo nedá najevo svůj úmysl předložit žalobní odpověď ve stanovené lhůtě. Přijetí rozsudku pro zmeškání má zajistit rychlý, účinný a méně nákladný průběh řízení zahájených za účelem vymáhání nesporných pohledávek. To může samo o sobě omezit právo na spravedlivý proces v rozsahu, v němž je vyžadována odůvodněnost soudních rozhodnutí. Soudu státu uznání proto přísluší právo ověřit, zda omezení zavedená britským procesním systémem nejsou ve vztahu ke sledovanému cíli zjevně nepřiměřená. Proto soud uznání sice nemůže odmítnout uznání a výkon rozsudku pro zmeškání, který neobsahuje posouzení předmětu ani základu žaloby ani neuvádí argumenty k opodstatněnosti žaloby, ledaže by se mu na základě posouzení řízení v jeho celistvosti a s přihlédnutím ke všem relevantním okolnostem jevílo, že rozsudek představuje zjevný a nepřiměřený zásah do práva žalovaného na spravedlivý proces z důvodu nemožnosti podat užitečně a účinně opravný prostředek.

Vlastní hodnocení autora: Stejně jako u předcházejících dvou rozhodnutí se odůvodnění Soudního dvoru úzce týká dodržení práva na spravedlivý proces. Nikoliv však z pohledu přímého práva na realizaci obrany účastnictvím v řízení, ale zprostředkovaně z pohledu seznámení se s úvahami, které soud vedly k jeho rozhodnutí a tudíž opět možnosti následně se proti takovému rozhodnutí bránit. Předmětné rozhodnutí neobsahovalo posouzení předmětu ani základu žaloby, ani žádné argumenty o její opodstatněnosti. Soudní dvůr pod právem na spravedlivý proces spatřuje i nutnost, aby soud svoje rozhodnutí odůvodnil. Zároveň ale uvedl, že byť se jedná o právo základní, nejedná se o právo absolutně nepřekročitelné. I základní práva v sobě zahrnují možnost jejich omezení, pokud nedochází ke zjevnému a nepřiměřenému zásahu do takových práv. A právě případný zjevný a nepřiměřený zásah představuje skutečnost, kterou je soud státu uznání oprávněn zkoumat a posoudit s ohledem na celistvost původního řízení. Tedy mimo jiné i s ohledem na to, zda případné informace, které by se jinak patrně objevily v odůvodnění, jsou zjistitelné z jiných aspektů řízení (návrh

s podrobným popisem návrhových žádání s detailním právním odůvodněním a skutkovým základem sporu). Výhrada veřejného pořádku by následně byla uplatnitelná, pokud by se chybějící odůvodnění odrazilo v nemožnosti podat užitečně a účinně opravný prostředek.

C-302/13 flyLAL-Lithuanian Airlines AS, v likvidaci vs. Starptautiskā lidosta Rīga VAS, Air Baltic Corporation AS

Právní věta: „1) Článek 1 odst. 1 nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech musí být vykládán v tom smyslu, že taková žaloba na náhradu škody vyplývající z údajných porušení unijního práva hospodářské soutěže, o jakou se jedná ve věci v původním řízení, spadá pod pojem „věci občanské a obchodní“ ve smyslu tohoto ustanovení, a tudíž do oblasti působnosti tohoto nařízení.

2) Článek 22 bod 2 nařízení č. 44/2001 musí být vykládán v tom smyslu, že takové řízení o žalobě na náhradu škody vyplývající z údajných porušení unijního práva hospodářské soutěže, o jaké se jedná ve věci v původním řízení, není řízením, jehož předmětem je platnost usnesení orgánů společnosti ve smyslu tohoto ustanovení.

3) Článek 34 bod 1 nařízení č. 44/2001 musí být vykládán v tom smyslu, že ani způsob stanovení výše částek, jichž se týkají předběžná a zajišťovací opatření vyhlášená rozhodnutím, o jehož uznání a výkon se žádá, je-li možné vysledovat úvahy, které vedly ke stanovení výše uvedených částek, a bylo-li zároveň možné využít opravných prostředků za účelem zpochybnění takového způsobu výpočtu a tyto prostředky byly využity, ani pouhé dovolávání se závažných hospodářských důsledků nepředstavují důvody prokazující porušení veřejného pořádku členského státu, v němž se o uznání žádá, jež umožňují odmítnout uznat a vykonat v tomto členském státě takové rozhodnutí vydané v jiném členském státě.“

Faktický stav: Společnost flyLAL se žalobou u litevského soudu domáhala náhrady škody ze zneužití dominantního postavení na trhu letů z a na Letiště Vilnius společností Air Baltic a z protisoutěžní dohody mezi žalovanými. Žalující navrhla vydání série předběžných a zajišťovacích opatření. Litevský soud žalobě vyhověl v prosinci 2008 a nařídil zajištění movitých a nemovitých věcí společnosti Air Baltic a Starptautiskā lidosta Rīga v celkové výši 58 mil. EUR. V roce 2012 uznal a nařídil výkon tohoto rozhodnutí lotyšský soud, jehož rozhodnutí bylo potvrzeno i v odvolacím řízení. Společnosti Air Baltic a Starptautiskā lidosta Rīga podaly kasační opravné prostředky s tím,

že uznání a výkon jsou v rozporu s pravidly mezinárodního práva veřejného a s Nařízením Brusel I. Argumentovaly, že věc nespadá do věcné působnosti Nařízení, neboť předmětem sporu jsou letištní poplatky stanovené státními předpisy. Naopak flyLAL trvala na občanskoprávním charakteru žaloby, neboť se domáhala náhrady škody vyplývající z porušení čl. 81 a 82 SES. Soud posuzující kasační opravný prostředek měl pochybnosti o charakteru žaloby, dále o možnosti dopadu výlučné příslušnosti dle Nařízení Brusel I, neboť výši letištních poplatků stanovuje orgán obchodní společnosti, a konečně i o možném dopadu čl. 34 bod 1 Nařízení, a to kvůli výši nárokované částky, kterou uznávaný rozsudek nijak nevysvětluje, a také kvůli skutečnosti, že flyLAL byla v tu dobu v likvidaci a tudíž by nebyla schopna nahradit ztráty, které oběma žalovaným v důsledku uplatnění předběžných a zajišťovacích opatření mohou vzniknout. Otázky k Soudnímu dvoru byly formulovány takto:

„1) Je třeba za občanskou nebo obchodní věc ve smyslu nařízení č. 44/2001 považovat spor, v němž se žalobkyně domáhá náhrady škody a určení protiprávnosti jednání žalovaných spočívajícího v protiprávní době a ve zneužití dominantního postavení, které je založeno na použití obecně závazných právních předpisů jiného členského státu, s ohledem na to, že protiprávní dohody jsou neplatné od okamžiku jejich uzavření a vydávání právních norem je činností státu v oblasti veřejného práva (acta iure imperii), na kterou se vztahuje soudní imunita státu vůči soudům jiného státu?

2) V případě kladné odpovědi na první otázku (spor je občanskou nebo obchodní věcí ve smyslu nařízení č. 44/2001), je třeba mít za to, že řízení o náhradu škody je sporem, jehož předmětem je platnost usnesení orgánů společnosti ve smyslu čl. 22 bodu 2 uvedeného nařízení, což umožňuje neuznat rozhodnutí podle jeho čl. 35 odst. 1?

3) Jestliže předmět žaloby na náhradu škody spadá do oblasti působnosti čl. 22 bodu 2 nařízení č. 44/2001, je soud státu, v němž se o uznání žádá, povinen v souvislosti s uznáním rozsudku, jímž byla nařízena předběžná a zajišťovací opatření, ověřit, zda jsou splněny podmínky vyjmenované v čl. 35 odst. 1 tohoto nařízení?

4) Lze doložit veřejného pořádku obsaženou v čl. 34 bodě 1 nařízení č. 44/2001 vykládat v tom smyslu, že uznání rozsudku, jímž byla nařízena předběžná a zajišťovací opatření, je v rozporu s veřejným pořádkem členského státu, jestliže zaprvé je hlavním důvodem pro nařízení předběžných a zajišťovacích opatření značná výše částky uvedená v žalobě, aniž byl proveden její odůvodněný a opodstatněný výpočet, a zadruhé lze

uznáním a výkonem uvedeného rozhodnutí způsobit žalovaným ztráty, které žalobkyně, obchodní společnost v likvidaci, nebude moci v případě, že bude žaloba na náhradu škody zamítnuta, nabrát, což by se mohlo v konečném důsledku dotknout hospodářských zájmů státu, v němž se o uznání žádá, a obrozit tak jeho bezpečnost, vzhledem k tomu, že Lotyšská republika drží 100% podíl ve společnosti Starptautiskā lidosta Rīga a 52,6% podíl ve společnosti Air Baltic?“

Odůvodnění: K tomu, zda lze žalobu na náhradu škody vyplývající z porušení pravidel na ochranu hospodářské soutěže podřadit pod pojem věc občanská a obchodní Soudní dvůr uvedl, že žaloby na náhradu škody obecně jsou v tomto pojmu obsaženy. Náhrada škody z údajného porušení pravidel na ochranu hospodářské soutěže spadá do právního rámce občanskoprávní deliktní nebo kvazideliktní odpovědnosti.³³⁹ Poplatky za služby letového provozu, tj. související s kontrolou a dohledem nad vzdušným provozem jsou činností svou podstatou veřejnoprávní a tudíž vyloučené z dosahu Nařízení Brusel I.³⁴⁰ Naopak poskytování letištních zařízení za poplatek představuje hospodářskou činnost³⁴¹ a jako takové spadá pod věc občanskou a obchodní, a to bez ohledu na skutečnost, jak je tomu v předmětném řízení, že stát drží ve společnostech podíly i ve výši 100%. Také to, že stanovení sazeb letištních poplatků podléhá zákonným požadavkům s obecnou platností, je irelevantní. Týká se to totiž vztahu mezi státem a provozovatelem letištního zařízení bez vlivu na vztahy mezi provozovatelem a leteckými společnostmi.

Ke druhé a třetí otázce:

Jak vyplynulo z odpovědi na první otázku, předmětem sporu je nárok na náhradu škody, nikoliv platnost založení, nulita nebo zrušení společnosti nebo jiných právnických osob nebo sdružení právnických nebo fyzických osob, nebo platnost usnesení jejich orgánů, ve smyslu čl. 22 bodu 2 Nařízení Brusel I. Předmětné řízení proto nespadá pod vymezení výlučné příslušnosti ve smyslu čl. 22 bodu 2.

³³⁹ Viz C-49/12 The Commissioners for Her Majesty's Revenue & Customs vs. Sunico ApS a další, bod 37.

³⁴⁰ Viz 29/76 LTU Lufttransportunternehmen GmbH & Co. KG vs. Eurocontrol, C-364/92 SAT Fluggesellschaft mbH vs. Eurocontrol, bod 28.

³⁴¹ V tomto smyslu viz rozsudky Aéroports de Paris v. Komise, C-82/01 P, EU:C:2002:617, bod 78, jakož i Mitteldeutsche Flughafen a Flughafen Leipzig v. Komise, C-288/11 P, EU:C:2012:821, bod 40 a citovaná judikatura.

Ke čtvrté otázce:

Podstatou čtvrté otázky je, zda chybějící odůvodnění ke stanovení částek v uznávaném rozhodnutí nebo dovolávání se závažných hospodářských důsledků může být podřazeno pod institut veřejného pořádku. V dřívějších rozhodnutích Soudní dvůr uvedl, že uvést odůvodnění je nutné, aby bylo dáno zadost právu na spravedlivý proces, ovšem rozsah se může lišit v závislosti na povaze dotčeného soudního rozhodnutí a je nutné jej analyzovat s přihlédnutím k celistvosti řízení a všem relevantním okolnostem.

V předložené věci Soudní dvůr dospěl k závěru, že rozhodnutí odůvodnění nepostrádá, neboť je možné vysledovat úvahy, které vedly ke stanovení požadovaných částek. Navíc mohly žalované společnosti podat proti rozhodnutí opravný prostředek a toho také využily. Základní principy spravedlivého procesu tedy Soudní dvůr považuje za dodržené.

Pokud jde o závažné hospodářské důsledky, které by mohly být způsobeny tím, že žalobce je v insolvenčním řízení, zdůraznil Soudní dvůr, že institut veřejného pořádku má bránit zjevnému porušení právních pravidel považovaných za základní, nikoliv čistě hospodářské zájmy. Pouhé odvolávání se na závažné hospodářské důsledky nepředstavuje proto porušení veřejného pořádku státu uznání ve smyslu čl. 34 bod 1 Nařízení Brusel I.

Vlastní hodnocení autora: Na výhradu veřejného pořádku se dotazovala čtvrtá otázka, sama dále rozdělená do dvou podotázek. Na první podotázku týkající se chybějícího odůvodnění již Soudní dvůr odpovídal a v tomto rozhodnutí proto na svoji předcházející judikaturu pouze odkázal. V případě, kdy lze v průběhu řízení vysledovat úvahy, které vedly ke stanovení nárokovaných částek, Soudní dvůr v komplexu celého řízení odůvodnění nepostrádal. Stejně tak odmítl uznat za veřejný pořádek závažné hospodářské důsledky, které by mohly být způsobeny tím, že žalobce byl v době předmětného řízení sám v insolvenčním řízení. Máme za to, že tento závěr je více než logický. V předcházejících rozhodnutích Soudní dvůr opakovaně za veřejný pořádek považoval základní právní principy, za něž lze čistě hospodářské zájmy stěží považovat.

C-139/10 Prism Investments BV vs. Jaap Anne van der Meer, jednající jako insolvenční správce společnosti Arilco Holland BV

Právní věta: „Článek 45 nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech musí být vykládán v tom smyslu, že brání tomu, aby soud, který projednává opravný prostředek podle článku 43 nebo 44 tohoto nařízení, zamítl nebo zrušil prohlášení vykonatelnosti rozhodnutí z jiného důvodu, než které jsou uvedeny v člancích 34 a 35 nařízení, jako je splnění tohoto rozhodnutí v členském státě původu.“

Faktický stav: V roce 1990 si belgická společnost Arilco Opporture půjčila u finské banky LSP částku 11.500.000 €, aby následně tuto částku půjčila své nizozemské dceřiné společnosti Arilco Holland. Poslední zmíněná společnost převedla částku na několik společností zřízených dle nizozemského práva, mezi jiným i na Prism Investments (1.048.232,3 €). Společnosti Arilco Opporture byla v roce 2002 belgickým rozsudkem uložena povinnost splatit LSP půjčenou částku. Arilco Opporture napadla rozhodnutí opravným prostředkem. V rámci opravného řízení společnost Arilco Holland podala vzájemnou žalobu, kterou se mimo jiné domáhala na společnosti Prism Investments vrácení částky 1.048.232,3 €. Odvolací soud tomuto návrhu v roce 2006 vyhověl.

V roce 2007 bylo v Nizozemí vůči Arilco Holland zahájeno insolvenční řízení, kdy insolvenčním správcem byl ustanoven pan van der Meer. Ten v roce 2007 požádal o prohlášení vykonatelnosti belgického odvolacího soudu z roku 2006 v Nizozemí. Návrhu bylo ještě v roce 2007 vyhověno. Vůči tomu podala Prism Investments opravný prostředek žádající zrušení usnesení o prohlášení vykonatelnosti dle čl. 43 Nařízení Brusel I s tím, že rozhodnutí belgického soudu bylo v Belgii již splněno započtením. Opravný prostředek byl zamítnut s tím, že zrušit vykonatelnost lze pouze na základě důvodů v člancích 34 a 35 Nařízení Brusel I. Splnění povinností mezi nimi uvedeno není, a proto jej nelze zohlednit v rámci řízení o prohlášení vykonatelnosti, ale až následně v rámci výkonu rozhodnutí. Prism Investments podala kasační opravný prostředek k Hoge Raad der Nederlanden, mimo jiné s argumentací, že prohlášení vykonatelnosti je ve zjevném rozporu s veřejným pořádkem ve smyslu čl. 45 Nařízení Brusel I ve spojení s čl. 34

odst. 1. Dovožovala, že pokud uložená povinnost zanikla v Belgii splněním, nemá výkon rozhodnutí v Nizozemí právní základ. Soud přerušil řízení a obrátil se na Soudní dvůr s dotazem:

„Brání článek 45 nařízení č. 44/2001 zamítnutí nebo zrušení prohlášení vykonatelnosti soudem, jenž má povinnost rozhodnout o oprávněm prostředku podle článků 43 nebo 44 tohoto nařízení, z jiného důvodu než důvodu uvedeného v člancích 34 a 35 tohoto nařízení, který je uplatněn proti výkonu rozhodnutí prohlášeného za vykonatelné a vznikl po vydání tohoto rozhodnutí, jako například důvod, že povinnosti uložené rozhodnutím byly splněny?“

Odůvodnění: Princip uznávání a výkonu soudních rozhodnutí mezi členskými státy EU je konstruován na východisku vzájemné důvěry ve výkon spravedlnosti v jednotlivých členských státech, na schopnosti reagovat na případné nesrovnalosti prostřednictvím systému opravných prostředků. Důsledkem poté může být automatické uznávání bez dalšího, i celkové urychlení celého procesu a zvýšení jeho efektivity³⁴². V první fázi řízení o prohlášení vykonatelnosti proto jsou přezkoumávány pouze formální náležitosti předkládaných písemností bez možnosti přezkumu skutkových a právních okolností meritorní věci. Napadnout uznání, které stále zůstává nezbytným předpokladem prohlášení vykonatelnosti,³⁴³ lze pouze z důvodů uvedených v čl. 34 a 35 Nařízení Brusel I. Důvod, který uvádí žalobkyně v původním řízení, mezi těmito důvody uveden není. Navíc je započtení zpochybňováno insolvenčním správcem. Zodpovězení otázky, zda k započtení došlo či nikoliv by bylo složité a zdlouhavé, což se neslučuje s cíli Nařízení Brusel I. Soudní dvůr navíc upozornil na skutečnost, že žádné ustanovení v Nařízení neumožňuje zamítnout nebo zrušit prohlášení vykonatelnosti z důvodu, že rozhodnutí již bylo vykonáno. To nijak nezbavuje rozhodnutí charakteru exekučního titulu. Účinkem uznání je to, že rozhod-

³⁴² Blíže k celému procesu viz např. ROZEHNALOVÁ, Naděžda; VALDHANS, Jiří; DRLIČKOVÁ, Klára; KYSELOVSKÁ, Tereza. Mezinárodní právo soukromé Evropské unie: (Nařízení Řím I, Nařízení Řím II, Nařízení Brusel I). Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. s. 310 a násl.; WAUTELET, Patrick. Chapter III. Recognition and Enforcement. In MAGNUS, Ulrich; MANKOWSKI, Peter. Brussels I Regulation. Second Edition. Munich: Sellier European Law Publishers, 2012, s. 535 a násl.

³⁴³ Viz např. WAUTELET, Patrick. Chapter III. Recognition and Enforcement. In MAGNUS, Ulrich; MANKOWSKI, Peter. Brussels I Regulation. Second Edition. Munich: Sellier European Law Publishers, 2012, s. 548-550.

nutí má ve státě uznání a výkonu „váhu a účinnost“³⁴⁴ jako ve státě vydání. Není žádný důvod přiznávat rozhodnutí účinky, které by mu podle práva státu vydání nepříslušely, nebo účinky, které by rozsudek téhož druhu vydaný ve státě uznání nevyvolal.

Ovšem poté, co je rozhodnutí v důsledku uznání začleněno do právního řádu státu uznání, uplatní se na něj vnitrostátní pravidla týkající se výkonu, a to stejným způsobem, jako na rozhodnutí přijatá vnitrostátními orgány.³⁴⁵

Německá vláda sice uplatnila názor, že koncentrace důvodů na obranu do fáze prohlášení vykonatelnosti by umožnila vyhnout se další fázi, tj. výkonu rozhodnutí. Soudní dvůr ale tento argument odmítl s tím, že by to zcela změnilo charakter prohlášení vykonatelnosti. Uzavřel proto, že v rámci projednání opravného prostředku proti prohlášení vykonatelnosti nelze brát v potaz žádné jiné důvody, než ty, které jsou uvedeny v čl. 34 a 34 Nařízení Brusel I, tedy ani to, že rozhodnutí bylo ve státě původu splněno.

Vlastní hodnocení autora: Soudní dvůr v tomto případě řešil zajímavou otázku, zda lze odmítnout prohlásit rozhodnutí za vykonatelné pro rozpor s veřejným pořádkem z důvodu jeho tvrzeného splnění ve státě původu. Soudní dvůr však otázku zjištění, zda ke splnění skutečně došlo či nikoliv (zejména jako v tomto případě, pokud je tvrzeno splnění započtením), považuje za zdlouhavě zodpověditelnou. To považuje za neslučitelné s cíly evropského justičního prostoru, tj. zejména rychlost volného pohybu soudních rozhodnutí. Za důležitou součást odůvodnění považujeme to, že Soudní dvůr se vyslovil k zásadnímu rozdílu mezi fází uznání a prohlášení vykonatelnosti a fází výkonu rozhodnutí. Cílem uznání a prohlášení vykonatelnosti je přenesení účinků rozhodnutí ze státu původu do státu uznání, přiznání charakteru exekučního titulu. K odmítnutí tohoto účinku není důvod, ani pokud by rozhodnutí bylo ve státě původu splněno. To lze vzít potaz v další fázi, kterou je samotný výkon rozhodnutí. Ten probíhá dle práva fóra. Představuje zároveň tu fázi procesu, kde se lze zabývat otázkou, zda rozhodnutí má být opravdu vykonáno.

³⁴⁴ Viz bod 38.

³⁴⁵ Viz 148/84 Deutsche Genossenschaftsbank vs. SA Brasserie du Pêcheur, bod 18; 119/84 P. Capelloni a F. Aquilini vs. J. C. J. Pelkmans, bod 16, jakož i 145/86 Horst Ludwig Martin Hoffmann vs. Adelheid Krieg, bod 27

C-420/07 Meletis Apostolides vs. David Charles Orams, Linda Elizabeth Orams

Právní věta: „1) *Pozastavení uplatňování *acquis communautaire* na těch územích Kyprské republiky, nad nimiž vláda tohoto členského státu nevykonává skutečnou kontrolu, stanovené v čl. 1 odst. 1 protokolu č. 10 o Kypru k Aktu o podmínkách přistoupení České republiky, Estonské republiky, Kyprské republiky, Lotyšské republiky, Litevské republiky, Maďarské republiky, Republiky Malta, Polské republiky, Republiky Slovinsko a Slovenské republiky k Evropské unii a o úpravách smluv, na nichž je založena Evropská unie, nebrání tomu, aby se nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech použilo na rozhodnutí vydané kyprským soudem, který má sídlo na území ostrova, nad nímž má kyprská vláda skutečnou kontrolu, avšak které se týká nemovitosti nacházející se na uvedených územích.*

2) *Článek 35 odst. 1 nařízení č. 44/2001 neopravňuje soud členského státu k tomu, aby odmítl uznat nebo vykonat rozhodnutí vydané soudy jiného členského státu týkající se nemovitosti nacházející se na území tohoto jiného členského státu, nad nímž jeho vláda nevykonává skutečnou kontrolu.*

3) *Skutečnost, že rozhodnutí vydané soudy členského státu týkající se nemovitosti nacházející se na území tohoto členského státu, nad nímž vláda tohoto státu nevykonává skutečnou kontrolu, nemůže být v praxi vykonáno v místě, kde se nemovitost nachází, nepředstavuje důvod k odmítnutí uznání nebo výkonu na základě čl. 34 bodu 1 nařízení č. 44/2001 a nezpůsobuje ani nedostatek vykonatelnosti takového rozhodnutí ve smyslu čl. 38 odst. 1 uvedeného nařízení.*

4) *Uznání nebo výkon rozhodnutí pro zmeškání nemohou být odmítnuty na základě čl. 34 bodu 2 nařízení č. 44/2001, jestliže žalovaný proti rozhodnutí pro zmeškání mohl podat opravný prostředek a jestliže mu tento opravný prostředek umožnil uplatnit skutečnost, že mu návrh na zahájení řízení nebo jiná rovnocenná písemnost nebyl doručen v dostatečném časovém předstihu a takovým způsobem, který mu umožňuje přípravu na jednání před soudem.“*

Skutkový stav: Původní spor se týkal nemovitosti na ostrově Kypr, v jeho severní části. Tuto nemovitost obývala rodina pana Apostolidese předtím, než byla nucena severní část Kypru opustit po zabrání této části ostrova tureckou armádou v roce 1974. Usadila se v jižní části ostrova a na předmětnou

nemovitost neměla přístup až do roku 2003. V roce 2002 nemovitost koupili manželé Oramsovi, britští státní příslušníci. Ti nemovitost koupili v dobré víře od třetí osoby, která ji nabyla od orgánů Severokyperské turecké republiky, tj. entity uznané pouze Tureckem. Zmíněné převody byly v souladu s právem této entity. Manželé Oramsovi nemovitost často užívají pro rekreační účely.

Rok po uvolnění situace podal pan Apostolides vůči manželům Oramsovým žalobu, kterou se domáhal vydání předmětné nemovitosti. Kyperský soud (z části ovládané kyperskou vládou) rozeslal návrhy na zahájení řízení, jeden pro každého z manželů. Návrhy byly doručovány na adresu předmětné nemovitosti, předány paní Oramsové 26. října. Ta ale odmítla podepsat potvrzení o doručení. Soudní úředník, který návrhy doručoval, neinformoval paní Oramsovou o svém postavení ani o povaze doručovaných listin, které byly v řečtině, tj. jazyce, který manželé Oramsovi neovládali. Paní Oramsová ale pochopila, že se jedná o úřední dokumenty právního charakteru. Na titulní straně návrhů bylo uvedeno v řečtině, že aby nebyl vydán rozsudek pro zmeškání, je nutné se do 10 dnů dostavit k soudu. Manželé Oramsovi si zajistili právního zástupce, který se zavázal dostavit se k soudu do 8. listopadu jejich jménem. Učinil tak však až o den později. Vzhledem k tomu, že se manželé Oramsovi nedostavili, soud rozhodl 9. listopadu 2004 o návrhu pana Apostolidesa rozsudkem pro zmeškání, kterým nařídil odstranit z pozemku vybudovanou vilu a bazén, umožnit volnou dispozici s pozemkem panu Apostolidesovi, uhradit náhradu škody a měsíční ušlý zisk v podobě nájemného do doby splnění povinností vyplývajících z rozsudku, ukončit na pozemku jakékoliv protiprávní zásahy a nahradit náklady řízení. Stejný den také soud odmítl plnou moc advokáta manželů Oramsových, protože byla v angličtině a nikoliv v řečtině nebo turečtině.

Manželé Oramsovi podali 15. listopadu k témuž soudu opravný prostředek, který byl ale zamítnut především z důvodu neuplatnění přijatelné obrany ke zpochybnění vlastnického titulu pana Apostolidesa. Následně podali odvolání, které však bylo také zamítnuto.

V roce 2005 uplatnil pan Apostolides rozhodnutí ve Velké Británii a Master High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division prohlásil rozhodnutí dle Nařízení Brusel I za vykonatelné. Manželé Oramsovi

prohlášení vykonatelnosti napadli dle čl. 43 Nařízení Brusel I a prohlášení vykonatelnosti bylo zrušeno. Proti tomu podal pan Apostolides opravný prostředek dle čl. 44 Nařízení Brusel I. Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) přerušil řízení a vznesl na Soudní dvůr následující otázky:

„1) [...] Brání pozastavení uplatňování *acquis communautaire* v severní oblasti, stanovené v čl. 1 odst. 1 protokolu č. 10 [...] tomu, aby soud členského státu uznal a vykonal rozhodnutí vydané soudem Kyprské republiky se sídlem na území, nad nímž vláda vykonává kontrolu, týkající se pozemku nacházejícího se v severní oblasti, pokud jsou toto uznání a tento výkon požadovány na základě nařízení [...] č. 44/2001 [...], jež je součástí *acquis communautaire*?

2) Opravňuje čl. 35 odst. 1 nařízení č. 44/2001 nebo zavazuje soud členského státu, aby odmítl uznat a vykonat rozhodnutí vydané soudy jiného členského státu týkající se pozemku nacházejícího se na území posledně jmenovaného členského státu, nad nímž vláda tohoto členského státu nevykonává skutečnou kontrolu? Je takové rozhodnutí v rozporu zejména s článkem 22 nařízení č. 44/2001?

3) Je možné podle čl. 34 bodu 1 nařízení č. 44/2001 odmítnout uznat nebo vykonat rozhodnutí soudu členského státu, který má sídlo na území tohoto státu, nad nímž vláda tohoto státu vykonává skutečnou kontrolu, týkající se pozemku nacházejícího se na území, nad nímž vláda tohoto státu nevykonává skutečnou kontrolu, z důvodu, že rozhodnutí nemůže být v praxi vykonáno na území, kde se pozemek nachází, přestože rozhodnutí může být vykonáno na území členského státu, nad nímž vláda vykonává kontrolu?

4) V případě, že

- proti žalovanému byl vydán rozsudek pro zmeškání,
- žalovaný následně před soudem státu, kde byl rozsudek pro zmeškání vydán, proti tomuto rozsudku podal opravný prostředek, avšak
- jeho opravnému prostředku nebylo po úplném a řádném projednání vyhověno z důvodu, že neuplatnil přijatelnou obranu (což je podle vnitrostátního práva podmínka požadovaná pro to, aby takový rozsudek mohl být zrušen),
- může se žalovaný bránit výkonu původního rozhodnutí pro zmeškání nebo rozhodnutí, které rozhodovalo o opravném prostředku podle čl. 34 bodu 2 nařízení č. 44/2001 z důvodu, že mu nebyl doručen návrh na zahájení řízení v dostatečném časovém předstihu před vydáním původního rozhodnutí pro zmeškání

a takovým způsobem, který by mu umožnil přípravu na jednání před soudem? Má na odpověď vliv skutečnost, že se jednání omezilo na přezkum důvodů, které žalovaný namítal proti žalobě?

5) *Jaké faktory jsou relevantní pro uplatnění kritéria stanoveného v čl. 34 odst. 2 nařízení č. 44/2001 spočívajícího v tom, zda, byl žalovanému, v jehož nepřítomnosti bylo rozhodnutí vydáno, doručen návrh na zabavení řízení nebo jiná rovnocenná písemnost v dostatečném časovém předstihu a takovým způsobem, který mu umožňuje přípravu na jednání před soudem? Zejména:*

- a) *Pokud byl žalovanému skutečně návrh na zabavení řízení doručen, je třeba přiblížit k přijatým (či nepřijatým) iniciativám žalovaného či jeho právních zástupců po okamžiku doručení?*
- b) *Jaký má vliv konkrétní jednání žalovaného nebo jeho právních zástupců či obtíže, s nimiž se setkali?*
- c) *Je relevantní, že se právní zástupce žalovaného mohl dostavit k soudu před vydáním rozsudku pro zmeškání?**

Odůvodnění: Podstatou první otázky bylo, zda nemožnost uplatňovat na určité části státního území *acquis communautaire* (území vládou nekontrolované) dle protokolu č. 10 o Kypru³⁴⁶ brání použití Nařízení Brusel I na rozhodnutí, které bylo vydáno soudem na části území kontrolované vládou, ovšem které se týká nemovitosti nacházející se na území vládou nekontrolovaném. Soudní dvůr odkázal na protokol o Kypru a jeho výklad s tím, že omezení uplatňování *acquis communautaire* se týká teritoriálně pouze území neovládaném vládou, nikoliv však jednání státních orgánů nacházejících se na území, které vláda ovládá. Skutečnost, že předmětné nemovitosti se nacházejí na území, které vláda neovládá, nebrání použití Nařízení Brusel I v těch částech EU, kde je *acquis communautaire* uplatňováno standardně.

Ke druhé až páté otázce:

Na námítku Komise, že daná věc není věcí občanskou a obchodní, reagoval Soudní dvůr následovně. Odkázal na svoji předcházející bohatou judikaturu s obvyklou podmínkou autonomní interpretace. Upozornil proto na to,

³⁴⁶ Toto omezení vyplývá ze čl. 1 odst. 1 protokolu č. o Kypru k Aktu o podmínkách přistoupení České republiky, Estonské republiky, Kyperské republiky, Lotyšské republiky, Litevské republiky, Maďarské republiky, Republiky Malta, Polské republiky, Republiky Slovinsko a Slovenské republiky a o úpravách smluv, na nichž je založena Evropská unie, Úř. věst. L 236, 23. 9. 2003, s. 955.

že spory mezi veřejným orgánem a osobu soukromého práva mohou spadat pod tento pojem. Není tomu tak tehdy, kdy veřejný orgán jedná v rámci výkonu veřejné moci.³⁴⁷ V předmětném sporu jde ovšem o spor jednotlivců, jehož předmětem je nárok na náhradu škody za protiprávní nabytí vlastnictví nemovitosti, její předání, uvedení do původního stavu a vyloučení dalších protiprávních zásahů. Proto žaloba nesměřuje proti uplatnění výsad veřejné moci, ale proti úkonům jednotlivce. Jedná se proto o věc „občanskou a obchodní“.

Ke druhé otázce:

Ta navazuje na první, neboť se týká toho, zda skutečnost, že se předmětná nemovitost nachází na území nekontrolovaném vládou, nemůže být považována za porušení pravidla pro určení výlučné příslušnosti dle čl. 22 bodu 1 Nařízení Brusel I, které by mohlo mít za následek odmítnutí uznání a výkonu takového rozhodnutí ve smyslu čl. 35 odst. 1 Nařízení Brusel I. Soudní dvůr kontroval s konstatováním, že čl. 22 určuje příslušnost soudní soustavy určitého státu, aniž by rozděloval příslušnost uvnitř tohoto státu. Navíc zásada zákazu přezkoumávání příslušnosti brání tomu, aby byla přezkoumávána vnitrostátní příslušnost. Soudní dvůr má vzhledem k tomu, že se nemovitost nachází na území Kyprské republiky, za to, že pravidlo pro určení příslušnosti dle čl. 22 bodu 1 Nařízení Brusel I bylo dodrženo. Soud jiného členského státu nemůže využít čl. 35 odst. 1 tohoto Nařízení k odmítnutí uznání nebo vykonání rozhodnutí z důvodu, že se nemovitost nachází na území, nad nímž vláda nevykonává skutečnou kontrolu.

Ke třetí otázce:

Podstatou této otázky je, zda důvodem pro odmítnutí uznání nebo výkonu rozhodnutí dle čl. 34 odst. 1 může být skutečnost, že rozhodnutí nemůže být v praxi vykonáno v místě, kde se předmětná nemovitost nachází. Soudní

³⁴⁷ Viz 29/76 LTU Lufttransportunternehmen GmbH & Co. KG v Eurocontrol, bod 4; C-814/79 Netherlands State vs. Reinhold Rüffer, bod 8; C-172/91 Volker Sonntag v Hans Waidmann, Elisabeth Waidmann vs. Stefan Waidmann, bod 20; C-266/01 Préservatrice foncière TIARD SA vs. Staat der Nederlanden, bod 22, jakož i C-292/05 Eirini Lechouritou and Others v Dimosio tis Omospondiakias Dimokratias tis Germanias, bod 31.

dvůr opět upozornil na nutnost restriktivního výkladu tohoto ustanovení,³⁴⁸ možnost jeho uplatnění pouze ve výjimečných případech,³⁴⁹ a to, že vymezení mezi tohoto pojmu spadá do výkladu Nařízení Brusel I.³⁵⁰ Použití čl. 34 odst. 1 je možné pouze tehdy, pokud by uznání nebo výkon rozhodnutí nepřijatelným a zjevným způsobem narušovaly veřejný pořádek státu (základní zásady), v němž se o uznání žádá. Důvodem proto není nesprávné použití vnitrostátního práva nebo práva Společenství - k tomuto slouží opravné mechanismy v každém členském státě. Vzhledem k tomu, že žádná ze stran nezmínila žádnou základní zásadu práva Velké Británie, která by mohla být zjevně dotčena, nelze uznání na základě čl. 34 bod 1 Nařízení Brusel I odmítnout. Nemožnost výkonu rozhodnutí v praxi kvůli tomu, že nemovitost se nachází na území nekontrolovaném kyprskou vládou, zásady práva Velké Británie neporušuje.

Soudní dvůr navíc doplnil své úvahy o relevantnosti nemožnosti výkonu rozhodnutí v praxi pro uplatnění čl. 38 odst. 1 Nařízení Brusel I, podle něhož bude rozhodnutí vykonatelné ve státě původu vykonáno v jiných členských státech poté, co bude prohlášeno za vykonatelné. Vykonatelnost ve státě původu tedy představuje podmínku výkonu v jiných členských státech. Soudní dvůr ovšem setrval na stanovisku, že rozhodnutí jsou v členském státě původu vykonatelná. Nařízení Brusel I se netýká výkonu v pravém slova smyslu - ten je stále podroben vnitrostátnímu právu. Okolnost, že se při výkonu rozhodnutí může oprávněný setkat s obtížemi, nemůže dané rozhodnutí zbavit vykonatelnosti.

Ke čtvrté otázce:

Tato otázka se týkala čl. 34 bodu 2 Nařízení Brusel I a bude analyzována níže v části věnované tomuto ustanovení. S ohledem na odpověď na čtvrtou otázku se již Soudní dvůr nezabýval otázkou pátou.

³⁴⁸ Viz C-414/92 Solo Kleinmotoren GmbH vs. Emilio Boch, bod 20; C-7/98, C-7/98 Dieter Krombach vs. André Bamberski, bod 21; a C-38/98 Régie Nationale des Usines Renault SA vs. Maxicar SpA, Orazio Formento, bod 26.

³⁴⁹ Viz rozsudky 145/86 Horst Ludwig Martin Hoffmann vs. Adelheid Krieg, bod 21; C-78/95 Bernardus Hendrikman and Maria Feyen v Magenta Druck & Verlag GmbH, bod 23; C-7/98 Dieter Krombach vs. André Bamberski, bod 21, jakož i C-38/98 Régie Nationale des Usines Renault SA vs. Maxicar SpA, Orazio Formento, bod 26.

³⁵⁰ Viz výše uvedené rozsudky C-7/98 Dieter Krombach vs. André Bamberski, bod 22 a 23, a C-38/98 Régie Nationale des Usines Renault SA vs. Maxicar SpA, Orazio Formento, bod 27 a 28.

Vlastní hodnocení autora: Výhrady veřejného pořádku se týká pouze třetí otázka, a to, zda lze pod veřejný pořádek podřadit situaci, kdy původní rozhodnutí není v místě, kde je výkon části povinností stanovených rozhodnutím relevantní, výkonu způsobilé. V tomto případě kvůli tomu, že vláda členského státu EU nevykonává kontrolu nad územím, kde je výkon rozhodnutí relevantní. Dotaz byl ovšem vznesen soudem země, kdy část povinností stanovených rozhodnutím výkonu způsobilá byla (náhrada škody a ušlý zisk v penězích). Soudní dvůr vyšel v tomto případě silně z textu Nařízení Brusel I. Výhrada veřejného pořádku se musí týkat veřejného pořádku státu, kde dochází k uznání rozhodnutí. Vzhledem k tomu, že žalovaní neuvodili žádnou základní zásadu tohoto práva, která by dle jejich mínění měla být porušena, Soudní dvůr se vyslovil k položené otázce negativně. Skutečnost, že vláda určitého členského státu nekontroluje část svého státního území, nijak neporušuje základní zásady práva jiných členských států.

C-38/98 Régie Nationale des Usines Renault SA vs. Maxicar SpA, Orazio Formento

Právní věta: „Článek 27 bod 1 Bruselské úmluvy z 27. září 1968 o soudní příslušnosti a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech je třeba vykládat tak, že rozsudek soudu smluvního státu, kterým se uznává existence práva duševního vlastnictví ke částem automobilu a kterým je označen držitel právní ochrany tím, že mu umožňuje zabránit třetím osobám realizujícím svoji obchodní činnost v jiném smluvním státě ve výrobě, prodeji, přepravě, dovozu nebo vývozu těchto částí v tomto jiném smluvním státě, nelze považovat za jsoucí v rozporu s veřejným pořádkem.“⁶⁵¹

Faktický stav: Rozhodnutím francouzského soudu byl v roce 1990 pan Formento (bydliště v Itálii) shledán vinným za padělání a prodej náhradních dílů pro vozy Renault. Společně se společností Maxicar (sídlo v Itálii),

³⁵¹ Příklad autora. Anglická verze: Article 27, point 1, of the Convention of 27 September 1968 on Jurisdiction and the Enforcement of Judgments in Civil and Commercial Matters, as amended by the Convention of 9 October 1978 on the Accession of the Kingdom of Denmark, Ireland and the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and by the Convention of 25 October 1982 on the Accession of the Hellenic Republic, must be interpreted as meaning that a judgment of a court or tribunal of a Contracting State recognising the existence of an intellectual property right in body parts for cars, and conferring on the holder of that right protection by enabling him to prevent third parties trading in another Contracting State from manufacturing, selling, transporting, importing or exporting in that Contracting State such body parts, cannot be considered to be contrary to public policy.

jejímž byl ředitelem, byl v adhezním řízení odsouzen k zaplacení 100.000 FRF z titulu náhrady škody způsobené společnosti Renault. Odvolání bylo zamítnuto v červnu 1991. Renault v roce 1996 v Itálii požádal o prohlášení vykonatelnosti tohoto rozhodnutí. Návrh byl však zamítnut s tím, že žádost měla být podána v souladu s italským trestním řádem, neboť rozhodnuto bylo v trestním řízení. Renault podal odvolání s argumentem, že Bruselská úmluva má být využita bez ohledu na druh soudu, který meritorií rozhodnutí vydal. Žalovaní dále namítali, že rozhodnutí nemůže být prohlášeno za vykonatelné v Itálii z důvodu neslučitelnosti s rozhodnutím mezi týmiž stranami v Itálii a rozporu s veřejným pořádkem ekonomické povahy. Italský soud přerušil řízení a obrátil se na Soudní dvůr s několika dotazy, z nichž Bruselské úmluvy se týkal dotaz třetí: *„Je rozhodnutí soudu smluvního státu nutné považovat za jsoucí v rozporu s veřejným pořádkem dle čl. 27 Bruselské úmluvy, jestliže se odvolává na průmyslové právo či právo duševního vlastnictví k náhradním dílům automobilu, které společně tvoří karoserii vozidla, a přiznává ochranu držitelů takových domnělých práv tím, že zabráňuje třetím stranám realizujícím obchodní činnost v jiných členských státech ve výrobě, prodeji, přepravě, dovozu nebo vývozu těchto část, které tvoří karoserii vozu, který je již v prodeji, nebo takové činnosti sankcionuje.“*³⁵²

Odůvodnění: Soudní dvůr tuto otázku zodpovídal jako první, neboť na odpovědi závisí nutnost zodpovídat ostatní dvě otázky.³⁵³

Soudní dvůr opět uvedl, že termín veřejný pořádek musí být interpretován restriktivně,³⁵⁴ lze jej jako institut aplikovat pouze výjimečně³⁵⁵ a že

³⁵² Překlad autora. Anglická verze: Is, therefore, a judgment handed down by a court of a Member State to be considered contrary to public policy within the meaning of Article 27 of the Brussels Convention if it recognises industrial or intellectual property rights over such component parts which together make up the bodywork of a car, and affords protection to the holder of such purported exclusive rights by preventing third parties trading in another Member State from manufacturing, selling, transporting, importing or exporting in that Member State such component parts which together make up the bodywork of a car already on the market, or, in any event, by sanctioning such conduct?

³⁵³ Vzhledem k odpovědi na třetí otázku na předcházející dvě otázky Soudní dvůr již neodpovídal.

³⁵⁴ Viz C-414/92 Solo Kleinmotoren GmbH vs. Emilio Boch, bod 20; C-7/98 Dieter Krombach vs. André Bamberski, bod 21

³⁵⁵ Viz 145/86 Horst Ludwig Martin Hoffmann vs. Adelheid Krieg, bod 21; C-78/95 C-78/95 Bernardus Hendrikman and Maria Feyen v Magenta Druck & Verlag GmbH, bod 23

je oprávněn kontrolovat meze naplňování tohoto institutu. Jeho uplatnění je možné pouze tehdy, pokud dochází k porušení základních principů právního řádu státu uznání.

Uvedl také, že soudy členských států nemohou uplatňovat veřejný pořádek pouze na základě toho, že právními řády soudu původu rozhodnutí a soudu uznání existují rozdíly. Možnost odmítnutí uznání z takového důvodu by byla obdobou přezkumu ve věci samé.

V předloženém případě má soud státu uznání pochybnosti o řádnosti aplikace ustanovení komunitárního práva soudem státu původu. Skutečnost, že pochybnosti se týkají aplikace komunitárního práva, nijak nemění podmínky pro možnost využití institutu veřejného pořádku. Soud státu uznání nemůže, aniž by tím podkopával cíle Bruselské úmluvy, odmítnout uznání kvůli tomu, že vnitrostátní právo nebo právo komunitární bylo aplikováno chybně.

Vlastní hodnocení autora: Toto rozhodnutí je v konzistenci s rozhodnutími předcházejícími. Vychází z toho, že pro využití výhrady veřejného pořádku je porušení základních zásad práva státu uznání rozhodnutí. Soudní dvůr pouhé odlišnosti mezi právními pravidly státu původu a státu uznání, či vadné použití vnitrostátních právních pravidel státu původu či unijního práva v původním řízení za porušení takových zásad nepovažuje. Samotné zkoumání, zda k takovému pochybení došlo, by se ve své podstatě rovnalo meritornímu přezkumu, který není přípustěn. Navíc lze předpokládat, že vůči takovým pochybením jsou v procesních pravidlech členských států zakotveny opravné prostředky, přičemž se předpokládá právě jejich využití. Jiný postup by byl v rozporu s předpokladem vzájemné důvěry mezi soudními systémy členských států EU.

Dílčí závěr k článku 45 odst. 1 písm. a)

Celý proces přesunu soudního rozhodnutí mezi členskými státy EU funguje na základě několika premis. Jsou to důvěra v řádnost fungování soudních soustav ostatních členských států, ať již z hlediska procesního postupu, tak z hlediska aplikace hmotného (a případně kolizního) práva, dále rychlost celého procesu a také schopnost řešit případné nesrovnalosti prostřednictvím vnitrostátních opravných prostředků ve státě původu soudního

rozhodnutí. To vše vede k tomu, že celý proces může fungovat v první fázi na zásadě automatického uznání cizího soudního rozhodnutí. Znamená to tedy, že aniž by bylo soudní rozhodnutí přezkoumáváno meritorně, tak po kontrole nezbytných formálních požadavků je takové rozhodnutí automaticky uznáno. Tj. jsou mu automaticky přiznány účinky exekučního titulu ve státě uznání. I přesto je však prostor pro určitou kontrolu ponechán.

Jednou ze složek této kontroly je posouzení, zda uznávané rozhodnutí není v rozporu s veřejným pořádkem státu uznání a výkonu. Meritorní přezkum rozhodnutí je sice ve státě uznání a výkonu vyloučen, nicméně kontrola perspektivou veřejného pořádku může vzdáleně takový přezkum představovat. Takovýto závěr by však byl chybou. Kontrola na rozpor s veřejným pořádkem nemůže být považována za meritorní přezkum, což ostatně potvrzují výše zkoumaná rozhodnutí Soudního dvora. Jedná se o kontrolu, zda zkoumané rozhodnutí neporušuje zcela základní a nepřekročitelné principy vlastní právu státu uznání. Zjednodušeně lze uvést, že mezi zeměmi EU, alespoň co lze vysledovat ze stávající judikatury Soudního dvora, se jedná o zásady procesního charakteru, konkrétně právo na spravedlivý proces a některé jeho aspekty, jako je právo na obranu či právo na odůvodnění rozhodnutí s cílem mít možnost připravit si účinnou obranu proti němu. Do hmotněprávní oblasti míří pouze jedno rozhodnutí, které se navíc k posuzované otázce (podřazení vadného použití vnitrostátního či unijního práva pod veřejný pořádek) postavilo negativně. I z toho, že Soudní dvůr neřešil více předběžných otázek týkajících se hmotněprávní složky veřejného pořádku, lze usuzovat, že toto, na rozdíl od případných procesních pochybení, nepředstavuje mezi členskými státy EU problém.

IV.3.3 Závažné vady řízení - článek 45 odst. 1 písm. b) Nařízení Brusel Ibis

Mgr. Pavlína Janečková

Tento oddíl se zabývá judikaturou vztahující se k interpretaci článku 45 odst. 1 písm. b) Nařízení Brusel Ibis, který stanovuje: „*Na návrh kterékoliv dotčené strany se uznání rozhodnutí odepře, jestliže žalovanému, v jehož nepřítomnosti bylo rozhodnutí vydáno, nebyl doručen návrh na zahájení řízení nebo jiná rovnocenná*

písemnost v dostatečném časovém předstihu a takovým způsobem, který mu umožňuje přípravu obhajoby, ledaže žalovaný nevyužil žádný opravný prostředek proti rozhodnutí, i když k tomu měl příležitost.“

Zkoumané ustanovení se zabývá procesními vadami, k nimž došlo ve státě původu, a které oslabují postavení žalované strany tím, že znemožňují její obranu, tzv. „nepravidelnostmi v řízení“.³⁵⁶ Konkrétně se jedná o odnětí práva být slyšen. Dané ustanovení tak představuje jednu z výjimek zjednodušeného oběhu soudních rozhodnutí. Ochrana práv žalovaného je v tomto směru zajištěna dvojím způsobem. Již ve státě původu má soud povinnost přerušit řízení, kterého se žalovaný s bydlištěm v jiném členském státu neúčastní, dokud se neprokáže, že žalovaný mohl obdržet v dostatečném časovém předstihu návrh na zahájení řízení, nebo že k tomu byly učiněny veškeré nezbytné kroky (článek 28 odst. 2 Nařízení Brusel Ibis). A na základě námitek žalovaného, zkoumá poté soud státu, kde je žádán výkon, zda byly splněny podmínky stanovené článkem 45 odst. 1 písm. b). Pokud pak shledá, že došlo k porušení práva žalovaného hájit se před soudem v prvním řízení, odepře uznání cizího rozhodnutí.

Předmětné ustanovení prošlo během doby změnou. Článek 27 odst. 2 Bruselské úmluvy se v hlavních bodech shodoval s první částí odpovídajícího ustanovení v Nařízení Brusel I a Nařízení Brusel Ibis.³⁵⁷ Daný důvod pro odmítnutí uznání a výkonu se měl užít pouze v případech, kdy byl vydán rozsudek pro zmeškání, jestliže nebyl návrh na zahájení řízení žalovanému doručen řádně a včas. Bruselská úmluva kladla oproti nařízením větší důraz na řádnost doručení, obě nařízení pak vyžadují spíše praktickou možnost žalovaného se bránit.³⁵⁸

Především však došlo k rozšíření ustanovení o podmínku, že může být článek 34 odst. 2 Nařízení Brusel I a článek 45 odst. 1 písm. b) Nařízení Brusel Ibis užit pouze, pokud žalovaný využil ve státě původu proti rozhodnutí opravný prostředek, měl-li k tomu příležitost.

³⁵⁶ ROZEHNALOVÁ, Naděžda; TÝČ, Vladimír. *Evropský justiční prostor (v civilních otázkách)*. Brno: Masarykova univerzita, 2006. s. 306.

³⁵⁷ Článek 34 odst. 2 Nařízení Brusel I, článek 45 odst. 1 písm. b) Nařízení Brusel Ibis.

³⁵⁸ FRANCQ, Stéphanie. Article 34. In MAGNUS, Ulrich; MANKOWSKI, Peter. *Brussels I Regulation*. Second Edition. Munich: Sellier European Law Publishers, 2012. s. 685 - 688.

Nářízení Brusel I upravovalo dané ustanovení v článku 34 odst. 2, jehož znění je téměř shodné s tím, které převzalo Nářízení Brusel Ibis v článku 45 odst. 1 písm. b).

Jednou z prvních sporných otázek týkajících se projednávaného ustanovení je to, v jakém rozsahu může dožádaný soud zkoumat splnění podmínek stanovených článkem 45 odst. 1 písm. b) (např. zda je možný přezkum řádnosti doručení návrhu na zahájení řízení i v případě, kdy soud státu původu stanovil, že bylo doručeno řádně). Dále bylo třeba upřesnit, co má být považováno za návrh na zahájení řízení nebo jinou rovnocennou písemnost a způsob doručení takového dokumentu žalovanému. Soudní dvůr musel zkoumat také otázku počátku běhu a délky doby, která je dostatečná k tomu, aby se mohl žalovaný bránit. Protože lze dané ustanovení užít pouze tehdy, když bylo rozhodnutí vydáno v nepřítomnosti žalovaného, bylo třeba určit, kdy má být žalovaný považován za nezúčastněného (např. byl-li sice zastoupen právním zástupcem, ale dělo se tak bez jeho vědomí, a aniž by k tomu dal zmocnění).³⁵⁹ Ve znění Nářízení Brusel I a Brusel Ibis dále vyvstala otázka příležitosti k využití opravného prostředku.

V rámci kapitoly jsou postupně řešeny jednotlivé otázky, které vyvstaly při interpretaci zkoumaného ustanovení.³⁶⁰ Nejprve je pozornost zaměřena na možný rozsah přezkumu splnění podmínek stanovených článkem 45 odst. 1 písm. b) Nářízení Brusel Ibis v dožádaném státu. Dále je řešena otázka (ne)přítomnosti žalovaného v původním řízení, protože byl-li přítomen nebo řádně zastoupen, pak měl možnost se bránit u soudu státu původu a tím pádem nelze užít procesní vady jako důvod pro odepření uznání a výkonu rozhodnutí. Nutné bylo také interpretovat pojem „návrh na zahájení řízení nebo jiná rovnocenná písemnost“, zejména lze-li pod tím chápat i např. platební rozkaz, nářízení výkonu rozhodnutí nebo rozhodnutí o zřízení fondu omezujícího odpovědnost. V následujících dvou blocích je pak rozebrána interpretace Soudního dvora vztahující se k pojmům včasného a řádného doručení, tedy dvěma podmínkám, které má doručení návrhu na zahájení řízení bez vad splňovat. V případě dostatečného časo-

³⁵⁹ BOGDAN, Michael. *Concise introduction to EU private international law*. 2nd ed. Groningen: Europa Law Publishing, 2012. s. 74 - 75.

³⁶⁰ Článek 27 odst. 2 Bruselské úmluvy, článek 34 odst. 2 Nářízení Brusel I, článek 45 odst. 1 písm. b) Nářízení Brusel Ibis.

vého předstihu pro doručení návrhu vyvstala především otázka délky doby, kterou by měl žalovaný od doručení návrhu na zahájení řízení mít, aby mohl připravit svou obhajobu. A dále, zda mají být brány v potaz i další významné okolnosti, které nastanou. Co se týká řádnosti doručení, musel Soudní dvůr určit dle jakého práva se má tato řádnost posuzovat a zda je možné zhojit vady doručení. Poslední blok této kapitoly je věnován zmíněnému rozšíření ustanovení článku 45 odst. 1 písm. b) Nařízení Brusel Ibis,³⁶¹ tedy výkladu pojmu „měl příležitost“ k využití opravného prostředku proti rozhodnutí ve státě původu. Zde vyvstala otázka, zda je nutné, aby žalovaný skutečně znal obsah daného rozhodnutí, nebo zda postačuje, že se dozvěděl o jeho vydání.

Rozsah přezkumu. Rozhodnutí vydané v jiném členském státě nemůže být přezkoumáváno ve věci samé.³⁶² V případě důvodu zakotveného v článku 45 odst. 1 písm. b) Nařízení Brusel Ibis se však jedná o otázky procesní. Soud dožádaného státu má tudíž možnost přezkoumat splnění požadavků stanovených daným ustanovením (jako je např. řádnost nebo včasnost doručení návrhu na zahájení řízení), neboť se jedná o procesní úkony v řízení ve státě původu.

Jako sporné však v tomto směru vyvstaly případy, kdy soud, který vydal rozhodnutí, tyto procesní náležitosti sám zkoumal a určil, že doručení proběhlo řádně (případně o tom i vydal osvědčení).

C-228/81 Pendency Plastic Products BV vs. Pluspunkt Handelsgesellschaft GmbH³⁶³

Právní věta: „Soud státu, kde je žádán výkon rozhodnutí může odmítnout uznání a výkon, jestliže dojde k závěru, že jsou splněny podmínky článku 27 odst. 2 Bruselské úmluvy, a to i v případě, že soud státu, kde byl rozsudek vydán, považuje za prokázané, v souladu s článkem 20 odst. 3 Úmluvy ve spojení s článkem 15 Haagské úmluvy z 15. listopadu 1965, že žalovaný, který se nedostavil k řízení, měl možnost obdržet dokument zabývající řízení v dostatečném časovém předstihu umožňujícím mu připravit svou obhajobu.“

³⁶¹ Obdobné i dle článku 34 odst. 2 Nařízení Brusel I.

³⁶² Článek 29 Bruselské úmluvy, článek 36 Nařízení Brusel I, článek 52 Nařízení Brusel Ibis.

³⁶³ Rozsudek Soudního dvora ze dne 15. 7. 1982. Pendency Plastic Products BV vs. Pluspunkt Handelsgesellschaft GmbH. Věc C-228/81.

Faktický stav: Nizozemská společnost Pendency Plastic Product BV žalovala v Nizozemí německou společnost Pluspunkt Handelsgesellschaft MBH o zaplacení určité částky. Žalovanému byl doručován dokument zahajující řízení a předvolání ke slyšení. Nepodařilo se ho však zastihnout na jeho adrese a místní německý soud *Amtsgericht Neuss* tak vydal potvrzení, že nebylo možné dokument doručit. Žalovaný se proto nedostavil k jednání a nizozemský soud přerušil řízení a uložil žalobci povinnost prokázat, že měl žalovaný možnost obdržet předvolání včas, nebo že byly učiněny všechny přiměřené kroky k tomu, aby měl příležitost zajistit svou obhajobu. Žalobce předložil soudu výpis z obchodního rejstříku a komunikaci s německým soudem (*Amtsgericht Neuss*), čímž prokázal adresu žalovaného. Na základě těchto informací dospěl nizozemský soud k závěru, že doručení dokumentu zahajujícího řízení bylo řádné a vydal rozsudek pro zmeškání. Společnost Pendency Plastic poté žádala výkon tohoto rozhodnutí v Německu, což tamní soud *Landgericht Düsseldorf* zamítl. Pendency Plastic se proti tomu odvolala. Odvolací německý soud *Oberlandesgericht Düsseldorf* přerušil řízení a podal k Soudnímu dvoru předběžnou otázku:

„Má být dle článku 27 odst. 2 Bruselské úmluvy odmítnuto uznání rozhodnutí, jestliže se žalovaný neúčastnil řízení ve státě původu, protože mu nebyl řádně a s dostatečným časovým předstihem umožňujícím mu připravit svou obhajobu doručen dokument zahajující řízení, i když soud státu, kde byl rozsudek vydán, dospěl v souladu s článkem 20 odst. 3 Bruselské úmluvy ve spojení s článkem 15 Haagské úmluvy z 15. listopadu 1965 o doručování soudních a mimosoudních písemností v cizině ve věcech občanských a obchodních k závěru, že žalovaný mohl obdržet návrh na zahájení řízení v dostatečném časovém předstihu umožňujícím mu se bránit?“

Odůvodnění: Jelikož bylo účelem Bruselské úmluvy (obdobně jako Nařízení Brusel Ibis) zajistit, že budou hájena práva žalovaného, který se nedostavil k jednání, musí dožádaný soud zkoumat splnění podmínek stanovených článkem 27 odst. 2 Úmluvy bez ohledu na rozhodnutí soudu původu (s výjimkou přezkumu ve věci samé).

Protože jsou Německo i Nizozemí smluvními státy Haagské úmluvy o doručování soudních a mimosoudních písemností³⁶⁴ řídí se doručování touto úmluvou a článkem 20 Bruselské úmluvy. Důraz je kladen na to, aby se žalovaný o řízení dozvěděl, nebo se o něm alespoň dozvědět mohl. Odmítnutí uznání a výkonu rozhodnutí je tak možné, i když podle soudu státu, kde bylo vydáno původní rozhodnutí, bylo doručeno řádně, ale dle dožádaného soudu k řádnému doručení nedošlo.

Vlastní hodnocení autorky: V rámci zásady dvojí kontroly se musí soud, kde je žádáno uznání a výkon rozsudku pro zmeškání, ujistit, zda byl žalovanému, který se nedostavil k řízení ve státě původu, řádně a s dostatečným časovým předstihem doručen dokument zahajující řízení (stejně stanovisko zastával i generální advokát). Pokud dožádaný soud dojde k závěru, že se tak nestalo, musí odmítnout uznání rozhodnutí. A to i v případě, že soud, který rozhodnutí vydal, tvrdí, že žalovaný měl, v souladu s článkem 20 odst. 3 Bruselské úmluvy a článkem 15 Haagské úmluvy o doručování soudních a mimosoudních písemností, možnost obdržet žalobu včas.

Dané rozhodnutí Soudního dvora tak odráží účel článku 45 odst. 1 písm. b) Nařízení Brusel Ibis,³⁶⁵ kterým je ochrana práva žalovaného být slyšen. Aby bylo toto právo dostatečně zajištěno, nepostačuje, že soud původu tvrdí, že došlo k řádnému a včasnému doručení návrhu na zahájení řízení. Ale dožádaný soud má možnost přezkumu a vlastního zvážení, zda došlo k dodržení práva žalovaného být slyšen. Spíše extenzivní interpretace Soudního dvora je tedy v souladu se záměrem daného ustanovení.

C-619/10 Trade Agency Ltd vs. Seramico Investments Ltd³⁶⁶

Právní věta: „Článek 34 bod 2 nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, na který odkazuje článek 45 odst. 1 tohoto nařízení, ve spojení s body 16 a 17 odůvodnění uvedeného nařízení, musí být vykládán v tom smyslu, že podá-li žalovaný opravný prostředek proti prohlášení vykonatelnosti rozsudku pro zmeškání

³⁶⁴ 85/1985 Sb. Vyhláška Ministra zahraničních věcí o Úmluvě o doručování soudních a mimosoudních písemností v cizině ve věcech občanských a obchodních. In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 8. 12. 2014].

³⁶⁵ Článek 27 odst. 2 Bruselské úmluvy, článek 34 odst. 2 Nařízení Brusel I.

³⁶⁶ Rozsudek Soudního dvora ze dne 6. 9. 2012. *Trade Agency Ltd vs. Seramico Investments Ltd*. C-619/10.

vydaného v členském státě původu společně s osvědčením vyhotoveným v souladu s článkem 54 téhož nařízení s tím, že tvrdí, že mu nebyl doručen návrh na zahájení řízení, má soud dožadného členského státu, k němuž byl uvedený opravný prostředek podán, pravomoc ověřit soulad mezi informacemi obsaženými v uvedeném osvědčení a důkazy.“

Faktický stav: Toto rozhodnutí je již analyzováno v předcházející části věnované zjevnému rozporu s veřejným pořádkem. Proto na tomto místě odkazujeme na popis faktického stavu výše a vybíráme pouze relevantní předběžnou otázku a její rozbor:

Společnost Trade Agency tedy podala opravný prostředek k *Augstākās tiesas Senāts* (Nejvyšší lotyšský soud) s tím, že neměla možnost se účinně bránit v průběhu řízení ve Spojeném království, protože nebyla informována o podání žaloby k tamnímu soudu. *Augstākās tiesas Senāts* se za těchto okolností rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:

„V případě, kdy je k rozhodnutí zabraničního soudu přiloženo osvědčení, avšak žalovaný přesto namítá, že mu nebyla doručena žaloba, která byla podána v členském státě původu, je soud dožadného členského státu při přezkumu důvodu odmítnutí uznání rozhodnutí uvedeného v článku 34 bodu 2 nařízení č. 44/2001 příslušný k tomu, aby sám přezkoumal, zda informace, které jsou uvedeny v osvědčení, odpovídají důkazům?“

Odůvodnění: Podstatou této otázky je, zda soud posuzující opravný prostředek proti prohlášení vykonatelnosti má pravomoc posoudit soulad mezi informacemi obsaženými v osvědčení o vykonatelnosti ve státě původu a důkazy, pokud tyto poukazují na skutečnost, že žalovanému nebyl doručen návrh na zahájení řízení. Soudní dvůr konstatoval, že v tomto případě nepostačuje výklad samotného čl. 34 bod 2, ale je nutné jej ukotvit v systému a v souvislosti s cíli Nařízení Brusel I. Důvod pro odmítnutí uznání v čl. 34 bod 2 má za cíl zajistit dodržování práv žalovaného, v jehož nepřítomnosti bylo vydáno původní rozhodnutí, a to pomocí systému dvojí kontroly³⁶⁷.

Proto je soud státu uznání povinen odmítnout uznání rozhodnutí či zrušit jeho výkon, jestliže žalovanému, v jehož nepřítomnosti bylo rozhodnuto, nebyl doručen návrh na zahájení řízení nebo jiná rovnocenná písemnost

³⁶⁷ C-283/05 ASML Netherlands BV v Semiconductor Industry Services GmbH (SEMIS), bod 29.

v dostatečném časovém předstihu a takovým způsobem, který mu umožňuje přípravu na jednání před soudem, ledaže žalovaný nevyužil žádný opravný prostředek proti tomuto rozhodnutí před soudem členského státu původu, i když k tomu měl možnost. Je proto nesporné, že doručení návrhu na zahájení řízení představuje relevantní skutečnost pro posouzení řízení v jeho celistvosti. Soud posuzující uznání proto musí ověřit, zda žalovaný měl dostatek času k přípravě obrany či podniknutí kroků nezbytných k tomu, aby zabránil vydání rozsudku pro zmeškání. Skutečnost, že k rozhodnutí, které je předmětem uznání, je připojeno osvědčení, nemůže omezit rozsah tohoto ověření. Žádné ustanovení Nařízení Brusel I totiž nezakazuje soudu státu uznání ověřit správnost informací o skutkovém stavu obsažených v osvědčení, neboť zákaz přezkumu ve věci samé se vztahuje pouze na soudní rozhodnutí. Navíc, vzhledem k tomu, že soud či orgán vydávající osvědčení nemusí být nutně orgánem, který rozhodnutí vydal, informace v osvědčení mají indikativní charakter s čistě informativní hodnotou. Osvědčení také neobsahuje informace, které by umožnily ověřit, zda žalovanému bylo umožněno se bránit, tj. např. způsoby doručení nebo adresu.

Soudní dvůr také zopakoval, že smyslem Nařízení Brusel I je sice usnadnit a zrychlit proces uznávání a výkonu soudních rozhodnutí, nicméně tohoto cíle nemůže být dosaženo oslabením práva žalovaného na obranu. Omezení možnosti kontroly, zda bylo dodrženo právo žalovaného na obranu jen proto, že bylo předloženo osvědčení o vykonatelnosti rozhodnutí ve státě původu, by bránilo dílčímu cíli Nařízení, a to zajištění práva na účinnou obranu dle bodu 18 odůvodnění Nařízení Brusel I. Proto, pokud žalovaný podá opravný prostředek proti prohlášení vykonatelnosti s tím, že tvrdí, že mu nebyl doručen návrh na zahájení řízení, má soud ve státě uznání pravomoc ověřit soulad mezi informacemi v osvědčení a důkazy.

Vlastní hodnocení autorky: Tímto rozhodnutím je vedle účelu Nařízení Brusel Ibis (zjednodušení formalit uznávání a výkonu cizích rozhodnutí)³⁶⁸ zdůrazněn také cíl článku 45 odst. 1 písm. b), tj. chránit práva žalovaného, v jehož nepřítomnosti bylo rozhodnutí vydáno, a to pomocí dvojí kont-

³⁶⁸ FRANCQ, Stéphanie. Article 34. In MAGNUS, Ulrich; MANKOWSKI, Peter. *Brussels I Regulation*. Second Edition. Munich: Sellier European Law Publishers, 2012. s. 646.

roly. V první fázi jsou uznání a vykonatelnost rozhodnutí téměř automatické, postačuje k tomu pouze formální přezkum (dle článku 37 Nařízení Brusel Ibis je třeba předložit rozhodnutí spolu s osvědčením). Až v rámci řízení o odepření výkonu rozhodnutí následuje druhá etapa, ve které jsou přezkoumávány důvody pro odepření uznání a výkonu cizího rozhodnutí. Přezkum řádnosti doručení návrhu na zahájení řízení je tak svěřen soudu státu původu i dožádaného státu.

Také generální advokátka Juliane Kokott poukázala na to, že dle článku 36 Nařízení Brusel I (článku 52 Nařízení Brusel Ibis) nesmí být cizí rozhodnutí v dožádaném členském státě přezkoumáváno ve věci samé. Z toho plyne, že je dožádaný soud oprávněn ověřit, zda jsou splněny podmínky stanovené článkem 45 odst. 1 písm. b) Nařízení Brusel Ibis, tedy zda byl návrh na zahájení řízení žalovanému doručen s dostatečným časovým předstihem a tak, aby si mohl připravit svou obranu. Osvědčení má usnadnit procesní formality, ale nemůže omezit rozsah přezkumu vztahujícímu se k odepření uznání. Soudní dvůr i generální advokátka se tak shodují v tom, že za účelem ochrany práv žalovaného, který se nedostavil k původnímu řízení, je třeba přezkoumat řádnost a včasnost doručení návrhu na zahájení řízení i v případě, že soud původu vydal osvědčení s datem doručení. Nicméně dle znění Nařízení Brusel Ibis je nutné dále zkoumat, zda měl žalovaný příležitost využít ve státě původu opravný prostředek. Pokud měl možnost bránit se ve státě původu, nelze tento důvod pro odepření uznání použít.

Rozhodnutí vydané v nepřítomnosti žalovaného. Článek 27 odst. 2 Bruselské úmluvy předpokládal, pro možnost užití tohoto důvodu pro odmítnutí uznání a výkonu rozhodnutí, vydání rozsudku pro zmeškání. Nařízení Brusel I a Brusel Ibis pracují s pojmem „rozhodnutí vydané v nepřítomnosti žalovaného“. Tento pojem je vykládán autonomně (bez ohledu na proceduru v národních právních řádech). Žalovaný se považuje za zúčastněného, jestliže on nebo jeho právní zástupce přednesli soudu argumenty. Z toho lze totiž vyvodit, že žalovaný o řízení věděl a měl čas se na něj připravit.³⁶⁹

³⁶⁹ FRANCQ, Stéphanie. Article 34. In MAGNUS, Ulrich; MANKOWSKI, Peter. *Brussels I Regulation*. Second Edition. Munich: Sellier European Law Publishers, 2012. s. 680 - 681.

C-172/91 Volker Sonntag vs. Hans Waidmann, Elisabeth Waidmann and Stefan Waidmann

Právní věta: „Neuznání rozhodnutí z důvodů stanovených článkem 27 odst. 2 Bruselské úmluvy je možné pouze, pokud žalovaný nebyl přítomen v původním řízení. Toto ustanovení tedy nemůže být využito, pokud se žalovaný dostavil. Pro účely článku 27 odst. 2 se žalovaný považuje za přítomného v případě spojení nároku na odškodnění s trestním řízením, jestliže žalovaný reagoval prostřednictvím zvoleného právního zástupce na trestní obvinění, ale nevyjádřil se k civilnímu nároku, který byl také ústně řešen v přítomnosti jeho právního zástupce.“

Faktický stav: Skutkový stav tohoto rozhodnutí byl uveden výše. Dvě položené otázky se týkaly interpretace článku 27 odst. 2 Bruselské úmluvy. „Bylo-li žalovanému prostřednictvím procesního dokumentu oznámeno, že proti němu byl v rámci trestního řízení zároveň uplatněn nárok na kompenzační materiální a nemateriální újmy, může být takovýto dokument, i přesto, že neobsahuje žádné další podrobnosti ohledně občanskoprávního nároku, považován za „dokument zabývající řízením“ ve smyslu článku 27 odst. 2 Bruselské úmluvy?“

„Považuje se pro účely článku 27 odst. 2 Bruselské úmluvy žalovaný za přítomného v řízení, jestliže se daný případ týká občanskoprávního nároku na náhradu škody spojeného s obviněním žalovaného vedeným před trestním soudem (článek 5 odst. 4 Bruselské úmluvy)³⁷⁰) a osoba, vůči níž je navrhován výkon rozhodnutí, reaguje prostřednictvím svého právního zástupce na trestní obvinění, ale nevyjádřil se k civilnímu nároku, který byl také ústně řešen v přítomnosti jejího právního zástupce?“

Odůvodnění: Dle názoru Soudního dvora musí být obě předložené otázky týkající se interpretace článku 27 odst. 2 Bruselské úmluvy zkoumány společně.

Odmítnutí uznání a výkonu rozhodnutí na základě článku 27 odst. 2 Bruselské úmluvy je možné pouze, jestliže se žalovaný neúčastnil původního řízení. Pokud se žalovaný k řízení dostaví, nelze dané ustanovení aplikovat. Stejně tak se článku 27 odst. 2 Bruselské úmluvy neuzije, jestliže se žalovaný sice nedostavil, ale byly mu řádně a včas oznámeny součástí nároku a on měl tak možnost se bránit.

³⁷⁰ Článek 5 odst. 4 Nařízení Brusel I, článek 7 odst. 3 Nařízení Brusel Ibis.

Žalovaný reagoval prostřednictvím svého právního zástupce na trestní řízení, z čehož plyne, že si musel být vědom i skutečnosti, že je proti němu uplatňován v souvislosti s tímto trestním řízením také občanskoprávní nárok. Nelze tedy odlišovat trestní řízení od občanského a žalovaný musí být považován za účastníka řízení jako celku. Soudní dvůr sice poukázal na možnost žalovaného odmítnout účast na civilním řízení, ale v případě, že tak neučinil, je jeho reakce na trestní obvinění považována za zakládající jeho účast i v civilní části řízení.

Vlastní hodnocení autorky: Vzhledem k tomu, že byl žalovaný zastoupen právníkem, a ten nevznesl proti občanskoprávnímu nároku žádné námitky, nešlo o nedostavení se žalovaného a tedy ani rozhodnutí soudu nebylo vydáno v jeho nepřítomnosti.

Podmínkou aplikace článku 45. odst. 1 písm. b) Nařízení Brusel Ibis je nepřítomnost žalovaného v řízení. Bez naplnění této podmínky nelze tento důvod odepření uznání využít. Zároveň není možné přezkoumávat ani další podmínky stanovené ustanovením článkem 45 odst. 1 písm. b), jako jsou řádnost a včasnost doručení dokumentu zahajujícího řízení, protože žalovaný nebo jeho právní zástupce měli možnost před soudem namítat, že dokument zahajující řízení trpí vadami. Kromě toho mohli využít dostupné opravné prostředky ve státě původu.

S rozhodnutím Soudního dvora se ztotožňuje i stanovisko generálního advokáta, který tento závěr odůvodňuje tím, že to, že civilní nárok nebyl blíže specifikován, nepostačuje k tomu, aby mohl být článek 27 odst. 2 Bruselské úmluvy (článek 45 odst. 1 písm. b) Nařízení Brusel Ibis) aplikován. Ustanovení totiž nelze užít ve prospěch žalovaného, který se k řízení dostavil, protože ten měl možnost se bránit a namítat nedostatky nároku přímo u soudu. Jelikož nedošlo k omezení práva žalovaného být slyšen, nelze uplatňovat důvod pro odepření uznání a výkonu rozhodnutí stanovený článkem 45 odst. 1 písm. b) Nařízení Brusel Ibis.

C-78/95 Bernardus Hendrikman a Maria Feyen vs. Magenta Druck & Verlag GmbH³⁷¹

Právní věta: „Článek 27 odst. 2 Bruselské úmluvy o pravomoci soudů a výkonu rozhodnutí ve věcech občanských a obchodních ze dne 27. 9. 1968 se aplikuje na rozhodnutí vydaná proti žalovanému, kterému nebyl řádně doručen nebo oznámen dokument zabývající řízení v dostatečném časovém předstihu, a který nebyl během řízení platně zastoupen, i když rozhodnutí nebylo vydáno jako rozsudek pro zmeškání, protože někdo domněle zastupoval žalovaného před soudem v prvním řízení.“

Faktický stav: Německá společnost Magenta Druck žalovala manžele Hendrikmana a Feyen (Nizozemí) kvůli nezaplacené faktuře. Jednalo se o objednávku zboží, která byla učiněna společností žalovaných Hendrikman BV a jejich jménem, aniž by o tom dotčení věděli. Do jejich společnosti byl doručen návrh na zahájení řízení v Německu. Společnost Hendrikman BV zajistila právní zastupování žalovaných, avšak bez jejich vědomí a souhlasu. Německý soud vydal rozsudek v neprospěch Hendrikmanových, který měl být následně vykonán v Nizozemí. Dotčený rozsudek i nařízení jeho výkonu byly žalovaným doručeny. Žalovaní se proti tomu odvolali s tím, že jim nebyly doručeny dokumenty zahávající řízení, a že nebyli platně zastoupeni. Nizozemský soud *Hoge Raad* předložil Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:

„Má být článek 27 odst. 2 Bruselské úmluvy interpretován tak, že je toto ustanovení použitelné i v případě, kdy žalovaný nebyl prohlášen za nepřítomného, dokument zabývající řízení nebo jiná rovnocenná písemnost mu nebyl řádně doručen nebo oznámen v dostatečném časovém předstihu a žalovaný nebyl v řízení platně zastoupen?“

Článek 27 odst. 2 Bruselské úmluvy se vztahuje na rozsudky pro zmeškání. V tomto případě se však o rozsudek pro zmeškání nejednalo. Soudní dvůr tak musel řešit otázku, zda je možné i v takovém případě užít důvod pro odmítnutí uznání stanovený daným ustanovením.

Odůvodnění: Soudní dvůr nepřijal argument žalobce, že byla práva žalovaného dodržena, i když ho před soudem zastupoval právník, který k tomu nebyl žalovaným zmocněn.

³⁷¹ Rozsudek Soudního dvora ze dne 10. 10. 1996. Bernardus Hendrikman a Maria Feyen vs. Magenta Druck & Verlag GmbH. Věc C-78/95.

Cílem článku 27 odst. 2 Bruselské úmluvy je zajistit, aby nebylo uznáno a vykonáno rozhodnutí, proti kterému neměl žalovaný možnost se bránit před soudem v prvním řízení. Soudní dvůr tak dospěl k závěru, že pokud je řízení zahájeno bez vědomí žalovaného a právní zástupce za něj vystupuje před soudem bez jeho zmocnění, nemůže se žalovaný účinně bránit. Na žalovaného má být v takovém případě hleděno, jako kdyby se k řízení nedostavil. Soud státu, kde je žádáno uznání a výkon, má tak povinnost zjistit, zda jsou naplněny podmínky stanovené tímto ustanovením. Z tohoto závěru plyne, že již není třeba odpovídat na první předběžnou otázku a soud může přezkoumat platnost zastoupení (nejedná se o meritum věci).

Vlastní hodnocení autorky: Žalovaný se nemůže účinně bránit, jestliže nebyl v řízení přítomen nebo platně zastoupen. Pokud byl zastoupen, aniž by vůbec věděl o takovém zastoupení a o řízení, může se dovolávat důvodu pro odepření uznání a výkonu cizího rozhodnutí dle článku 45 odst. 2 písm. b) Nařízení Brusel Ibis a nastává situace, jako by bylo rozhodnutí vydáno v jeho nepřítomnosti. Také dle stanoviska generálního advokáta má být rozsudek vydaný v řízení, o němž žalovaný nevěděl, a v němž nebyl platně zastoupen, považován za rozsudek pro zmeškání.

V době tohoto případu byla ještě účinná Bruselská úmluva a žalovaný se tak mohl domáhat aplikace článku 27 odst. 2 i v případě, že nevyužil možnosti napadnout rozhodnutí ve státě původu, i když měl příležitost využít v Německu opravný prostředek z důvodu nedostatečného zastoupení. Dle Nařízení Brusel Ibis by se však uvedený důvod pro odepření uznání aplikovat nemohl, neboť ukládá žalovanému povinnost využít opravný prostředek proti rozhodnutí již ve státě původu, pokud k tomu „má příležitost“.

V současnosti platí, že pokud by žalovaný využil ve státě původu opravný prostředek proti rozhodnutí, nebo případně pokud by neměl příležitost ho využít, lze aplikovat článek 45 odst. 1 písm. b) Nařízení Brusel Ibis z důvodu, že mu nebyl doručen dokument zahajující řízení a on nebyl během řízení platně zastoupen. Cílem daného ustanovení je zajistit, aby nebyl uznán a vykonán rozsudek, proti kterému neměl žalovaný možnost se bránit u soudu státu původu.

Návrh na zahájení řízení. Jelikož článek 45 odst. 1 písm. b) Nařízení Brusel Ibis vyžaduje, aby byl žalovanému řádně a včas doručen „návrh

na zahájení řízení nebo jiná rovnocenná písemnost“, je třeba stanovit, co pod tento pojem spadá. Aby bylo možné považovat dokument za „zahajující“ řízení, musí být tento doručen žalovanému ještě předtím, než může druhá strana požadovat výkon. Žalovanému musí tedy poskytovat možnost podniknout určité kroky k tomu, aby zabránil vydání rozsudku pro zmeškání. Dále by se mělo jednat o dokument zahajující řízení sporné. Dokument zahajující jednostranné řízení tedy není za takovýto dokument považován. Nicméně jsou případy, kdy mohou být i jednostranná řízení změněna na kontradiktorní, podnikne-li k tomu žalovaný potřebné kroky.³⁷²

C-474/93 Hengst Import BV vs. Anna Maria Campese

Právní věta: „*Decreto ingiuntivo ve smyslu Knihy IV italského Občanského soudního řádu (články 633 a 656) spolu s žádostí o zahájení řízení musí být považován za dokument zahajující řízení nebo jinou rovnocennou písemnost ve smyslu článku 27 odst. 2 Bruselské úmluvy.*“

Faktický stav: Faktický stav tohoto rozhodnutí byl uveden výše s pojmem rozhodnutí. Rozhodnutí však především směřovalo na výklad článku 27 odst. 2 Bruselské úmluvy. V této souvislosti položil národní soud Soudnímu dvoru tuto předběžnou otázku: „*Má být decreto ingiuntivo ve smyslu Knihy IV italského Občanského soudního řádu (články 633 a 656) spolu s žádostí o zahájení řízení, nebo samo o sobě, považováno za „dokument zahajující řízení nebo jinou rovnocennou písemnost“ ve smyslu článku 27 odst. 2³⁷³ nebo článku 46 odst. 2³⁷⁴ nebo článku 20 odst. 2 Bruselské úmluvy?*“³⁷⁵

Odůvodnění: Podle italského práva počíná řízení doručením platebního rozkazu spolu s žádostí o zahájení řízení dlužníkovi. Samotné vydání platebního rozkazu soudem probíhá na základě předložených písemných důkazů, bez účasti dlužníka. Po doručení rozkazu má však dlužník možnost uplatnit námitky (podat odpor). Kdyby žalovaná společnost Hengst toto učinila, neprohlásil by soud platební rozkaz vykonatelným, ale následovalo by běžné

³⁷² FRANCQ, Stéphanie. Article 34. In MAGNUS, Ulrich; MANKOWSKI, Peter. *Brussels I Regulation*. Second Edition. Munich: Sellier European Law Publishers, 2012. s. 676 - 677.

³⁷³ Článek 34 odst. 2 Nařízení Brusel I, článek 45 odst. 1 písm. b) Nařízení Brusel Ibis.

³⁷⁴ Článek 53 Nařízení Brusel I, článek 37 odst. 1 a článek 42 odst. 1 Nařízení Brusel Ibis.

³⁷⁵ Článek 26 odst. 2 Nařízení Brusel I, článek 28 odst. 2 Nařízení Brusel Ibis.

občanskoprávní řízení *inter partes* ve státě původu, a to ještě předtím, než by mohlo být v Nizozemí žádno uznání a výkon rozkazu.

Důvod pro odmítnutí uznání a výkonu cizího rozhodnutí stanovený článkem 27 odst. 2 Bruselské úmluvy, má zajistit, že bude rozsudek uznán a vykonán pouze, pokud měl žalovaný možnost se bránit před soudem původu.

Vzhledem k tomu, že platební rozkaz (s žádostí o zahájení řízení) zahajuje dle italského práva řízení. A žalovaný měl možnost být slyšen před soudem státu, kde byl platební rozkaz vydán, a to ještě předtím, než bylo v Nizozemí žádáno jeho uznání a výkon. Tuto možnost by žalovaný měl, kdyby podal ve lhůtě 20 dní proti platebnímu rozkazu odpor, což by vedlo k běžnému spornému řízení ve státě původu. Platební rozkaz je tedy rozhodnutím schopným uznání a výkonu podle Bruselské úmluvy.

Vlastní hodnocení autorky: Také dle názoru generálního advokáta lze za návrh na zahájení řízení považovat jakýkoli dokument (zde platební rozkaz s žádostí o zahájení řízení) doručený žalovanému řádně a včas, který umožňuje žalovanému bránit se před soudem v řízení ve státě původu a v případě nečinnosti žalovaného umožňuje žalobci dosáhnout rozsudku, který může být v jiných členských státech uznán a vykonán.

Soudní dvůr se v tomto případě přidržel národního výkladu pojmu „návrh na zahájení řízení“. Podle italského práva se za začátek řízení považuje doručení platebního rozkazu společně s žádostí o zahájení řízení. Z předloženého rozhodnutí lze nicméně vyvodit, že jestliže podle práva státu, kde je platební rozkaz vydán, zahajuje řízení tento rozkaz sám o sobě, bude takový platební rozkaz považován za návrh na zahájení řízení i ve smyslu článku 45 odst. 1 písm. b) Nařízení Brusel Ibis.

C-166/80 Peter Klomps vs. Karl Michel³⁷⁶

Právní věta: „Článek 27 odst. 2 Bruselské úmluvy musí být interpretován tak, že pojem „dokument zahajující řízení“ zahrnuje jakýkoli dokument, např. platební rozkaz dle německého práva, jebož doručení umožňuje žalobci, dle práva státu soudu, kde byl rozsudek vydán, dosáhnout, v případě neúčinné obrany žalovaného, vydání rozhodnutí uznatelného a vykonatelného dle ustanovení Bruselské úmluvy.“

³⁷⁶ Rozsudek Soudního dvora ze dne 16. 6. 1981. Peter Klomps vs. Karl Michel. Věc C-166/80.

„Rozhodnutí, jakým je dle německého práva nařízení výkonu, který byl vydán poté, co se doručení platebního rozkazu stalo účinným a je dle Bruselské úmluvy vykonatelné, nespadá pod pojem „dokument zahajující řízení“.“

Faktický stav: Pan Michel (Německo) požadoval po panu Klomps (Nizozemí) zaplacení určité částky. V Německu byl vydán platební rozkaz, který byl dlužníkovi doručen prostřednictvím uložení rozkazu na poště a zanechání oznámení o tom na adrese dlužníka v Německu, kterou uvedl věřitel. Protože dlužník nepodal ve stanovené lhůtě odpor proti platebnímu rozkazu, byl nařízen jeho výkon. Nařízení výkonu bylo doručeno stejným způsobem a po uplynutí doby k podání námitek se stalo rozhodnutí konečným.

Až opožděně podal Klopms proti nařízení výkonu v Německu námitky s tvrzením, že doručení předchozích dokumentů nebylo řádné, protože jeho obvyklé bydliště nebylo v Německu, ale v Nizozemí. To německý soud *Amtsgericht Krefeld* zamítl, protože již uplynula lhůta pro podání námitek, a protože měl dle německého práva obvyklé bydliště rovněž v Německu.

Také nizozemský soud *Arrondissementsrechtbank* uznal platební rozkaz a nařízení výkonu dle Bruselské úmluvy. Klomps podal v Nizozemí opravný prostředek z důvodu, že měl v době doručení obvyklé bydliště v Nizozemí, a že doručení nebylo řádné a s dostatečným časovým předstihem.

Nizozemský soud *Hoge Raad* se proto rozhodl přerušit řízení a předložit několik předběžných otázek. V této části se budeme zabývat pouze jednou z nich. „*Má být platební rozkaz nebo nařízení výkonu vydané podle německého práva platného v roce 1976 považováno za „dokument zahajující řízení“ ve smyslu článku 27 odst. 2 Bruselské úmluvy?*“

Další předběžné otázky předložené Soudnímu dvoru se vztahovaly k včasnosti návrhu na zahájení řízení a délce lhůty potřebné k tomu, aby bylo žalovanému umožněno připravit si svou obranu. Tato problematika bude řešena v následujícím bloku (Doručení v dostatečném časovém předstihu).

Odůvodnění: Za účelem stanovení, zda platební rozkaz a nařízení jeho výkonu v rámci německého práva spadají pod pojem „dokument zahajující řízení“ se Soudní dvůr zabýval problematikou platebního rozkazu z pohledu německého práva, dle kterého byl rozkaz vydán. Podle tohoto práva, měl

dlužník k podání odporu proti platebnímu rozkazu lhůtu tří dnů, tato doba byla navíc prodloužena, dokud soud nevydal příkaz k výkonu rozkazu (tedy šest dní). Když bylo následně žalovanému doručeno nařízení výkonu, měl jeden týden k podání námitek.

Abyste mohl být cizí rozsudek uznán a vykonán, musí mít žalovaný možnost se hájit u soudu v původním řízení. Jestliže by žalovaný podal proti platebnímu rozkazu odpor, bylo by zahájeno běžné sporné řízení a on by se tak mohl u soudu bránit. V případě nečinnosti žalovaného, je věřiteli umožněno docílit vydání rozsudku, který je v souladu s ustanoveními Bruselské úmluvy vykonatelný v ostatních smluvních státech. Podání odporu proti platebnímu rozkazu, by žalovanému zajistilo možnost být slyšen ve státě, kde byl rozkaz vydán. Platební rozkaz tedy spadá pod pojem „dokument zahajující řízení“, pokud byl žalovanému doručen řádně a včas, aby se proti němu mohl bránit. Na dožádaném soudu je, aby zhodnotil, zda byl platební rozkaz, jako dokument zahajující řízení, doručen žalovanému řádně a včas.

Obdobná úvaha se uplatní při zvažování druhé otázky. Vzhledem k tomu, že rozhodnutí o nařízení výkonu navazuje dle německého práva na platební rozkaz (kterým se zahajuje řízení) a je samo o sobě podle Bruselské úmluvy vykonatelné, nemůže spadat pod pojem „dokument zahajující řízení“, i když je proti němu možné podat námítky, což by také vedlo ke spornému řízení.

Otázka dostatečného časového předstihu doručení návrhu na zahájení řízení tak, aby měl žalovaný možnost připravit si svou obhajobu (tedy otázka délky doby, kterou měl žalovaný na přípravu své obrany) bude řešena v rámci tohoto případu v následujícím bloku.

Vlastní hodnocení autorky: Přesto, že jsou dle německého práva mezi platebním rozkazem a nařízením výkonu jisté podobnosti, lze dle názoru Soudního dvora považovat za návrh na zahájení řízení pouze platební rozkaz, protože již ten splňuje podmínky blíže rozebrané v případě *C-474/93 Hengst Import vs. Anna Maria Campese*. Nařízení výkonu navazuje na platební rozkaz a je podle Bruselské úmluvy vykonatelné samo o sobě a nenaplnuje tedy definici Soudního dvora, že by až v případě nečinnosti žalovaného, umožňovalo žalobci dosáhnout vydání uznatelného a vykonatelného rozhodnutí.

Závěry, k nimž dospěli Soudní dvůr a generální advokát, se shodují a jsou zároveň obdobné jako ve výše rozebraném případě *C-474/93 Hengst Import vs. Anna Maria Campese*. I zde došlo k příklonu k národnímu výkladu pojmu „návrh na zahájení řízení nebo jiná rovnocenná písemnost“. Tímto návrhem je dle německého práva platební rozkaz. Z toho lze pak vyvodit, že dokumentem zahajujícím řízení nemůže být (v německém právu) nařízení výkonu platebního rozkazu, které na něj navazuje.

C-39/02 Maersk Olie & Gas A/S vs. Firma M. de Haan en W. de Boer

Právní věta: „Rozhodnutí o zřízení fondu omezujícího odpovědnost, aniž by dotyčnému věřiteli byl doručen návrh na zahájení řízení, a i pokud tento věřitel podal odvolání proti tomuto rozhodnutí, aby popřel příslušnost soudu, který jej vydal, nemůže být předmětem odmítnutí uznání v jiném smluvním státě podle článku 27 bodu 2 Bruselské úmluvy za podmínky, že bylo žalovanému oznámeno či doručeno řádně a v dostatečném časovém předstihu.“

Faktický stav: Skutkový stav tohoto rozhodnutí byl uveden výše. Výše byly rovněž analyzovány otázky, které se týkaly pravidla litispendence a pojmu rozhodnutí. Na tomto místě budou analyzovány otázky, které se vztahovaly k článku 27 odst. 2 Bruselské úmluvy.

„Může být dnes fond omezující odpovědnost, který byl zřízen dne 27. května 1987 nizozemským soudem podle nizozemských pravidel platných v rozhodné době, aniž by dotyčnému věřiteli byl doručen návrh na zahájení řízení, předmětem odmítnutí uznání v jiném členském státu na základě článku 27 odst. 2 Bruselské úmluvy?“

„V případě kladné odpovědi na předchozí otázku: může být dotčenému věřiteli odepřeno jeho právo podle článku 27 odst. 2 z důvodu, že v členském státu, který zřídil fond, předložil nadřízenému soudu otázku příslušnosti, aniž by namítal nedostatek doručení návrhu?“

Odůvodnění: Soudní dvůr považoval za nutné, zkoumat obě předložené otázky, vztahující se k výkladu článku 27 odst. 2 Bruselské úmluvy, společně. Jednou z podmínek pro užití důvodu pro odmítnutí uznání a výkonu je, že bylo rozhodnutí vydáno v nepřítomnosti žalovaného v původním řízení. Společnost Mærsk se neúčastnila řízení o omezení odpovědnosti rejdařů v Nizozemí, ani na výzvu nepředložila svou pohledávku vůči rejdařům stanovenému likvidátorovi poté, co jí bylo doručeno usnesení o zřízení fondu

omezujícího odpovědnost. Této neúčasti se však Mærsk nemůže dovolávat, jestliže byla prostřednictvím návrhu na zahájení řízení nebo jiné rovnocenné písemnosti seznámena s okolnostmi sporu a měla možnost připravit svou obranu.

Vzhledem k tomu, že se Mærsk neúčastnila řízení probíhajícího v Nizozemí, jednalo se o rozsudek pro zmeškání. Pro potřeby článku 27 odst. 2 Bruselské úmluvy je třeba dále zkoumat, zda byl společnosti Mærsk řádně a včas doručen návrh na zahájení řízení.

Společnost Mærsk (jakožto věřitel) tvrdila, že jí návrh na zahájení řízení o zřízení fondu omezujícího odpovědnost doručen nebyl. Soudní dvůr však v daném případě zdůraznil zvláštnosti tohoto řízení (popsané výše), kdy zřízení fondu a prozatímní určení hranice odpovědnosti probíhá bez účasti věřitele. Právě usnesení o zřízení fondu omezujícího odpovědnost může být následně předmětem kontradiktorního řízení a je tedy považováno za písemnost rovnocennou návrhu na zahájení řízení ve smyslu článku 27 odst. 2 Bruselské úmluvy. Likvidátor doporučeným dopisem informoval Mærsk o obsahu usnesení. Vzhledem k tomu, že nepostačuje, že Mærsk o usnesení věděla, ale je vyžadováno jeho řádné doručení, je na soudu státu, kde je žádáno uznání a výkon, aby posoudil, zda proběhlo doručení daného usnesení společnosti Mærsk řádně a s dostatečným časovým předstihem. Pokud bylo doručeno řádně a včas, je doručení usnesení o zřízení fondu omezujícího odpovědnost považováno za procesní úkon rovnocenný návrhu na zahájení řízení ve smyslu článku 27 odst. 2 Bruselské úmluvy.

To, že společnost Mærsk podala odvolání proti usnesení pouze z důvodu tvrzené nepřislušnosti nizozemského soudu, neznamená, že by se dostavila k řízení o zřízení fondu omezujícího odpovědnost.

Vlastní hodnocení autorky: Ačkoli se předběžné otázky vztahovaly k rozhodnutí o zřízení fondu omezujícího odpovědnost a tomu, zda může být takové rozhodnutí předmětem odmítnutí uznání, byla Soudním dvorem v podstatě řešena problematika pojmu dokument zahajující řízení. Za takový dokument lze považovat usnesení o zřízení fondu omezujícího odpovědnost. Řádné a včasné doručení usnesení umožňuje věřiteli popřít právo

dlužníka využít omezení své odpovědnosti u soudu, který jej vydal, čímž se toto usnesení může stát předmětem sporného řízení, kterého se věřitel mohl účastnit a hájit tak svá práva.

To, že se Mærsk odvolala proti nizozemskému rozhodnutí z důvodu nepřislušnosti soudu, nehraje roli. Článek 27 odst. 2 Bruselské úmluvy nevyžaduje (na rozdíl od článku 34 odst. 2 Nařízení Brusel I a článku 45 odst. 1 písm. b) Nařízení Brusel Ibis) využití opravného prostředku ve státě původu. Podle současného znění by však odeprání uznání bylo možné jen v případě, že by Mærsk využila opravný prostředek ve státě původu, kde by zpochybnila řádnost doručení (nikoli jen (ne)prislušnost soudu). Jak již bylo uvedeno, pouhé namítání nepřislušnosti soudu není považováno za účast v řízení ve státě původu.

Závěr Soudního dvora je totožný se stanoviskem generálního advokáta a zároveň se přidržuje výkladu pojmu „dokument zahajující řízení“ tak, jak byl interpretován v případech *C-474/93 Hengst Import vs. Anna Maria Campese* a *C-166/80 Peter Klomps vs. Karl Michel*. Tedy, že za návrh na zahájení řízení lze považovat řádně a včas doručený dokument, který umožňuje žalovanému zajistit si svou obranu a v případě učinění dalších kroků žalovaným vede k zahájení běžného sporného řízení. Takovým dokumentem je dle nizozemského práva usnesení o zřízení fondu omezujícího odpovědnost. Interpretace dokumentu zahajujícího řízení Soudním dvorem tak opět odráží národní výklad tohoto pojmu.

Doručení v dostatečném časovém předstihu. Návrh na zahájení řízení nebo jiná rovnocenná písemnost musí být žalovanému doručen s dostatečným časovým předstihem. To znamená tak, aby měl dostatek času připravit svou obranu v řízení před soudem státu původu.

V tomto směru vyvstávají zejména dvě otázky: počátek běhu doby a její délka. Za počátek je obecně považována doba, kdy žalovaný obdržel dokument zahajující řízení, nebo ho alespoň obdržet měl. Délka doby považované za dostatečnou k přípravě obhajoby není stanovena a je třeba ji posuzovat případ od případu.

C-166/80 - Peter Klomps vs. Karl Michel

Právní věta: „Při určování, zda měl žalovaný možnost připravit si svou obranu dle článku 27 odst. 2 Bruselské úmluvy, musí brát soud, kde je žádán výkon, v úvahu pouze dobu, která je dle německého práva stanovena pro podání odporu proti platebnímu rozkazu, umožňující žalovanému zabránit vydání rozsudku pro zmeškání, který by byl dle Bruselské úmluvy vykonatelný.“

„Článek 27 odst. 2 zůstává využitelný i v případě, že žalovaný vznesl námitky proti rozsudku pro zmeškání a soud státu, kde byl rozsudek vydán, sbledal námitky nepřipustnými z důvodu, že doba pro podání námitek již uplynula.“

„I když soud státu, kde byl vydán rozsudek, tvrdí, v odděleném sporném řízení, že doručení bylo řádné, článek 27 odst. 2 přesto stále požaduje, aby soud státu, kde je žádán výkon, přezkoumal, zda bylo doručení provedeno v dostatečném časovém předstihu, který umožňuje žalovanému přípravu obhajoby.“

„Soud, u něhož je žádán výkon, se může omezit na přezkum, zda doba počítaná od data řádného doručení, poskytovala žalovanému dostatečný čas na přípravu jeho obrany. Nicméně musí v každém konkrétním případě zvážit, zda nejsou dány výjimečné okolnosti, jako třeba skutečnost, že ačkoli bylo doručení řádné, bylo by neadekvátní, aby započal běh doby.“

Faktický stav: Skutkový stav případu byl popsán výše. Předběžné otázky předložené Soudnímu dvoru byly zaměřeny na dvě oblasti: první (řešená výše) se týkala pojmu „dokument zahajující řízení nebo jiná rovnocenná písemnost“, další otázky se vztahovaly ke lhůtě běžící od doručení návrhu na zahájení řízení potřebné k tomu, aby měl žalovaný možnost připravit si svou obhajobu před soudem.

„Pokud má být v tomto případě platební rozkaz dle německého práva považován za „dokument zahajující řízení“ ve smyslu článku 27 odst. 2 Bruselské úmluvy, je třeba, s ohledem na otázku, zda byl žalovanému tento dokument doručen v dostatečném časovém předstihu umožňujícím mu zajistit svou obhajobu, aby byla brána v úvahu pouze doba pro podání odporu proti platebnímu rozkazu, nebo má být rovněž zohledněna skutečnost, že po uplynutí této lhůty měl žalovaný ještě lhůtu pro podání námitek proti nařízení výkonu?“

„Je článek 27 odst. 2 použitelný v případě, že žalovaný podá u soudu státu, kde bylo vydáno rozhodnutí, jehož uznání a výkon je žádáno, námítky proti rozsudku pro zmeškání a soud státu původu rozhodne, že jsou námítky nepřijatelné, protože nebyly podány ve stanovené lhůtě?“

„Jestliže soud státu původu rozhodl, že v době doručení dokumentu zahajujícího řízení měl žalovaný obvyklé bydliště ve státě tohoto soudu, což mělo za následek, že doručení bylo řádné, vyžaduje ustanovení článku 27 odst. 2 Bruselské úmluvy samostatné přezkoumání otázky, zda byl dokument doručen s dostatečným časovým předstihem umožňujícím žalovanému připravit svou obhajobu? Pokud ano, je tento přezkoum omezen na otázku, zda dokument došel do obvyklého bydliště žalovaného včas, nebo musí být například zkoumána také otázka, zda doručení do místa pobytu bylo dostačující k zajištění toho, aby žalovaný obdržel dokument osobně včas?“

Odůvodnění: Soudní dvůr rozhodl, že za dokument zahajující řízení má být považován pouze platební rozkaz, nikoli nařízení výkonu. Z toho vyplývá i odpověď na první otázku. Při hodnocení, zda měl žalovaný dostatek času na přípravu své obrany, musí být brána v úvahu pouze doba, během níž bylo možné podat odpor proti platebnímu rozkazu. Tedy lhůta, kterou měl žalovaný od doručení návrhu na zahájení řízení (platebního rozkazu) do nabytí jeho účinnosti.

Článek 27 odst. 2 stanovuje dvě podmínky, které musí být splněny současně, a to že musí být doručeno řádně (podle práva státu, kde byl rozsudek vydán a mezinárodních smluv, kterými je tento stát vázán), a že musí být doručeno s dostatečným časovým předstihem, aby se žalovaný mohl bránit. I v případě, že soud, kde byl vydán rozsudek, rozhodl, že byl návrh na zahájení řízení doručen řádně, má tedy soud, kde je žádáno uznání a výkon, povinnost zvážit, zda se tak stalo s dostatečným časovým předstihem.

Aby byla dostatečně zajištěna práva žalovaného, je třeba zohlednit i všechny výjimečné okolnosti případu (např. prostředky užití pro doručení žalovanému nebo vztah mezi žalobcem a žalovaným). Může totiž nastat taková situace, že i když bylo doručeno řádně, nelze od žalovaného rozumně očekávat schopnost podniknout kroky ke své obraně a nebylo by tedy adekvátní, aby začala běžet lhůta.

Vlastní hodnocení autorky: Soudní dvůr (a obdobně i generální advokát) v daném případě zdůraznil nutnost souběžného splnění podmínek stanovených článkem 45 odst. 1 písm. b) Nařízení Brusel Ibis. V zájmu ochrany práv žalovaného, v jehož nepřítomnosti bylo rozhodnutí vydáno, nepostačuje, že bylo doručení provedeno náležitým způsobem, ale je vyžadován i přezkum doby, kterou měl na přípravu své obhajoby. Výklad Soudního dvora je v tomto směru extenzivní, protože nemá být brána v úvahu jen samotná doba, ale mají být zohledněny i výjimečné okolnosti každého případu.

Doba pro posouzení, zda byl žalovanému dokument zahajující řízení doručen s dostatečným časovým předstihem, podléhá autonomnímu výkladu. Délka doby nutná pro přípravu obhajoby žalovaného, má žalovanému umožnit, aby zabránil vydání rozsudku pro zmeškání (dle německého práva je to tedy doba od doručení platebního rozkazu do nabytí jeho účinnosti). Tato lhůta není hodnocena podle národních předpisů soudu státu původu, ani státu, kde je žádáno uznání a výkon. Podstatné je, aby měl žalovaný faktickou možnost se náležitě hájit. Včasnost doručení je vykládána extenzivně v tom smyslu, že se nezohledňuje jen délka doby, kterou žalovaný měl, ale mají být brány v potaz i další okolnosti každého případu (např. skutková a právní složitost věci, vzdálenost bydliště žalovaného nebo případné jazykové problémy).³⁷⁷ Dále jsou brány v úvahu i mimořádné okolnosti, k nimž dojde poté, co bylo řádně doručeno, a které by vedly k tomu, že i když bylo doručeno včas, nelze od žalovaného rozumně očekávat zajištění své obrany ve stanovené době.

Závěr týkající se možnosti využití článku 27 odst. 2 Bruselské úmluvy i v případech, kdy soud původu odmítl námitky žalovaného jako opožděné, je pro znění článku 45 odst. 1 písm. b) Nařízení Brusel Ibis zastaralý. Již v textu Nařízení Brusel I došlo k zakotvení povinnosti žalovaného využít opravný prostředek ve státě původu, pokud k tomu měl příležitost. Tento důvod pro odepření uznání a výkonu rozhodnutí by v současnosti nebylo možné uplatnit, pokud měl žalovaný možnost užít opravný prostředek ve státě původu (odpor proti platebnímu rozkazu a námitky proti nařízení výkonu), což však neučinil. Otázka příležitosti využití opravného

³⁷⁷ VAŠKE, Viktor. *Uznání a výkon cizích rozhodnutí v České republice*. Praha: C. H. Beck, 2007. s. 51.

prostředku ve státě původu je řešena v posledním bloku, konkrétně v případech *C-420/07 Meletis Apostolides vs. David Charles Orams a Linda Elizabeth Orams* a *C-283/05 ASML Netherlands BV vs. Semiconductor Industry Services GmbH (SEMIS)*.

C-49/84 Leon Emile Gaston Carlos Debaecker a Berthe Plouvier vs. Cornelis Gerrit Bouwman³⁷⁸

Právní věta: „*Požadavek stanovený článkem 27 odst. 2 Bruselské úmluvy, aby byl návrhu na zahájení řízení doručen s dostatečným časovým předstihem, se užije v případě, kdy bylo řádně doručeno ve lhůtě určené soudem státu vydání rozhodnutí, nebo bydliště žalovaného, které je v jurisdikci toho soudu nebo se nachází ve stejné zemi, jako ten soud.*“
 „*Při zkoumání, zda bylo doručení provedeno s dostatečným časovým předstihem, může brát soud, kde je žádán výkon, v úvahu výjimečné okolnosti, které vyvstanou poté, co bylo řádně doručeno.*“

„*Skutečnost, že se žalobce dozvěděl o nové adrese žalovaného, poté co bylo řádně doručeno, a skutečnost, že byl žalovaný odpovědný za to, že neobdržel řádně doručенý dokument, jsou okolnosti, které může soud, kde je žádán výkon, vzít v úvahu při hodnocení, zda bylo doručení řádné a s dostatečným časovým předstihem.*“

Faktický stav: Žalovaný Bouwman (nizozemská státní příslušnost) ukončil předčasně nájem v Belgii, a to bez předchozího oznámení majitelům (manželům Debaeckerovi a Plouvier) a bez udání své budoucí adresy (bydliště měl přitom stále registrované v Belgii). Majitelé bytu na něj podali u soudu *Vrederechter* v Antverpách žalobu, která byla řádně doručena do místa bydliště registrovaného v Belgii. Po doručení žaloby obdržel právní zástupce žalobců dopis, kterým ho Bouwman informoval o nové adrese, kde je k zastižení (poštovní schránka v Belgii), na tuto novou adresu ho právník přesto neinformoval o probíhajícím řízení. Soud tedy rozsudkem pro zmeškání uložil žalovanému nahradit žalobcům určitou částku a tento rozsudek byl doručen stejným způsobem jako žaloba.

Debaeckerovi podali u nizozemského soudu *Arrondissementsrechtbank* návrh na prohlášení vykonatelnosti rozhodnutí a na příkaz tohoto soudu banka zmrazila účet pana Bouwmana. Ten se tak dozvěděl o řízení a odvolal se.

³⁷⁸ Rozsudek Soudního dvora ze dne 11. 6. 1985. Leon Emile Gaston Carlos Debaecker a Berthe Plouvier vs. Cornelis Gerrit Bouwman. Věc C-49/84.

Odvolací soud rozhodl, že rozsudek nemůže být uznán, protože žalovaný neměl dostatek času na přípravu své obhajoby. Proti tomu podali opravný prostředek žalobci s tím, že doručení bylo řádné.

Soudnímu dvoru byly nizozemským soudem *Hoge Raad* předloženy tyto předběžné otázky:

„Je požadavek stanovený článkem 27 odst. 2 Bruselské úmluvy, že má být doručení dokumentu zahajujícího řízení provedeno dostatečně včas, nepoužitelný jestliže bylo doručeno ve lhůtě předepsané soudem státu, kde byl rozsudek vydán a/ nebo, kde je bydliště žalovaného, které je v jurisdikci toho soudu nebo se nachází ve stejné zemi, jako ten soud?“

„Je-li odpověď na první otázku záporná, pak jsou-li v konkrétním případě dány výjimečné okolnosti vedoucí k závěru, že ačkoli bylo dle ustanovení článku 27 odst. 2 Bruselské úmluvy řádně doručeno, bylo by nepřiměřené, aby v důsledku toho začala běžet lhůta vyžadovaná tímto ustanovením, zda mají být brány v potaz pouze okolnosti, které existovaly v době doručení, a které mohl brát žalobce v té době v úvahu?“

„Je-li druhá otázka zodpovězena záporně, může být v důsledku okolností, které vstaly po řádném doručení, po žalobci požadováno, zejména oznámí-li mu žalovaný svou adresu, aby učinil další opatření a informoval žalovaného o nadcházejícím řízení; takže nebudou-li tato opatření učiněna, nezačne lhůta vyžadovaná článkem 27 odst. 2 běžet?“

„Je-li třetí otázka zodpovězena kladně: Jaké kritérium musí být v tomto ohledu uplatňováno? Konkrétně, je-li žalovaný odpovědný za selhání řádného doručení dokumentu, brání tato skutečnost soudu zvažovat, zda mají být podniknuta další opatření, jak je uvedeno výše, například, byl-li si žalobce vědom, že žalovaný zanechal adresu s uvedením místa jeho bydliště?“

Odůvodnění: Článek 27 odst. 2 Bruselské úmluvy neobsahuje žádnou podmínku týkající se místa bydliště žalovaného. Podstatné je, aby bylo doručení účinné v daném čase, ať už dle předpisů soudu státu, kde byl rozsudek vydán, nebo kde má žalovaný bydliště. Určení přiměřenosti doby doručení dokumentu zahajujícího řízení je věcí faktickou, ne právní. Není tedy podstatné ani právo státu vydání rozhodnutí, ani státu uznání.

V rozhodnutí *C-166/80 Peter Klomps vs. Karl Michel* Soudní dvůr stanovil, že při posuzování toho, zda bylo řádně a včas doručeno, má brát soud v úvahu všechny okolnosti případu. Žalobci namítali, že pro ně ze znění Bruselské úmluvy neplyne povinnost učinit další kroky, s čímž Soudní dvůr

sice souhlasil, nicméně konstatoval, že právě podniknutí nebo nepodniknutí takových kroků je okolností, která má být brána v potaz při zvažování, zda bylo zajištěno řádné doručení s dostatečným časovým předstihem. Kdyby žalobci informovali žalovaného o podání žaloby po doručení, když se dozvěděli o jeho nové adrese, zajistili by tím, že soud, kde je žádán výkon, nebude považovat změnu adresy žalovaného za výjimečnou okolnost v řádnosti doručení. Obdobně může být takovou výjimečnou okolností, kterou bude soud zvažovat ve vztahu k řádnosti doručení a dostatečnému časovému předstihu, i odpovědnost žalovaného za selhání řádného doručení.

Vlastní hodnocení autorky: Interpretace Soudního dvora (shodující se se stanoviskem generálního advokáta) ve vztahu k určení přiměřenosti doby doručení návrhu na zahájení řízení je extenzivní a jeho výklad je autonomní (přiměřenost doby není posuzována dle národních právních předpisů). Kromě toho, že má soud, kde je žádáno uznání, zvažovat okolnosti existující v době řádného doručení, může přihlédnout i k výjimečným okolnostem, které nastaly až po řádném doručení. Je tak opět potvrzen záměr ustanovení článku 45 odst. 1 písm. b) Nařízení Brusel Ibis, chránit práva žalovaného, v jehož nepřítomnosti bylo rozhodnutí vydáno. Pokud tedy po řádném doručení návrhu na zahájení řízení nastanou natolik výjimečné okolnosti, že nelze rozumně předpokládat, že by měl žalovaný dostatek času na přípravu své obhajoby, může soud brát při přezkumu řádnosti a včasnosti doručení v potaz i tyto okolnosti. A zároveň může být bráno v úvahu i případné zavinění žalovaného za vznik těchto okolností.

Řádnost doručení. Článek 27 odst. 2 Bruselské úmluvy kladl důraz na řádnost doručení dokumentu zahajujícího řízení žalovanému. Článek 34 odst. 2 Nařízení Brusel I a článek 45 odst. 1 písm. b) Nařízení Brusel Ibis stanovují, že návrh na zahájení řízení má být žalovanému doručen „takovým způsobem, který mu umožňuje přípravu obhajoby“. Ze znění ustanovení vyplývá, že obě nařízení vyžadují praktickou možnost žalovaného se bránit spíše než striktní řádnost doručení dokumentu.³⁷⁹

³⁷⁹ FRANCQ, Stéphanie. Article 34. In MAGNUS, Ulrich; MANKOWSKI, Peter. *Brussels I Regulation*. Second Edition. Munich: Sellier European Law Publishers, 2012. s. 685 - 686.

C-305/88 Isabelle Lancray SA vs. Peters und Sickert KG³⁸⁰

Právní věta: „Článek 27 odst. 2 Bruselské úmluvy má být interpretován tak, že rozsudek pro zmeškání nemůže být uznán, jestliže nebyl žalovanému řádně doručen dokument zahajující řízení, a to i když byl doručen s dostatečným časovým předstihem umožňujícím žalovanému připravit svou obranu.“

„Článek 27 odst. 2 Bruselské úmluvy má být interpretován tak, že otázky zhojení vadného doručení se řídí právem státu, kde byl rozsudek vydán, včetně všech relevantních mezinárodních smluv.“

Faktický stav: Francouzská společnost Isabelle Lancray SA a německá společnost Peters und Sickert KG měly mezi sebou uzavřenou smlouvu, dle níž byly k řešení případných sporů mezi nimi příslušné francouzské soudy a rozhodné francouzské právo. Lancray zažalovala Peters a požadovala, aby bylo Peters zakázáno prodávat nebo dodávat produkty označené obchodní známkou Lancray.

Francouzské orgány zaslaly návrh na zahájení řízení (vyhotovený ve francouzštině) k německému soudu *Landgericht Essen* s žádostí, aby byl doručen Peters a potvrzení o tomto doručení, aby bylo zasláno zpět. Doručení návrhu na zahájení řízení do kanceláře společnosti Peters německé orgány potvrdily, ale tento návrh byl doručen bez přiloženého německého překladu. Peters informovala dopisem *Tribunal de commerce* (Francie) o tom, že kvůli chybějícímu překladu nebylo řádně doručeno. Přesto poté, co se Peters nezúčastnila ústního jednání, rozhodl francouzský soud ve prospěch Lancray a následně doručil rozsudek pro zmeškání žalovanému. Německý soud *Landgericht Essen* poté potvrdil vykonatelnost a nařídil výkon rozsudku. Peters se proti tomu odvolala, což německý odvolací soud *Oberlandesgericht* schválil, a opravný prostředek tedy podala společnost Lancray.

Německý soud *Bundesgerichtshof* řízení následně přerušil a položil Soudnímu dvoru předběžné otázky:

„Má být uznání rozsudku pro zmeškání dle článku 27 odst. 2 Bruselské úmluvy odmítnuto, jestliže dokument zahajující řízení nebyl žalovanému doručen v náležité formě, a to i přesto, že byl doručen s dostatečným časovým předstihem umožňujícím mu připravit svou obranu?“

³⁸⁰ Rozsudek Soudního dvora ze dne 3. 7. 1990. Isabelle Lancray SA vs. Peters und Sickert KG. Věc C-305/88.

„V případě, že není rozsudek pro zmeškání uznán, protože ačkoli byl žalovanému dokument zabírající řízení doručen s dostatečným časovým předstihem umožňujícím mu připravit svou obranu, nebylo doručení provedeno řádně, brání článek 27 odst. 2 Bruselské úmluvy uznání rozhodnutí, i když zákony státu, kde je uznání žádáno, dovolují, aby bylo vadné doručení zhojeno?“

Odůvodnění: Jak Soudní dvůr uvedl již v rozhodnutí *C-166/80 Peter Klomps vs. Karl Michel*, musí být obě podmínky stanovené článkem 27 odst. 2 Bruselské úmluvy (doručení řádně a včas) splněny souběžně. Z podmínky nutnosti splnit obě záruky chránící práva žalovaného vyplývá, že absence jedné z nich stačí pro to, aby bylo odmítnuto uznání a výkon rozhodnutí. Kdyby nebyla striktně vyžadována podmínka řádného doručení, chyběla by i jistota, zda bylo vůbec doručeno.

Článek 27 odst. 2 neuvádí nic o tom, zda může nebo nemůže být vadné doručení zhojeno. Ale vzhledem k tomu, že je doručování prováděno dle pravidel soudu státu, kde byl rozsudek vydán,³⁸¹ posuzuje se dle tohoto práva i řádnost doručení. Tedy i otázka případné možnosti zhojení vad doručení bude zkoumána podle práva státu původu a relevantních mezinárodních smluv.

Vlastní hodnocení autorky: Soudní dvůr tímto v podstatě potvrdil své dřívější stanovisko v případě *C-166/80 Peter Klomps vs. Karl Michel*. Ve zmíněném rozhodnutí bylo určeno, že nepostačuje řádné doručení návrhu na zahájení řízení, pokud žalovaný neměl přiměřenou dobu na přípravu obrany. Stejně tak nestačí, že měl dostatek času, ale je zároveň vyžadováno, aby bylo doručení uskutečněno řádně podle práva státu, kde byl rozsudek vydán.

V otázce řádnosti doručení se interpretace německého soudu i Soudního dvora shodují v tom, že je třeba trvat na řádném doručení, i když měl žalovaný dostatek času připravit si svou obhajobu.

³⁸¹ Report by Mr P. Jenard on the Protocols of 3 June 1971 on the interpretation by the Court of Justice of the Convention of 29 February 1968 on the mutual recognition of companies and legal persons and of the Convention of 27 September 1968 on jurisdiction and the enforcement of judgments in civil and commercial matters. In EUR-Lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 7. 12. 2014]. Dostupné z: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.1979.059.01.0066.01.ENG.

Stejný názor zastával i generální advokát Jacobs, který ve svém stanovisku zároveň poukázal na to, že je tato situace pro žalobce (společnost Lancray) politováníhodná, neboť vadu řádného doručení zjevně nezavinil, ale přesto nemůže dosáhnout uznání a výkonu rozsudku.

Nařízení Brusel Ibis na rozdíl od Bruselské úmluvy neklade na řádnost doručení tak striktní požadavky. Postačuje, aby bylo doručeno takovým způsobem, který umožňuje žalovanému přípravu obhajoby. Má-li tedy žalovaný dostatečnou možnost k přípravě své obrany, nejsou pouhé formální nedostatky doručení důvodem pro odepření uznání. Odepření uznání a výkonu rozhodnutí tak přichází v úvahu pouze u závažných vad v doručení.³⁸² Za takovou závažnou vadu je třeba považovat i doručení návrhu na zahájení řízení v jazyce, který žalovaný neovládá, a ke kterému nebyl přiložen překlad. Kromě toho má dle současného znění nařízení žalovaný povinnost využít opravný prostředek ve státě původu. Vady v doručení měl tudíž žalovaný namítat u příslušného francouzského soudu. Nedošlo by tak k situaci, že rozsudek nelze (na úkor žalobce) uznat a vykonat.

C-123/91 Minalmet GmbH vs. Brandeis Ltd³⁸³

Právní věta: „Článek 27 odst. 2 Bruselské úmluvy musí být interpretován tak, že brání, aby byl rozsudek pro zmeškání vydaný v jednom smluvním státě uznán v jiném smluvním státě, jestliže nebyl žalovanému řádně doručen dokument zahajující řízení, i když se následně dozvěděl o vydaném rozsudku a nevyužil opravné prostředky poskytované procesními pravidly státu, kde byl rozsudek vydán.“

Faktický stav: Společnost Minalmet GmbH (Německo) dlužila určitou částku britské společnosti Brandeis Ltd, která jí kvůli tomu zažalovala. Příslušné britské orgány zaslaly dokument zahajující řízení německým orgánům, aby ho doručily žalovanému, v souladu s Haagskou úmluvou o doručování. Německý soud *Amtsgericht Düsseldorf* provedl doručení poštou. Zaměstnanec pošty na adrese nikoho nezastihl a dokumenty byly proto uloženy na poště. Na dlužníkově adrese bylo zanecháno oznámení o tomto uložení. Takovéto doručení bylo v souladu s německým právem. Na základě

³⁸² VAŠKE, Viktor. *Uznání a výkon cizích rozhodnutí v České republice*. Praha: C. H. Beck, 2007. s. 50.

³⁸³ Rozsudek Soudního dvora ze dne 12. 11. 1992. *Minalmet GmbH vs. Brandeis Ltd*. Věc C-123/91.

potvrzení pošty o doručení vydal německý soud potvrzení o řádném doručení. V Británii byl následně vydán rozsudek pro zmeškání, který žalovanému uložil povinnost dlužnou částku zaplatit. Německý soud *Landgericht Düsseldorf* potvrdil na žádost žalobce vykonatelnost tohoto rozsudku. Minalmet se proti tomu odvolala s tvrzením, že doručení nebylo řádné, a že nevěděla ani o dokumentu ani o oznámení o jeho uložení na poště. Německý soud *Oberlandesgericht* odvolání zamítl a Minalmet podala další opravný prostředek. Řízení bylo poté německým soudem *Bundesgerichtshof* přerušeno a Soudnímu dvoru předložena následující předběžná otázka:

„Má být uznání rozsudku pro zmeškání dle článku 27 odst. 2 Bruselské úmluvy odmítnuto, pokud nemůže být prokázáno, že byl žalovanému doručen návrh na zahájení řízení, nebo že mu tento dokument nebyl doručen řádně, pokud však o vydaném rozsudku věděl, ale nevyužil proti němu žádný z opravných prostředků dostupných ve státě, kde byl rozsudek vydán?“

Odůvodnění: Soudní dvůr řešil otázku, zda musí být nutně vyžadováno řádné doručení, nebo zda je dostačující, že se žalovaný později dozvěděl o vydání rozsudku pro zmeškání.

Již v rozhodnutí *C-305/88 Isabelle Lancray SA vs. Peters und Sickert KG* bylo stanoveno, že musí být doručeno řádně a s dostatečným časovým předstihem. Tyto dvě záruky chránící práva žalovaného musí být splněny současně. Absence jedné z nich je důvodem pro odmítnutí uznání. Tento výklad nemění ani skutečnost, že se žalovaný později dozvěděl o rozsudku a nevyužil proti němu opravné prostředky.

Vlastní hodnocení autorky: Nastíněný případ není pro Nařízení Brusel Ibis relevantní, protože nebere v potaz to, zda měl žalovaný příležitost využít opravné prostředky ve státě původu. Toto bylo blíže rozebráno výše v hodnocení autorky u případu *C-166/80 Peter Klomps vs. Karl Michel*.

C-522/03 Scania Finance France SA vs. Rockinger Spezialfabrik für Anhängerkupplungen GmbH & Co³⁸⁴

Právní věta: *„Článek 27 bod 2 Bruselské úmluvy, jakož i článek IV první pododstavec Protokolu připojeného ke zmíněné úmluvě, musejí být vykládány v tom smyslu,*

³⁸⁴ Rozsudek Soudního dvora ze dne 13. 10. 2005. *Scania Finance France SA vs. Rockinger Spezialfabrik für Anhängerkupplungen GmbH & Co*. Věc C-522/03.

že pokud je v dané oblasti použitelná mezinárodní úmluva mezi odesílajícím a dožadujícím státem, řádnost doručení návrhu na zahájení řízení žalovanému, v jehož nepřítomnosti bylo vydáno rozhodnutí, musí být posouzena podle ustanovení této úmluvy, s výhradou možnosti použít jako způsob doručení přímé zaslání mezi veřejnými činiteli, v případě, že dožadovaný stát nevznesl oficiální námitku, v souladu s článkem IV druhým pododstavcem Protokolu.“

Faktický stav: Společnost Scania Finance France SA (Francie) podala ve Francii k *Tribunal de commerce d'Amiens* žalobu proti společnosti Rockinger (Německo). Návrh na zahájení řízení byl doručen předáním státnímu zastupitelství. Předáním návrhu žalovanému byl pověřen německý pomocný soudní úředník. Rockinger ale odmítala návrh převzít, protože nebyl přeložen do němčiny. Následně byl návrh žalovanému zaslán i poštou, ale opět bez překladu. Francouzský soud *cour d'appel d'Amiens* uložil rozsudkem pro zmeškání společnosti Rockinger zaplatit určitou částku. Scania poté podala návrh na výkon rozhodnutí v Německu, což místní soud *Landgericht München* potvrdil. Proti tomu se společnost Rockinger odvolala k *Oberlandesgericht München*. Řízení bylo přerušeno a Soudnímu dvoru předložena předběžná otázka:

„Musí být článek 27 odst. 2 Bruselské úmluvy a článek IV první pododstavec Protokolu vykládány jako znamenající, že doručení soudní písemnosti žalovanému s bydlištěm na území jiného smluvního státu, než je stát sídla soudu v okamžiku doručení návrhu na zahájení řízení, se může uskutečnit pouze podle pravidel stanovených v úmluvách nebo dohodách mezi smluvními státy?“

Odůvodnění: Článek 27 odst. 2 Bruselské úmluvy neurčuje, dle jakých pravidel má proběhnout řádné doručení. Článek IV Protokolu naproti tomu stanovuje, že soudní písemnosti vydané na území jednoho smluvního státu, které mají být doručeny osobám na území jiného státu, jsou doručovány způsoby stanovenými v úmluvách uzavřených mezi smluvními státy.

Ze znění článku IV Protokolu tedy vyplývá, že jsou-li stát, kde byl rozsudek vydán, a stát, kde je žádáno uznání a výkon, smluvními státy úmluvy týkající se doručování, bude se řádnost doručení přezkoumávat podle ustanovení takové úmluvy.

Další možností doručení dle článku IV Protokolu je předání prostřednictvím veřejných činitelů, jestliže proti tomu nevznesl dožadovaný stát oficiální

námítku. Protože Protokol stanovuje tyto dva způsoby doručování písemností, tak až v případě, že ani jednu z těchto možností nelze užít, lze doručení provést dle práva soudu původu.

Jelikož byly Francie i Německo v době doručení návrhu smluvními státy Haagské úmluvy o doručování soudních a mimosoudních písemností v cizině ve věcech občanských a obchodních, musí být řádnost doručení posuzována dle pravidel stanovených touto úmluvou.

Vlastní hodnocení autorky: Stanovisko generálního advokáta bylo totožné s rozhodnutím Soudního dvora. Jejich výklad byl v tomto případě spíše restriktivní. Soudní dvůr odmítl tvrzení žalobce a německé vlády, že článek IV Protokolu připojeného k Bruselské úmluvě odkazuje také na všechny způsoby doručování, které stanovují vnitrostátní právní řády dotčených států, leda že by jejich užití přímo vylučovaly úmluvy uzavřené těmito státy. Způsoby doručování písemností upravené článkem IV Protokolu byly taxativní a nelze tedy vyvozovat, že by z jeho znění vyplývala i možnost doručování dle vnitrostátních pravidel. Tato nastoupí až v případě, že není možné provést doručení dle některého ze dvou přímo vymezených způsobů.

Závěr Soudního dvora není pro Nařízení Brusel Ibis relevantní. Dle článku 28 odst. 3 tohoto nařízení má být doručování z jednoho členského státu do druhého prováděno podle článku 19 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1393/2007 ze dne 13. listopadu 2007 o doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních v členských státech. Teprve nelze-li článek 19 použít, užije se článek 15 Haagské úmluvy z 15. listopadu 1965 o doručování soudních a mimosoudních písemností v cizině ve věcech občanských a obchodních, pokud návrh na zahájení řízení nebo jiná rovnocenná písemnost měly být doručeny v cizině podle uvedené úmluvy. Jinak má soud povinnost řízení přerušit, dokud nebude prokázáno, že žalovaný mohl obdržet návrh na zahájení řízení nebo jinou rovnocennou písemnost v dostatečném předstihu, který mu umožňuje přípravu na jednání před soudem, nebo že k tomu byly učiněny veškeré nezbytné kroky.³⁸⁵

³⁸⁵ Článek 28 odst. 2 Nařízení Brusel Ibis.

Přesto lze z daného rozhodnutí Soudního dvora odvodit, že je-li možné provést doručení dokumentu zahajujícího řízení z jednoho členského státu do druhého dle Nařízení o doručování písemností, pak má soud povinnost postupovat podle pravidel tam obsažených. Až není-li možné takto doručit, může být uplatněn postup dle Haagské úmluvy o doručování a až poté mohou připadat v úvahu další způsoby doručení.

Pojem „měl příležitost“. V posledním bloku kapitoly je věnována pozornost rozšíření zkoumaného ustanovení v Nařízení Brusel I a Nařízení Brusel Ibis. Dle Bruselské úmluvy neměl žalovaný povinnost užít opravné prostředky ve státě, kde byl rozsudek vydán. Jak bylo nastíněno výše (viz případ *C-305/88 Lancray vs. Peters und Sickerl*), mohla vést absence tohoto požadavku až k odmítnutí uznání a výkonu v dožádaném státě na úkor žalobce. Ten se kvůli vadě v řádnosti doručení nemohl domoci uznání a výkonu cizího rozhodnutí i přesto, že sám nepochybil.

Má-li tedy žalovaný „možnost“ / „příležitost“, musí se bránit již ve státě původu. Projevuje se zde snaha o nápravu procesních vad již ve státě, kde byl rozsudek vydán, čímž by mělo dojít ke zjednodušení podmínek uznání.³⁸⁶

C-283/05 ASML Netherlands BV vs. Semiconductor Industry Services GmbH (SEMIS)³⁸⁷

Právní věta: „Článek 34 bod 2 nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech musí být vykládán v tom smyslu, že žalovaný „měl možnost“ využít opravného prostředku proti rozhodnutí pro zmeškání vydanému vůči němu pouze tehdy, pokud skutečně znal obsah tohoto rozhodnutí na základě doručení provedeného v dostatečném časovém předstihu, který mu umožnil přípravu na jednání před soudem státu, v němž proběhlo původní řízení.“

Faktický stav: Rozsudkem pro zmeškání vydaným *Rechtbank s-Hertogenbosch* bylo v Nizozemí žalované rakouské společnosti (SEMIS) uloženo zaplatit nizozemské společnosti (ASML) určitou částku spolu s úroky a uhradit náklady řízení. Jednání v této věci se konalo 19. 5. 2004, předvolání však bylo

³⁸⁶ VAŠKE, Viktor. *Uznání a výkon cizích rozhodnutí v České republice*. Praha: C. H. Beck, 2007. s. 53.

³⁸⁷ Rozsudek Soudního dvora ze dne 14. 12. 2006. *ASML Netherlands BV vs. Semiconductor Industry Services GmbH (SEMIS)*. Věc C-283/05.

žalovanému doručeno až 25. 5. 2004 a rozsudek pro zmeškání nebyl doručen vůbec. Na návrh žalobce byla poté v Rakousku usnesením *Bezirksgericht Villach* uznána vykonatelnost nizozemského rozsudku a nařízen jeho výkon. Usnesení bylo žalovanému doručeno, aniž by k němu byl přiložen původní rozsudek pro zmeškání. Žalovaný se tedy proti usnesení odvolal a návrh na výkon rozhodnutí byl zamítnut. Rakouský soud *Oberster Gerichtshof* řízení o odvolání proti usnesení o vykonatelnosti rozsudku přerušil z důvodu předložení předběžné otázky Soudnímu dvoru vztahující se k výkladu článku 34 odst. 2 Nařízení Brusel I.

Žalobce namítal, že se důvod pro odeprání uznání a výkonu rozhodnutí neuzije, protože žalovaný jednak věděl, že proti němu bylo zahájeno řízení (díky předvolání), a následně se pak v návaznosti na usnesení, jímž byla potvrzena vykonatelnost, dozvěděl i o vydaném rozsudku (i když jeho obsah neznal).

Soudnímu dvoru byly předloženy tyto předběžné otázky:

„Má být obrat „leđaže žalovaný nevyužil žádný opravný prostředek proti rozhodnutí, i když k tomu měl možnost“, uvedený v článku 34 odst. 2 Nařízení Brusel I vykládán v tom smyslu, že to, že „k tomu měl možnost“ ve výše uvedeném smyslu, v každém případě předpokládá, že žalovanému bylo v souladu s právními předpisy použitelnými v dané oblasti doručeno vyhotovení rozsudku pro zmeškání, kterým bylo vyhověno návrhu a jenž byl vydán v členském státě?“

*„V případě záporné odpovědi na první otázku: Je třeba se domnívat, že samotné doručení vyhotovení usnesení týkajícího se návrhu na prohlášení vykonatelnosti rozsudku pro zmeškání vydaného *Rechtbank s-Hertogenbosch* dne 16. června 2004 v Rakousku a na nařízení výkonu na základě zahraničního exekučního titulu, jehož vykonatelnost již byla konstatována, mělo přimět žalovanou a povinnou stranu ověřit jednak existenci tohoto rozsudku, a jednak existenci (případného) opravného prostředku v právním řádu členského státu, v němž byl rozsudek vydán, za účelem určení, zda měla možnost využít opravného prostředku, což je základní podmínkou použitelnosti výjimky z překážky uznávání stanovené v článku 34 odst. 2 Nařízení Brusel I?“*

Odůvodnění: Soudní dvůr dospěl k závěru, že aby žalovaný „měl možnost / příležitost“ využít opravných prostředků proti rozhodnutí pro zmeškání,

musí skutečně znát obsah takového rozhodnutí, a to na základě doručení v dostatečném časovém předstihu, aby mohl připravit svou obranu při jednání před soudem státu, kde bylo vedeno původní řízení.

V případě doručení dokumentu zahajujícího řízení žalovanému není kladen stěžejní důraz na řádnost tohoto doručení (jako tomu bylo dle znění Bruselské úmluvy), ale podstatná je především znalost obsahu tohoto rozhodnutí a dostatek času na přípravu žalovaného na jednání. Nestačí pouhá znalost o tom, že bylo rozhodnutí vydáno, neboť z článku 34 odst. 2 Nařízení Brusel I nevyplývá pro žalovaného povinnost zjišťovat si obsah rozhodnutí, jež bylo vydáno v jiném státě. Dle názoru Soudního dvora to přesahuje obvyklou řádnou péči, s níž je žalovaný povinen pečovat o svá práva. Aby měl žalovaný příležitost využít opravný prostředek, je třeba se nejprve seznámit s rozsudkem pro zmeškání a jeho odůvodněním, aby bylo možné tento rozsudek zpochybnit.

Vlastní hodnocení autorky: Závěr Soudního dvora se shoduje se stanoviskem generálního advokáta Philippa Légera, který poukázal na paralelu mezi doručením návrhu na zahájení řízení a rozhodnutím pro zmeškání. Doručení řádně a včas totiž umožňuje žalovanému v obou případech zajistit dodržení jeho práv před soudem státu, kde řízení proběhlo. Z toho plyne, že se na doručení rozsudku pro zmeškání budou vztahovat stejné podmínky, jaké článek 45 odst. 1 písm. b) Nařízení Brusel Ibis stanovuje pro doručení návrhu na zahájení řízení.

Oproti Bruselské úmluvě (článek 27 odst. 2) došlo v Nařízení Brusel I a Nařízení Brusel Ibis ke zpřesnění této podmínky pro neuznání. Zatímco Bruselská úmluva předpokládala řádné doručení návrhu na zahájení, klade Nařízení Brusel Ibis důraz zejména na dodržení práv obhajoby a rozšiřuje příslušné ustanovení o výjimku z odepření uznání a výkonu rozhodnutí na situace, kdy žalovaný nevyužil opravný prostředek proti rozhodnutí, i když měl možnost tak učinit.

Cílem článku 45 odst. 1 písm. b) Nařízení Brusel Ibis je zajistit dodržování práv žalovaného, v jehož nepřítomnosti bylo rozhodnutí vydáno, a zároveň mu má zabránit, aby při hájení svých práv netěžil z vlastní nedbalosti. Má-li tedy žalovaný možnost užít opravný prostředek ve státě, kde bylo řízení vedeno a neučinil tak, nemůže později uplatnit důvod pro neuznání

rozhodnutí stanovený článkem 45 odst. 1 písm. b). To ovšem neznamená, že by na žalovaného byly kladeny povinnosti přesahující obvyklou řádnou péči, jako například povinnost informovat se o rozhodnutí vydaném v jiném státě.

Pro reálnou možnost využití opravného prostředku je nutné, aby žalovaný znal obsah rozhodnutí k tomu, aby se mohl účinně bránit. Nepostačuje tedy pouhá znalost o tom, že bylo nějaké rozhodnutí vydáno, ale toto rozhodnutí mu musí být, obdobně jako návrh na zahájení řízení, řádně a včas doručeno.

C-420/07 Meletis Apostolides vs. David Charles Orams a Linda Elizabeth Orams³⁸⁸

Právní věta: „Uznání nebo výkon rozhodnutí pro zmeškání nemohou být odmítnuty na základě článku 34 bodu 2 nařízení č. 44/2001, jestliže žalovaný proti rozhodnutí pro zmeškání mohl podat opravný prostředek a jestliže mu tento opravný prostředek umožnil uplatnit skutečnost, že mu návrh na zahájení řízení nebo jiná rovnocenná písemnost nebyl doručen v dostatečném časovém předstihu a takovým způsobem, který mu umožňuje přípravu na jednání před soudem.“

Faktický stav: Skutkový stav je analyzován výše v části věnované zjevnému rozporu s veřejným pořádkem. Proto na tomto místě odkazujeme na popis faktického stavu výše a vybíráme pouze relevantní předběžnou otázku a její rozbor:

„V případě, že

- proti žalovanému byl vydán rozsudek pro zmeškání,
- žalovaný následně před soudem státu, kde byl rozsudek pro zmeškání vydán, proti tomuto rozsudku podal opravný prostředek, avšak
- jeho opravnému prostředku nebylo po úplném a řádném projednání vyhověno z důvodu, že neuplatnil přijatelnou obranu (což je podle vnitrostátního práva podmínka požadovaná pro to, aby takový rozsudek mohl být zrušen),

může se žalovaný bránit výkonu původního rozhodnutí pro zmeškání nebo rozhodnutí, které rozhodovalo o opravném prostředku podle článku 34 bodu 2 Nařízení Brusel I z důvodu, že mu nebyl doručen návrh na zahájení řízení v dostatečném časovém

³⁸⁸ Rozsudek Soudního dvora ze dne 28. 4. 2009. Meletis Apostolides vs. David Charles Orams a Linda Elizabeth Orams. Věc C-420/07.

předstihu před vydáním původního rozhodnutí pro zmeškání a takovým způsobem, který by mu umožnil přípravu na jednání před soudem? Má na odpověď vliv skutečnost, že se jednání omezilo na přezkoumání důvodů, které žalovaný namítal proti žalobě?“

Odůvodnění: Tato otázka se týkala čl. 34 bodu 2 Nařízení Brusel I s tím, zda lze odmítnout uznat nebo vykonat rozhodnutí z důvodu, že návrh na zahájení řízení či rovnocenná písemnost nebyly žalovanému doručeny v dostatečném časovém předstihu a takovým způsobem, který mu umožňuje přípravu na jednání před soudem, jestliže žalovaný mohl využít opravný prostředek proti tomuto rozhodnutí před soudy členského státu původu. Dle tohoto ustanovení není vyžadována nutně řádnost doručení návrhu na zahájení řízení, ale skutečné dodržení práva na obhajobu (upozorňujeme v tomto ohledu na rozdíl od čl. 27 bod 2 Bruselské úmluvy)³⁸⁹. Ze znění předmětného ustanovení³⁹⁰ vyplývá, že rozhodnutí uznáno být musí, pokud žalovaný nepodal žádný opravný prostředek proti takovému rozhodnutí, i když k tomu měl možnost. Tím spíše je právo na obhajobu dodrženo, pokud takový opravný prostředek byl skutečně podán. Manželé Oramsovi takový opravný prostředek využili a v důsledku toho čl. 34 bod 2 uplatňovat nelze.

Vlastní hodnocení autorky: Soudní dvůr v rozhodnutí stanovil, že i v případě, kdy nebyl žalovanému doručen návrh na zahájení řízení s dostatečným časovým předstihem a tak, aby se mohl bránit, jsou jeho práva dostatečně chráněna možností podat ve státě původu opravný prostředek, na základě kterého může před soudem zpochybnit řádnost a včasnost doručení. Jestliže tuto příležitost má a využije ji, nelze již dle článku 45 odst. 1 písm. b) Nařízení Brusel Ibis odeprít uznání a výkon rozhodnutí.

Generální advokát dospěl ke stejnému závěru jako Soudní dvůr, své stanovisko však oproti soudnímu odůvodnění více rozvedl. Uznání a výkon rozhodnutí dle něj nelze odeprít, jestliže žalovaný podal ve státě původu opravný prostředek proti rozsudku pro zmeškání. I když je žalovaný neúspěšný, nemůže se již domáhat odeprání uznání z důvodů procesních vad, pokud byl rozsudek pro zmeškání ve státě původu přezkoumán v úplném a řádném řízení, a jestliže v něm nebyla porušena práva žalovaného.

³⁸⁹ C-283/05 ASML Netherlands BV v Semiconductor Industry Services GmbH (SEMIS)

³⁹⁰ ...*leđaže žalovaný nevyužil žádný opravný prostředek proti rozhodnutí, i když k tomu měl možnost...*

Může-li být rozhodnutí řádně přezkoumáno soudy státu původu, je dostatečně chráněno právo žalovaného být slyšen a hájit se v řízení před soudem. Vady doručení tak lze namítat již ve státě původu.

Znění ustanovení v Nařízení Brusel I a Nařízení Brusel Ibis zřetelněji sleduje obecný cíl obou nařízení, kterým je co největší usnadnění uznávání a výkonu rozhodnutí. Toto usnadnění nijak neoslabuje práva obhájovy, ale upřednostňuje uplatňování těchto práv již u soudů státu původu.

Dílčí závěr k článku 45 odst. 1 písm. b).

Interpretace článku 45 odst. 1 písm. b) Nařízení Brusel Ibis³⁹¹ prošla od Bruselské úmluvy k nařízením jistými změnami. Potřeby těchto změn vyplývají již z judikatury k Bruselské úmluvě. Jedná se jak o změny spíše formulační, tak i změny vyplývající z vývoje názorů na interpretaci zkoumaného ustanovení.

K odmítnutí uznání rozhodnutí mohlo dle Bruselské úmluvy dojít v případech, kdy byl vydán rozsudek pro zmeškání. Jak ale ukázalo rozhodnutí *C-78/95 Bernardus Hendrikman a Maria Feyen vs. Magenta Druck & Verlag GmbH*, mohou nastat situace, že i když nedošlo k vydání rozsudku pro zmeškání, nelze považovat žalovaného za přítomného jednání, protože byl zastoupen bez svého vědomí. Nařízení Brusel I a Brusel Ibis tak předpokládají možnost použití článku 45 odst. 1 písm. b), pokud bylo rozhodnutí vydáno v nepřítomnosti žalovaného. Nová formulace tedy reaguje na možnost, že bude žalovaný domněle zastoupen, aniž by k tomu dal zmocnění.

Vývoj v interpretaci ustanovení se dotkl podmínky řádného doručení návrhu na zahájení řízení nebo jiné rovnocenné písemnosti. Zatímco rozhodnutí *C-305/88 Isabelle Lancray SA vs. Peters und Sickert KG* a *C-123/91 Minalmet GmbH vs. Brandeis Ltd* vyžadovala, aby byl dokument zahajující řízení doručen řádně, dle znění Nařízení Brusel I a Nařízení Brusel Ibis postačuje, aby bylo doručení provedeno takovým způsobem, který umožňuje žalovanému přípravu obhajoby. Drobnější formální nedostatky tak již nebudou důvodem pro odeprání uznání.

Stará i nová úprava kladou důraz na ochranu práv žalovaného. Obecného cíle Nařízení Brusel Ibis, kterým je zjednodušení formalit a usnadnění

³⁹¹ Článek 27 odst. 2 Bruselské úmluvy, článek 34 odst. 2 Nařízení Brusel I.

uznávání a výkonu rozhodnutí jiných členských států, nemůže být dosaženo tím, že budou oslabena práva obhajoby (*C-166/80 Peter Klomps vs. Karl Michel*, *C-49/84 Leon Emile Gaston Carlos Debaecker a Berthe Plowier vs. Cornelis Gerrit Bouwman*, *C-305/88 Isabelle Lancray SA vs. Peters und Sickert KG*). Přesto však důvody pro odepření uznání spočívající v tom, že nebyl řádně nebo včas doručen návrh na zahájení řízení, nelze užít v případech, kdy se žalovaný svým jednáním „pustil“ do řízení (*C-172/91 Volker Sonntag vs. Hans Waidmann, Elisabeth Waidmann and Stefan Waidmann*). V takovém případě se totiž mohl přímo během jednání proti vadnému doručení bránit.

Také rozšíření článku 34 odst. 2 Nařízení Brusel I a článku 45 odst. 1 písm. b) Nařízení Brusel Ibis znemožňuje odepření uznání a výkonu z důvodu vadného doručení, jestliže žalovaný nevyužil ve státě původu žádný opravný prostředek, i když k tomu „měl příležitost“. Cílem této změny je, aby byly procesní vady řešeny, pokud možno, ve státě původu. Tím by mělo docházet k užití ustanovení článku 45 odst. 1 písm. b) méně často, než tomu bylo podle Bruselské úmluvy. Stanovením povinnosti žalovaného využít opravný prostředek ve státě původu, došlo k posílení pozice oprávněného a k dalšímu zjednodušení podmínek uznání.³⁹² Účelem je zabránit žalovanému bránit se, ať už úmyslně nebo z nedbalosti, až ve státě, kde je žádáno uznání a výkon. Má-li k tomu „příležitost“, musí se proti rozhodnutí bránit již ve státě původu (*C-420/07 Meletis Apostolides vs. David Charles Orams a Linda Elizabeth Orams*). Pro zajištění této příležitosti je dle rozhodnutí *C-283/05 ASML Netherlands BV vs. Semiconductor Industry Services GmbH (SEMIS)* vyžadováno, aby se žalovaný seznámil s obsahem rozsudku nebo k tomu alespoň měl příležitost. Nepostačuje jen to, že se o vydání rozsudku dozvěděl, ale je třeba mu ho doručit obdobě jako návrh na zahájení řízení, tedy s dostatečným časovým předstihem a tak, aby se proti němu mohl bránit. Zde došlo k vývoji názorů v tom směru, že je-li žalovanému řádně doručeno cizí soudní rozhodnutí, je tím umožněno chránit práva žalovaného ve stejném rozsahu, jako kdyby byl řádně doručen návrh na zahájení řízení.

I přes určité posílení práv oprávněného, zůstává stále účelem článku 45 odst. 1 písm. b) Nařízení Brusel Ibis ochrana práva žalovaného být slyšen, ačkoli je k tomu z jeho strany vyžadována řádná péče při obraně svých práv.

³⁹² VAŠKE, Viktor. *Uznání a výkon cizích rozhodnutí v České republice*. Praha: C. H. Beck, 2007. s. 53.

Obecné pojmy, jako např. „rozhodnutí vydané v nepřítomnosti žalovaného“, „dostatečný časový předstih“ nebo „mít příležitost“ podrobil Soudní dvůr autonomní interpretaci. Řádnost doručení a případné zhojení jeho vad má naopak podléhat právním předpisům soudu státu, kde je rozhodnutí vydáváno a mezinárodním smlouvám, kterými je tento stát vázán. Také ve všech případech řešících pojem „dokument zahajující řízení“ (*C-474/93 Hengst Import vs. Anna Maria Campese*, *C-166/80 Peter Klomps vs. Karl Michel* a *C-39/02 Maersk Olie & Gas A/S vs. Firma M. de Haan en W. de Boer*) se Soudní dvůr přiklonil k národní interpretaci pojmu.

Z rozebraných rozhodnutí je zřejmá určitá tendence Soudního dvora ke spíše extenzivnímu výkladu, kdy například v případech *C-166/80 Peter Klomps vs. Karl Michel* a *C-49/84 Leon Emile Gaston Carlos Debaecker a Berthe Plowier vs. Cornelis Gerrit Bouwman* rozhodl, že při přezkumu doby potřebné k tomu, aby měl žalovaný dostatek času připravit si svou obhajobu, je třeba brát v úvahu také všechny okolnosti existující v době doručení i výjimečné okolnosti, které nastanou poté, co bylo řádně doručeno. Tento rozšiřující výklad opět dbá na to, aby byla dostatečně chráněna práva žalovaného. K restriktivnímu výkladu se pak Soudní dvůr přiklonil v rozhodnutí *C-522/03 Scania Finance France SA vs. Rockinger Spezialfabrik für Anhängerkupplungen GmbH & Co*, kdy stanovil, že písemnosti nelze do zahraničí doručovat podle vnitrostátních předpisů, je-li tak možné učinit dle úmluv uzavřených mezi dotčenými státy (v současnosti tedy dle Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1393/2007 ze dne 13. listopadu 2007 o doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních a poté případně dle dalších úmluv).

IV.3.4 Neslučitelná rozhodnutí - článek 45 odst. 1 písm. c) a d) Nařízení Brusel Ibis

Mgr. Iva Šimková

Písmena c) a d) prvního odstavce článku 45 Nařízení Brusel Ibis pokrývají problematiku neslučitelnosti rozhodnutí coby důvodu pro neuznání cizího rozhodnutí. Souběžná existence dvou neslučitelných rozhodnutí má

potenciál působit vážné porušení pravidel právního státu, a přesně tomu se předmětná ustanovení snaží předejít.³⁹³

Neslučitelnost jakožto důvod pro neuznání existoval již v Bruselské úmluvě. Konkrétně se jednalo o článek 27 odst. 3 Bruselské úmluvy, který se zabýval neslučitelností rozhodnutí vydaných mezi stejnými stranami ve státě, kde je žádáno o uznání. Druhým ustanovením pak byl článek 27 odst. 5 Bruselské úmluvy týkající se neslučitelnosti s rozhodnutím vydaném ve třetím státě. Toto ustanovení bylo do Bruselské úmluvy včleněno na základě článku 13 Přístupové úmluvy z roku 1978 a následně novelizováno Přílohou I (d) (2) k Přístupové úmluvě z roku 1989. V Nařízení Brusel I byly tyto důvody obsaženy v článku 34 odst. 3 a 4.

Je potřeba rozlišovat mezi neslučitelností podle článku 45 odst. 1 písm. c) a podle písm. d). V prvním případě, tj. podle písmene c), se jedná o neslučitelnost spočívající v existenci rozhodnutí vydaného ve státě, kde se žádá o uznání, a které řeší spor mezi týmiž stranami a je v rozporu s rozhodnutím, o jehož uznání se žádá. Nemusí se tedy jednat o rozhodnutí vzniklé v rámci sporu o téže věci. Zkoumá se pouze, zda jsou strany sporu identické jako u rozhodnutí, o jehož uznání se žádá, a zda potenciálně neslučitelné rozhodnutí bylo vydáno v dožádaném členském státě.

Aby se rozhodnutí považovalo za neslučitelné podle písmene d), je nutno splnit mírně odlišné podmínky. Soud rozhodnutí nesmí uznat v případě, že je neslučitelné s rozhodnutím, které bylo dříve vydáno v jiném členském státě, příp. třetím státě, a které zároveň řeší spor mezi týmiž stranami v téže věci. Od písmene c) se tedy liší jednak v místě, kde má být potenciálně neslučitelné rozhodnutí vydáno, a dále v tom, že se musí jednat o řízení v téže věci.

Ustanovení článku 45 odst. 1. písm. c) a d) Nařízení Brusel Ibis úzce souvisí s dalšími články, které upravují dřívější fáze řízení o uznání, jmenovitě články 29 až 34 upravujících litispenci. Předmětná ustanovení vytváří mechanismus mající zabránit tomu, aby před soudy dvou různých členských států probíhala řízení, která jsou buď identická, nebo související. Navzdory

³⁹³ FRANCQ, Stéphanie. Article 34. In MAGNUS, Ulrich; MANKOWSKI, Peter. *Brussels I Regulation*. Second Edition. Munich: Sellier European Law Publishers, 2012, s. 690.

tomuto mechanismu může však nastat situace, kdy jsou v různých členských státech vydaná protichůdná rozhodnutí. Může tomu tak být zejména tehdy, jestliže soudce nebere v potaz cizí řízení, protože strany nevznesou námitku.

Co se týče vztahu článku 45 odst. 1 písm. c) a d) Nařízení Brusel Ibis k ustanovení upravujícímu litispendenci, je úprava neslučitelnosti úpravou užší. Na rozdíl od článku 29 Nařízení Brusel Ibis totiž vyžaduje, aby se jednalo o řízení mezi týmiž stranami.³⁹⁴

Důvody pro neuznání stanovené v předmětném článku jsou kogentní. Pokud je tedy neslučitelnost prokázána, soudce nemůže činit jinak, než odmítnout uznání.³⁹⁵

Zajímavou otázkou v souvislosti se článkem 45 Nařízení Brusel Ibis je neslučitelnost soudního rozhodnutí s rozhodčím nálezem. *Bogdan* se domnívá, že ač se o rozhodčích nálezech v tomto článku nehovoří, měla by neslučitelnost s nimi způsobovat stejný účinek jako neslučitelnost se soudními rozhodnutími, tedy neuznání.³⁹⁶

Je však třeba vzít v potaz článek 1 odst. 2 písm. d) Nařízení Brusel Ibis, který z působnosti nařízení problematiku rozhodčího řízení výslovně vylučuje. Opomenout nelze ani článek 2 písm. a), kde se pro účely nařízení definuje rozhodnutí jako rozhodnutí vydané soudem členského státu. V tomto ohledu se tedy *Bogdanův* názor jeví jako problematický.

Důvod pro neuznání spočívající v neslučitelnosti rozhodnutí nepatří v praxi mezi časté. Z toho důvodu v jejich případě neexistuje ani mnoho judikatury Soudního dvora.³⁹⁷

Judikatura k Bruselské úmluvě nejprve vymezila a interpretovala, v čem spočívá neslučitelnost rozhodnutí, a to v rozhodnutí *145/86 Horst Ludwig Martin*

³⁹⁴ ROZEHNALOVÁ, Naděžda; VALDHANS, Jiří; DRLIČKOVÁ, Klára; KYSELOVSKÁ, Tereza. *Mezinárodní právo soukromé Evropské unie: (Nařízení Řím I, Nařízení Řím II, Nařízení Brusel I)*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013, s. 354.

³⁹⁵ FRANCQ, Stéphanie. Article 34. In MAGNUS, Ulrich; MANKOWSKI, Peter. *Brussels I Regulation*. Second Edition. Munich: Sellier European Law Publishers, 2012, s. 691.

³⁹⁶ BOGDAN, Michael. *Concise introduction to EU private international law*. 2nd ed. Groningen: Europa Law Publishing, 2012, s. 75.

³⁹⁷ ROZEHNALOVÁ, Naděžda; VALDHANS, Jiří; DRLIČKOVÁ, Klára; KYSELOVSKÁ, Tereza. *Mezinárodní právo soukromé Evropské unie: (Nařízení Řím I, Nařízení Řím II, Nařízení Brusel I)*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013, s. 353.

Hoffman vs. Adelheid Krieg. Další otázkou, kterou se judikatura zabývala, byla interpretace pojmu rozhodnutí. V této souvislosti se Soudní dvůr zároveň vyjádřil ke vztahu článku 27 odst. 3 a 5 Bruselské úmluvy ke článku 25 této úmluvy.³⁹⁸ Jednalo se o rozhodnutí *C-414/92 Solo Kleinmotoren GmbH vs. Emilio Boch.*

Následně se SDEU vypořádával s problematikou neslučitelnosti rozhodnutí vydaného v rámci řízení předběžného s rozhodnutím vydaným v rámci řízení hlavního. Postoj Soudního dvora můžeme nalézt v rozhodnutí *C-80/00 Italian Leather SpA vs. WECO Polstermöbel GmbH & Co.*

V judikatuře k Nařízení Brusel I se řeší otázka, zda důvodem k neuznání mohou být i dvě neslučitelná rozhodnutí vydaná v témže členském státě. Děje se tak konkrétně v rozhodnutí *C-157/12 Salzgitter Mannesmann Handel GmbH proti SC Laminorul SA.*

145/86 Horst Ludwig Martin Hoffman vs. Adelheid Krieg

Právní věta: „*Cizí rozsudek ukládající určité osobě povinnost k placení výživného manželovi na základě povinnosti mezi manžely ke vzájemné podpoře je ve smyslu článku 27 odst. 3 Bruselské úmluvy neslučitelný s národním rozsudkem rozvádějícím takové manželství.*“

Faktický stav: Skutkový stav tohoto rozhodnutí byl uveden výše. Připomínám, že Soudnímu dvoru bylo položeno pět předběžných otázek, z nichž se problematiky neslučitelnosti týkala následující: „*Je možné tvrdit, že německý rozsudek o výživném je neslučitelný s následným nizozemským rozsudkem o rozvodu, případně v rozporu s veřejným pořádkem ve smyslu článku 27 odst. 1 a 3 Bruselské úmluvy?*“

Odůvodnění: SDEU nejprve konstatoval, že námitku veřejného pořádku lze použít jen ve výjimečných případech a zkoumal tedy situaci pouze z hlediska neslučitelnosti. Aby bylo možno určit, jestli lze dvě rozhodnutí považovat za neslučitelná, je potřeba zkoumat, zda tato rozhodnutí způsobují právní následky, které se vzájemně vylučují.

Manželství bylo rozvedeno v roce 1980. Je tedy zjevné, že v době vydání exekučního příkazu k vymožení výživného (29. 7. 1981), manželství již

³⁹⁸ Článek 32 Nařízení Brusel I, článek 2 písm. a) Nařízení Brusel Ibis.

neexistovalo. Cizí rozhodnutí o výživném předpokládající existenci manželství by tedy muselo být vymáháno, i přestože předmětný vztah zanikl rozhodnutím vydaným ve sporu mezi stejnými stranami ve státě, ve kterém je vymáhání požadováno. Soudní dvůr tedy dospěl k názoru, že rozhodnutí o rozvodu manželství a exekuční příkaz „způsobují takové právní následky, které se vzájemně vylučují,“ a považují se tedy za neslučitelné ve smyslu článku 27 odst. 3 Bruselské úmluvy.

Vlastní hodnocení autorky: Jedná se o významné rozhodnutí, ve kterém Soudní dvůr poprvé na základě autonomního výkladu interpretoval pojem neslučitelnosti. Definice Soudního dvora vychází z účelu předmětného ustanovení, a nelze se s ní než ztotožnit. Rozhodnutí zároveň reflektuje názor generálního advokáta. Ten ve svém stanovisku dále dodává, že exekuční příkaz vydaný na uhrazení výživného, na které vznikl nárok před zánikem manželství, by naopak za neslučitelný považovat nešlo. Daný případ je zároveň výborným příkladem, že neslučitelná rozhodnutí nemusí být vydána v téže věci, ale podle článku 27 odst. 3 Bruselské úmluvy stačí, že se jedná o řízení mezi stejnými stranami.

C-414/92 Solo Kleinmotoren GmbH vs. Emilio Boch

Právní věta: „Článek 27 odst. 3 Bruselské úmluvy je třeba vykládat tak, že vykonatelný smír uzavřený u soudu státu, ve kterém je za účelem vyřešení probíhajícího soudního řízení žádáno uznání, nelze považovat za „rozhodnutí vydané ve sporu mezi stejnými stranami ve státě, kde je uznání žádáno“, které podle Bruselské úmluvy může zabránit uznání a výkonu rozhodnutí vydaného v jiném státě.“

Faktický stav: Skutkový stav tohoto rozhodnutí byl uveden výše v části týkající se pojmu rozhodnutí. Připomínáme, že národní soud položil Soudnímu dvoru dvě otázky. Soudní dvůr se ve svém rozhodnutí zabýval pouze následující otázkou: „Lze za rozhodnutí ve smyslu článku 27 odst. 3 Bruselské úmluvy považovat vykonatelný smír, který je neslučitelný s rozhodnutím, o jehož uznání se žádá, pokud je tento smír uzavřený mezi stejnými stranami a ve stejné věci u soudu státu, ve kterém se žádá o uznání?“ Tato otázka již byla částečně analyzována výše v souvislosti s obecným vymezením pojmu rozhodnutí pro účely Kapitoly III Nařízení Brusel Ibis.

Odůvodnění: Soudní dvůr konstatoval, že pro zodpovězení otázky, zda je možno smír považovat za rozhodnutí, je potřeba vzít v potaz článek 25

Bruselské úmluvy.³⁹⁹ Ten vymezuje, co se pro účely Bruselské úmluvy považuje za rozhodnutí. Stanovuje, že se musí jednat o rozhodnutí vydané soudem smluvního státu bez ohledu na to, je-li označeno jako rozsudek, usnesení, příkaz nebo nařízení výkonu rozhodnutí, včetně rozhodnutí o nákladech řízení vydaného soudním úředníkem.

Ze znění článku 25 Bruselské úmluvy tedy jasně vyplývá, že pro její účely se za rozhodnutí považuje pouze soudní rozhodnutí vydané soudem smluvního státu. Takové rozhodnutí musí tedy pocházet od soudního orgánu smluvního státu a musí být vydáno v rámci jeho pravomoci rozhodnout spor mezi stranami.

Tato podmínka není v případě smíru naplněna, a to i přes jeho schválení soudem. Soudní smíry svou podstatou odpovídají smlouvě a jejich obsah záleží zejména na stranách sporu. Soudní dvůr na základě těchto argumentů rozhodl, že důvod k neuznání spočívající v neslučitelnosti se na soudní smíry tedy nevztahuje.

Soudní dvůr v závěru své rozhodnutí doplnil o odkaz na články 50 a 51 Bruselské úmluvy,⁴⁰⁰ které stanovují zvláštní režim pro výkon soudních smírů. Podle těchto článků lze soudní smír nevykonat pouze v případě, že výkon by byl v rozporu s veřejným pořádkem.

Vlastní hodnocení autorky: V daném rozhodnutí SDEU rozhodl na základě znění ostatních článků Bruselské úmluvy, a to zejména článků 25, 50 a 51. Jejich zkoumáním potvrdil, že jednotlivá ustanovení Bruselské úmluvy nelze interpretovat samostatně, nýbrž v kontextu zbytku jejího znění. Využil tedy do určité míry i metody systematického výkladu. V rozhodnutí SDEU vyšel ze stanoviska Generálního advokáta, který k věci zaujal stejný postoj. Vzhledem k výše popsané argumentaci a zejména vzhledem ke zvláštní úpravě režimu uznání a výkonu soudních smírů, nelze s rozhodnutím SDEU nesouhlasit.

³⁹⁹ Článek 32 Nařízení Brusel I, článek 2 písm. a) Nařízení Brusel Ibis.

⁴⁰⁰ Články 57 - 58 Nařízení Brusel I, články 58 - 60 Nařízení Brusel Ibis.

C-80/00 Italian Leather SpA vs. WECO Polstermöbel GmbH & Co⁴⁰¹

Právní věta: „Cizí rozhodnutí o předběžném opatření příkazující dlužníkovi se něčeho zdržet je neslučitelné s rozhodnutím o předběžném opatření odmítajícím vydat takový příkaz ve sporu mezi stejnými stranami ve státě, kde je žádáno o uznání.“

„Když soud státu, kde je žádáno o uznání, zjistí, že rozhodnutí jiného smluvního státu je neslučitelné s rozhodnutím vydaném v tomto státě pro spor mezi stejnými stranami, je povinen cizí rozhodnutí neuznat.“

Faktický stav: Italian Leather SpA (dále jen „Italian Leather“) je italská společnost prodávající kožený nábytek značky LongLife. Německá společnost WECO Polstermöbel GmbH & Co (dále jen „WECO“) prodává nábytek stejného typu. V roce 1996 poskytla Italian Leather společnosti WECO výhradní smlouvu k distribuci jejich zboží na dobu 5 let v rámci vymezeného území. Smlouva obsahovala prorogační doložku ve prospěch Tribunale di Bari (Itálie). V roce 1998 WECO reklamovala vadné plnění smlouvy ze strany Italian Leather. WECO dále společnost Italian Leather informovala, že v důsledku toho se nezúčastní žádné společné prodejní akce na chystaných výstavách a že bude prezentovat svou vlastní WECO značku.

Italian Leather zahájila řízení o předběžném opatření u *Landgericht Koblenz* (Německo) směřující proti WECO s cílem zabránit jí propagovat výrobky LongLife. Soud však odmítl předběžné opatření vydat, jelikož podle německého práva k němu neshledal dostatečný důvod. Dříve, než *Landgericht* rozhodl, Italian Leather se obrátila se stejnou žádostí o předběžné opatření také na *Tribunale di Bari*. Italský soud ve svém rozhodnutí zaujal opačný postoj než soud německý a vzhledem k naléhavosti spočívající v riziku vzniku škody pro Italian Leather zakázal společnosti WECO užívat při distribuci koženého nábytku označení LongLife.

Landgericht Koblenz následně na základě žádosti Italian Leather vydal exekuční příkaz k vymožení italského rozhodnutí v Německu. Na základě německého práva rozhodl o vymožení předběžného opatření spolu s pokutou. V rámci odvolání se poté *Oberlandesgericht* zaobíral argumentem WECO, že italské předběžné opatření je neslučitelné s německým rozhodnutím o nevydání předběžného opatření a nemělo by tedy být v souladu s článkem 27 odst. 3 Bruselské úmluvy uznáno.

⁴⁰¹ Rozsudek Soudního dvora ze dne 6. 6. 2002. Italian Leather SpA vs. WECO Polstermöbel GmbH & Co. Věc C-80/00.

Oberlandesgericht konstatoval, že Soudní dvůr prozatím rozhodoval jen o neslučitelnosti rozhodnutí v otázkách hmotného práva. V předmětné situaci se však jedná o konflikt dvou různých procesních práv, konkrétně dvou různých požadavků nutných k vydání předběžného opatření. *Oberlandesgericht* si dále nebyl jist, zda i v případě, že by rozhodnutí neslučitelná byla, může stát, kde je uznání žádáno, i přesto článek 27 odst. 3 Bruselské úmluvy neaplikovat. Řízení tedy zastavil a položil Soudnímu dvoru tři předběžné otázky, z nichž zodpovězena byla pouze následující:

„*Mohou být rozhodnutí neslučitelná ve smyslu článku 27 odst. 3 Bruselské úmluvy, pokud jediný rozdíl mezi nimi spočívá ve zvláštních požadavcích k vydání konkrétního typu předběžného opatření?*“

Odůvodnění: SDEU se nejprve vypořádal s otázkou, který národní soud je pravomocný rozhodovat o sporu mezi Italian Leather a WECO. Konstatoval, že pravomocný je *Tribunale di Bari*. Zároveň však dovedl, že *Landgericht* v Koblenz svým rozhodnutím z roku 1998 nepřekročil v souladu s judikaturou SDEU limity pravomoci podle článku 24 Bruselské úmluvy.⁴⁰²

Co se týče samotné předběžné otázky, SDEU nejprve odkázal na rozhodnutí ve věci *145/86 Horst Ludwig Martin Hoffman vs. Adelheid Krieg*. V něm stanovil, že k určení, zda rozhodnutí jsou ve smyslu článku 27 odst. 3 Bruselské úmluvy neslučitelná, musí být zkoumáno, zda způsobují právní následky, které se vzájemně vylučují.

SDEU dále konstatoval, že není důležité, jestli rozhodnutí byla vydána v rámci řízení o předběžném opatření nebo v řízení hlavním. V souladu s poměrně širokou interpretací pojmu „rozhodnutí“ obsaženém v článku 25 Bruselské úmluvy⁴⁰³ se i na rozhodnutí pocházející z řízení o předběžném opatření aplikují pravidla o neslučitelnosti rozhodnutí.

Skutečnost, že národní procesní pravidla, jimiž se řídí předběžná opatření, mají tendenci se mezi smluvními státy lišit více než pravidla pro hlavní řízení, je irelevantní. Účelem Bruselské úmluvy není unifikace národních

⁴⁰² Viz *C-391/95 Van Uden Maritime BV, trading as Van Uden Africa Line vs. Kommanditgesellschaft in Firma Deco-Line and Another*, odstavce 37 až 47, a *C-99/96 Hans-Hermann Mietz vs. Intership Yachting Sneek BV*, odstavce 42, 46 a 47

⁴⁰³ Článek 32 Nařízení Brusel I, článek 2 písm. a) Nařízení Brusel Ibis

procesních pravidel, nýbrž určení, který soud má pravomoc v občanských a obchodních sporech s mezinárodním prvkem a k zajištění výkonu cizích rozhodnutí.

Z výše popsaného a ze skutečnosti, že předmětná předběžná opatření způsobují vzájemně se vylučující právní následky, vyplývá, že se jedná o neslučitelná rozhodnutí.

Soudní dvůr se následně vypořádal s druhou částí otázky směřující k následkům vyplývajícím ze skutečnosti, že daná rozhodnutí jsou neslučitelná. SDEU zdůraznil, že neexistují pochybnosti o tom, že pokud by bylo možné aplikovat dvě protichůdná rozhodnutí, došlo by k porušení pravidel právního státu.

Článek 27 odst. 3 Bruselské úmluvy je ustanovení kogentní a proto při naplnění jím předpokládaných podmínek nesmí být cizí rozhodnutí nikdy uznáno a tedy ani vykonáno. Opačný výklad a tedy diskrece národních soudů by byl v rozporu s právní jistotou, kterou SDEU opakovaně označil za jeden z hlavních cílů Bruselské úmluvy.⁴⁰⁴

Vlastní hodnocení autorky: Soudní dvůr na základě extenzivního výkladu dovodil, že za rozhodnutí se pro účely Nařízení Brusel Ibis považuje i rozhodnutí vydané v předběžném řízení. Dále ustanovil důležité pravidlo, a sice že „neslučitelnost může spočívat jak v rovině hmotně právní, tak i v rovině procesně právní.“ V rozhodnutí přejal SDEU stanovisko Generálního advokáta.

C-157/12 Salzgitter Mannesmann Handel GmbH proti SC Laminorul SA⁴⁰⁵

Právní věta: „*Článek 34 odst. 4 Nařízení Brusel I musí být vykládán v tom smyslu, že se nevztahuje na neslučitelná rozhodnutí vydaná soudy téhož členského státu.*“

⁴⁰⁴ Viz rozhodnutí 38/81 Effer SpA vs. Hans-Joachim Kantner, rozhodnutí C-440/97 GIE Groupe Concorde and Others vs. The Master of the vessel Subadivarno Panjan and Others, a rozhodnutí C-256/00 Besix SA vs. Wasserreinigungsbau Alfred Kretzschmar GmbH & Co. KG (WABAG) a Planungs- und Forschungsgesellschaft Dipl. Ing. W. Kretzschmar GmbH & KG (Plafog).

⁴⁰⁵ Rozsudek Soudního dvora ze dne 26. 9. 2013. Salzgitter Mannesmann Handel GmbH proti SC Laminorul SA. Věc C-157/12.

Faktický stav: Řízení o předběžné otázce vzniklo v rámci sporu mezi společnostmi Salzgitter Mannesmann Handel GmbH (dále jen „Salzgitter“) a SC Laminorul SA (dále jen „Laminorul“). Společnost Laminorul (Rumunsko) podala k *Tribunalul Brăila* (Rumunsko) žalobu proti společnosti Salzgitter (Německo), kterou se domáhala platby za dodávku výrobků z oceli. Žaloba byla zamítnuta rozsudkem z ledna 2008, a to na základě tvrzení společnosti Salzgitter, že tato žaloba neměla být podána proti ní, ale proti druhé straně smlouvy uzavřené se společností Laminorul, tj. proti společnosti Salzgitter Mannesmann Stahlhandel GmbH (dříve Salzgitter Stahlhandel GmbH).

Společnost Laminorul následně podala proti společnosti Salzgitter další žalobu ke stejnému soudu, ve které se opět domáhala platby na dodávku výrobků z oceli. Podání bylo doručeno právnímu zástupci společnosti Salzgitter. K jednání konanému v březnu 2008 se za společnost Salzgitter nikdo nedostavil, a soud proto vydal rozsudek pro zmeškání, ve kterém uložil společnosti Salzgitter povinnost uhradit společnosti Laminorul spornou platbu.

Společnost Salzgitter podala proti tomuto rozsudku v Rumunsku řádné i mimořádné opravné prostředky, avšak všechny byly odmítnuty či zamítnuty. Rozsudek pro zmeškání byl v Německu prohlášen vykonatelným. V řízení o následné kasační stížnosti se *Bundesgerichtshof* (Německo) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru předběžnou otázku: „*Vztahuje se článek 34 bod 4 Nařízení Brusel I i na případy neslučitelných rozhodnutí vydaných v témže členském státě (odsuzující stát)?*“

Odůvodnění: Soudní dvůr konstatoval, že článek 34 odst. 4 Nařízení Brusel I je nutno vykládat s přihlédnutím nejen ke znění tohoto ustanovení, ale rovněž k systému zavedenému tímto nařízením a cílům, které sleduje. Výčet důvodů pro neuznání je taxativní a tyto důvody musí být vykládány restriktivně, neboť představují překážku k volnému pohybu rozsudků zavedením jednoduchého a rychlého řízení o výkonu rozhodnutí.

Soudní dvůr se dále odvolal na bod 15 Preambule Nařízení Brusel I,⁴⁰⁶ podle kterého je účelem článku 34 odst. 4 Nařízení Brusel I minimalizovat možnost souběžných řízení a zajistit, aby ve dvou členských státech nebyla vydána vzájemně si odporující rozhodnutí.

⁴⁰⁶ Bod 21 Preambule Nařízení Brusel Ibis.

Soudní dvůr se zároveň odkázal na vlastní hodnocení generálního advokáta. Ten ve svém stanovisku uvedl, že článek 34 odst. 4 Nařízení Brusel I musíme interpretovat s ohledem na pojem „rozhodnutí“ ve smyslu článku 32⁴⁰⁷ tohoto nařízení. Z toho vyplývá, že předmětný článek musí být chápán v tom smyslu, že rozhodnutí vydané soudem členského státu se neuzná, pokud je neslučitelné s dřívějším rozhodnutím, které bylo vydáno v jiném členském státě nebo ve třetí zemi. Neslučitelná rozhodnutí tedy musí pocházet ze dvou různých států.

Soudní dvůr závěrem upozornil, že v tomto výkladu se odráží i zásada vzájemné důvěry, na které je založen systém uznávání a výkonu rozhodnutí podle Nařízení Brusel I. Předpokladem pro řádné fungování systému je ponechání pravomoci posoudit na základě opravných prostředků legalitu vykonávaného rozhodnutí soudům členského státu, který rozhodnutí vydal. Opačný postup, tedy odmítnutí vykonat rozhodnutí pro jeho neslučitelnost s jiným rozhodnutím vydaným v tomtéž členském státě, by bylo v podstatě srovnatelné s přezkumem rozhodnutí ve věci samé, což však výslovně vylučuje článek 36 Nařízení Brusel I.⁴⁰⁸

Je tedy na povinném, aby podal opravný prostředek v členském státě, kde bylo rozhodnutí vydáno (což v tomto případě společnost Salzgitter učinila). Povinný však nemůže výsledek těchto řízení o opravném prostředku zpochybnit prostřednictvím uplatnění důvodů pro nevykonání rozhodnutí vydaných v jiném členském státě.

Vlastní hodnocení autora: Na základě popsaných argumentů Soudní dvůr dovedl, že článek 45 odst. 1 písm. b) Nařízení Brusel Ibis se nevztahuje na neslučitelná rozhodnutí vydaná soudy v témže státě. Předmětný článek tedy vyložil spíše restriktivně a ve své interpretaci výrazně přihlédl k ostatním ustanovením a účelu nařízení. V rozhodnutí Soudní dvůr do velké míry vycházel ze stanoviska generálního advokáta, na kterého se místy i výslovně odkazoval.

Dílčí závěr k čl. 45 odst. 1 písm. c) a d)

Soudní dvůr svou judikaturou značně ovlivnil interpretaci neslučitelnosti rozhodnutí a s ní spojených aspektů. Zcela základním je bezesporu

⁴⁰⁷ Článek 2 písm. a) Nařízení Brusel Ibis.

⁴⁰⁸ Článek 52 Nařízení Brusel Ibis.

rozhodnutí *145/86 Horst Ludwig Martin Hoffman vs. Adelheid Krieg*, ve kterém Soudní dvůr definoval pojem „neslučitelnosti.“ V souladu s tímto rozhodnutím jsou neslučitelnými taková rozhodnutí, která „*způsobují právní následky, které se vzájemně vylučují.*“

Za rozhodnutí je pak nutno považovat pouze taková rozhodnutí, která odpovídají ustanovení článku 2 písm. a) Nařízení Brusel Ibis. Ustanovení o neslučitelnosti se tedy vztahují i například na rozhodnutí vydaná v rámci předběžného opatření (*80/00 Italian Leather SpA vs. WECO Polstermöbel GmbH & Co.*).

Neslučitelnost, coby důvod pro neuznání, ale nelze aplikovat například na soudní smír, který je založen na vůli stran a ne rozhodnutí soudu členského státu. Neslučitelnost se soudním rozhodnutím tedy není důvodem k neuznání soudního smíru (*C-414/92 Solo Kleinmotoren GmbH vs. Emilio Boch*).

Soudní dvůr zcela jasně určil, že důvodem k neuznání podle Nařízení Brusel Ibis nemůže být neslučitelnost soudního rozhodnutí s jiným rozhodnutím vydaným v téže státě. K řešení takové situace nemá totiž sloužit nařízení, ale národní procesní předpisy (*C-157/12 Salzgitter Mannesmann Handel GmbH proti SC Laminorul SA*).

IV.3.5 Porušení pravidel o příslušnosti - článek 45 odst. 1 písm. e) Nařízení Brusel Ibis

Mgr. Iva Šimková

Článek 45 odst. 1 písm. e) Nařízení Brusel Ibis zakládá důvod neuznání spočívajícího v porušení některých pravidel o příslušnosti. Obdobné ustanovení obsahovala i Bruselská úmluva, a to konkrétně v článku 28. Nařízení Brusel I tento důvod obsahuje v článku 35 odst. 1.

Podle článku 45 odst. 1 písm. e) Nařízení Brusel Ibis se cizí rozhodnutí neuzná v případě, že nebyla dodržena pravidla o příslušnosti ve věcech:

- výlučné pravomoci;
- pojistných smluv, pokud pojistník nebo pojištěný nebo oprávněná osoba nebo poškozený je žalovanou stranou;

- spotřebitelských smluv, pokud spotřebitel je žalovanou stranou.
- individuálních pracovních smluv, pokud je zaměstnanec žalovanou stranou.

U posledních třech jmenovaných se jasně projevuje ochrana slabší smluvní strany.⁴⁰⁹

Článek 45 odst. 1 písm. e) Nařízení Brusel I byl o problematiku individuálních pracovních smluv rozšířen až při své revizi účinné od roku 2015. V této souvislosti je zajímavý názor *Bogdana* na to, proč v dřívější verzi Nařízení Brusel I nebyly individuální pracovní smlouvy do tohoto článku začleněny. Tvrdí totiž, že u těchto druhů sporů obvykle soudní řízení iniciuje zaměstnanec. Z toho důvodu se domnívá, že možnost neuznání soudního rozhodnutí z důvodu porušení pravidel o příslušnosti by znevýhodňovala slabší stranu.⁴¹⁰ Vzhledem k tomu, že v rámci revize byly individuální pracovní smlouvy do tohoto článku zahrnuty, se však zřejmě jedná o menšinový názor.

Judikatura k článku 45 odst. 1 písm. e) Nařízení Brusel I je poměrně stručná. Soudní dvůr se ním totiž výslovně zabýval pouze v jednom rozhodnutí. Dovolujeme si však upozornit, že se zkoumanou materií úzce souvisí i rozhodnutí *C-111/09 Česká podnikatelská pojišťovna, a. s., Vienna Insurance Group vs. Michal Bilas*.

C-420/07 Meletis Apostolides vs. David Charles Orams a Linda Elizabeth Orams

Právní věta: „*Článek 35 Nařízení Brusel I neopravňuje soud členského státu k tomu, aby odmítl uznat nebo vykonat rozhodnutí vydané soudy jiného členského státu týkající se nemovitosti nacházející se na území tohoto jiného členského státu, nad nímž jeho vláda nevykonává skutečnou kontrolu.*“

Faktický stav: Skutkový stav tohoto rozhodnutí byl uveden výše. *Court of Appeal* (Anglie) položil Soudnímu dvoru několik předběžných otázek, z nichž pouze následující se týká předmětného ustanovení: „*Opravňuje*

⁴⁰⁹ ROZEHNALOVÁ, Naděžda; VALDHANS, Jiří; DRLIČKOVÁ, Klára; KYSELOVSKÁ, Tereza. *Mezinárodní právo soukromé Evropské unie: (Nařízení Řím I, Nařízení Řím II, Nařízení Brusel I)*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013, s. 357.

⁴¹⁰ BOGDAN, Michael. *Concise introduction to EU private international law*. 2nd ed. Groningen: Europa Law Publishing, 2012, s. 76.

článek 35 odst. 1 Nařízení Brusel I nebo zvažuje soud členského státu, aby odmítl uznat a vykonat rozhodnutí vydané soudy jiného členského státu týkající se pozemku nacházejícího se na území posledně jmenovaného členského státu, nad nímž vláda tohoto členského státu nevykonává skutečnou kontrolu? Je takové rozhodnutí v rozporu zejména s článkem 22 Nařízení Brusel I?''⁴¹¹

Odůvodnění: Podstata předběžné otázky spočívá v tom, zda skutečnost, že se nemovitost nachází na území státu, kde nemá členský stát skutečnou kontrolu, může být považována za porušení pravidla pro určení příslušnosti uvedeného v článku 22 bod 1 Nařízení Brusel I. Jinými slovy, zda lze touto skutečností odůvodnit odmítnutí uznání nebo výkonu rozhodnutí podle článku 35 Nařízení Brusel I.

Soudní dvůr nejprve konstatoval, že článek 22 Nařízení Brusel I obsahuje taxativní výčet kritérií pro určení výlučné mezinárodní soudní příslušnosti členských států. Článek pouze určuje členský stát, jehož soudy jsou příslušné k rozhodování. Neurčuje však, který konkrétní soud tohoto členského státu bude rozhodovat, tedy ponechává na každém členském státě, aby stanovil svou vlastní soudní organizaci.

Pravidlo *forum rei sitae* podle článku 22 bodu 1 Nařízení Brusel I se vztahuje pouze na mezinárodní soudní příslušnosti členských států. Netýká se tedy soudní příslušnosti v rámci těchto členských států.

V daném případě je beze sporu, že se předmětná nemovitost nachází na území Kyprské republiky, a že tedy pravidlo *forum rei sitae* bylo dodrženo. Skutečnost, že se nemovitost nachází v severní oblasti, nemá žádný dopad pro účely Nařízení Brusel I. Může však mít případný vliv na vnitrostátní příslušnost kyprských soudů.

Vlastní hodnocení autorky: Soudní dvůr tedy rozhodl, že článek 45 odst. 1 písm. e) Nařízení Brusel Ibis nelze interpretovat v tom smyslu, že jej lze aplikovat z důvodu, že výlučná příslušnost se týká nemovitosti nacházející se na části území členského státu, nad níž jeho vláda nevykonává skutečnou kontrolu. Daná předběžná otázka je zajímavá z toho hlediska, že se kromě interpretace Nařízení Brusel I dotýká i aplikace práva EU v obecné rovině a částečně i mezinárodního práva veřejného.

⁴¹¹ Článek 24 Nařízení Brusel Ibis.

Dílčí závěr k článku 45 odst. 1 písm. e)

Interpretace článku 45 odst. 1. e) Nařízení Brusel Ibis (resp. jemu odpovídajícím ustanovení v Bruselské úmluvě a Nařízení Brusel Ibis) národním soudům zřejmě nečiní žádné výraznější obtíže. Svědčí o tom skutečnost, že Soudní dvůr se tímto ustanovením zabýval pouze v jendom rozhodnutí - *C-420/07 Meletis Apostolides vs. David Charles Orams a Linda Elizabeth Orams*.

V daném případě Soudním dvůr judikoval, že Nařízení Brusel Ibis obsahuje pravidla pro určení pouze mezinárodní příslušnosti. Skutečnost, že nemovitost, o kterou je veden spor, se nachází na části území členského státu, nad níž jeho vláda nevykonává skutečnou kontrolu, nemá z hlediska pravidel výlučné příslušnosti význam.

IV.4 Seznam zdrojů

Monografie

BOGDAN, Michael. *Concise Introduction to EU Private International Law*. 2nd ed. Groningen: Europa Law Publishing, 2012, 228 s.

PAUKNEROVÁ, Monika. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. Praha: C.H. Beck, 2008. ISBN 9788074000348.

ROZEHNALOVÁ, Naděžda; VALDHANS, Jiří; DRLIČKOVÁ, Klára; KYSELOVSKÁ, Tereza. *Mezinárodní právo soukromé Evropské unie*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. 448 s. ISBN 9788074780165.

STONE, Peter. *EU Private International Law*. 2nd ed. Cheltenham: Edward Elgar Publishing, 2010, 562 s.

VÁŠKE, Viktor. *Uznání a výkon cizích rozhodnutí v České republice*. Praha: C. H. Beck, 2007. 477 s. ISBN 9788071796145.

Kapitoly z monografie, články (i z elektronických databází), příspěvky

DICKINSON, Andrew. Provisional Measures in the Brussels I Review: Disturbing the Status Quo? *Journal of Private International Law*. 2010, roč. 6, č. 3, s. 519 - 565.

FRANCQ, Stéphanie. Article 34. In MAGNUS, Ulrich; MANKOWSKI, Peter. *Brussels I Regulation. Second Edition*. Munich: Sellier European Law Publishers, 2012, s. 644 - 697.

- KERAMEUS, Konstantinos. Article 44. In MAGNUS, Ulrich; MANKOWSKI, Peter. *European Commentaries on Private International Law. Brussels I Regulation*. 2nd ed. Munich: Sellier European Law Publishers, 2012. s. 770 - 771.
- KERAMEUS, Konstantinos. Introductory remarks to Arts. 38-52. In MAGNUS, Ulrich; MANKOWSKI, Peter. *European Commentaries on Private International Law. Brussels I Regulation*. 2nd ed. Munich: Sellier European Law Publishers, 2012. s. 730 - 745.
- KOVÁČOVÁ, Lucia; KRÁLÍČEK, Jaroslav. Uznání a výkon rozhodnutí ve světle probíhající revize Nařízení Brusel I. In *Cofola 2011* [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2011. Dostupné z: http://www.law.muni.cz/sborniky/cofola2011/files/normotvorba/Kovacova_Lucia_5988.pdf
- PETREGÁS SENDER, Marta. Article 31. In MAGNUS, Ulrich; MANKOWSKI, Peter. *Brussels I Regulation*. Second Edition. Munich: Sellier European Law Publishers, 2012. s. 609 - 620. ISBN 9783866531420.
- WAUTELET, Patrick. Article 32. In MAGNUS, Ulrich; MANKOWSKI, Peter. *Brussels I Regulation*. Second Edition. Munich: Sellier European Law Publishers, 2012. s. 621 - 635. ISBN 9783866531420.

Elektronické zdroje

Report by Mr P. Jenard on the Protocols of 3 June 1971 on the interpretation by the Court of Justice of the Convention of 29 February 1968 on the mutual recognition of companies and legal persons and of the Convention of 27 September 1968 on jurisdiction and the enforcement of judgments in civil and commercial matters. In *EUR-Lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 7. 12. 2014]. Dostupné z: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.1979.059.01.0066.01.ENG.

Judikatura

- Rozsudek Soudního dvora ze dne 30. 11. 1976. Jozef de Wolf vs. Harry Cox B.V. Věc 42/76.
- Rozsudek Soudního dvora ze dne 22. 11. 1977. Industrial Diamond Supplies vs. Luigi Riva. Věc 43/77.
- Rozsudek Soudního dvora ze dne 21. 5. 1980. Bernard Denilauler vs. S.N.C. Couchet Frères. Věc 125/79.

- Rozsudek Soudního dvora ze dne 16. 6. 1981. Peter Klomps vs. Karl Michel. Věc C-166/80.
- Rozsudek Soudního dvora ze dne 15. 7. 1982. Pendency Plastic Products BV vs. Pluspunkt Handelsgesellschaft mbH. Věc C-228/81.
- Rozsudek Soudního dvora ze dne 12. 7. 1984. Firma P vs. Firma K. Věc 178/83.
- Rozsudek Soudního dvora ze dne 27. 11. 1984. Calzaturificio Brennero sas vs. Wendel GmbH Schuhproduktion International. Věc 258/83.
- Rozsudek Soudního dvora ze dne 11. 6. 1985. Leon Emile Gaston Carlos Debaecker a Berthe Plouvier vs. Cornelis Gerrit Bouwman. Věc C-49/84.
- Rozsudek Soudního dvora ze dne 2. 7. 1985. Deutsche Genossenschaftsbank vs. SA Brasserie du Pecheur. Věc 148/84.
- Rozsudek Soudního dvora ze dne 10. 7. 1986. Fernand Carron vs. Federal Republic of Germany. Věc 198/85.
- Rozsudek Soudního dvora ze dne 4. 2. 1988. Horst Ludwig Martin Hoffman vs. Adelheid Krieg. Věc 145/86.
- Rozsudek Soudního dvora ze dne 3. 3. 1990. Isabelle Lancray SA vs. Peters und Sickert KG. Věc C-305/88.
- Rozsudek Soudního dvora ze dne 4. 10. 1991. B. J. van Dalfsen and others vs. B. van Loon and T. Berendsen. Věc C-183/90.
- Rozsudek Soudního dvora ze dne 12. 11. 1992. Minalmet GmbH vs. Brandeis Ltd. Věc C-123/91.
- Rozsudek Soudního dvora ze dne 21. 4. 1993. Volker Sonntag vs. Hans Waidmann, Elisabeth Waidmann and Stefan Waidmann. Věc C-172/91.
- Rozsudek Soudního dvora ze dne 20. 1. 1994. Owens Bank Ltd vs. Fulvio Bracco, Bracco Industria Chimica SpA. Věc 129/92
- Rozsudek Soudního dvora ze dne 2. 6. 1994. Solo Kleinmotoren GmbH vs. Emilio Boch. Věc C-414/92
- Rozsudek Soudního dvora ze dne 13. 7. 1995. Hengst Import BV vs. Anna Maria Campese. Věc C-474/93
- Rozsudek Soudního dvora ze dne 11. 8. 1995. Société d'Informatique Service Réalisation Organisation (SISRO) vs. Ampersand Software BV. Věc C-432/93.

- Rozsudek Soudního dvora ze dne 10. 10. 1996. Bernardus Hendrikman a Maria Feyen vs. Magenta Druck & Verlag GmbH. Věc C-78/95.
- Rozsudek Soudního dvora ze dne 27. 2. 1997. Antonius Van den Boogaard vs. Paula Laumen. Věc C-220/95.
- Rozsudek Soudního dvora ze dne 27. 4. 1999. Hans-Hermann Mietz vs. Intership Yachting Sneek BV. Věc C-99/96.
- Rozsudek Soudního dvora ze dne 29. 4. 1999. Éric Coursier vs. Fortis Bank SA, Nartine Coursier, née Bellami. Věc C-267/97.
- Rozsudek Soudního dvora (pátého senátu) ze dne 6. 6. 2002. Italian Leather SpA vs. WECO Polstermöbel GmbH & Co. Věc C-80/00.
- Rozsudek Soudního dvora ze dne 14. 10. 2004. Maersk Olie & Gas A/S vs. Firma M. de Haan en W. de Boer. Věc C-39/02.
- Rozsudek Soudního dvora ze dne 13. 10. 2005. Scania Finance France SA vs. Rockinger Spezialfabrik für Anhängerkupplungen GmbH & Co. Věc C-522/03.
- Rozsudek Soudního dvora ze dne 16. 2. 2006. Gaetano Verdoliva vs. J. M. Van der Hoeven BV and others. Věc C-3/05.
- Rozsudek Soudního dvora ze dne 14. 12. 2006. ASML Netherlands BV vs. Semiconductor Industry Services GmbH (SEMIS). Věc C-283/05.
- Rozsudek Soudního dvora ze dne 2. 4. 2009. Marco Gambazzi vs. Daimler-Chrysler Canada Inc., CIBC Mellon Trust Company. Věc C-394/07.
- Rozsudek Soudního dvora ze dne 28. 4. 2009. Meletis Apostolides vs. David Charles Orams a Linda Elizabeth Orams. Věc C-420/07.
- Rozsudek Soudního dvora ze dne 6. 9. 2012. Trade Agency Ltd vs. Seramico Investments Ltd. Věc C-619/10.
- Rozsudek Soudního dvora ze dne 15. 11. 2012. Gothaer Allgemeine Versicherung AG, ERGO Versicherung AG, Versicherungskammer Bayern-Versicherungsanstalt des öffentlichen Rechts, Nürnberger Allgemeine Versicherungs AG, Kronos AG vs. Samskip GmbH. Věc C-456/11
- Rozsudek Soudního dvora ze dne 26. září 2013. Salzgitter Mannesmann Handel GmbH proti SC Laminorul SA. Věc C-157/12.

Právní předpisy

Dohoda mezi Evropským společenstvím a Dánským královstvím o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech. In *EUR-Lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=OJ:L:2005:299:TOC>.

Nářízením Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (konsolidované znění). In *EUR-lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:02001R0044-20130709&qid=1415785458977&from=CS>.

Nářízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1393/2007 ze dne 13. listopadu 2007 o doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních v členských státech („doručování písemností“) a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1348/2000. In *EUR-Lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32007R1393&rid=1>.

Nářízením Evropského Parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (přepřacované znění). In *EUR-lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:32012R1215&rid=1>.

Úmluva ze dne 27. 9. 1968 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech. In *EUR-lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:41998A0126&from=CS>.

85/1985 Sb. Vyhláška Ministra zahraničních věcí o Úmluvě o doručování soudních a mimosoudních písemností v cizině ve věcech občanských a obchodních. In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR.

V VÝKON VEŘEJNÝCH LISTIN A SOUDNÍCH SMÍRŮ

JUDr. Klára Drličková, Ph.D.

V.1 Úvod

Kapitola IV Nařízení Brusel Ibis se zabývá vykonatelností veřejných listin a soudních smírů. Veřejné listiny⁴¹² a soudní smíry vykonatelné v jednom členském státě jsou v ostatních členských státech vykonatelné, aniž je vyžadováno prohlášení vykonatelnosti. Na výkon veřejných listin a soudních smírů se odpovídajícím způsobem použijí ustanovení Nařízení Brusel Ibis o výkonu soudních rozhodnutí. Výkon veřejné listiny a soudního smíru však může být odepřen pouze pro rozpor s veřejným pořádkem.⁴¹³

Ustanovení článků 58 - 60 Nařízení Brusel Ibis navazují na články 57 a 58 Nařízení Brusel I, dochází však k několika změnám. Odpadá prohlášení vykonatelnosti a je vypuštěna zmínka o dohodách o placení výživného, které nadále nespádají do působnosti Nařízení Brusel Ibis. Pro interpretaci a aplikaci článků 58 - 60 Nařízení Brusel Ibis jsou však nezbytná ustanovení článku 2 písm. b) a c), která obsahují definici soudního smíru a veřejné listiny.

K těmto ustanovením se vztahuje pouze jediné rozhodnutí Soudního dvora (*C-260/97 Unibank A/S vs. Flemming G. Christensen*) zabývající se výkladem pojmu veřejná listina. Rozhodnutí se týkalo výkladu článku 50 Bruselské

---

⁴¹² K pojmu veřejné listiny a zacházení s veřejnou listinou v mezinárodním prostředí viz CHLEBCOVÁ, Radka. Veřejná listina a její použití v mezinárodním a evropském právu. Část I - III. *Právní fórum*, 2007, č. 1 - 3; FITCHEN, Jonathan. Authentic Instruments and European Private International Law in Civil and Commercial Matters: Is Now the Time to Break New Ground. *Journal of Private International Law*, 2011, roč. 7, č. 1, s. 33 - 100.

⁴¹³ Podrobně viz například VĚKÁŠ, Lajos. Chapter IV. Authentic Instruments and Court Settlements. In MAGNUS, Ulrich; MANKOWSKI, Peter. *Brussels I Regulation*. Second Edition. Munich: Sellier European Law Publishers, 2012, s. 797 - 806; ROZEHNALOVÁ, Naděžda; VALDHANS, Jiří; DRLIČKOVÁ, Klára; KYSELOVSKÁ, Tereza. *Mezinárodní právo soukromé Evropské unie: (Nařízení Řím I, Nařízení Řím II, Nařízení Brusel I)*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. s. 359 - 362.

úmluvy, jehož text korespondoval článku 57 Nařízení Brusel I, resp. článku 58 Nařízení Brusel Ibis. Závěry tohoto rozhodnutí byly použity právě pro zpřesňující definici pojmu veřejná listina, která je nyní obsažena v článku 2 pís. c) Nařízení Brusel Ibis.

V.2 Pojem veřejná listina

*C-260/97 Unibank A/S vs. Flemming G. Christensen*⁴¹⁴

Právní věta: „Uznání dluhu vykonatelné podle práva státu původu, jehož pravost nebyla založena orgánem veřejné moci či jiným orgánem k tomu zmocněným, není veřejnou listinou pro účely článku 50 Úmluvy z 27. září 1968 (...).“⁴¹⁵

Faktický stav: Předběžné otázky položené v tomto případě vyvstaly v řízení o prohlášení vykonatelnosti tří listin označených jako uznání dluhu mezi Unibank A/S a panem Christensenem. Mezi lety 1990 a 1992 pan Christensen podepsal ve prospěch Unibank (založené podle dánského práva v Aarhusu) tři uznání dluhu ve výši 270 000, 422 000 a 138 000 dánských korun s úroky. Tyto dokumenty byly napsané strojově a obsahovaly rovněž podpis třetí osoby, zjevně zaměstnance Unibank, který osvědčil dlužníkův podpis. Tyto dokumenty výslovně stanovily, že dle § 478 dánského Občanského soudního řádu mohou být použity jako titul pro exekuci. V době sepsání těchto dokumentů bydlel dlužník v Dánsku. Následně se přestěhoval do Německa, kde mu byla uznání předložena k zaplacení. Na návrh Unibank *Landgericht* v Darmstadtu, v jehož obvodu měl dlužník bydliště, prohlásil tyto dokumenty za vykonatelné. Pan Christensen se proti rozhodnutí odvolal k *Oberlandesgericht* ve Frankfurtu nad Mohanem. Během odvolacího řízení pan Christensen uvedl, že opustil Německo, ale nevedl novou adresu. Odvolací soud rozhodl, že Unibank dále nemůže mít zájem na pokračování v řízení, protože uznání dluhu nelze v Německu vykonat a vyhověl odvolání. Unibank se odvolala k *Bundesgerichtshof*, který přerušil řízení a vznesl předběžné otázky.⁴¹⁶

⁴¹⁴ Rozsudek Soudního dvora ze dne 17. 6. 1999. Unibank A/S vs. Flemming G. Christensen. Věc C-260/97.

⁴¹⁵ Tamtéž.

⁴¹⁶ Tamtéž, body 9 - 11.

„Je uznání dluhu podepsané dlužníkem bez účasti orgánu veřejné moci (...) veřejnou listinou ve smyslu článku 50 Bruselské úmluvy, pokud toto uznání výslovně uvádí, že může sloužit jako podklad pro výkon a může sloužit jako podklad pro výkon podle práva státu, kde bylo sepsáno, ačkoli za podmínky, že soud může odmítnout žádost o výkon, pokud jsou zde pochybnosti, zda má vykonávací řízení pokračovat?“⁴¹⁷ Soud rovněž položil otázku týkající se výkladu článku 32 Bruselské úmluvy.⁴¹⁸ Tato však v důsledku negativní odpovědi na první otázku nebyla zodpovězena.

Odůvodnění: Soudní dvůr opřel svůj závěr o několik argumentů. Hlavním argumentem je účel článku 50 Bruselské úmluvy. Toto ustanovení zachází, pokud jde o jejich vykonatelnost, s veřejnými listinami vypracovanými a vykonatelnými v jednom členském státě stejně jako s rozhodnutími ve smyslu článku 25 Bruselské úmluvy.⁴¹⁹ Ustanovení o prohlášení vykonatelnosti jsou použitelná i na veřejné listiny. Smyslem těchto ustanovení je dosáhnout základního cíle úmluvy - usnadnit v maximální možné míře volný pohyb rozhodnutí poskytnutím jednoduché a rychlé procedury.⁴²⁰

Protože listiny pokryté článkem 50 jsou vykonávány za stejných podmínek jako rozhodnutí, veřejná povaha těchto listin musí být dána mimo vši pochybnost tak, aby se soud ve státě výkonu mohl na jejich veřejnost spolehnout. Protože listiny vyhotovené soukromými osobami nejsou bez dalšího veřejné, účast orgánu veřejné moci nebo jiného orgánu pověřeného pro tento účel státem původu je nutná k tomu, aby byl listině přiznán veřejný charakter.⁴²¹

Soudní dvůr svůj výklad podpořil Jenard-Möllerovou zprávou k Luganské úmluvě z roku 1988. Tato zpráva uvádí, že zástupci států ESVO žádali, aby podmínky, které musí veřejná listina splňovat, byly specifikovány. Zpráva zmiňuje tři podmínky: veřejnost listiny musí být dána orgánem veřejné moci; veřejnost se vztahuje na obsah i podpis; listina je vykonatelná ve státě původu. Účast orgánu veřejné moci je tedy zásadní pro to, aby listina byla veřejná pro účely článku 50 Luganské úmluvy.⁴²²

⁴¹⁷ Tamtéž, bod 12.

⁴¹⁸ Článek 39 Nařízení Brusel I; toto ustanovení není v Nařízení Brusel Ibis.

⁴¹⁹ Článek 32 Nařízení Brusel I; článek 2 písm. a) Nařízení Brusel Ibis.

⁴²⁰ C-260/97 Unibank A/S vs. Flemming G. Christensen, bod 14.

⁴²¹ Tamtéž, bod 15.

⁴²² Tamtéž, body 16 - 20.

Vlastní hodnocení autorky: Z tohoto rozhodnutí je zřejmé, že veřejnou listinou pro účely Nařízení Brusel Ibis mohou být pouze listiny, na jejichž vydání se podílí orgán veřejné moci.

V.3 Závěr

Jak již bylo uvedeno výše, Nařízení Brusel Ibis nově obsahuje vymezení pojmu veřejná listina v článku 2 písm. c). Veřejnou listinou se rozumí písemnost, která byla formálně vyhotovena nebo registrována jako veřejná listina v členském státě původu a jejíž pravost se vztahuje na podpis i obsah listiny a je ověřena orgánem veřejné moci nebo jiným orgánem k tomu zmocněným. Toto vymezení odráží zpřesnění vymezení pojmu veřejná listina, které přineslo právě rozhodnutí *C-260/97 Unibank A/S vs. Flemming G. Christensen*. Česká verze nyní na místo spojení „veřejná listina vypracovaná“, které bylo použito v článku 57 Nařízení Brusel I, používá spojení „písemnost, která byla formálně vyhotovena nebo registrována jako veřejná listina.“ Toto spojení, které více vypovídá o nutnosti existence formálního procesu vzniku veřejné listiny, vychází z anglické verze nařízení, kde existovalo již v textu Nařízení Brusel I. Výslovně je nyní uvedeno, že pravost listiny se vztahuje na její podpis a obsah a listina musí být sepsána orgánem veřejné moci nebo jiným orgánem k tomu zmocněným. Použité české spojení „ověřena orgánem veřejné moci“ není příliš vhodné, protože může evokovat nutnost ještě nějakého dalšího potvrzení veřejné listiny, čemuž tak není.⁴²³

V.4 Seznam zdrojů

Monografie

ROZEHNALOVÁ, Naděžda; VALDHANS, Jiří; DRLIČKOVÁ, Klára; KYSELOVSKÁ, Tereza. *Mezinárodní právo soukromé Evropské unie: (Nařízení Řím I, Nařízení Řím II, Nařízení Brusel I)*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. 448 s. ISBN 9788074780165.

⁴²³ ROZEHNALOVÁ, Naděžda; VALDHANS, Jiří; DRLIČKOVÁ, Klára; KYSELOVSKÁ, Tereza. *Mezinárodní právo soukromé Evropské unie: (Nařízení Řím I, Nařízení Řím II, Nařízení Brusel I)*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. s. 360.

Kapitoly z monografie, články (i z elektronických databází), příspěvky

FITCHEN, Jonathan. Authentic Instruments and European Private International Law in Civil and Commercial Matters: Is Now the Time to Break New Ground. *Journal of Private International Law*, 2011, roč. 7, č. 1, s. 33 - 100.

CHLEBCOVÁ, Radka. Veřejná listina a její použití v mezinárodním a evropském právu. Část I - III. *Právní fórum*, 2007, č. 1 - 3

VÉKÁS, Lajos. Chapter IV. Authentic Instruments and Court Settlements. In MAGNUS, Ulrich; MANKOWSKI, Peter. *Brussels I Regulation. 2nd Revised Edition*. Munich: Sellier European Law Publishers, 2012. s. 797 - 806. ISBN 9783866531420.

Judikatura

Rozsudek Soudního dvora ze dne 17. 6. 1999. Unibank A/S vs. Flemming G. Christensen. Věc C-260/97.

Právní předpisy

Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (konsolidované znění). In *EUR-lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:02001R0044-20130709&qid=1415785458977&from=CS>.

Nařízení Evropského Parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (přepracované znění). In *EUR-lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:32012R1215&rid=1>.

Úmluva ze dne 27. 9. 1968 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech. In *EUR-lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:41998A0126&from=CS>.

VI ČASOVÁ PŮSOBNOST NAŘÍZENÍ BRUSEL IBIS (ČLÁNEK 66)

JUDr. Klára Drličková, Ph.D.

VI.1 Úvod

Článek 66 upravuje časovou působnost Nařízení Brusel Ibis. Podle tohoto ustanovení se Nařízení Brusel Ibis použije pouze na řízení zahájená, na veřejné listiny formálně vyhotovené nebo registrované a na soudní smíry schválené či uzavřené ke dni 10. 1. 2015 nebo po něm. Rozhodnutí vydaná v zahájených řízeních, veřejné listiny formálně vyhotovené nebo registrované a soudní smíry schválené přede dnem 10. 1. 2015 budou spadat nadále do působnosti Nařízení Brusel I.

Pokud jde o pravidla o příslušnosti obsažená v Nařízení Brusel Ibis, tak se použijí pouze v případech, že řízení u soudu členského státu bude zahájeno 10. 1. 2015 nebo později. Pravidla o uznání a výkonu rozhodnutí se použijí pouze tehdy, pokud rozhodnutí vzejde z řízení, které bude zahájeno 10. 1. 2015 nebo později. Na posouzení okamžiku zahájení řízení se použije ustanovení článku 32 Nařízení Brusel Ibis.⁴²⁴ Pravidla o uznání a výkonu veřejných listin a soudních smírů se použijí v případě, kdy bude veřejná listina formálně vyhotovená nebo registrovaná a soudní smír schválen či uzavřen ke dni 10. 1. 2015 nebo po něm.

V případě, kdy bude rozhodnutí sice vydáno 10. 1. 2015 nebo po něm, ale řízení bylo zahájeno před tímto datem, použijí se i nadále pravidla o uznání a výkonu obsažená v Nařízení Brusel I.⁴²⁵ Časová působnost Nařízení Brusel I je upravena v jeho článku 66. V souladu s článkem 66 odst. 1 se Nařízení Brusel I vztahuje pouze na řízení zahájená a veřejné

---

⁴²⁴ MANKOWSKI, Peter. Chapter VI. Transnational Provisions. In MAGNUS, Ulrich; MANKOWSKI, Peter. *Brussels I Regulation*. Second Edition. Munich: Sellier European Law Publishers, 2012, s. 837.

⁴²⁵ ROZEHNALOVÁ, Naděžda; VALDHANS, Jiří; DRLIČKOVÁ, Klára; KYSELOVSKÁ, Tereza. *Mezinárodní právo soukromé Evropské unie. (Nařízení Řím I, Nařízení Řím II, Nařízení Brusel I)*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. s. 315.

listiny vypracované po jeho vstupu v platnost. Nařízení Brusel I vstoupilo v platnost 1. 3. 2002, pro ČR 1. 5. 2004. Před českými soudy se Nařízení Brusel I v části o příslušnosti použije, pokud bylo řízení zahájeno 1. 5. 2004 nebo později. V části o uznání a výkonu se před českými soudy určitě použije, pokud řízení, z něhož vzešlo rozhodnutí, o jehož uznání a výkon se žádá, bylo ve státě původu zahájeno po 1. 5. 2004. Pokud jde o veřejné listiny a soudní smíry, je možné je dle Nařízení Brusel I uplatnit, pokud byly vypracovány, resp. uzavřeny po vstupu nařízení v platnost (tedy před českými soudy po 1. 5. 2004).

Článek 66 odst. 2 Nařízení Brusel I však obsahuje přechodné ustanovení, které rozšiřuje časovou působnost Nařízení Brusel I v části o uznání a výkonu. Toto ustanovení uvádí, že pokud bylo řízení ve státě původu zahájeno sice před vstupem nařízení v platnost, lze rozhodnutí vydané po tomto datu uznat a vykonat podle Nařízení Brusel I, je-li splněna některá z podmínek uvedená v článku 66 odst. 2 písm. a) nebo b).

Právě k výkladu článku 66 odst. 2 se vztahuje rozhodnutí Soudního dvora (*C-514/10 Wolf Naturprodukte GmbH vs. SEWAR spol., s. r. o.*). Z textu článku 66 odst. 2 Nařízení Brusel I nelze jednoznačně určit, zda formulace „pokud však bylo řízení zahájeno v členském státě původu přede dnem vstupu tohoto nařízení v platnost, rozhodnutí, která byla vydána po tomto (...)“ míří na platnost Nařízení Brusel I v členském státě původu, nebo na platnost Nařízení Brusel I v členském státě výkonu.

Nařízení Brusel I však obsahuje ještě jednu skupinu pravidel, a to jsou pravidla o litispendenci a vzájemných žalobách. Jejich časová působnost není z článku 66 zcela zřejmá. Tato pravidla se určitě použijí, pokud obě řízení budou zahájena 10. 1. 2015 nebo později. Pokud budou obě řízení zahájena před tímto datem, použije se Nařízení Brusel I v případě, se jedná o řízení v členských státech nebo jiná úprava, pokud jde o vztah ke třetímu státu. Problematická situace nastane, pokud řízení druhé v pořadí bude zahájeno 10. 1. 2015 nebo později, ale první řízení před tímto datem. Touto otázkou se zabýval Soudní dvůr ve vztahu k Bruselské úmluvě (*C-163/95 Elsbeth Freifrau von Horn vs. Kevin Cinnamon*).

VI.2 Článek 66 odst. 2 Nařízení Brusel I

*C-514/10 Wolf Naturprodukte GmbH vs. SEWAR spol., s. r. o.*⁴²⁶

Právní věta: „Článek 66 odst. 2 Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 (...) musí být vykládán tak, že pro založení působnosti tohoto nařízení pro účely uznání a výkonu soudního rozhodnutí je nezbytné, aby v době vydání tohoto rozhodnutí bylo uvedené nařízení platné jak v členském státě původu, tak v dožadovaném členském státě.“⁴²⁷

Faktický stav: Předběžná otázka byla položena Nejvyšším soudem ČR. Předběžná otázka vyvstala ve sporu mezi společností Wolfnaturprodukte se sídlem v Rakousku a společností SEWAR se sídlem v ČR. Rozhodnutím ze dne 15. 1. 2003 uložil *Landesgericht für Zivilrechtssachen* společnosti SEWAR povinnost zaplatit společnosti Wolf Naturprodukte GmbH určitou částku. Dne 21. 5. 2007 podala Wolf Naturprodukte k Okresnímu soudu ve Znojmě návrh, kterým se domáhala prohlášení vykonatelnosti tohoto rozhodnutí na základě Nařízení Brusel I.⁴²⁸

Okresní soud ve Znojmě usnesením návrh zamítl s tím, že není splněna časová působnost Nařízení Brusel I. Podle ZMPS dospěl k závěru, že rozhodnutí rakouského soudu nespĺňuje podmínky pro jeho uznání a výkon na území ČR. Jednalo se totiž o rozsudek pro zmeškání a z údajů o řízení vyplývalo, že povinné byla odňata možnost řádně se účastnit řízení (návrh na zahájení řízení byl povinné doručen dne 15. 4. 2003 a konečné rozhodnutí bylo vydáno téhož dne). Kromě toho nebyl naplněn požadavek vzájemnosti při uznávání a výkonu rozhodnutí mezi ČR a Rakouskem. Wolf Naturprodukte podala proti tomuto usnesení odvolání. Krajský soud v Brně usnesením odvolání zamítl a usnesení soudu prvního stupně potvrdil. Wolf Naturprodukte proto podala k Nejvyššímu soudu ČR dovolání, v němž namítala, že článek 66 Nařízení Brusel I je třeba interpretovat tak, že rozhodujícím dnem pro jeho použitelnost je den, kdy se Nařízení stalo platným obecně, a nikoli den, kdy se Nařízení stalo platným v konkrétním členském

⁴²⁶ Rozsudek Soudního dvora ze dne 21. 6. 2012. Wolf Naturprodukte GmbH vs. SEWAR spol., s. r. o. Věc C-514/10.

⁴²⁷ Tamtéž.

⁴²⁸ Tamtéž, body 12 - 13.

státě. Nejvyšší soud dospěl k závěru, že z dikce uvedeného článku 66 nelze jednoznačně určit časovou působnost Nařízení Brusel I, proto se rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru předběžnou otázku.

„Je třeba článek 66 odst. 2 nařízení č. 44/2001 vykládat tak, že pro založení působnosti tohoto nařízení je nezbytné, aby v době vydání rozhodnutí bylo toto nařízení platné jak ve státu, jebož soud rozhodnutí vydává, tak i státu, v němž účastník usiluje o uznání a výkon takového rozhodnutí?“⁴²⁹

Odůvodnění: Soudní dvůr uvedl, že článek 66 odst. 1 Nařízení Brusel I stanoví, že se toto nařízení vztahuje pouze na řízení zahájená po vstupu tohoto nařízení v platnost. Této zásadě podléhá otázka soudní příslušnosti i ustanovení týkající se uznávání a výkonu soudních rozhodnutí. Článek 66 odst. 2 odchýlně od této zásady stanoví, že ustanovení Nařízení Brusel I týkající se uznávání a výkonu rozhodnutí se na rozhodnutí vydaná po vstupu uvedeného nařízení v platnost v řízeních zahájených před tímto dnem vztahují, pokud byla pravidla pro určení příslušnosti společná pro oba dotčené členské státy nebo pokud soud členského státu původu určil svou příslušnost na základě obdobných pravidel, jako jsou pravidla obsažená v Kapitole II Nařízení Brusel I.⁴³⁰

Článek 66 ovšem nespécifikuje, zda pojem „vstup v platnost“, který musí být v rámci tohoto článku vykládán jednotně, označuje vstup uvedeného nařízení v platnost ve státě, v němž je soudní rozhodnutí vydáno nebo ve státě, v němž se žádá o uznání a výkon tohoto rozhodnutí. Soudní dvůr poukázal, že z ustanovení Nařízení Brusel I je patrna úzká spojitost mezi pravidly o příslušnosti soudů obsaženými v Kapitole II a pravidly týkajícími se uznávání a výkonu rozhodnutí obsaženými v Kapitole III. Pravidla o příslušnosti a pravidla týkající se uznávání a výkonu soudních rozhodnutí nepředstavují odlišné a samostatné celky, ale jsou úzce spojena. Zjednodušený mechanismus uznávání a výkonu je odůvodněn vzájemnou důvěrou mezi členskými státy a především důvěrou soudu dožádaného státu vůči soudu státu původu. Nařízení Brusel I je v Kapitole III velmi liberální právě s ohledem na záruky, které jsou žalovanému přiznány v řízení ve státě původu.⁴³¹

⁴²⁹ Tamtéž, body 14 - 17.

⁴³⁰ Tamtéž, body 21 - 22.

⁴³¹ Tamtéž, body 23 - 26.

Z uvedeného Soudní dvůr dovodil, že použití zjednodušených pravidel uznávání a výkonu stanovených Nařízením Brusel I, která chrání zejména žalobce, jenž se díky nim může domoci rychlého, jistého a účinného výkonu soudního rozhodnutí vydaného v jeho prospěch v členském státě původu, je odůvodněné jen tehdy, bylo-li rozhodnutí, které má být uznáno nebo vykonáno, přijato v souladu s pravidly o příslušnosti obsaženými v téměř nařízeních, která chrání zájmy žalovaného. Za okolností, které nastaly ve věci v původním řízení, kdy má žalovaný sídlo na území státu, který v okamžiku zahájení řízení ani v den vydání soudního rozhodnutí ještě nebyl členským státem, takže je tento žalovaný pro účely použitelnosti Nařízení Brusel I považován za žalovaného s bydlištěm či sídlem ve třetím státě, není rovnováha mezi zájmy jednotlivých účastníků řízení stanovená tímto nařízením zajištěna.⁴³²

Soudní dvůr dále uvedl, že Nařízení Brusel I obsahuje určité mechanismy, které v počáteční fázi řízení ve státě původu zajišťují ochranu práv žalovaného; ty se však uplatní jen tehdy, má-li žalovaný bydliště či sídlo na území některého členského státu. Jedná se především o článek 26.⁴³³ Ve věci v původním řízení se jednalo o rozsudek pro zmeškání a lze mít za to, že žalované v původním řízení, na niž se ochranné mechanismy stanovené v článku 26 Nařízení Brusel I nevztahovaly, byla odňata možnost řádně se účastnit soudního řízení vzhledem k tomu, že rozhodnutí bylo vydáno téhož dne, kdy jí byl doručen návrh na zahájení řízení.⁴³⁴

Vlastní hodnocení autorky: Soudní dvůr zde dospěl k závěru, že z historie vzniku i ze systematiky a účelu článku 66 Nařízení Brusel I plyne, že v něm uvedeným pojmem „vstup v platnost“ je míněno datum, od kterého je toto nařízení použitelné v obou dotčených členských státech. Závěr tohoto rozhodnutí není použitelný pro samotné Nařízení Brusel Ibis, ale vzhledem k tomu, že i po 10. 1. 2015 bude po nějakou dobu nadále pro uznávání a výkon používáno Nařízení Brusel I, je třeba brát ho v potaz.

⁴³² Tamtéž, body 27 - 28.

⁴³³ Článek 28 Nařízení Brusel Ibis.

⁴³⁴ C-514/10 Wolf Naturprodukte GmbH vs. SEWAR spol., s r. o., body 29 - 32.

VI.3 Pravidla o litispenci a vzájemných žalobách a časová působnost Nařízení Brusel Ibis

*C-163/95 Elsbeth Freifrau von Horn vs. Kevin Cinnamond*⁴³⁵

Právní věta: „Článek 29 odst. 1 Úmluvy z roku 1989 o přístupu Španělského království a Portugalské republiky k Úmluvě o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech musí být vykládán v tom smyslu, že pokud se jedná o řízení ve stejné věci mezi stejnými stranami ve dvou smluvních státech, kde první z nich bylo zahájeno před vstupem úmluvy v platnost a druhé po něm, druhý soud musí aplikovat článek 21 Bruselské úmluvy,⁴³⁶ pokud první soud založil svoji příslušnost na pravidlech odpovídajících Bruselské úmluvě nebo na pravidlech vyplyvajících z úmluvy mezi dotčenými státy. Musí tak také dočasně učinit, pokud první soud ještě o své příslušnosti nerozhodl. Na druhou stranu, druhý soud nesmí použít článek 21, pokud první soud založil příslušnost na pravidlech, která uvedená kritéria nespĺňují.“⁴³⁷

Faktický stav: Toto rozhodnutí se týká výkladu článku 21 Bruselské úmluvy a článku 29 tzv. Sansebastiánské úmluvy z roku 1989,⁴³⁸ kterou Španělsko a Portugalsko přistoupilo k Bruselské úmluvě. Článek 29 upravoval časovou působnost Sansebastiánské úmluvy, resp. Bruselské úmluvy ve znění změn, které San Sebastianská úmluva přinesla. Článek 29 odst. 1 Sansebastiánské úmluvy uváděl, že Bruselská úmluva ve znění přístupových úmluv z roku 1978, 1982 a této úmluvy se vztahuje pouze na řízení zahájená a veřejné listiny vypracované po vstupu této úmluvy v platnost ve státě původu a tam, kde je žádáno uznání a výkon veřejné listiny, v dožádaném státě. Článek 29 odst. 2 pak obsahoval přechodné ustanovení, které uvádělo, že pokud bylo řízení zahájené před vstupem této úmluvy v platnost, ale rozhodnutí bylo vydáno po vstupu této úmluvy v platnost ve státě původu i v dožádaném státě, toto rozhodnutí se uzná a vykoná podle Kapitoly III Bruselské úmluvy

⁴³⁵ Rozsudek Soudního dvora ze dne 9. 10. 1997. Elsbeth Freifrau von Horn vs. Kevin Cinnamond. Věc C-163/95.

⁴³⁶ Článek 27 Nařízení Brusel I; článek 29 Nařízení Brusel Ibis.

⁴³⁷ C-163/95 Elsbeth Freifrau von Horn vs. Kevin Cinnamond.

⁴³⁸ Úmluva z 26. 5. 1989 o přístupu Španělského království a Portugalské republiky k Úmluvě o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech a k Protokolu o její interpretaci Soudním dvorem se změnami k nim učiněnými Úmluvou o přístupu Dánského království, Irska a Spojeného království Velké Británie a Severního Irska a se změnami učiněnými Úmluvou o přístupu Řecké republiky.

ve znění přístupových úmluvy z roku 1978, 1982 a této úmluvy, pokud byl soud příslušný podle pravidel, která se shodují s pravidly o příslušnosti obsaženými v kapitole II Bruselské úmluvy ve znění přístupových úmluv nebo podle pravidel obsažených v úmluvě uzavřené mezi členským státem původu a dožádaným členským státem, která byla platná v době zahájení řízení.⁴³⁹

V tomto případě bylo státem původu Portugalsko a dožádaným státem Velká Británie. Mezi Portugalskem a Velkou Británií vstoupila Sansebastianská úmluva v platnost 1. 7. 1992. Spor vznikl mezi paní Horn s domicilem v Portugalsku a panem Cinnamondem domicilovaným ve Velké Británii. Jednalo se o zaplacení ceny za prodej akcií. 27. 8. 1991 podal pan Cinnamond před portugalským soudem návrh na určení, že paní Horn nedluží danou částku, paní Horn žádala o vydání opačného určení. 9. 11. 1992 zahájila paní Horn ve Velké Británii řízení o zaplacení této částky. Případ se dostal až k *House of Lords*, který vznesl předběžnou otázku.

„V situaci, kdy ve dvou smluvních státech probíhá řízení ve stejné věci a mezi stejnými stranami, kdy první řízení bylo ve smluvním státě A zahájeno před vstupem Bruselské úmluvy a/ nebo přístupové úmluvy v platnost a druhé bylo ve smluvním státě B zahájeno v souladu s článkem 2 Bruselské úmluvy poté, kdy Bruselská úmluva a/ nebo přístupová úmluva již platila v obou státech a s ohledem na článek 29 odst. 1 Sansebastianské dohody (...) a článek 21 Bruselské úmluvy: Obsahuje Bruselská úmluva pravidla, zda řízení ve státě B může nebo musí být přerušeno či musí být odepřena příslušnost na základě probíhajícího řízení ve státě A? Je soud druhý v pořadí povinen nebo oprávněn za účelem posouzení, zda má odmítnout svoji příslušnost a zastavit řízení, zkoumat na jakém základě soud první v pořadí založil svoji příslušnost?“⁴⁴⁰

Odůvodnění: Soudní dvůr nejprve uvedl, že časová působnost článku 21 je v tomto případě dána článkem 29 Sansebastianské úmluvy. Z textu tohoto ustanovení však není zcela zřejmé, zda je možné použít článek 21 i tehdy, kdy první řízení bylo zahájeno před vstupem úmluvy v platnost a druhé po tomto datu, nebo zda je nutné, aby obě řízení byla po vstupu úmluvy v platnost. Aplikace článku 21 nutně implikuje, že soud smluvního státu musí brát v potaz řízení v jiném smluvním státě, které mohlo být zahájeno před či po vstupu úmluvy v platnost. Článek 29 odst. 1 Sansebastianské úmluvy však

⁴³⁹ C-163/95 Elsbeth Freifrau von Horn vs. Kevin Cinnamond, bod 7.

⁴⁴⁰ Tamtéž, body 2 - 5.

výslovně neřeší, zda v případech více řízení zahájených před soudy více smluvních států musela být všechna řízení zahájena po vstupu úmluvy v platnost. Existují tak dva možné výklady naznačené výše. Oba mohou vést k důsledkům, které jsou neuspokojivé a v rozporu s cíli Bruselské úmluvy, kterými jsou usnadnění uznávání a výkonu rozhodnutí a posílení právní ochrany. Články 21 a 22 Bruselské úmluvy vyjadřují zájem na řádném výkonu spravedlnosti, brání paralelním řízením a vydání odporujících si rozhodnutí. Mají tak od začátku předcházet možnému odepření uznání z důvodu existence neslučitelného rozhodnutí v dožádaném státě.⁴⁴¹

První z variant, tedy, že článek 21 se použije i tehdy, bylo-li první řízení zahájeno před vstupem úmluvy v platnost, by mohl stranám zabránit v získání rozhodnutí, které bude vykonatelné ve státě, kde bylo zahájeno druhé řízení. Soud druhý v pořadí by musel přerušit řízení a následně odmítnou příslušnost, i když by rozhodnutí vydané v prvním řízení nemuselo být v druhém státě uznatelné a vykonatelné. To by byl zejména případ, kdy by nebyly splněny podmínky článku 29 odst. 2 Sansebastiánské úmluvy.⁴⁴²

Druhá z variant, tedy, že článek 21 se použije jen tehdy, pokud obě řízení byla zahájena po vstupu úmluvy v platnost, by umožnila oběma řízením pokračovat. Tato řízení by mohla vyústit ve vydání dvou různých rozhodnutí. Pokud by byla neslučitelná, mohla by být navzájem neuznatelná.⁴⁴³

Z výše uvedeného Soudní dvůr dovodil, že je nutné článek 29 odst. 1 vykládat ve světle struktury a cílů Sansebastiánské a Bruselské úmluvy. Je třeba ho vykládat tak, aby byla posílena právní ochrana osob ve Společenství, usnadněno uznávání a výkon rozhodnutí a omezeno riziko vydání neslučitelných rozhodnutí. Podle článku 29 odst. 2 Sansebastiánské úmluvy rozhodnutí vydaná po vstupu úmluvy v platnost, i když řízení bylo zahájeno před tímto vstupem, se uznají a vykonají podle Kapitoly III Bruselské úmluvy, pokud byl soud příslušný podle pravidel, která se shodují s pravidly o příslušnosti obsaženými v Kapitole II Bruselské úmluvy nebo podle pravidel obsažených v úmluvě uzavřené mezi členským státem původu a dožádaným členským státem, která byla platná v době zahájení řízení. V takové situaci

⁴⁴¹ Tamtéž, body 9 - 13.

⁴⁴² Tamtéž, bod 14.

⁴⁴³ Tamtéž, bod 15.

je druhý soud v souladu s článkem 21 Bruselské úmluvy povinen přerušit řízení, dokud první soud nerozhodne o své příslušnosti a pokud ji přijme, druhý soud je povinen ji v jeho prospěch odmítnout.⁴⁴⁴

Pokud však příslušnost prvního soudu není založena v souladu s článkem 29 odst. 2 Sansebastiánské úmluvy, jeho rozhodnutí nebude uznatelné ve státě druhého soudu. V takovém případě by druhý soud článek 21 aplikovat neměl a měl by pokračovat v řízení. V tomto případě může být vydáno rozhodnutí ve státě druhého soudu, kde rozhodnutí prvního soudu nemůže být uznáno a vykonáno. Navíc, rozhodnutí druhého soudu může být uznáno ve státě soud prvního za předpokladu, že není neslučitelné s tam vydaným rozhodnutím.⁴⁴⁵

Pokud ještě první soud nerozhodl o své příslušnosti, může druhý soud aplikovat článek 21 a dočasně přerušit řízení. V řízení pak může později pokračovat, pokud první soud svoji příslušnost odmítne nebo nebudou splněny podmínky článku 29 odst. 2 Sansebastiánské úmluvy.⁴⁴⁶

Soudní dvůr dále uvedl, že výše uvedený výklad znamená, že soud smluvního státu musí zkoumat příslušnost soudu jiného členského státu, i když Bruselská úmluva takový přezkum v zásadě zakazuje. Dle Soudního dvora je však tato situace oprávněnou výjimkou. Vyplývá to z ustanovení článku 29 odst. 2 Sansebastiánské úmluvy. Druhý soud musí však svůj přezkum omezit pouze na to, zda první soud založil příslušnost na pravidlech odpovídajících Bruselské úmluvě nebo na pravidlech vyplývajících z úmluvy mezi dotčenými státy.⁴⁴⁷

Vlastní hodnocení autorky: V tomto rozhodnutí se Soudní dvůr zabýval časovou působností článku 21 Bruselské úmluvy tam, kde první řízení bylo zahájeno před vstupem úmluvy v daném státě v platnost a druhé řízení bylo v jiném členském státě zahájeno v okamžiku, kdy již v obou státech úmluva platila. Soudní dvůr dospěl k závěru, že použití článku 21 druhým soudem závisí na tom, na jakých pravidlech první soud založil svoji příslušnost. Použitelnost závěrů pro Nařízení Brusel Ibis je rozebrána níže.

⁴⁴⁴ C-163/95 Elsbeth Freifrau von Horn vs. Kevin Cinnamon, body 16 - 19.

⁴⁴⁵ Tamtéž, body 20 - 21.

⁴⁴⁶ Tamtéž, bod 22.

⁴⁴⁷ Tamtéž, body 23 - 25.

VI.4 Závěr

K časové působnosti Nařízení Brusel Ibis se vážou dvě rozhodnutí. První z nich se vztahuje k článku 66 odst. 2 Nařízení Brusel I. Jako takové nebude mít již význam pro článek 66 Nařízení Brusel Ibis, které obdobné přechodné ustanovení neobsahuje. Vzhledem k časové působnosti Nařízení Brusel Ibis však budou rozhodnutí v rámci EU ještě po nějakou dobu uznávána dle Nařízení Brusel I, pro jehož výklad je toto rozhodnutí použitelné.

Druhé rozhodnutí se týká časové působnosti pravidla o litispendenci. Nyní si uvedme, do jaké míry jsou závěry tohoto rozhodnutí použitelné pro Nařízení Brusel Ibis. Vraťme si nejprve k Nařízení Brusel I. V jeho případě mohla nastat obdobná situace, jako nastala v uvedeném rozhodnutí. Lze si například představit situaci, kdy bylo v květnu 2013 zahájeno řízení před chorvatským soudem. Následně bylo ve stejné věci a mezi stejnými stranami zahájeno v srpnu 2013 řízení před českým soudem. Je český soud v tomto případě povinen aplikovat článek 27 Nařízení Brusel I?

V době zahájení prvního řízení Nařízení Brusel I neplatilo v obou dotčených státech, v době zahájení druhého řízení už ano. Předpokládejme, že pokud by v prvním řízení bylo vydáno rozhodnutí, bylo by vydáno až po vstupu Nařízení Brusel I v Chorvatsku v platnost. V souladu s uvedeným rozhodnutím Soudního dvora český soud na základě článku 27 odst. 1 přerušil řízení, dokud chorvatský soud nerozhodne o své příslušnosti. Pokud ji chorvatský soud odmítne, bude český soud v řízení pokračovat. Pokud ji však přijme, je český soud oprávněn zkoumat, jestli chorvatské rozhodnutí bude v ČR uznatelné. V tomto ohledu ho bude zajímat článek 66. Odstavec 2 písm. a) není relevantní, protože ani Chorvatsko ani ČR nebyli a nejsou smluvními státy Bruselské úmluvy nebo Luganské úmluvy z roku 1988. Bude ho však v souladu s písm. b) zajímat, zda chorvatský soud založil svoji příslušnost podle pravidel, která se shodují s pravidly pro určení příslušnosti obsaženými v Kapitole II Nařízení Brusel I nebo v dohodě uzavřené mezi Chorvatskem a ČR. V případě, že ano, český soud je povinen odmítnout příslušnost dle článku 27 odst. 2 Nařízení Brusel I.⁴⁴⁸

⁴⁴⁸ MANKOWSKI, Peter. Chapter VI. Transnational Provisions. In MAGNUS, Ulrich; MANKOWSKI, Peter. *Brussels I Regulation*. Second Edition. Munich: Sellier European Law Publishers, 2012, s. 844.

V případě Nařízení Brusel Ibis může nastat situace, kdy první řízení bude zahájeno před 10. 1. 2015 a druhé po něm. Ani článek 66 odst. 1 Nařízení Brusel Ibis výslovně neřeší, zda je nutné, aby všechna řízení byla zahájena po vstupu tohoto nařízení v platnost. Je tak druhý soud v tomto případě povinen aplikovat článek 29 Nařízení Brusel Ibis nebo článek 27 Nařízení Brusel I? Nařízení Brusel Ibis přineslo do úpravy litispence některé změny (viz článek 29 odst. 2, článek 31 odst. 2, 3). V souladu s výše uvedeným bude druhý soud povinen přerušit řízení dle článku 29 odst. 1 do doby, než první soud rozhodne o své příslušnosti. Pokud ji přijme, měl by dle našeho názoru druhý soud postupovat v souladu s Nařízením Brusel Ibis. V tomto případě sice nebude zajištěna vykonatelnost rozhodnutí prvního soudu podle Nařízení Brusel Ibis, ale bude zajištěna dle Nařízení Brusel I (viz článek 66 odst. 2 Nařízení Brusel Ibis). Hrozí tak riziko odepření uznání z důvodu existence neslučitelného rozhodnutí dle článku 45 odst. 1 písm. c) Nařízení Brusel Ibis.

VI.5 Seznam zdrojů

Monografie

ROZEHNALOVÁ, Naděžda; VALDHANS, Jiří; DRLIČKOVÁ, Klára; KYSELOVSKÁ, Tereza. *Mezinárodní právo soukromé Evropské unie: (Nařízení Řím I, Nařízení Řím II, Nařízení Brusel I)*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. 448 s. ISBN 9788074780165.

Kapitoly z monografie, články (i z elektronických databází), příspěvky

MANKOWSKI, Peter. Chapter VI. Transnational Provisions. In MAGNUS, Ulrich; MANKOWSKI, Peter. *Brussels I Regulation*. Second Edition. Munich: Sellier European Law Publishers, 2012. s. 834 - 846. ISBN 9783866531420.

Judikatura

Rozsudek Soudního dvora ze dne 9. 10. 1997. Elsbeth Freifrau von Horn vs. Kevin Cinnamond. Věc C-163/95.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 21. 6. 2012. Wolf Naturprodukte GmbH vs. SEWAR spol., s. r. o. Věc C-514/10.

Právní předpisy

Nariadení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (konsolidované znění). In *EUR-lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:02001R0044-20130709&qid=1415785458977&from=CS>.

Nariadení Evropského Parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (přepřacované znění). In *EUR-lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:32012R1215&rid=1>.

Úmluva ze dne 27. 9. 1968 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech. In *EUR-lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:41998A0126&from=CS>.

VII VZTAH NAŘÍZENÍ BRUSEL IBIS K JINÝM NÁSTROJŮM

JUDr. Klára Drličková, Ph.D.

VII.1 Úvod

Kapitola VII Nařízení Brusel Ibis upravuje vztah nařízení k ostatním nástrojům. Upraven je vztah k aktům práva EU (nařízením, směrnícím i vnitrostátním předpisům, které byly přijaty k provedení unijních předpisů), které upravují příslušnost a uznání a výkon rozhodnutí ve zvláštních věcech (článek 67). Nařízení Brusel Ibis se použití těchto předpisů nedotýká.⁴⁴⁹ Dále je upraven vztah k Bruselské úmluvě (článek 68). Stejně jako Nařízení Brusel I i Nařízení Brusel Ibis se hlásí k nástupnictví po Bruselské úmluvě. Nařízení Brusel Ibis nahrazuje mezi členskými státy Bruselskou úmluvu kromě případů, kdy se jedná o území členských států, která spadají do územní působnosti uvedené úmluvy, ale na která nedopadá unijní právo v souladu s článkem 355 SFEU. V rozsahu tohoto nahrazení se odkaz na Bruselskou úmluvu považuje za odkaz na Nařízení Brusel Ibis. Časově je však nahrazení dáno už časovou působností Nařízení Brusel I.⁴⁵⁰

Ošetřen je rovněž vztah k mezinárodním smlouvám uzavřeným pouze mezi členskými státy, které upravují stejné otázky jako Nařízení Brusel Ibis (články 69, 70). V rozsahu své použitelnosti Nařízení Brusel Ibis (stejně jako Nařízení Brusel I) tyto smlouvy nahrazuje. Ty jsou však nadále použitelné tam, kde Nařízení Brusel Ibis použít nelze.⁴⁵¹

⁴⁴⁹ Viz například Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 805/2004 ze dne 21. dubna 2004, kterým se zavádí evropský exekuční titul pro nesporné nároky; Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1896/2006 ze dne 12. prosince 2006, kterým se zavádí řízení o evropském platebním rozkazu; Nařízení Rady (ES) č. 4/2009 ze dne 18. prosince 2008 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovacích povinností a další.

⁴⁵⁰ ROZEHNALOVÁ, Naděžda; VALDHANS, Jiří; DRLIČKOVÁ, Klára; KYSELOVSKÁ, Tereza. *Mezinárodní právo soukromé Evropské unie. (Nařízení Řím I, Nařízení Řím II, Nařízení Brusel I)*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. s. 219.

⁴⁵¹ K těmto ustanovením viz blíže MANKOWSKI, Peter. Chapter VII. Relation with Other Instruments. In MAGNUS, Ulrich; MANKOWSKI, Peter. *Brussels I Regulation*. Second Edition. Munich: Sellier European Law Publishers, 2012, s. 846 - 856.

Nově je výslovně upraven vztah k Luganské úmluvě z roku 2007, Newyorské úmluvě z roku 1958 a dvoustranným smlouvám uzavřeným mezi členskými a nečlenskými státy (článek 73). Vztah k Nařízení Brusel I je pak upraven v článku 80, který je součástí Závěrečných ustanovení. Nařízení Brusel Ibis se nedotýká uplatňování Luganské úmluvy z roku 2007. Hranice použití mezi Nařízením Brusel Ibis a Luganskou úmluvou jsou upraveny v samotné Luganské úmluvě. Nařízení Brusel Ibis se rovněž nedotýká uplatnění Newyorské úmluvy. Newyorská úmluva upravuje uznání a výkon cizích rozhodčích nálezů a otázku vykonatelnosti rozhodčí smlouvy. Rozhodčí řízení je v souladu s článkem 1 vyloučeno z působnosti Nařízení Brusel Ibis, důvod zařazení jejich vzájemného vztahu není zcela zřejmý.⁴⁵² Dle článku 80 Nařízení Brusel Ibis zrušuje Nařízení Brusel I. Jejich vzájemný vztah je vymezen ustanovením o časové působnosti Nařízení Brusel Ibis (článek 66).

Nejproblematictější ustanovením této kapitoly a také jediným, které bylo předmětem výkladu Soudního dvora, je článek 71. Článek 71 upravuje vztah Nařízení Brusel I a mezinárodních úmluv, jejichž stranami jsou členské státy a které upravují příslušnost a uznání a výkon rozhodnutí ve zvláště vymezených věcech. S ohledem na články 69, 70 a 73 se jedná o mnohostranné úmluvy, jejichž smluvními státy jsou jak členské, tak i nečlenské státy a které spadají do oblasti mezinárodního procesního práva. Jedná se především o úmluvy vytvořené v rámci Haagské konference mezinárodního práva soukromého a úmluvy z oblasti mezinárodní přepravy.⁴⁵³

Základním předpokladem pro aplikaci článku 71 je, že zvláštní úmluva a Nařízení Brusel Ibis obsahují konkurující si pravidla. V takovém případě článek 71 v zásadě dovoluje přednostní aplikaci zvláštních úmluv. Respektuje tak mezinárodní závazky členských států.⁴⁵⁴

Text článku 71 Nařízení Brusel Ibis zcela koresponduje článku 71 Nařízení Brusel I a navazuje na článek 57 Bruselské úmluvy. Článek 71 se použije

⁴⁵² ROZEHNALOVÁ, Naděžda; VALDHANS, Jiří; DRLIČKOVÁ, Klára; KYSELOVSKÁ, Tereza. *Mezinárodní právo soukromé Evropské unie: (Nařízení Řím I, Nařízení Řím II, Nařízení Brusel I)*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. s. 219.

⁴⁵³ MANKOWSKI, Peter. Chapter VII. Relation with Other Instruments. In MAGNUS, Ulrich; MANKOWSKI, Peter. *Brussels I Regulation*. Second Edition. Munich: Sellier European Law Publishers, 2012, s. 859. Přehled většiny těchto úmluv viz tamtéž, s. 866 - 868.

⁴⁵⁴ Tamtéž, s. 859.

pouze ve vztahu k úmluvám, kterými byly členské státy vázány v době přijetí Nařízení Brusel I. Článek 57 Bruselské úmluvy hovoří i o úmluvách uzavřených v budoucnu. To však již není nadále možné s ohledem na přesun pravomoci k uzavírání smluv se třetími státy z členských států na EU.⁴⁵⁵ Článek 71 však zřejmě neupravuje vztah mezi Nařízením Brusel Ibis a mezinárodními úmluvami uzavřenými samotnou EU. V tomto ohledu článek 73 odst. 1 Nařízení Brusel Ibis reflektuje na vztah k Luganské úmluvě z roku 2007 tím, že není dotčeno její použití. Analogicky lze přistoupit i k jiným úmluvám uzavřeným EU. To, do jaké míry se Nařízení Brusel Ibis použije, bude pak vyplývat z těchto úmluv.⁴⁵⁶

Článek 71 odst. 1 obsahuje základní pravidlo, které vyjadřuje minimální standard vztahu mezi Nařízením Brusel Ibis a zvláštními úmluvami. Článek 71 odst. 2 pak toto pravidlo dále rozvádí. Odst. 2 se týká pouze čistě intraunijních situací a jeho cílem je zajistit jednotný standard aplikace.⁴⁵⁷

K článku 71 se vážou celkem čtyři rozhodnutí Soudního dvora, dvě z nich se týkají článku 57 Bruselské úmluvy, dvě pak článku 71 Nařízení Brusel I. Všechna jsou použitelná pro stávající článek 71 Nařízení Brusel Ibis. První dvě rozhodnutí upřesňují rozsah aplikace Nařízení Brusel Ibis tam, kde existuje pravidlo ve zvláštní úmluvě (*C-406/92 The Owners of the Cargo Lately Laden on Board the Ship Tatry vs. The owners of the Ship Maciej Rataj*, *C-148/03 Nürnberger Allgemeine Versicherungs AG vs. Portbridge Transport International BV*). Druhá dvě rozhodnutí (*C-533/08 TNT Express Nederland BV vs. AXA Versicherung AG*, *C-452/12 Nipponkoa Insurance Co. (Europe) Ltd vs. Inter-Zuid Transport BV*), která se obě týkají vztahu k Úmluvě o přepravní smlouvě v mezinárodní silniční nákladní dopravě (CMR) z roku 1956⁴⁵⁸ (dále jen Úmluva CMR), výrazným způsobem ovlivňují aplikaci článku 71 tím, že k ní přidávají další omezení dovozená výkladem článku 71 odst. 2.

⁴⁵⁵ Blíže k této otázce viz tamtéž, s. 860 - 862.

⁴⁵⁶ Tamtéž, s. 864 - 865.

⁴⁵⁷ Tamtéž, s. 870.

⁴⁵⁸ 11/1975 Sb. Vyhláška Ministra zahraničních věcí o Úmluvě o přepravní smlouvě v mezinárodní silniční nákladní dopravě (CMR). In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR.

VII.2 Rozsah aplikace Nařízení Brusel Ibis v případě existence pravidla ve zvláštní úmluvě

C-406/92 The Owners of the Cargo Lately Laden on Board the Ship Tatry vs. The owners of the Ship Maciej Rataj

Právní věta: „Článek 57 Bruselské úmluvy z 27. září 1968 (...) ve znění Úmluvy z 9. října 1978 (...) musí být vykládán tak, že tam, kde je smluvní stát rovněž smluvním státem jiné úmluvy ve zvláště vymezené věci obsahující pravidla o příslušnosti, tato zvláštní úmluva brání aplikaci ustanovení Bruselské úmluvy pouze v případech, které jsou zvláštní úmluvou upraveny a ne v případech, na které zvláštní úmluva nedopadá.“⁴⁵⁹

Faktický stav: Toto rozhodnutí se týká především výkladu článků 21 a 22 Bruselské úmluvy.⁴⁶⁰ Z tohoto pohledu bylo rozhodnutí analyzováno výše, uveden byl i skutkový stav a otázky vztahující se k těmto ustanovením. Jedna z položených předběžných otázek se však týkala i článku 57 Bruselské úmluvy, konkrétně vztahu úmluvy k Mezinárodní úmluvě o sjednocení některých pravidel týkajících se zadržení námořních lodí z roku 1952. Soudní dvůr si tuto otázku za účelem odpovědi preformuloval tak, „*zda je třeba článek 57 Bruselské úmluvy vykládat tak, že tam, kde je smluvní stát Bruselské úmluvy zároveň smluvním státem jiné úmluvy upravující příslušnost ve zvláště vymezené věci, tato úmluva s výjimkou výslovných výjimek zcela brání aplikaci Bruselské úmluvy nebo tato zvláštní úmluva brání aplikaci Bruselské úmluvy pouze v rozsahu otázek, které upravuje.*“⁴⁶¹

Odůvodnění: Soudní dvůr uvedl, že článek 57 Bruselské úmluvy představuje výjimku z obecného pravidla, že Bruselská úmluva má přednost před ostatními úmluvami podepsanými členskými státy, které upravují mezinárodní příslušnost a uznání a výkon rozhodnutí. Účelem této výjimky je zajistit soulad s pravidly o příslušnosti obsaženými ve zvláštních úmluvách, protože tato pravidla odráží specifika otázky, ke které se vztahují. S ohledem na tento účel článek 57 brání aplikaci Bruselské úmluvy pouze v rozsahu těch otázek, které jsou upraveny zvláštní úmluvou. Opačný výklad by byl v rozporu s cílem Bruselské úmluvy, kterým je posílení právní ochrany

⁴⁵⁹ C-406/92 The Owners of the Cargo Lately Laden on Board the Ship Tatry vs. The owners of the Ship Maciej Rataj.

⁴⁶⁰ Články 27 a 28 Nařízení Brusel I; články 29 a 30 Nařízení Brusel Ibis.

⁴⁶¹ C-406/92 The Owners of the Cargo Lately Laden on Board the Ship Tatry vs. The owners of the Ship Maciej Rataj, bod 22.

osob ve Společenství a usnadnění vzájemného uznávání rozhodnutí. Z toho vyplývá, že tam, kde zvláštní úmluva obsahuje pravidla o příslušnosti, ale neupravuje litispendenci či vzájemné žaloby, nadále se použijí články 21 a 22 Bruselské úmluvy.⁴⁶²

Vlastní hodnocení autorky: Z tohoto rozhodnutí vyplývá, že zvláštní úmluvy lze použít pouze v rozsahu otázek, které jsou těmito úmluvami upraveny. Pokud úmluva nějakou otázku neupravuje, použije se Nařízení Brusel Ibis.

C-148/03 Nürnberger Allgemeine Versicherungs AG vs. Portbridge Transport International BV⁴⁶³

Právní věta: „Článek 57 odst. 2 písm. a) Úmluvy ze dne 27. září 1968 (...) ve znění Úmluvy ze dne 9. října 1978 (...), Úmluvy ze dne 25. října 1982 (...), Úmluvy ze dne 26. května 1989 (...) a Úmluvy ze dne 29. listopadu 1996 musí být vykládán v tom smyslu, že soud smluvního státu, u kterého je žalován žalovaný, který má trvalé bydliště na území jiného smluvního státu, může založit svou příslušnost na zvláštní úmluvě, jejíž smluvní stranou je rovněž prvně jmenovaný stát a která obsahuje zvláštní pravidla o soudní příslušnosti, i když se žalovaný v rámci dotčeného řízení nevyjádří k věci samé.“⁴⁶⁴

Faktický stav: Spor vznikl mezi pojišťovnou Nürnberger Allgemeine založenou podle německého práva a přepravní společností Portbridge založenou dle nizozemského práva. Pojišťovna požadovala po Portbridge náhradu škody za ztrátu zásilky u *Landgericht* v Memmingenu (Německo). Dotčená přeprava podléhala ustanovením Úmluvy CMR. V obvodu *Landgericht* v Memmingenu se nacházelo místo převzetí zásilky, tento soud byl tak příslušný k projednání věci na základě článku 31 odst. 1 písm. a) Úmluvy CMR. Společnost Portbridge však příslušnost zpochybnila a nevyjádřila se k věci samé. *Landgericht* v Memmingenu svoji příslušnost odmítl. Zdůvodnil to tím, že i přes pravidla o příslušnosti obsažená v článku 31 Úmluvy CMR musí v souladu s článkem 57 odst. 2 písm. a) Bruselské úmluvy použít článek 20

⁴⁶² Tamtéž, body 24 - 28.

⁴⁶³ Rozsudek Soudního dvora ze dne 28. 10. 2004. *Nürnberger Allgemeine Versicherungs AG vs. Portbridge Transport International BV*. Věc C-148/03.

⁴⁶⁴ Tamtéž.

Bruselské úmluvy.⁴⁶⁵ Článek 20 vyžaduje, aby se soud v případě, kdy se žalovaný k soudu nedostavil, nebo se odmítl vyjádřit k věci samé, i bez návrhu prohlásil, že je nepřislušný, ledaže by jeho příslušnost byla založena podle ustanovení Bruselské úmluvy.⁴⁶⁶

Pojišťovna se odvolala k *Oberlandesgericht* v Mnichově s tím, že pravidla obsažená v článku 31 Úmluvy CMR mají přednost. Soud se tak obrátil na Soudní dvůr s předběžnou otázkou. „*Je třeba rovněž dát přednost ustanovením jiných úmluv ve věcech příslušnosti před obecnými ustanoveními ve věcech příslušnosti podle Bruselské úmluvy, jestliže je žalovaný, který má trvalé bydliště na území smluvního státu Bruselské úmluvy, žalován u soudu jiného smluvního státu a jestliže se v řízení u tohoto soudu nevyjádří k věci samé?*“⁴⁶⁷

Odůvodnění: Soudní dvůr nejprve zopakoval své závěry z rozhodnutí *C-406/92 The Owners of the Cargo Lately Laden on Board the Ship Tatry vs. The owners of the Ship Maciej Rataj*. Dále Soudní dvůr uvedl, že článek 20 Bruselské úmluvy hovoří o příslušnosti založené podle ustanovení Bruselské úmluvy. Dovodil, že příslušnost založená na zvláštní úmluvě musí být posouzena jako příslušnost založená na Bruselské úmluvě, protože článek 57 stanoví, že pravidla o příslušnosti obsažená ve zvláštních úmluvách nejsou dotčena. Soud tak musí při ověření své příslušnosti i bez návrhu přihlídnout k pravidlům stanoveným ve zvláštní úmluvě. To platí i v případě, kdy žalovaný zpochybňuje příslušnost soudu, aniž by se vyjádřil k věci samé.⁴⁶⁸

Vlastní hodnocení autorky: Soudní dvůr v tomto rozhodnutí dospěl k závěru, že soud členského státu může založit svoji příslušnost na zvláštní úmluvě ve smyslu článku 71 Nařízení Brusel Ibis. K pravidlům této úmluvy musí soud přihlídnout i bez návrhu. Díky článku 71 musí být příslušnost založená na zvláštní úmluvě posouzena jako příslušnost založená na samotném Nařízení Brusel Ibis.

⁴⁶⁵ Článek 26 Nařízení Brusel I, článek 28 Nařízení Brusel Ibis.

⁴⁶⁶ C-148/03 *Nürnberger Allgemeine Versicherungs AG vs. Portbridge Transport International BV*, body 8 - 10.

⁴⁶⁷ Tamtéž, body 11 - 13.

⁴⁶⁸ Tamtéž, body 14 - 19.

VII.3 Další omezení aplikace zvláštních úmluv na základě článku 71

*C-533/08 TNT Express Nederland BV vs. AXA Versicherung AG*⁴⁶⁹

Právní věta: „Článek 71 Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 (...) musí být vykládán v tom smyslu, že v takové věci, jako je věc v původním řízení, se taková pravidla o příslušnosti, uznávání a výkonu rozhodnutí stanovená smlouvou o zvláště vymezené věci, jako jsou pravidlo litispendence uvedené v článku 31 odst. 2 Úmluvy o přepravní smlouvě v mezinárodní silniční nákladní dopravě (...) a pravidlo týkající se vykonatelnosti uvedené v článku 31 odst. 3 této úmluvy, použijí za podmínky, že jsou vysoce předvídatelná, usnadňují řádný výkon spravedlnosti a umožňují minimalizovat riziko souběžných řízení a že za podmínek přinejmenším stejně příznivých jako jsou podmínky stanovené uvedeným nařízením zajistí volný pohyb soudních rozhodnutí ve věcech občanských a obchodních a vzájemnou důvěru ve výkon spravedlnosti v rámci Unie (favor executionis).“⁴⁷⁰

Faktický stav: V roce 2001 uzavřely společnosti Siemens Nederland NV a TNT smlouvu o silniční přepravě zboží z Nizozemska do Německa. Tato smlouva podléhala Úmluvě CMR. Zboží však nebylo dodáno do místa určení. V roce 2002 podala TNT u *Rechtbank* v Rotterdamu určovací žalobu proti AXA (pojistitel Siemens), kterou se domáhala určení, že nedopovídá za žádné škody v důsledku ztráty zboží s výjimkou částky 11,50 € za kg v souladu s článkem 23 Úmluvy CMR. Soud žalobu zamítl, TNT se odvolala k *Gerechthof v s-Gravenhage*. Ke dni podání předběžné otázky nebylo v odvolacím řízení rozhodnuto.⁴⁷¹

V roce 2004 podala AXA proti TNT žalobu na náhradu škody u *Landgericht* v Mnichově. TNT namítala, že na základě pravidla litispendence obsaženého v článku 31 odst. 2 Úmluvy CMR nemůže *Landgericht* rozhodnout, protože řízení ve stejné věci již probíhá v Nizozemsku. *Landgericht* tuto argumentaci odmítl a dvěma rozhodnutími z roku 2006 uložil TNT povinnost nahradit škodu.⁴⁷²

⁴⁶⁹ Rozsudek Soudního dvora ze dne 4. 5. 2010. TNT Express Nederland BV vs. AXA Versicherung AG. Věc C-533/08.

⁴⁷⁰ Tamtéž.

⁴⁷¹ Tamtéž, body 21 - 23.

⁴⁷² Tamtéž, body 24 - 25.

V roce 2007 podala AXA u *Rechtbank* v Utrechtu návrh na prohlášení vykonatelnosti německých rozhodnutí dle Nařízení Brusel I. Soud prohlásil rozhodnutí za vykonatelná. TNT požadovala zrušení rozhodnutí o prohlášení vykonatelnosti a zamítnutí výkonu nebo alespoň přerušeni výkonu do té doby, než rozhodne *Gerechthof v s-Gravenhage* v odvolacím řízení. Podle TNT by uznání německých rozhodnutí bylo v rozporu s nizozemským veřejným pořádkem, protože podle pravidla o litispendenci obsaženého v článku 31 odst. 2 Úmluvy CMR nebyl *Landgericht* v Mnichově příslušný. Společnost AXA naopak tvrdila, že podle článku 35 odst. 3 Nařízení Brusel I⁴⁷³ nemůže nizozemský soud příslušnost německého soudu přezkoumávat. Žaloba TNT byla zamítnuta, ta podala kasační opravný prostředek k *Hoge Raad* z důvodu, že soud nezval v potaz skutečnost, že na základě článku 71 odst. 2 písm. b) představuje článek 31 odst. 2 Úmluvy CMR výjimku ze zákazu přezkoumatelnosti příslušnosti soudů státu původu.⁴⁷⁴

Hoge Raad položil Soudnímu dvoru šest otázek. První a pátá otázka směřovala k výkladu článku 71. „Je nutno vykládat článek 71 odst. 2 návětí a písm. b) druhý pododstavec nařízení (ES) č. 44/2001 v tom smyslu, že: a) odpovídající úprava zvláštní smlouvy má přednost před úpravou uznávání a výkonu rozhodnutí v nařízení (ES) č. 44/2001 pouze tehdy, jestliže úprava zvláštní smlouvy vyžaduje výlučnost, nebo b) při současném uplatnění podmínek uznávání a výkonu rozhodnutí ve zvláštní smlouvě a těchto podmínek v nařízení č. 44/2001 se mají vždy uplatnit podmínky zvláštní smlouvy a podmínky nařízení č. 44/2001 se neuplatní, ačkoli si zvláštní smlouva nečiní vůči jiným mezinárodním úpravám o uznávání a výkonu rozhodnutí nárok na výlučnou platnost? Má se článek 71 odst. 1 nařízení č. 44/2001 vykládat v tom smyslu, že v případě kolize úprav litispendence v CMR a v nařízení č. 44/2001 má přednost úprava litispendence v CMR před úpravou litispendence v nařízení č. 44/2001?“⁴⁷⁵

Druhá otázka se týkala toho, zda má Soudní dvůr pravomoc k výkladu Úmluvy CMR, k jejímuž výkladu směřovaly otázky tři, čtyři a šest. Protože Soudní dvůr odpověděl na druhou otázku negativně, zbývající otázky zůstaly nezodpovězeny.⁴⁷⁶

⁴⁷³ Článek 45 odst. 3 Nařízení Brusel Ibis.

⁴⁷⁴ C-533/08 TNT Express Nederland BV vs. AXA Versicherung AG, body 26 - 31.

⁴⁷⁵ Tamtéž, bod 41.

⁴⁷⁶ Tamtéž, body 57 - 64.

Odůvodnění: Samotnému výkladu článku 71 předchází obecnější úvahy Soudního dvora týkající se tohoto ustanovení. Soudní dvůr nejprve uvedl, že spor mezi společnostmi TNT a AXA spadá jak do oblasti působnosti Úmluvy CMR, tak i do oblasti působnosti Nařízení Brusel I. Článek 71 Nařízení Brusel I nahrazuje článek 57 Bruselské úmluvy. Článek 57 Bruselské úmluvy však hovořil i o zvláštních úmluvách, které smluvní státy uzavřou v budoucnu. Toto však do článku 71 Nařízení Brusel I převzato nebylo. Toto ustanovení tudíž neumožňuje členským státům zavést uzavřením nových zvláštních úmluv nebo změnou úmluv již platných pravidla, která mají přednost před Nařízením Brusel I. Pokud jde však o úmluvy, kterými byly členské státy vázány již v době přijetí Nařízení Brusel I, má článek 71 stejnou systematiku jako článek 57 Bruselské úmluvy.⁴⁷⁷

Dále se Soudní dvůr věnoval samotnému výkladu článku 71 v kontextu tohoto případu. Soudní dvůr uvedl, že pravidlo litispendence uvedené v Úmluvě CMR a v Nařízení Brusel I může mít navzdory podobnému znění odlišný dosah v závislosti na tom, zda se použije tato úmluva a s ní související vnitrostátní judikatura nebo Nařízení Brusel I a judikatura Soudního dvora. Klíčovou otázkou je zde, zda soud ve státě výkonu může přezkoumat příslušnost soudu ve státě původu. Zatímco článek 31 odst. 3 Úmluvy CMR toto umožňuje, článek 35 odst. 3 Nařízení Brusel I toto naopak vylučuje.⁴⁷⁸

Soudní dvůr připomněl, že dle ustálené judikatury týkající se výkladu práva EU je třeba vzít v úvahu nejen znění příslušného ustanovení, ale i kontext, ve kterém se nachází, a cíle sledované právní úpravou, jejíž je ustanovení součástí. Pro účely výkladu článku 71 je tedy třeba zohlednit jak jeho znění a cíl, tak i kontext tohoto ustanovení a cíle sledované nařízením Brusel I.⁴⁷⁹

Nejprve Soudní dvůr přešel ke znění článku 71. Podle článku 71 je v případě, že spor spadá do oblasti působnosti zvláštní úmluvy, v zásadě třeba použít pravidla uvedená v této úmluvě, a nikoli pravidla stanovená Nařízením Brusel I. Tento výklad je podpořen odst. 2 tohoto článku, který uvádí, že stanoví-li úmluva o zvláště vymezené věci, jejímiž smluvními stranami jsou členský stát původu a dožádaný členský stát, podmínky uznání

⁴⁷⁷ Tamtéž, body 33 - 39.

⁴⁷⁸ Tamtéž, body 42 - 43.

⁴⁷⁹ Tamtéž, bod 44.

a výkonu rozhodnutí, je namísto použít tyto podmínky. Uvedený odst. 2 se výslovně omezuje na situace uvnitř Unie. Z toho vyplývá, že zákonodárce měl v úmyslu uložit článkem 71 použití uvedených úmluv i uvnitř EU.⁴⁸⁰

Následně Soudní dvůr sledoval cíl článku 71. S odkazem na rozhodnutí *C-406/92 The Owners of the Cargo Lately Laden on Board the Ship Tatry vs. The owners of the Ship Maciej Rataj* a *C-148/03 Nürnberger Allgemeine Versicherungs AG vs. Portbridge Transport International BV* zopakoval, že cílem článku 71 je dodržování pravidel, která byla stanovena s přihlédnutím ke zvláštnostem oblastí, kterých se úmluvy týkají. S ohledem na tento cíl mají pravidla uvedená ve zvláštních úmluvách za následek, že se nepoužijí ustanovení Nařízení Brusel I týkající se stejné otázky.⁴⁸¹

Proti znění a cíli samotného článku 71 však Soudní dvůr postavil cíle celého Nařízení Brusel I. Uvedl, že i když článek 71 stanoví použití zvláštních úmluv, nemění to nic na skutečnosti, že tímto použitím nesmí být dotčeny takové zásady, které jsou základem soudní spolupráce ve věcech občanských a obchodních v rámci EU tak, jak jsou uvedeny v šestém, jedenáctém, dvanáctém a patnáctém až sedmnáctém bodu odůvodnění Nařízení Brusel I. Jedná se o zásady volného pohybu soudních rozhodnutí, předvídatelnosti příslušných soudů, právní jistoty pro jednotlivce, řádného výkonu spravedlnosti, minimalizace rizika souběžných řízení, jakož i o zásadu vzájemné důvěry ve výkon spravedlnosti v rámci EU. Dodržování těchto zásad je nezbytné pro řádné fungování vnitřního trhu, které je účelem Nařízení Brusel I.⁴⁸²

Článek 71 proto nemůže být vykládán tak, aby byl v rozporu se zásadami, na nichž je založen právní předpis, jehož je součástí. Tento článek proto nemůže být vykládán tak, aby v oblasti, na kterou se vztahuje Nařízení Brusel I, jako je silniční nákladní doprava, mohla zvláštní úmluva, jako je CMR, vést k výsledkům, které budou méně příznivé pro dosažení řádného fungování vnitřního trhu, než jsou výsledky, ke kterým vedou ustanovení Nařízení Brusel I. Z toho vyplývá, že pravidla určování příslušnosti, včetně pravidel litispendence, stanovená ve zvláštních úmluvách mohou být

⁴⁸⁰ C-533/08 TNT Express Nederland BV vs. AXA Versicherung AG, body 45 - 47.

⁴⁸¹ Tamtéž, bod 48.

⁴⁸² Tamtéž, body 49 - 50.

použita v rámci EU pouze v rozsahu, v němž jsou vysoce předvídatelná, usnadňují řádný výkon spravedlnosti a umožňují minimalizovat riziko souběžných řízení.⁴⁸³

Co se týče uznávání a výkonu soudních rozhodnutí, jsou příslušnými zásadami zásady volného pohybu soudních rozhodnutí a vzájemné důvěry ve výkon spravedlnosti. V rámci EU lze použít pravidla uznávání a výkonu rozhodnutí stanovená zvláštními úmluvami pouze v rozsahu, v němž jsou dodržovány tyto zásady. Pokud jde o uvedenou zásadu vzájemné důvěry, Soudní dvůr upřesnil, že soud členského státu výkonu není v žádném případě v lepším postavení než soud členského státu původu, aby rozhodl o příslušnosti posledně uvedeného soudu. Nařízení Brusel I tudíž neumožňuje, až na několik omezených výjimek, přezkum příslušnosti soudu jednoho členského státu soudem jiného členského státu. V důsledku toho musí být článek 31 odst. 3 Úmluvy CMR použit v rámci Unie pouze tehdy, pokud umožňuje dosáhnout cílů volného pohybu soudních rozhodnutí, jakož i vzájemné důvěry ve výkon spravedlnosti v rámci EU za podmínek přinejmenším stejně příznivých jako jsou podmínky vyplývající z použití Nařízení Brusel I.⁴⁸⁴

Vlastní hodnocení autorky: Jedná se o klíčové rozhodnutí Soudního dvora k výkladu a aplikaci článku 71, kde se Soudní dvůr vyjádřil k rozsahu aplikace zvláštní úmluvy (tady Úmluvy CMR) ve vztahu k Nařízení Brusel I. I přesto, že článek 71 umožňuje použití zvláštních úmluvy, tímto použitím nesmí být dotčeny zásady, které jsou základem soudní spolupráce ve věcech občanských a obchodních v rámci EU. Dle Soudního dvora se jedná o zásady volného pohybu soudních rozhodnutí, předvídatelnosti příslušných soudů, právní jistoty pro jednotlivce, řádného výkonu spravedlnosti, minimalizace rizika souběžných řízení a zásadu vzájemné důvěry ve výkon spravedlnosti v rámci EU. Aplikace zvláštní úmluvy tak nemůže vést k výsledkům, které budou méně příznivé pro dosažení řádného fungování vnitřního trhu, než jsou výsledky, ke kterým vedou ustanovení Nařízení Brusel Ibis.

⁴⁸³ Tamtéž, body 51 - 53.

⁴⁸⁴ Tamtéž, body 54 - 55.

C-452/12 Nipponkoa Insurance Co. (Europe) Ltd vs. Inter-Zuid Transport BV⁴⁸⁵

Právní věta: „Článek 71 Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 (...) musí být vykládán v tom smyslu, že brání tomu, aby se mezinárodní smlouva vykládala způsobem, který nezaručuje dodržení cílů a zásad, na nichž toto Nařízení spočívá, za podmínek přinejmenším stejně příznivých, jako jsou podmínky stanovené v tomto nařízení. Článek 71 Nařízení č. 44/2001 musí být vykládán v tom smyslu, že brání takovému výkladu článku 31 odst. 2 Úmluvy o přepravní smlouvě v mezinárodní silniční nákladní dopravě (...), podle kterého negativní určovací žaloba nebo negativní určovací rozsudek v jednom členském státě a regresní žaloba podaná z důvodu téže škody mezi těmiž stranami nebo jejich právními nástupci v jiném členském státě nemají tentýž předmět a tentýž důvod.“⁴⁸⁶

Faktický stav: V srpnu roku 2007 pověřila společnost Canon společnost založené podle nizozemského práva Nippon Express (Nederland) BV (Nippon Nederland) a Nippon Express Euro Cargo BV (Nippon Euro) silniční přepravou několika svých výrobků z Nizozemska do Německa. Společnost Nippon Euro pověřila provedením této přepravy společnost Inter-Zuid Transport. Posledně zmíněná společnost dále svěřila poskytnutí plnění spočívajícího v přepravě subdodavatelské společnosti DTC Surhuisterveen BV. Přepravu nakonec provedla společnost Kingma, jakožto dopravce pověřený společností DTC.⁴⁸⁷

Zásilka byla naložena dne 22. 8. 2007 ve dvou skladech společnosti Canon nacházejících se v Nizozemsku a k její dodávce mělo dojít dne 23. 8. 2007 v Německu. Řidič opustil po nakládce zásilky Amstelveen v Nizozemsku dne 22. 8. 2007 s cílem dopravit zásilku do prostorů společnosti Canon ve Willich v Německu, kam dojel téhož dne příliš pozdě na to, aby mohl zásilku vyložit. Nechal nákladní vozidlo přes noc v nestřežených prostorách subjektu, kterému byla dodávka určena. V noci byl náklad zčásti odcizen.⁴⁸⁸

Dne 27. 8. 2007 podala společnost Canon u *Landgericht* v Krefeldu (Německo) žalobu na náhradu škody proti společnostem Nippon Nederland a Nippon

⁴⁸⁵ Rozsudek Soudního dvora ze dne 19. 12. 2013. *Nipponkoa Insurance Co. (Europe) Ltd vs. Inter-Zuid Transport BV*. Věc C-452/13.

⁴⁸⁶ Tamtéž.

⁴⁸⁷ Tamtéž, body 17 - 18.

⁴⁸⁸ Tamtéž, bod 19.

Euro. Tyto společnosti se jakožto společní a nerozdílní dlužníci zavázaly soudním smírem uzavřeným dne 1. 3. 2010 k úhradě částky 500 000 €. ⁴⁸⁹

Společnost Nipponkoa Insurance (pojišťovna poskytující pojištění odpovědnosti za škodu společností Nippon Nederland a Nippon Euro) podala dne 29. 9. 2010 u *Landgericht* v Krefeldu regresní žalobu proti společnosti Inter-Zuid Transport, kterou se domáhala, aby byla posledně zmíněné společnosti uložena povinnost k úhradě částky 500 000 €. Dne 21. 1. 2009 však již společnost Inter-Zuid Transport dosáhla v Nizozemsku vydání negativního určovacího rozsudku vůči společností Nippon Nederland a Nippon Euro pro stejné skutky. Podle tohoto rozsudku vydaného *Rechtbank* v Haarlemu měla společnost Inter-Zuid Transport odpovídat za vzniklou škodu pouze do maximální výše stanovené v článku 23 Úmluvy CMR. ⁴⁹⁰

Společnost Nipponkoa Insurance měla za to, že navzdory existenci negativního určovacího rozsudku je *Landgericht* v Krefeldu příslušný podle článku 31 odst. 1 Úmluvy CMR k rozhodnutí o regresní žalobě, neboť tento článek musí být vykládán autonomně a má podle článku 71 Nařízení Brusel I přednost před článkem 27 tohoto nařízení. ⁴⁹¹ Společnost Inter-Zuid Transport naopak tvrdila, že podle článku 27 Nařízení Brusel I a článku 31 odst. 2 Úmluvy CMR nelze v řízení u *Landgericht* v Krefeldu pokračovat z důvodu konečného určovacího rozsudku vydaného dříve v Nizozemsku. *Landgericht* v Krefeldu měl v tomto ohledu za to, že regresní žaloba a negativní určovací rozsudek mají tentýž předmět, jsou založeny na téměř důvodu a týkají se týchž stran. Z tohoto důvodu byl toho názoru, že by bylo v rozporu se zásadami vzájemné důvěry ve výkon spravedlnosti a omezení souběžných řízení, kdyby orgány členského státu v rámci regresní žaloby odmítly na základě výkladu úmluvy uvedené v článku 71 Nařízení Brusel I uznat negativní určovací rozsudek vydaný dříve ve stejné věci. ⁴⁹²

Landgericht v Krefeldu předložil Soudnímu dvoru dvě otázky týkající se výkladu článku 71. „*Brání článek 71 nařízení č. 44/200 vylučně autonomnímu výkladu mezinárodní smlouvy, anebo je při použití takové smlouvy třeba zohlednit rovněž*

⁴⁸⁹ Tamtéž, bod 20.

⁴⁹⁰ Tamtéž, body 21 - 22.

⁴⁹¹ Článek 29 Nařízení Brusel Ibis.

⁴⁹² C-452/13 Nipponkoa Insurance Co. (Europe) Ltd vs. Inter-Zuid Transport BV, body 23 - 27.

*cíle a zásady, na nichž spočívá uvedené nařízení? Brání článek 71 nařízení č. 44/2001 výkladu mezinárodní smlouvy, podle kterého určovací žaloba, o níž bylo rozhodnuto v jednom členském státě, nebrání následně podané žalobě na plnění v jiném členském státě, pokud tato smlouva v tomto ohledu umožňuje též výklad, který je v souladu s článkem 27 nařízení č. 44/2001?*⁴⁹³

Odůvodnění: Soudní dvůr nejprve zamítl námitku ohledně svojí pravomoci. Potvrdil, že se v tomto případě jedná o výklad článku 71 Nařízení Brusel I, nikoli Úmluvy CMR.⁴⁹⁴ Podstatou první otázky bylo, zda musí být článek 71 Nařízení Brusel I vykládán v tom smyslu, že brání tomu, aby byla mezinárodní smlouva vykládána způsobem, který narušuje cíle a zásady, na nichž spočívá uvedené nařízení. Tady Soudní dvůr konstatoval, že tuto otázku již zodpověděl v rozhodnutí *C-533/08 TNT Express Nederland BV vs. AXA Versicherung AG*, zopakoval jeho hlavní závěry a konstatoval, že článek 71 musí být vykládán v tom smyslu, že brání tomu, aby se mezinárodní smlouva vykládala způsobem, který nezaručuje dodržení cílů a zásad, na nichž toto nařízení spočívá.⁴⁹⁵

Podstatou druhé otázky bylo, zda musí být článek 71 Nařízení Brusel I vykládán v tom smyslu, že brání takovému výkladu článku 31 odst. 2 Úmluvy CMR, podle kterého nemají negativní určovací žaloba nebo negativní určovací rozsudek v jednom členském státě a regresní žaloba podaná z důvodu téže škody mezi těmiž stranami nebo jejich právními nástupci v jiném členském státě tentýž předmět a tentýž důvod. K tomu Soudní dvůr nejprve uvedl, že je třeba zkoumat, zda by takový výklad článku 31 odst. 2 Úmluvy CMR zaručil dodržení cílů a zásad, na kterých spočívá Nařízení Brusel I, za podmínek přinejmenším stejně příznivých, jako jsou podmínky stanovené v článku 27 nebo v jiných ustanoveních uvedeného nařízení.⁴⁹⁶

Soudní dvůr připomněl své závěry z rozhodnutí *C-406/92 The Owners of the Cargo Lately Laden on Board the Ship Tatry vs. The owners of the Ship Maciej Rataj a C-133/11 Folien Fischer AG and Fofitec AG v Ritrama SpA* týkajících se výkladu článku 27 Nařízení Brusel I, že návrh směřující k tomu, aby bylo rozhodnuto, že žalovaný odpovídá za škodu, a aby mu byla uložena

⁴⁹³ Tamtéž, bod 28.

⁴⁹⁴ Tamtéž, body 29 - 33.

⁴⁹⁵ Tamtéž, body 34 - 39.

⁴⁹⁶ Tamtéž, body 40 - 41.

povinnost k náhradě škody, jako je regresní žaloba ve věci v původním řízení, a dřívější negativní určovací žaloba tohoto žalovaného, směřující k tomu, aby bylo určeno, že za uvedenou škodu neodpovídá, mají tentýž důvod a tentýž předmět. V tomto případě byla regresní žaloba podána až po vynesení negativního určovacího rozsudku založeného na týchž skutkových a právních okolnostech mezi týmiž stranami.⁴⁹⁷

Pokud by byl článek 31 odst. 2 Úmluvy CMR vykládán v tom smyslu, že uvedená žaloba a uvedený rozsudek nemají tentýž důvod a tentýž předmět, takový výklad by nezaručoval, za podmínek přinejmenším stejně příznivých, jako jsou podmínky stanovené v Nařízení Brusel I, dodržení cíle minimalizace rizika souběžných řízení. Není relevantní, že negativní určovací rozsudek založil překážku věci rozsouzené až krátce po podání regresní žaloby. To, že uvedený rozsudek založil překážku věci rozsouzené, znamená, že kdyby věc spadala do působnosti Nařízení Brusel I, a nikoli do působnosti Úmluvy CMR, použila by se nejen ustanovení tohoto nařízení v oblasti překážky litispendence, ale i ustanovení v oblasti uznávání, konkrétně článek 33⁴⁹⁸ Nařízení Brusel I.⁴⁹⁹

V rámci EU lze použít pravidla stanovená ve zvláštních úmluvách uvedených v článku 71, jako jsou pravidla vyplývající z článku 31 odst. 2 Úmluvy CMR, pouze v rozsahu, v němž jsou dodržovány zásady volného pohybu soudních rozhodnutí a vzájemné důvěry ve výkon spravedlnosti. Pokud by se článek 31 odst. 2 Úmluvy CMR vykládal v tom smyslu, že negativní určovací rozsudek vydaný v jednom členském státě a regresní žaloba podaná z důvodu téže škody mezi týmiž stranami nebo jejich právními nástupci v jiném členském státě nemají tentýž předmět a tentýž důvod, nebyly by výše uvedené zásady dodrženy.⁵⁰⁰

Vlastní hodnocení autorky: I toto rozhodnutí se věnuje rozsahu použití zvláštní úmluvy (opět Úmluvy CMR) ve vztahu k Nařízení Brusel Ibis. Do velké míry navazuje na rozhodnutí *C-533/08 TNT Express Nederland BV vs. AXA Versicherung AG*. Soudní dvůr zde tyto závěry obecně potvrdil a aplikoval je na vztah článku 31 odst. 2 Úmluvy CMR a Nařízení Brusel Ibis.

⁴⁹⁷ Tamtéž, body 42 - 43.

⁴⁹⁸ Článek 36 Nařízení Brusel Ibis.

⁴⁹⁹ C-452/13 Nipponkoa Insurance Co. (Europe) Ltd vs. Inter-Zuid Transport BV, body 44 - 46.

⁵⁰⁰ Tamtéž, body 47 - 48.

VII.4 Závěr

Z výše uvedených rozhodnutí je zřejmé, že cílem článku 71 je zajistit soulad s pravidly o příslušnosti (či uznání a výkonu) obsaženými ve zvláštních úmluvách, protože tato pravidla odráží specifika otázky, ke které se vztahují. V důsledku článku 71 se však Nařízení Brusel Ibis nepoužije pouze v rozsahu těch otázek, které jsou upraveny zvláštní úmluvou. To, zda zvláštní úmluva skutečně obsahuje pravidlo o příslušnosti, litispendenci či uznání a výkonu, je věcí této úmluvy a jejího výkladu.⁵⁰¹ Pokud je v souladu s článkem 71 použito pravidlo o příslušnosti obsažené ve zvláštní úmluvě, pro účely ostatních ustanovení Nařízení Brusel Ibis (zejména článku 28) se má za to, že na příslušnost soudu se hledí jako na založenou na Nařízení Brusel Ibis.

Nařízení Brusel Ibis se nadále použije tam, kde zvláštní úmluva určitou otázku neupravuje nebo tam, kde úmluva zpátky odkazuje na procesní právo státu soudu (tady má Nařízení Brusel Ibis přednost před vnitrostátními pravidly), nebo tam, kde zvláštní úmluva obsahuje pravidlo nejpříznivějšího zacházení. V případě existence zvláštní úmluvy tak článek 71 v žádném případě nevylučuje použití Nařízení Brusel Ibis jako celku, ale pouze v tom rozsahu, v jakém úmluva danou otázku výlučně upravuje.⁵⁰²

Lze říci, že vztah mezi Nařízením Brusel Ibis a zvláštní úmluvou není prostým vztahem speciality. Článek 71 odst. 1 se snaží začlenit speciální pravidla do obecného rámce daného Nařízením Brusel Ibis. Článek 71 je označován jako integrační ustanovení.⁵⁰³

Soudní dvůr však přidal další omezení aplikace zvláštních úmluv. Aplikace těchto úmluv nesmí být v rozporu se zásadami, na kterých stojí justiční spolupráce mezi členskými státy v občanských a obchodních věcech. Jedná se o zásady volného pohybu soudních rozhodnutí, předvídatelnosti příslušných soudů, právní jistoty pro jednotlivce, řádného výkonu spravedlnosti, minimalizace rizika souběžných řízení, jakož i o zásadu vzájemné důvěry ve výkon spravedlnosti v rámci EU. Aplikace zvláštní úmluvy tak nesmí vést

⁵⁰¹ MANKOWSKI, Peter. Chapter VII. Relation with Other Instruments. In MAGNUS, Ulrich; MANKOWSKI, Peter. *Brussels I Regulation*. Second Edition. Munich: Sellier European Law Publishers, 2012, s. 866.

⁵⁰² Tamtéž, s. 869.

⁵⁰³ Tamtéž, s. 866, 869.

k výsledkům, které budou méně příznivé pro dosažení řádného fungování vnitřního trhu, než jsou výsledky, ke kterým vedou ustanovení Nařízení Brusel Ibis. Podle Soudního dvora tak Nařízení Brusel Ibis vytváří jakýsi druh minimální harmonizace, které musí zvláštní úmluvy dosáhnout, aby mohly být před soudy členských států aplikovány.⁵⁰⁴

Je však třeba dodat, že žádný z těchto závěrů nevyplývá z textu článku 71. Soudní dvůr tak v maximální možné míře využil teleologický a účelový výklad.⁵⁰⁵ Přiznal zásadní váhu cílům uvedeným v preambuli Nařízení Brusel Ibis, které nadřadil samotnému znění článku 71. Lze říci, že Soudní dvůr zde překročil pouhou interpretační činnost a dostal se spíše do roviny dotváření pravidel.⁵⁰⁶

VII.5 Seznam zdrojů

Monografie

ROZEHNALOVÁ, Naděžda; VALDHANS, Jiří; DRLIČKOVÁ, Klára; KYSELOVSKÁ, Tereza. *Mezinárodní právo soukromé Evropské unie: (Nařízení Řím I, Nařízení Řím II, Nařízení Brusel I)*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. 448 s. ISBN 9788074780165.

PAUKNEROVÁ, Monika, ROZEHNALOVÁ, Naděžda, ZAVADILOVÁ, Marta a kol. *Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 928 s. ISBN 978-80-7478-368-5.

Kapitoly z monografie, články (i z elektronických databází), příspěvky

KUIJPER, Pieter Jan. The Changing Status of Private International Law Treaties of the Member States in Relation to Regulation No. 44/2001. *Legal Issues of Economic Integration*. 2011, č. 1, s. 89 - 104.

WAUTELET, Patrick. Chapter III. Recognition and Enforcement. In MAGNUS, Ulrich; MANKOWSKI, Peter. *Brussels I Regulation. Second Edition*. Munich: Sellier European Law Publishers, 2012, s. 535 - 690. ISBN 9783866531420.

⁵⁰⁴ Tamtéž, s. 862.

⁵⁰⁵ KUIJPER, Pieter Jan. The Changing Status of Private International Law Treaties of the Member States in Relation to Regulation No. 44/2001. *Legal Issues of Economic Integration*. 2011, č. 1, s. 99.

⁵⁰⁶ Tamtéž, s. 862 - 863.

MANKOWSKI, Peter. Chapter VII. Relation with Other Instruments. In MAGNUS, Ulrich; MANKOWSKI, Peter. *Brussels I Regulation*. Second Edition. Munich: Sellier European Law Publishers, 2012, s. 846 - 876. ISBN 9783866531420.

Judikatura

Rozsudek Soudního dvora ze dne 6. 12. 1994. The Owners of the Cargo Lately Laden on Board the Ship Tatry vs. The owners of the Ship Maciej Rataj. Věc C-406/92.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 28. 10. 2004. Nürnberger Allgemeine Versicherungs AG vs. Portbridge Transport International BV. Věc C-148/03.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 4. 5. 2010. TNT Express Nederland BV vs. AXA Versicherung AG. Věc C-533/08.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 19. 12. 2013. Nipponkoa Insurance Co. (Europe) Ltd vs. Inter-Zuid Transport BV. Věc C-452/13.

Právní předpisy

Nářízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (konsolidované znění). In *EUR-lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:02001R0044-20130709&qid=1415785458977&from=CS>.

Nářízení Evropského Parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (přepřacované znění). In *EUR-lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:32012R1215&rid=1>.

Úmluva ze dne 27. 9. 1968 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech. In *EUR-lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:41998A0126&from=CS>.

11/1975 Sb. Vyhláška Ministra zahraničních věcí o Úmluvě o přepravní smlouvě v mezinárodní silniční nákladní dopravě (CMR). In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR.

VIII VYBRANÁ ROZHODNUTÍ ČESKÝCH SOUDŮ K OTÁZCE UZNÁNÍ A VÝKONU PODLE NAŘÍZENÍ BRUSEL I

JUDr. Klára Drličková, Ph.D., JUDr. Jiří Valdbans, Ph.D.

České soudy jsou Nařízením Brusel I vázány od 1. 5. 2004, tedy od vstupu České republiky do Evropské unie. Aplikují tak Nařízení Brusel I více než deset let. Velká část dostupných rozhodnutí se věnuje otázce působnosti Nařízení Brusel I a pravidlům o příslušnosti. V tomto ohledu odkazujeme na již zmíněnou publikaci ROZHODOVÁNÍ SOUDNÍHO DVORA EU VE VĚCECH PŘÍSLUŠNOSTI (ANALÝZA ROZHODNUTÍ DLE NAŘÍZENÍ BRUSEL Ibis) Kyselovské, Rozehnalové a dalších.

Existují však i rozhodnutí týkající se aplikace Nařízení Brusel I v části o uznání a výkonu. Smyslem této kapitoly není poskytnout konečný výčet či přehled všech rozhodnutí českých soudů k této problematice, nýbrž představit pouze vybraná rozhodnutí. Využitelnost těchto rozhodnutí pro Nařízení Brusel Ibis závisí na otázce, ke které se vztahují.

VIII.1 Časová působnost Nařízení Brusel I v části o uznání a výkonu

Stěžejní otázkou, která byla českými soudy řešena v prvních letech používání Nařízení Brusel I, byla jeho časová působnost v části o uznání a výkonu, zejména aplikace přechodného ustanovení v článku 66 odst. 2. V této otázce se objevila protichůdná rozhodnutí Nejvyššího soudu.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2006, sp. zn. 25 Nd 56/2006

Nejvyšší soud se vyslovil ve prospěch aplikace Nařízení Brusel I v části uznání a výkonu, ovšem u rozhodnutí slovenského soudu, které bylo vydáno 7. 5. 1998, tedy před vstupem Nařízení Brusel Ibis v platnost.

„V předmětné věci bylo řízení o nařízení exekuce proti povinné zahájeno dne 29. 11. 2004, tedy v době, kdy již na území České republiky i Slovenské republiky bylo účinné Nařízení Rady (ES) č. 44/2001, o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (...).“

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 4. 2007, sp. zn. 20 Cdo 710/2006

Zcela opačný závěr je však prezentován v tomto usnesení.

„Soudy obou stupňů svůj závěr o nutnosti aplikace nařízení postavily na předpokladu, že pojem (užitý v čl. 66 odst. 1 nařízení) „řízení zabájená... po vstupu tohoto nařízení v platnost“ nutno vyložit jako - pouze - „vykonávací řízení... po vstupu tohoto nařízení v platnost“. Tento výklad však není správný. O tom, že pojmem „řízení“ není míněno pouze řízení vykonávací, nýbrž i řízení, v němž je exekuční titul vydán, tedy řízení nalézací, svědčí dílce ustanovení čl. 66 odst. 2, podle něhož se za určitých (pod písmeny a/ a b/ vyjmenovaných) podmínek uznají a vykonají podle kapitoly III i rozhodnutí vydaná v řízeních zabájených v členském státě původu přede dnem vstupu tohoto nařízení v platnost, avšak jen ta, která byla vydána po tomto dni, tj. po 1. 3. 2002 (resp. v daném případě po 1. 5. 2004, kdy ČR a SR vstoupily do Evropské Unie). V souzené věci však jde o výkon rozhodnutí - rozsudku - vydaného 23. 10. 2003, tedy před vstupem obou zúčastněných států do Evropské Unie.“

Následně se k časové působnosti Nařízení Brusel I vyjádřil i velký senát Nejvyššího soudu, který se zcela správně přiklonil k závěru usnesení 20 Cdo 710/2006 (viz **usnesení ze dne 14. 7. 2010, sp. zn. 31 Cdo 2325/2008**). Otázka aplikace přechodného ustanovení v článku 66 odst. 2 však nakonec vedla Nejvyšší soud k položení předběžné otázky Soudnímu dvoru (viz **usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 10. 2010, sp. zn. 20 Cdo 4468/2008**). Odpověď Soudního dvora v rozhodnutí *C-514/10 Wolf Naturprodukte GmbH vs. SEWAR spol., s. r. o.*, které bylo analyzováno výše, tak tento problém definitivně vyřešila.

Jak již bylo uvedeno výše, v případě Nařízení Brusel Ibis je časová působnost explicitně řešena článkem 66 a výše uvedená judikatura proto pozbývá relevanci.

VIII.2 K důvodům pro odepření uznání

Důvody, s nimiž Nařízení Brusel I pracovalo v člancích 34 a 35, jsou v Nařízení Brusel Ibis přeneseny do článku 45 (důvody pro odepření uznání, resp. výkonu). I přesto je nutné při čtení těchto rozhodnutí mít na paměti, že níže uvedená rozhodnutí českých soudů s těmito důvody pracují v kontextu řízení o prohlášení vykonatelnosti. Proto v těch částech, kde se závěry

českých soudů týkají právě této části procesu nakládání s cizím rozhodnutím, jsou tyto závěry použitelné pouze pro Nařízení Brusel I, protože Nařízení Brusel Ibis řízení o prohlášení vykonatelnosti již nezná. Naopak ty závěry, které se týkají samotných důvodů, či způsobu jejich aplikace, jsou použitelné i pro Nařízení Brusel Ibis.

Nález Ústavního soudu ze dne 25. 4. 2006, sp. zn. I. ÚS 709/05

„Nařízení č. 44/2001 nicméně vychází z toho, že není třeba vést zvláštní řízení o uznání; podle čl. 33 odst. 1 nařízení jsou rozhodnutí vydaná v některém členském státě v ostatních členských státech uznávána, aniž by bylo vyžadováno zvláštní řízení. Uznání cizího rozhodnutí je tedy implicitně přítomno již v řízení o prohlášení vykonatelnosti. Zkoumání podmínek pro uznání či neuznání rozhodnutí se tedy koncentruje v rámci řízení o prohlášení vykonatelnosti, resp. v rámci řízení o opravném prostředku proti rozhodnutí soudu prvního stupně o prohlášení vykonatelnosti, a to na základě námitek oprávněného či povinného.

Meze pro uznání či neuznání rozhodnutí v rámci řízení o opravném prostředku jsou upraveny v čl. 45 nařízení, podle kterého soud zamítne nebo zruší prohlášení vykonatelnosti rozhodnutí na základě důvodů uvedených v čl. 34 a 35 nařízení, tedy v případech, kdy by uznání rozhodnutí bylo v rozporu s veřejným pořádkem nebo jsou zde dány specifikované vady řízení ve státě vydání rozhodnutí nebo bylo-li rozhodnutí vydáno i přes existenci překážky věci rozhodnuté či existují-li specifikované nedostatky pravomoci a příslušnosti soudu, který rozhodnutí vydal (...).

Z toho vyplývá, že odvolací soud rozhodující o opravném prostředku proti rozhodnutí o prohlášení vykonatelnosti rozhodnutí je povinen zkoumat existenci důvodů, pro něž rozhodnutí cizího soudu nelze uznat. Tuto povinnost však nemá ex officio, ale toliko na základě námitek vznesených účastníkem řízení, který je mohl poprvé uplatnit právě až v opravném prostředku (...).

Jak již uvedeno shora, kritéria posouzení rozhodnutí italského soudu vyplývají z ustanovení čl. 34 a 35 nařízení č. 44/2001. Aniž by chtěl Ústavní soud předjímat posouzení těchto kritérií v projednávaném případě, považuje za nutné jako obiter dictum uvést, že rozpor s veřejným pořádkem se bezpochyby týká případů, kdy v řízení, z něhož příslušné rozhodnutí cizozemského soudu vzešlo, byla porušena základní práva účastníka řízení. Jak vyplývá z judikatury Evropského soudního dvora, rozpor s veřejným pořádkem musí být takového stupně, že porušuje základní principy právního řádu členského

státu, ve kterém je podán návrh na uznání (srov. rozhodnutí ve věci C-7/98, Krombach v. Bamberski, nebo C-38/98 Régie Nationale des Usines Renault SA v. Mexicar Spa a Orazio Formento). Trvání na ochraně základních práv jednotlivce bezpochyby ke takovým základním principům právního řádu v České republice náleží. Jinak řečeno, uznání rozhodnutí, které neobstojí z hlediska ochrany základních práv, by bylo v rozporu s veřejným pořádkem České republiky a v konečném důsledku i se samotným ústavním pořádkem České republiky (...).“

K tomuto nálezu je však nutné poznamenat, že Ústavní soud aplikoval Nařízení Brusel I na rozhodnutí vydané v Itálii v roce 2003 chybně, neboť nebyla naplněna podmínka jeho časové působnosti. Také závěry vztahující se k prohlášení vykonatelnosti nejsou pro Nařízení Brusel Ibis nadále relevantní. Ovšem ostatní závěry (automatické uznání, zkoumání důvodů pouze na návrh strany a vymezení veřejného pořádku) jsou plně využitelné i pro Nařízení Brusel Ibis.

Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 12. 11. 2009, sp. zn. 18 Co 477/2009-98

„Odvolací soud rozhodující o oprávněném prostředku proti rozhodnutí o prohlášení vykonatelnosti je povinen zkoumat existenci důvodů, pro něž rozhodnutí cizího soudu nelze uznat, tuto povinnost ovšem nemá ex officio, ale toliko na základě námitek vznesených účastníkem řízení, který je mohl poprvé uplatnit právě až v oprávněném prostředku. V řízení před českými soudy nelze přezkoumávat rozhodnutí německého soudu vydané v nalézacím řízení. Nelze však rezignovat na posouzení důvodu odepření uznání, pokud odvolatel na tyto důvody v odvolání poukazuje. Příklad, kdy rozhodnutí nelze uznat, upravuje mimo jiné článek 34 odstavec 2 Nařízení Brusel I, kde se za důvod pro neuznání rozhodnutí uvádí nedoručení návrhu na zahájení řízení nebo jiné rovnocenné písemnosti žalovanému v dostatečném předstihu a takovým způsobem, aby se mohl bránit, ledaže nepoužil oprávněný prostředek proti rozhodnutí, i když ke tomu měl možnost. Následkem existence těchto procesních vad, které nebyly odstraněny ani v oprávněném řízení, je zamítnutí exekuce jako celku. Přestože v dané věci povinný v odvolání tvrdil, že návrh na vydání platebního rozkazu (návrh na zahájení řízení) a „další podklady k předmětnému sporu“ mu byly doručovány na neexistující adresu a že v důsledku této procesní vady se nemohl řádně bránit, protože mu „podklady“ byly doručovány opožděně, a tato skutečnost způsobila, že soud vydal rozsudek pro zmeškání, neboť podle právní úpravy

ve Spolkové republice Německo je doručeno též uložením u pošty, „nepřišel“ v odvolání s tvrzením, zda ke odstranění této procesní vady využil opravný prostředek. Správnost postupu německého soudu tak odvolací soud není oprávněn přezkoumávat a důvod ke odepření uznání podle článku 34 odstavec 2 Nařízení Brusel I není proto dán.“⁵⁰⁷

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2011, sp. zn. 20 Cdo 1722/2010

Tímto usnesením Nejvyšší soud odmítl dovolání proti výše uvedenému usnesení Městského soudu v Praze.

„V rámci exekučního řízení povinný může žádat, aby rozhodnutí nebylo uznáno z důvodů uvedených v člancích 34 a 35 nařízení Brusel I (...). I když povinný v odvolání namítal, že návrh na vydání platebního rozkazu (návrh na zahájení řízení) a „další podklady ke předmětnému sporu“ mu byly doručovány na neexistující adresu, resp. že mu byly doručovány opožděně, a že v důsledku toho se nemohl řádně bránit, avšak současně v odvolacím řízení netvrdil (neuplatnil námitku), že ke odstranění této tvrzené procesní vady využil opravný prostředek, nemohl odvolací soud posoudit, zda jsou dány důvody pro neuznání podkladového rozsudku pro zmeškání. Přitom odvolací soud, jak z ustanovení § 254 odst. 5 a § 212a odst. 3, o. s. ř. vyplývá, neměl povinnost uvedenou okolnost, rozhodnou pro posouzení věci z hlediska článku 34 odstavec 2 nařízení Brusel I, zkoumat (zjišťovat) z úřední povinnosti, nybrž právě jen na základě námítky povinného uplatněné v opravném prostředku (...). Jelikož tedy povinný v odvolacím řízení (§ 254 odst. 5, o. s. ř.) neuplatnil všechny relevantní námítky rozhodné pro posouzení věci z hlediska zkoumání podmínek pro uznání či neuznání podkladového rozhodnutí (rozsudku pro zmeškání) podle článku 34 odstavec 2 Nařízení Brusel I. (ačkoliv je uplatnit mohl) a protože činnost dovolacího soudu má zásadně jen přezkoumný charakter, nemohou námítky obsažené v dovolání povinného, že mu rozsudek Zemského soudu v Mnichově I ani žaloba „nebyly nikdy doručeny“, být způsobilým podkladem pro závěr o přípustnosti dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c), o. s. ř., jestliže již v řízení o opravném prostředku (odvolání) zabránil odvolacímu soudu posoudit všechny pro projednávanou věc významné okolnosti.“

⁵⁰⁷ Citováno podle usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27.10.2011, sp. zn. 20 Cdo 1722/2010.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 7. 2010, sp. zn. 20 Cdo 1747/2008

(řešen důvod nedoručení návrhu na zahájení řízení nebo jiné rovnocenné písemnosti žalovanému v dostatečném předstihu a takovým způsobem, který mu umožňuje přípravu na jednání před soudem)

„Nařízení Rady ES č. 44/2001 v článku 45 stanoví, že důvody, pro které soud, u něhož byl opravný prostředek podle článku 43 nebo článku 44 podán, zamítne anebo zruší prohlášení o vykonatelnosti rozhodnutí pouze na základě důvodů uvedených v člancích 34 a 35. (...). Podle rozsudku Soudního dvora ze dne 14. 12. 2006, ve věci C-283/05 ASML Netherlands BV v. Semiconductor Industry Services GmbH musí být článek 34 bod 2 vykládán v tom smyslu, že žalovaný „měl možnost“ využít opravného prostředku proti rozhodnutí pro zmeškání vydaného vůči němu pouze tehdy, pokud skutečně znal obsah tohoto rozhodnutí na základě doručení provedeného v dostatečném časovém předstihu, který mu umožnil přípravu na jednání před soudem státu, v němž proběhlo původní řízení.

Povinný byl usnesením Obchodního soudu ve Vídni ze dne 18. 3. 2005, sp. zn. 15 Cg 26/05y vyzván, aby si podle § 10 (rakouského) zákona o doručování zvolil do dvou týdnů fyzickou nebo právnickou osobu, osobní společnost podle obchodního práva nebo zapsanou výdělečnou společnost jako zástupce pro přijímání písemností (s bydlištěm či sídlem v tuzemsku - tedy v Rakousku - s tou výjimkou, že náležitost hlavního bydliště v tuzemsku neplatí pro státní příslušníky členských států smlouvy o Evropském hospodářském prostoru, pokud jsou doručování zajištěna pomocí státních smluv se smluvním státem bydliště zástupce pro doručování nebo jiným způsobem). Zároveň byl poučen, že po zbytečném uplynutí této lhůty se provede doručování písemností určených firmě MP Media, s r. o. bez pokusu doručení uložením písemností u soudu (ověřený překlad z německého jazyka). Námitka povinného, že takový postup je v rozporu s Nařízením Rady ES č. 1348/2000, není důvodná. Uvedené Nařízení se vztahuje na občanské a obchodní věci, kdy musí být soudní nebo mimosoudní písemnost zaslána z jednoho členského státu do druhého za účelem doručení v druhém členském státě. Upravuje postup, jak má být doručováno, je-li doručováno do jiného členského státu, nestanoví však samo o sobě způsob doručování. Jestliže národní právo stanoví podmínky, za kterých lze písemnost uložit u soudu, a tyto podmínky jsou splněny, Nařízení ES č. 1348/2000 se vůbec nepoužije.

Povinný si ve stanovené lhůtě zástupce pro přijímání písemností nezvolil (jeho podání ze dne 5. 9. 2005 - vyjádření k žalobě bylo pro opožděnost zamítnuto), proto doručení rozsudku uložením u soudu je považováno za účinné. Jeho odvolání proti rozsudku pro zmeškání Obchodního soudu ve Vídni ze dne 20. 10. 2005 bylo jako opožděné

zamítnuto usnesením tébož soudu ze dne 16. 12. 2005. Neobstojí ani námitka povinného, že mu nebyl řádně doručen návrh na zahájení řízení. Podle zmíněného rozhodnutí Soudního dvora článek 34 bod 2 Nařízení ES č. 44/2001 nevyžaduje nutně řádnost doručení návrhu na zahájení řízení, ale skutečné dodržení práv obhajoby, což v souzené věci porušeno nebylo (...).“

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 3. 2011, sp. zn. 20 Cdo 5180/2008

(řešen důvod spočívající v rozporu s veřejným pořádkem státu výkonu rozhodnutí)

„Exekučním titulem je v souzené věci rozsudek pro zmeškání Okresního soudu v Imstu ze dne 30. 3. 2007, č. j. 7 C 1139/06i-16. Jeho vykonatelnost se posuzuje podle nařízení Brusel I (...). Oprávněný předložil ve smyslu článku 53 nařízení Brusel I stejnopis podkladového rozsudku a dále osvědčení o vykonatelnosti ve smyslu článku 54 a 58 nařízení Brusel I. Z tohoto osvědčení vyplývá, že rozsudek je vykonatelný v zemi původu. Jestliže je rozsudek vydán Okresním soudem v Imstu vykonatelný v zemi původu a byly-li splněny formální náležitosti uvedené v článku 41 nařízení Brusel I, je třeba prohlásit rozsudek za vykonatelný na území České republiky. Zpochybnit vykonatelnost rozhodnutí povinný může u soudu, který podkladový rozsudek vydal, a to využitím prostředků, které mu národní právo v zemi původu umožňuje. V rámci exekučního řízení povinný může žádat, aby rozhodnutí nebylo uznáno z důvodů uvedených v článcích 34 a 35 nařízení Brusel I.

Podle článku 34 Brusel I odst. 1. se rozhodnutí neuznává, je-li takové uznání zjevně v rozporu s veřejným pořádkem členskému státu, v němž se o uznání žádá. Výhradu veřejného pořádku jako důvod pro neuznání rozhodnutí lze použít jen ve výjimečných případech, ve kterých by uznání účinků cizího rozhodnutí, nikoliv uznání rozhodnutí jako takového, bylo ve zjevném rozporu s veřejným pořádkem státu, ve kterém má k uznání dojít (rozsudek Soudního dvora ES ze dne 4. února 1988, ve věci 145/86 H. L., M. H. proti A. K.). Obecně tak musí být porušena nějaká podstatná zásada, na které je právní řád země, v níž se o výkon žádá, založena.

V souzené věci byla povinnému doručena dne 15. 11. 2006 žaloba, povinný byl vyrozuměn o přípravném jednání a zároveň mu bylo doručeno rozhodnutí ze dne 14. 9. 2006 tohoto znění: „Podle § 10 Zákona o doručení je Vám uloženo, uvést během 14dnů osobu zplnomocněnou k přebírání doručení. Nebude-li tomuto nařízení v uvedené lhůtě vyhověno, bude v následném písemném styku přistoupeno ke způsobu doručení spisů jejich

zanecháním na úřadě, bez pokusu o jejich přímé doručení. “ Povinný na výzvu soudu reagoval podáním ze dne 16. 11. 2006, v němž uvedl: „V návaznosti na uvedené rozhodnutí Vám tímto sděluji, že osobou zplnomocněnou k přebírání doručení je níže uvedená osoba... “ a uvedl své jméno, příjmení a adresu v České republice.

Jak je již uvedeno výše, odvolací soud považoval postup rakouského soudu při doručování rozsudku povinnému za nesprávný, jestliže v rozhodnutí o uvedení osoby zplnomocněné k přebírání doručení nebyla stanovena žádná podmínka, kde má mít zplnomocněná osoba bydliště a uzavřel, že rozsudek nebyl povinnému řádně doručen. Jak již bylo uvedeno jaké výše, soudu v zemi výkonu již nepřísluší zpochybňovat vykonatelnost podkladového rozhodnutí, a proto také nelze případnou nesprávnost při doručování rozhodnutí ztotožňovat s porušením veřejného pořádku (...).“

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2011, sp. zn. 20 Cdo 665/2010

„V rámci exekučního řízení povinný může žádat, aby rozhodnutí nebylo uznáno z důvodů uvedených v člancích 34 a 35 nařízení Brusel I (...). Dovolatel v odvolacím řízení žádné důvody pro neuznání exekučního titulu uvedené v člancích 34 a 35 nařízení Brusel I. nenamítal. V dovolání odvolacímu soudu vytýká, že se nelypořádal s tím, že oprávněný podal návrh na nařízení exekuce dne 2. 6. 2008 (správně dne 19. 5. 2008) a návrh na prohlášení vykonatelnosti exekučního titulu až dne 14. 7. 2008, přičemž ze skutečnosti, že soud prvního stupně nařídil exekuci dřív, než vydal rozhodnutí o prohlášení vykonatelnosti titulu na území ČR podle nařízení Brusel I, dovozuje, že exekuce je vedena (je nařízena) nezákonně (v rozporu s evropskou legislativou a judikaturou Ústavního soudu ČR i Nejvyššího soudu ČR). Tato námitka dovolatele není způsobilá přípustnost dovolání podle § 237 odst. 1 písm. c), o. s. ř. založit, neboť rozhodl-li v daném případě odvolací soud o odvolání povinného proti usnesení o prohlášení exekučního titulu vykonatelným na území ČR a proti usnesení o nařízení exekuce jedním potvrzujícím usnesením, nabyla tato rozhodnutí právní moci současně tentýž den; o rozporu s článkem 38 odst. 1 nařízení Brusel I a § 68c odst. 4 ZMPS se tudíž nejedná (...).“

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2014, sp. zn. 30 Cdo 2361/2011

„Pojem návrh na zabavení řízení nebo jiná rovnocenná písemnost užitý v bodě 2. článku 34 Nařízení obecně označuje písemnost nebo písemnosti, jejichž řádné a včasné doručení založanému umožňuje uplatnit svá práva předtím, než je v odesílajícím státě vydán vykonatelný rozsudek (rozsudek ESD ve věci Hengst Import BV proti Anně Marii Campese, C-474/93). Z toho vyplývá, že taková písemnost musí obsahovat dokument nebo

dokumenty (jsou-li svou podstatou navzájem spojeny), které žalovanému umožní porozumět předmětu a důvodům žaloby, jakož i tomu, že probíhá soudní řízení, během něhož může uplatnit svá práva buď tím, že se bude v tomto řízení hájit, nebo tím, že proti rozhodnutí vydanému na základě žaloby podá opravný prostředek (rozsudek ESD ve věci Ingenieurbüro Michael Weiss und Partner GbR proti Industrie- und Handelskammer Berlin, za přítomnosti: Nicholas Grimshaw and Partners Ltd, C-14/07) (...).

Z uvedeného plyne, že písemností umožňující žalovanému uplatnit svá práva tím, že se bude hájit v probíhající řízení, je právě (i) předvolání jednání, a že písemností umožňující žalovanému uplatnit svá práva tím, že podá opravný prostředek, je právě rozhodnutí (zde rozsudek pro zmeškání). Krajský soud se však odvolací námitkou neúčinnosti doručení právě těchto písemností nezabýval a - pokud jde o otázku doručování - veškerou svou pozornost upřel pouze k otázce doručení žaloby, resp. návrhu na zahájení řízení, v důsledku čehož neprovedl povinným v odvolání navržené důkazy ohledně neúčinnosti doručení exekučního titulu a předvolání k jednání; řízení tak zatížil vadou (...), v důsledku níž je jeho právní posouzení věci neúplné a tedy nesprávné.“

VIII.3 Vztah Nařízení Brusel I k mezinárodní smlouvě ve zvláště vymezené věci

Za zmínku stojí i níže uvedené usnesení Nejvyššího soudu, kde se Nejvyšší soud poměrně detailně zabývá článkem 71 Nařízení Brusel I, tedy vztahem Nařízení Brusel I a mezinárodní smlouvy. Ačkoli se jedná o vztah k Úmluvě o uznávání a výkonu rozhodnutí o vyživovací povinnosti z roku 1973, která je v současné době mezi členskými státy již nahrazena Nařízením č. 4/2009 o výživném, obecné závěry o vztahu Nařízení Brusel I a mezinárodní smlouvy jsou i nadále použitelné.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 12. 2013, sp. zn. 1851/2013

„Odvolací soud tedy pochybil, jestliže dospěl k závěru, že předpoklady pro nařízení výkonu rozhodnutí podle Nařízení Brusel I (a citovaných ustanovení ZMPS) byly splněny. Současně je mu třeba vytknout, že neposoudil, zda v dané věci lze postupovat podle mezinárodní smlouvy (úmluvy) týkající se vymáhání výživného, jíž je vázána Česká republika a Spolková republika Německo, a která oprávněně umožňuje navrhnout výkon rozhodnutí cizozemského soudu v České republice bez nutnosti exequatur, jak učinila. Úprava mezinárodní příslušnosti a podmínek uznání a výkonu rozhodnutí souvisejících

s vyživovací povinností je totiž regulována řadou pramenů vnitrostátního i mezinárodního práva, a to zejména s ohledem na prameny vznikající na půdě Evropské unie a Haagské konference pro mezinárodní právo soukromé.

Ve vztahu k projednávané věci je pro Českou republiku a Spolkovou republiku Německo, jako pro členské státy EU, nejrelevantnějším pramenem - kromě Nařízení Brusel I a Nařízení č. 4/2009 - haagská Úmluva o uznávání a výkonu rozhodnutí o vyživovací povinnosti ze dne 2. října 1973 (dále jen „Haagská úmluva z roku 1973“), publikovaná pod č. 132/1976 Sb., jež pro bývalou Československou republiku vstoupila v platnost dnem 1. 8. 1976 a jejímiž smluvními stranami jsou Česká republika a Spolková republika Německo od roku 1993, resp. roku 1987.

*Obecně při střetu různých pramenů mezinárodního (i unijního) práva platí zásada *lex posterior derogat legi priori*. Nařízení č. 4/2009 tak pro futuro nabrazuje ve vztazích mezi členskými státy EU Haagskou úmluvu z roku 1973. Nicméně vztah Haagské úmluvy a Nařízení Brusel I, je komplikovanější, protože i když je Nařízení v postavení *lex posterior*, Haagská Úmluva vůči němu představuje speciální úpravu.*

Článek 71 Nařízení Brusel I řeší potenciální střety mezi unijní úpravou a jinými mezinárodními smlouvami, čímž poskytuje záruku, aby členské státy dostaly svým mezinárodním závazkům; v odstavci 1 stanovuje pravidlo, dle něž se mezinárodní úmluvy upravující příslušnost, uznání a výkon rozhodnutí ve zvláště vymezených věcech použijí v souladu se zásadou speciality přednostně. Jinými slovy, použití Nařízení Brusel I v případech, na něž dopadá zvláštní mezinárodní úmluva, je vyloučeno, jelikož lze předpokládat, že zvláštní úprava obsažená v mezinárodní úmluvě bude na specifické okolnosti předmětné oblasti pamatovat daleko podrobněji, než Nařízení Brusel I coby předpis obecné povahy (...).

Toto pravidlo speciality je dále modifikováno odstavcem 2 článku 71 (...). Zmíněné ustanovení obsahuje dispoziční zásadu, podle níž lze při řízení o uznání a výkonu postupovat v režimu nařízení Brusel I i za situace, kdy se jinak přednostně aplikuje speciální mezinárodní úmluva. A contrario pak lze dovodit, že pokud zvláštní mezinárodní úmluva upravuje řízení o uznání a výkonu neobsahuje, ale odkazuje na použití vnitrostátního práva, je na místě aplikovat ustanovení Nařízení Brusel I, které je pro členské státy EU součástí vnitrostátního práva, a v souladu se zásadou přednosti a přímého účinku má aplikační přednost před jinými předpisy procesního práva (...). V obecné rovině lze tedy shrnout, že u mezinárodních smluv, které neobsahují procesní úpravu výkonu a uznání, se postupuje podle čl. 38 Nařízení Brusel I ve spojitosti s § 68a a násl. ZMPS.

Pokud jde o vztah Nařízení Brusel I a haagské Úmluvy z roku 1973, představuje tato Úmluva předpis, který je ve vztahu k Nařízení Brusel I v postavení lex specialis, a v souladu s článkem 71 Nařízení Brusel I může být přednostně (tedy před komunitárními pravidly) aplikována. Samotná tato Úmluva v článku 23 v souladu s principem nejvyššího zhodnocení připouští možnost strany vybrat si postup podle jiného závazného mezinárodního nebo vnitrostátního předpisu, jenž pro ni bude výhodnější.

Při aplikaci zásad plynoucích z hierarchie předpisů mezinárodního práva soukromého, které spočívají na vykladu ustanovení unijního práva - zde nařízení Brusel I - je ale nutno přihlídnout také k historickému a účelovému vykladu zmíněných ustanovení (...). Soudní dvůr v rozsudku TNT, C-533/08 konstatoval, že cílem článku 71 nařízení č. 44/2001 je dodržování pravidel, která byla stanovena s přihlídnutím ke zvláštnostem oblastí, kterých se týkají. S ohledem na tento cíl Soudní dvůr rozhodl, že pravidla uvedená ve zvláštních smlouvách mají za následek, že se nepoužijí ustanovení Bruselské úmluvy týkající se stejné otázky (...). Tímto použitím [však] nesmí být dotčeny takové zásady, které jsou základem soudní spolupráce ve věcech občanských a obchodních v rámci Unie (...) a týkající se volného pohybu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, předvídatelnosti příslušných soudů, a tudíž právní jistoty pro jednotlivce, řádného výkonu spravedlnosti, minimalizace rizika souběžných řízení, jakož i vzájemné důvěry ve výkon spravedlnosti v rámci Unie. Co se týče uznávání a výkonu soudních rozhodnutí, jsou příslušnými zásadami zásady volného pohybu soudních rozhodnutí a vzájemné důvěry ve výkon spravedlnosti (favor executionis), které jsou uvedeny v šestém, jakož i šestnáctém a sedmáctém bodě odůvodnění nařízení č. 44/2001 (...).

Jinými slovy, přednostní používání Nařízení Brusel I na úpravu uznání a výkonu (a v českém právním řádu tedy použití § 68a a násl. ZMPS) vychází z toho, že tato úprava klade minimální formální požadavky při výkonu rozhodnutí (exekuci), jímž je vymáháno výživné, což ovšem vzhledem k § 65 ZMPS (podle kterého uznání cizího rozhodnutí v majetkových věcech se nevyslovuje zvláštním výrokem a cizí rozhodnutí je uznáno tím, že český orgán k němu přihlídně, jako by šlo o rozhodnutí českého orgánu), a k článku 13 Haagské úmluvy z roku 1973 (který stanoví, že pokud tato Úmluva nestanoví jinak, řízení o uznání a výkon rozhodnutí se řídí právem dožadovaného státu), neplatí. Lze proto dovodit, že účelový vyklad článku 71 Nařízení Brusel I svědčí právě pro aplikaci § 65 ZMPS, jenž je i v souladu se zohledněním slabšího postavení oprávněné strany, a v souladu se sledováním nejlepšího zájmu dítěte (...) zajišťuje rychlejší a efektivnější výkon rozhodnutí o výživném. Navíc, ve prospěch argumentu o neporušení

zásad volného pohybu soudních rozhodnutí v rámci EU svědčí též skutečnost, že unijní úprava v Nařízení č. 4/2009 již řízení o exequatur v řízeních týkajících se výkonu rozhodnutí (exekucích) o výživném (až na výjimku pro rozhodnutí vydaná v členském státě, jež není vázán Haagským protokolem z roku 2007 - viz kapitola IV oddíl 2) odstranila.

Lze proto uzavřít, že s ohledem na účelový výklad článku 71 Nařízení Brusel I je v daném případě v souladu s cíly sledovanými tímto nařízením a s účelem ochrany zájmů oprávněné (nezletilého dítěte), která je v řízení o výkon rozhodnutí o výživném ve slabším postavení a jež spolu s návrhem na nařízení výkonu rozhodnutí nepodala návrh na prohlášení vykonatelnosti exekučního titulu, aplikovat postup podle § 63 až § 68 ZMPS s výjimkami, jež stanoví přímo haagská Úmluva a kterých se použije přednostně podle principu aplikační přednosti mezinárodní smlouvy (§ 2 ZMPS či článek 10 Ústavy České republiky) (...).“

VIII.4 Seznam zdrojů

Judikatura

Nález Ústavního soudu ze dne 25. 4. 2006, sp. zn. I. ÚS 709/05

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2006, sp. zn. 25 Nd 56/2006

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 4. 2007, sp. zn. 20 Cdo 710/2006

Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 12. 11. 2009, sp. zn. 18 Co 477/2009-98

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 7. 2010, sp. zn. 20 Cdo 1747/2008

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 7. 2010, sp. zn. 31 Cdo 2325/2008

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 10. 2010, sp. zn. 20 Cdo 4468/2008

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 3. 2011, sp. zn. 20 Cdo 5180/2008

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2011, sp. zn. 20 Cdo 665/2010

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2011, sp. zn. 20 Cdo 1722/2010

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 12. 2013, sp. zn. 1851/2013

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2014, sp. zn. 30 Cdo 2361/2011

IX SUMMARY

European Judicial Area represents a unique territorial entity, in which numerous harmonizing or unifying legal rules are applied. Especially the unification is a challenge in a situation where the unified rule should be applied by national courts with different legal traditions and with different languages. Already the environment of international conventions shows that the endeavour of unification, although it is feasible at the level of the legal text, is not sufficient at the level of legal application. This level means that the unified text undergoes the process of interpretation and subsequently is applied to the factual situation by the courts of different contracting states. European Judicial Area, however, contains a mechanism that allows, at least to some extent, to prevent this negative effect. In the European Union, there is a judicial authority which is by binding interpretation of legal rules able to ensure the way of interpretation and thus the subsequent application of uniform legal rules by national courts.

The aim of this publication is to analyse the judgments of the European Court of Justice relating to the interpretation of the notions used in the Brussels Ibis Regulation (and therefore in its predecessors - Brussels I Regulation and Brussels Convention) in the part concerning the movement of decisions in civil matters and commercial matters between Member States. The publication relates closely to the publication of the authors from the Department of International and European Law at the Faculty of Law, Masaryk University, which deals with the same regulations, however with the part concerning jurisdiction of courts. The relationship between these publications is reflected not only in the content of the publications, but also in their methodology.

This publication tries to analyse the autonomous interpretation of the particular provisions, consistency of interpretation and its impact on legislative development. Due to changes concerning the regulation of recognition and enforcement we also assess the possibility to apply the decisions on the new text of Brussels Ibis Regulation.

We hope that the publication will serve not only to theoretical and education purposes, but it will be also useful to the application practice.

Vědecká redakce MU

prof. PhDr. Ladislav Rabušic, CSc.; Ing. Radmila Droběnová, Ph.D.
Mgr. Michaela Hanousková; doc. Mgr. Jana Horáková, Ph.D.
doc. JUDr. Josef Kotásek, Ph.D.; Mgr. et Mgr. Oldřich Krpec, Ph.D.
prof. PhDr. Petr Macek, CSc.; PhDr. Alena Mizerová
doc. Ing. Petr Pirožek, Ph.D.; doc. RNDr. Lubomír Popelínský, Ph.D.
Mgr. David Povolný; Mgr. Kateřina Sedláčková, Ph.D.
prof. RNDr. David Trunec, CSc.; prof. MUDr. Anna Vašků, CSc.
prof. PhDr. Marie Vítková, CSc.; Mgr. Iva Zlatušková
doc. Mgr. Martin Zvonař, Ph.D.

ROZHODOVÁNÍ SOUDNÍHO DVORA EU VE VĚCECH UZNÁNÍ A VÝKONU CIZÍHO SOUDNÍHO ROZHODNUTÍ (ANALÝZA ROZHODNUTÍ DLE NAŘÍZENÍ BRUSEL IBIS)

**JUDr. Jiří Valdhans, Ph.D., JUDr. Klára Drličková, Ph.D.,
JUDr. Lucia Hudecová, Ph.D., Mgr. Bc. Pavlína Janečková,
Mgr. Iveta Rohová, Mgr. Iva Šimková**

Vydala Masarykova univerzita v Brně roku 2015
Spisy Právnické fakulty MU č. 513 (řada teoretická, Edice Scientia)

Ediční rada: J. Kotásek (předseda), J. Bejček, V. Kratochvíl,
N. Rozehnalová, P. Mrkývka, J. Hurdík, R. Polčák, J. Šabata

Tisk: Point CZ, s.r.o., Milady Horákové 890/20, 602 00 Brno
1. vydání, 2015

ISBN 978-80-210-7784-3

muni
PRESS

ISBN 978-80-210-7784-3

9 788021 077843